

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 3 лютого 2016 року N 77

Про затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти

Відповідно до частини 3 статті 45 Закону України "Про вищу освіту", з метою організованого проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України, **наказую**:

1. Затвердити програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, відповідно до переліку, затвердженого [наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 N 1121 "Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти"](#), а саме програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури, історії України, англійської мови, іспанської мови, німецької мови, французької мови, російської мови, математики, біології, географії, фізики, хімії, що додаються.
2. Українському центру оцінювання якості освіти (Карандій В. А.) під час розроблення та укладення тестів для проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України, забезпечити відповідність тестових завдань змісту програм зовнішнього незалежного оцінювання, затверджених пунктом 1 цього наказу.
3. Визнати таким, що втратив чинність, [наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 N 1121 "Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти"](#) у частині затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання.
4. Наказ набирає чинності з 01 серпня 2016 року.
5. Управлінню зв'язків з громадськістю та забезпечення діяльності Міністра (патронатній службі) (Загоруйко Ю. А.) зробити відмітку у справах архіву.
6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Хобзея П. К.

Тимчасово виконуюча обов'язки Міністра

І. Р. Совсун

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
І ЛІТЕРАТУРИ**

**для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

УКРАЇНСЬКА МОВА

Назва розділу	Зміст мовного матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія	Алфавіт. Наголос. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування <i>у-в, і-й</i> . Правопис лігер, що позначають ненаголошені голосні [є], [и], [о] в коренях слів. Сполучення <i>йо, бо</i> . Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування приголосних звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н</i> та <i>ни</i> у прикметниках і діеприкметниках, <i>не</i> з різними	<i>Учасник (учасниця) ЗНО повинен (повинна) вміти:</i> Розташовувати слова за алфавітом; розпізнавати явища уподібнення й спрощення приголосних звуків, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, чергування <i>у-в, і-й</i> . Наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм. Розпізнавати вивчені орфограми; правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити й виправляти орфографічні помилки на вивчені правила

	частинами мови	
2. Лексикологія. Фразеологія	Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми	Пояснювати лексичні значення слів; добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; уживати слова в переносному значенні. Знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів; пояснювати значення фразеологізмів, правильно й комунікативно доцільно використовувати їх у мовленні
3. Будова слова. Словотвір	Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова	Виділяти закінчення слів від основи, членувати основу на значущі частини, розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно вживати їх у мовленні
4. Морфологія 4.1. Іменник	Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок (у власних чоловічих та жіночих іменах)	Розпізнавати іменники; визначати належність іменників до певної групи за їхнім лексичним значенням, уживаністю в мовленні; правильно відмінювати іменники, відрізняти правильні форми іменників від помилкових; використовувати іменники в мовленні, послуговуючись їхніми виражальними можливостями
4.2. Прикметник	Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищій і найвищій, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників	Розпізнавати й відмінювати прикметники; утворювати форми ступенів порівняння якісних прикметників, повні й короткі форми якісних прикметників; відмінювати прикметники; відрізняти правильні форми прикметників від помилкових
4.3. Числівник	Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи	Розпізнавати й відмінювати числівники; відрізняти правильні форми числівників від

	<p>відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат</p>	<p>помилкових; добирати потрібні форми числівників і використовувати їх у мовленні; визначати сполучуваність числівників з іменниками; правильно утворювати форми числівників для позначення часу й дат</p>
4.4. Займенник	<p>Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників</p>	<p>Розпізнавати й відмінювати займенники; відрізнити правильні форми займенників від помилкових, правильно добирати потрібні форми займенників і використовувати їх у мовленні, правильно утворювати й писати неозначені й заперечні займенники</p>
4.5. Дієслово	<p>Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на <i>-но</i>, <i>-то</i>). Безособові дієслова. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на <i>-но</i>, <i>-то</i>. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот</p>	<p>Розпізнавати дієслова, особливі форми дієслова, безособові дієслова визначати часи й способи дієслів; використовувати один час і спосіб у значенні іншого; відрізнити правильні форми дієслів від помилкових; правильно писати особові закінчення дієслів. Розпізнавати дієприкметники (зокрема відрізнити їх від дієприслівників), визначати їхнє загальне значення, синтаксичну роль; відрізнити правильні форми дієприкметників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати дієприкметники та дієприкметникові звороти в мовленні. Розпізнавати дієприслівники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль; відрізнити правильні форми дієприслівників від помилкових; правильно будувати речення з дієприслівниковими зворотами</p>
4.6. Прислівник	<p>Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки,</p>	<p>Розпізнавати прислівники, визначати їхнє загальне</p>

	<p>синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -є, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу</p>	<p>значення, синтаксичну роль, ступені порівняння прислівників; відрізнати правильні форми прислівників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати прислівники в мовленні</p>
4.7. Службові частини мови	<p>Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови. Частина як службова частина мови. Правопис часток</p>	<p>Розпізнавати прийменники, визначати їхні морфологічні ознаки; правильно й комунікативно доцільно використовувати прийменники в мовленні. Розпізнавати сполучники, визначати групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, за вживанням і будовою; відрізнати сполучники від інших співзвучних частин мови; правильно й комунікативно доцільно використовувати сполучники в мовленні. Розпізнавати частки; правильно писати частки</p>
4.8. Вигук	<p>Вигук як частина мови. Правопис вигуків</p>	<p>Розпізнавати вигуки й правильно їх писати</p>
5. Синтаксис 5.1. Словосполучення	<p>Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення</p>	<p>Розрізнати словосполучення й речення, сурядний і підрядний зв'язок між словами й частинами складного речення</p>
5.2. Речення	<p>Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за</p>	<p>Розрізнати речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за складом граматичної основи, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертань</p>

	наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертань)	
5.2.1. Просте двоскладне речення	Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком	Визначати структуру простого двоскладного речення, особливості узгодження присудка з підметом; правильно й комунікативно доцільно використовувати прості речення
5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні	Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот	Розпізнавати види другорядних членів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні; правильно розставляти розділові знаки при непоширеній прикладці
5.2.3. Односкладні речення	Грамматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні)	Розпізнавати типи односкладних речень, визначати особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні
5.2.4. Просте ускладнене речення	Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні	Розпізнавати просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними, та правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості таких речень у мовленні; правильно розставляти розділові знаки в них
5.2.5. Складне речення	Типи складних речень за	Розпізнавати складні речення

	способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення	різних типів, визначати їхню структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями. Добирати й конструювати склади речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній меті. Правильно розставляти розділові знаки, будувати схему такого речення
5.2.5.1. Складносурядне речення	Єднальні, протиставні й розділові сполучники в складносурядному реченні. Смыслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні	Розпізнавати складносурядні речення, визначати смыслові зв'язки між частинами складносурядного речення; комунікативно доцільно використовувати його виражальні можливості в мовленні; правильно розставляти розділові знаки в складносурядному реченні
5.2.5.2. Складнопідрядне речення	Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них	Розпізнавати складнопідрядні речення, визначати їхню будову, зокрема складнопідрядних речень з кількома підрядними, відображати її в схемі складнопідрядного речення; визначати основні види підрядних речень, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування; правильно розставляти розділові знаки в складнопідрядному реченні
5.2.5.3. Безсполучникове складне речення	Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.	Розпізнавати безсполучникові складні речення; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні; правильно розставляти розділові знаки в них
5.2.5.4. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку	Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому	Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості речень цього типу в мовленні; правильно розставляти розділові знаки в них

5.3. Способи відтворення чужого мовлення	Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом	Замінювати пряму мову непрямою; правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати; правильно вживати розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом
6. Стилїстика	Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції	Розпізнавати стилї мовлення, визначати особливості кожного з них; користуватися різноманітними виражальними засобами української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування
7. Розвиток мовлення	Види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення	Уважно читати, усвідомлювати й запам'ятовувати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне. Критично оцінювати прочитане. Аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів. Будувати письмове висловлення, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, вибраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. Уміти формулювати, добирати доречні аргументи й приклади, робити висновок, висловлювати власну позицію, свій погляд на ситуацію чи обставини; правильно структурувати текст, використовуючи відповідні мовленнєві звороти. Знаходити й виправляти похибки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень, спираючись на засвоєні знання

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Назва розділу	Зміст літературного матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1. Усна народна творчість	Загальна характеристика календарно-обрядових,	<i>Учасник (учасниця) ЗНО: аналізує літературний твір чи</i>

	<p>суспільно-побутових і родинно-побутових пісень Пісні Марусі Чурай. "Віють вітри", "За світ встали козаченьки" Історичні пісні. "Ой Морозе, Морозенку", "Чи не той то хміль..." Тематика, образи, зміст народних дум і балад. "Дума про Марусю Богуславку". Балада "Ой летіла стріла"</p>	<p>його уривок; <i>розрізняє</i> види й жанри усної творчості; <i>розрізняє й називає</i> різновиди календарно-обрядових пісень; <i>аналізує</i> зміст, образи, настрої суспільно-побутових і родинно-побутових пісень; <i>визначає</i> провідні мотиви історичних пісень, <i>характеризує</i> образи героїв - історичних осіб; <i>визначає</i> тематику й художні особливості балад і дум, пісень Марусі Чурай; <i>виділяє</i> у фольклорних творах анафори, рефрени, постійні епігети, персоніфікацію, символи, гіперболу, <i>визначає</i> їхню художню роль</p>
<p>2. Давня українська література</p>	<p>"Повість минулих літ" (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги) "Слово про похід Ігорів" Григорій Сковорода. "De libertate", "Всякому місту - звичай і права", "Бджола та Шершень", афоризми</p>	<p><i>знає</i> основні теоретико-літературні поняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> • художній образ; • прототип; • тема, ідея, мотив художнього твору; • проблематика та конфлікт у художньому творі; • композиція художнього твору: сюжет, позасюжетні елементи; <p><i>знає</i> та <i>вміє</i> визначати в літературному творі тропи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • епігет, • порівняння, • метафору, • алегорію, • гіперболу
<p>3. Література кінця XVIII - початку XX ст.</p>	<p>Іван Котляревський. "Енеїда", "Наталка Полтавка" Г. Квітка-Основ'яненко. "Маруся" Тарас Шевченко. "Катерина", "Тайдамаки", "Кавказ", "Сон (У всякого своя доля...)", "І мертвим, і живим, і ненарожденним...", "Заповіт" Пантелеймон Куліш. "Чорна рада" Іван Нечуй-Левицький. "Кайдашева сім'я" Панас Мирний. "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" Іван Карпенко-Карий. "Мартин</p>	<p><i>знає</i> основні теоретико-літературні поняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сентименталізм, романтизм, реалізм, їхні ознаки; • епос та його жанри (новела, оповідання, повість, роман, різновиди повісті та роману); • лірика, її тематичні різновиди та жанри (сонет, гімн, послання, поема); • драма та її жанри (комедія, трагедія, трагікомедія, власне драма, драма-фесрія); • види комічного: гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск, бурлеск, трагестія

	<p>Боруля" Іван Франко. "Гімн", "Чого являєшся мені у сні?..", "Мойсей"</p>	
4. Література ХХ ст.	<p>Михайло Коцюбинський. "Тіні забутих предків", "Intermezzo" Ольга Кобилянська. "Земля" Леся Українка. "Contra spem spero!", "Лісова пісня" Микола Вороний. "Блакитна Панна" Олександр Олесь. "Чари ночі", "О слово рідне! Орле скутий!.." Павло Тичина. "О, панно Інно...", "Пам'яті тридцяти", "Ви знаєте, як липа шелестить..." Максим Рильський. "Молюсь і вірю. Вітер грає..." Микола Зеров. "Київ - традиція" Микола Хвильовий. "Я (Романтика)" Юрій Яновський. "Дитинство" Володимир Сосюра. "Любіть Україну!" Валер'ян Підмогильний. "Місто" Остап Вишня. "Моя автобіографія", "Сом" Микола Куліш. "Мина Мазайло" Богдан-Ігор Антонич. "Різдво" Олександр Довженко. "Україна в огні", "Зачарована Десна" Андрій Малишко. "Пісня про рушник" Василь Симоненко. "Ти знаєш, що ти - людина...", "Задивляюсь у твої зіниці..." Олесь Гончар. "Залізний острів" Григор Тютюнник. "Три зозулі з поклоном" Василь Стус. "Як добре те, що смерті не боюсь я", "О землі втрачена, явився!.." Іван Драч. "Балада про соняшник" Ліна Костенко. "Страшні слова, коли вони мовчать", "Українське альфреско", "Маруся Чурай"</p>	<p><i>визначає</i> місце й роль митця в літературному процесі; <i>знає</i> основні теоретико-літературні поняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> • український модернізм і його особливості; • модерністські напрями й течії: імпресіонізм, неоромантизм, символізм, експресіонізм; <p><i>знає</i> основні теоретико-літературні поняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поетичний синтаксис (інверсія, тавтологія, антитеза, анафора, паралелізм); • риторичні звертання й запитання; • алітерація, асонанс; • різновиди роману (роман у новелах, роман у віршах); • кіноповість; • усмішка; <p><i>уміє</i> пояснювати поняття "розстріляне відродження"</p>
5. Твори українських письменників-емігрантів	<p>Іван Багряний. "Тигролови" Євген Маланюк. "Стилет чи стилос?"</p>	<p>орієнтується у творчості українських письменників-емігрантів; знає особливості пригодницького роману</p>

6. Сучасний літературний процес	Загальний огляд, основні тенденції. Постмодернізм як літературне явище	орієнтується в основних тенденціях розвитку сучасної літератури; визначає найхарактерніші ознаки постмодернізму
---------------------------------	--	---

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

Пояснювальна записка

Метою зовнішнього незалежного оцінювання з історії України є виявлення рівня сформованості історичної компетентності випускника школи, визначення відповідності навчальних досягнень учня освітньому стандарту.

Програму зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з історії України складено з урахуванням цілей, вимог і змісту навчання історії в школі, які закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 11-річної школи. Вона охоплює зміст шкільного курсу історії України від найдавніших часів до сьогодення і складається з 31 теми.

Програма передбачає перевірку сформованих в учнів знань та загальнопредметних історичних умінь:

- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їхню послідовність та синхронність, вказувати історичні дати, періоди найважливіших подій і процесів, встановлювати хронологічну відповідність між явищами, процесами й подіями та періодами і епохами;

- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти, події, явища і процеси на карті;

- працювати з історичними документами різного змісту, встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, визначати основні ідеї, які він висвітлює, аналізувати зміст тексту;
- визначати істотні характерні риси, етапи, складові подій, явищ і процесів минулого, характеризувати діяльність видатних історичних постатей; давати визначення історичних понять і термінів, пояснювати доречність їхнього вживання;
- розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, описувати й розкривати їхнє значення в українській історико-культурній спадщині;
- пояснювати й аналізувати історичні факти, групувати (класифікувати) їх за вказаною ознакою, визначати причини та наслідки подій і явищ, встановлювати відповідність між окремими фактами й типовими загальними явищами;
- формулювати версії та оцінки історичного руху і розвитку, визначати найважливіші зміни і значення подій, що відбувалися в житті України й людства.

Програма ЗНО має вигляд таблиці, яка складається з двох частин. У лівій - викладено зміст історичного матеріалу, в якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття й терміни. Це - мінімум, з якого випускники повинні мати певні знання та уявлення.

Учні мають знати визначення термінів і понять та оперувати ними, співвідносити з діяльністю певних історичних діячів, політичних сил, епохою тощо. Зміст лівої частини може бути використаний розробниками тесту ЗНО для перевірки знань і умінь. Учні мають характеризувати діяльність історичних діячів, оцінювати вплив на хід історичних подій, вміти розпізнати їх за портретними рисами (автентичними пам'ятками - фотографіями тощо). Кожна з персоналій названа в програмі лише один раз, проте, якщо людина впливала на перебіг історичного процесу довгий час, завдання, пов'язані з її діяльністю, можуть траплятися в кількох темах.

Невід'ємною складовою програми ЗНО з історії України є перелік пам'яток архітектури та образотворчого мистецтва, обов'язкових для розпізнавання абітурієнтами.

1. Вступ до історії України

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України.</p> <p>Поняття та терміни: "історія", "хронологія", "історичні джерела", "археологія", "цивілізація".</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні межі України.</p> <p>Характеризувати основні джерела історії України.</p> <p>Визначати основні періоди історії України</p>

2. Стародавня історія України

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі місця основних</p>

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Трипільська культура. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.

Дати:

IV - середина III тис. до н. є. - розселення племен трипільської культури на території України;

VIII - VI ст. до н. є. - Велике грецька колонізація;

друга половина V - VII ст. - Велике розселення слов'ян.

Поняття та терміни:

"археологічна культура", "палеоліт", "мезоліт", "неоліт", "неолітична революція", "енеоліт", "бронзовий вік", "ранній залізний вік", "привласнювальне господарство", "відтворювальне господарство", "колонізація", "кочовики", "курган".

стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Киїк-Коба, Кирилівка, Межиріч, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів, місце розташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), Боспорське царство, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів.

Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, сарматів, населення міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму, давніх слов'ян.

Визначати основні риси археологічних періодів, неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму;

Пояснювати, у чому наслідки та значення Великої грецької колонізації, Великого переселення народів та Великого розселення слов'ян для розвитку українських земель.

3. Київська держава

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати). Руська земля. Утворення Київської держави (Русі-України). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. "Руська правда". Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Київської держави. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської держави (Русі-України). Поширення писемності. Розвиток культури й</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII - IX ст., шлях "із варягів у греки", походи князів на Константинополь, походи князя Святослава, територіальні межі Київської держави (Русі-України) за Олега та Ярослава Мудрого; Київське, Чернігівське, Переяславське, Галицьке, Волинське князівства за доби роздробленості (XII ст.). Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Київської держави; внутрішню та зовнішню політику Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, його сина Мстислава; розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицького і Волинського князівств за доби роздробленості. Пояснювати, у чому полягає значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів, Любецького з'їзду князів,</p>

освіти Київської держави (Русі-України).

Дати:

860 р. - похід Аскольда на Константинополь, укладення першого відомого договору Русі з Візантією.

907, 911, 941, 944 рр. - походи князів на Константинополь;

882 р. - об'єднання північних та південних руських земель Олегом;

988 р. - запровадження християнства як державної релігії;

1019 - 1054 рр. - князювання Ярослава Мудрого в Києві;

1036 р. - розгром печенігів князем Ярославом Мудрим.

1056 - 1057 рр. - створення Остромирового Євангелія;

1097 р. - Любецький з'їзд (снем) князів;

1113 р. - укладення "Повісті минулих літ"; початок правління Володимира Мономаха в Києві;

1187 р. - перша згадка назви "Україна" в писемних джерелах; створення "Слова о полку Ігоревім".

Персоналії: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, літописець Нестор, митрополит Іларіон, іконописець Алімпій.

Поняття та терміни:

"племінний союз", "князь", "полюддя", "язичництво", "християнство", "шлюбна дипломатія", "роздробленість", "віче", "вотчинне землеволодіння", "бояри", "смерди", "ізгої", "закупи", "їкони", "мозаїка", "фреска", "книжкова мініатюра", "билини", "літопис".

причини та сутність політичної роздробленості Київської держави (Русі-України).

Визначати передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, етапи розвитку Київської держави (Русі-України), наслідки походів князів, суть роздробленості

4. Галицько-Волинська Держава. Монгольська навала

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя. Культура Галицько-Волинської</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі Галицько-Волинську державу за правління Романа Мстиславовича та Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні землі Русі. Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню</p>

держави.

Дати:

1199 р. - утворення Галицько-Волинської держави;

1223 р. - битва на р. Калка;

1238 - 1264 рр. - правління Данила Романовича;

1240 р. - захоплення Києва монголами;

Персоналії:

Роман Мстиславович, Данило Романович, Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав.

Поняття та терміни:

"ярлик", "баскак".

політику Данила Романовича, Лева Даниловича, Юрія I Львовича, Юрія II Болеслава, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування.

Пояснювати особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави.

Визначати передумови та значення утворення Галицько-Волинської держави, монгольської навали.

5. Литовсько-руська держава. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV - першій половині XVI ст.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхід українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. "Велике князівство Руське". Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти.</p> <p>Дати: 1362 р. - битва на р. Сині Води; 1385 р. - укладення Кревської унії; 40-і роки XV століття - утворення Кримського ханства; 1478 р. - визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії; 1489 р. - перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; 1514 р. - битва під Оршею.</p> <p>Персоналії: Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Герей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич.</p> <p>Поняття та терміни: "шляхта", "магдебурзьке право", "магістрат",</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територію Кримського ханства.</p> <p>Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних верств, здобутки в галузі освіти та культури.</p> <p>Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва.</p> <p>Пояснювати особливості перебування українських земель у складі інших держав.</p>

"цехи", "Дике поле", "козак".

6. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI ст.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х років. (К. Косинського та С. Наливайка). Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.</p> <p>Дати: 1556 - 1561 рр. - створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. - заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі; 1569 р. - Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1586 р. - утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи у Львові; 1596 р. - Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви.</p> <p>Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров.</p> <p>Поняття та терміни: "воєводство", "українське козацтво", "реєстрове козацтво", "Запорозька Січ", "старшина", "клейноди", "греко-католицька церква", "братство", "полемічна література"</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри.</p> <p>Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти культури; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств.</p> <p>Визначати причини та наслідки Люблінської та Берестейської уній, перших козацьких повстань</p>

7. Українські землі в складі Речі Посполитої (перша половина XVII ст.).

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії.</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; воєводства Речі Посполитої на українських землях.</p> <p>Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков.</p>

Козацькі повстання 1620 - 1630-х рр.
"Ординація Війська Запорозького..."

Дати:

1618 р. - похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву;

1621 р. - Хотинська битва;

1625 р. - Куруківська угода;

1632 р. - "Пункт для заспокоєння руського народу", утворення Києво-Могилянської колегії;

1637 - 1638 рр. - повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні.

Персоналії:

Петро Конашевич-Сагайдачний, Іпатій Потій, Йов Борецький, Петро Могила.

Поняття та терміни:

"панщина", "фільварки", "Золотий спокій".

Визначати наслідки "добі героїчних походів козацтва" перших десятиліть XVII ст., козацьких повстань 1620 - 1630-х рр.

8. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького середини XVII ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького.</p> <p>Дати: 1648 р. - Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. - Зборівська битва. Зборівський договір; 1651 р. - Берестецька битва. Білоцерківський договір; 1652 р. - Батозька битва; 1653 р. - Жванецька облога; 1654 р. - Переяславська рада; українсько-московський договір ("Березневі статті"); 1656 р. - московсько-польське Віленське перемир'я.</p> <p>Персоналії: Богдан Хмельницький, Іван Богун, Тиміш Хмельницький.</p> <p>Поняття та терміни: "Національно-визвольна війна", "Військо</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни.</p> <p>Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р.</p> <p>Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи.</p> <p>Пояснювати, у чому наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби.</p>

9. Українські землі наприкінці 50-х - у 80-ті рр. XVII ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.</p> <p>Дати: 1658 р. - Гадяцький договір; 1659 р. - Конотопська битва; 1667 р. - Андрусівське перемир'я; 1669 р. - Корсунська угода, визнання Правобережною Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681 р. - Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. - "Вічний мир" між Московським царством і Річчю Посполитою.</p> <p>Персоналії: Іван Виговський, Петро Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Юрій Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович.</p> <p>Поняття та терміни: "Руїна", "Великий згін".</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі.</p> <p>Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя.</p> <p>Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини.</p>

10. Українські землі наприкінці XVII - у першій половині XVIII ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Повстання під проводом С. Палія (1702 - 1704 рр.). Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. "Правління Гетьманського уряду" (1734 - 1750 рр.). Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія</p> <p>Дати:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України, події Північної війни на території України.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів, діяльність Першої Малоросійської колегії, "Правління Гетьманського уряду"; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика.</p> <p>Визначати причини укладення українсько-</p>

<p>1708 р. - українсько-шведський союз, зруйнування Батурина; 1709 р. - зруйнування російськими військами Чортомлицької Січі; Полтавська битва; 1710 р. - Конституція Пилипа Орлика; 1713 р. - ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. - заснування Нової (Підпільненської) Січі.</p> <p>Персоналії: Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Пилип Орлик, Феофан Прокопович.</p> <p>Поняття та терміни: "Конституція", "Малоросія", "Малоросійська колегія", "козацьке бароко", "козацькі ліпописи".</p>	<p>шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель.</p>
--	--

11. Українські землі в другій половині XVIII ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Гетьманування К. Розумовського. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терези та Йосифа II та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти.</p> <p>Дати: 1764 р. - остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. - Коліївщина; 1775 р. - остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1780 - 1782 рр. - ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії; 1783 р. - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.</p> <p>Персоналії: Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Олекса Довбуш, Максим Залізник, Іван Гонта, Григорій Сковорода,</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких війн (1768 - 1774, 1787 - 1791 рр.), ліквідації Кримського ханства (1783), території, охоплені гайдамацьким і опришківським рухами, Коліївщиною.</p> <p>Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель.</p> <p>Визначати причини та наслідки гайдамацького й опришківського рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії.</p> <p>Пояснювати значення Запорозької Січі та Гетьманщини в історії України.</p>

<p>Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Іван Григорович-Барський.</p> <p>Поняття та терміни: "Нова (Підпільненська) Січ", "паланка", "зимівник", "Задунайська Січ", "Колівщина".</p>	
---	--

12. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївського братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту.</p> <p>Дати: 1798 р. - видання "Енеїди" І. Котляревського; 1828 р. - ліквідація Задунайської Січі; грудень 1825 - січень 1826 рр. - повстання Чернігівського полку; 1830 - 1831 рр. - польське визвольне повстання; 1840 р. - перше видання "Кобзаря" Т. Шевченка; 1846 - 1847 рр. - діяльність Кирило-Мефодіївського братства.</p> <p>Персоналії: Йосип Гладкий, Іван Котляревський, Микола Гулак, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Устим Кармалюк.</p> <p>Поняття та терміни: "промисловий переворот", "нація", "національне відродження", "національна ідея", "масонство", "декабристи".</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії, територіальні зміни, що відбулися внаслідок російсько-турецької війни 1806 - 1812 рр.</p> <p>Характеризувати політику Російської імперії щодо України, економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства,</p> <p>Визначати причини, значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства.</p>

13. Західноукраїнські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
------------------------------------	--

Факти:

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність "Руської трійці". Альманах "Русалка Дністровая". Західноукраїнські землі в європейській революції 1848 - 1849 рр. Діяльність Головної руської ради (1848 - 1851 рр.). Перший досвід парламентської діяльності.

Дати:

1816 рр. - створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священиків;
1833 - 1837 рр. - діяльність "Руської трійці";
1848 р. - скасування панщини в Галичині; видання першої українськомовної газети "Зоря Галицька".

Персоналії:

Олександр Духнович, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Лук'ян Кобилиця.

Поняття та терміни:

"будителі", "революція", "Весна народів".

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії.

Характеризувати перебіг українського національного руху під час революції 1848 - 1849 рр. в Австрійській імперії; політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення.

Визначати наслідки, значення подій 1848 - 1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях.

14. Культура України кінця XVIII - першої половини XIX ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Розвиток освіти, науки, літератури, мистецтва, архітектури. "Історія русів". Галицько-руська матиця. Собор руських вчених.</p> <p>Дати: 1805 р. - відкриття університету в Харкові; 1834 р. - відкриття університету в Києві; 1839 р. - ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі.</p> <p>Персоналії: Петро Гулак-Артемівський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Максимович, Михайло Остроградський, Василь Каразін.</p> <p>Поняття та терміни: "романтизм", "класицизм".</p>	<p>Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.</p> <p>Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII - першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.</p>

15. Наддніпрянська Україна в другій половині XIX ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Події Кримської війни 1853 - 1856 рр. на українських землях. Реформи 1860 - 1870-х роках і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Журнал "Основа". Діяльність "Південно-Західного відділу Російського географічного товариства" (1873 - 1876 рр.). Братство тарасівців.</p> <p>Дати: 19 лютого 1861 рр. - царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 рр. - Валувський циркуляр; 1863 - 1864 рр. - польське національно-визвольне повстання; 1876 р. - Емський указ.</p> <p>Персоналії: Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Борис Грінченко, Павло Чубинський.</p> <p>Поняття та терміни: "Київська козаччина", "земства", "громадівський рух".</p>	<p>Характеризувати основний зміст реформ 1860 - 1870-х рр. та особливості їх проведення на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії, основні погляди та напрями діяльності громадівців.</p> <p>Визначати наслідки Кримської війни для України, наслідки реформ 1860 - 70-х рр., Валувського циркуляру та Емського указу</p>

16. Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії в другій половині XIX ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій. Діяльність культурно-освітнього товариства "Просвіта".</p> <p>Дати: 1868 р. - створення у Львові товариства "Просвіта"; 1873 р. - створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. - Наукове товариство ім. Т. Шевченка); 1890 р. - створення Русько-української радикальної партії; 1899 р. - створення Української Національно-демократичної партії та</p>	<p>Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність "Просвіти" та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині. Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини XIX ст.</p>

Української соціал-демократичної партії.

Персоналії:

Іван Франко, Юліан Бачинський.

Поняття та терміни:

"трудова міграція", "партія", "українофіли", "москвофіли", "народовці", "радикали", "нова ера"

17. Культура України в другій половині XIX - на початку XX ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники.</p> <p>Дати: 1865 р. - відкриття Новоросійського університету; 1875 р. - відкриття Чернівецького університету.</p> <p>Персоналії: Сергій Васильківський, Данило Заболотний, Марія Заньковецька, Ілля Мечников, Агатангел Кримський, Леся Українка, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький, Микола Лисенко, Микола Пимоненко, Микола Садовський, Соломія Крушельницька, Дмитро Яворницький, Микола Терещенко, Богдан Ханенко.</p> <p>Поняття та терміни: "меценат", "професійний театр", "реалізм", "модернізм".</p>	<p>Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини XIX - початку XX ст., розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури.</p> <p>Визначати умови розвитку культури в другій половині XIX - на початку XX ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.</p>

18. Наддніпрянська Україна в 1900 - 1914 рр.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905 - 1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських</p>	<p>Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905 - 1907 рр.,</p>

громад в I та II Державних Думах.
Діяльність "Просвіти". Посилення національного гніту в 1907 - 1914 рр.
Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.

Дати:

1900 р. - створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України;

1908 р. - створення Товариства українських поступовців (ТУП);

1911 - 1913 рр. - "справа Бейліса".

Персоналії:

Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Ілля Шраг.

Поняття та терміни:

"монополія", "хутір", "відруб", "чорносотенці", "страйк".

діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, особливості проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні.

Визначати основні тенденції політичного, соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку ХХ ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907 - 1914 рр.

19. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії у 1900 - 1914 рр.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель.</p> <p>Дати: 1900 р. - обрання А. Шептицького митрополитом греко-католицької церкви; 1907 р. - впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків.</p> <p>Персоналії: Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський.</p> <p>Поняття та терміни: "Народне віче"</p>	<p>Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій "Сокіл", "Січ", "Пласт".</p> <p>Визначати причини активізації політичного руху на початку ХХ ст., його результати, роль А. Шептицького в піднесенні національного життя.</p>

20. Україна в Першій світовій війні

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі військові події</p>

<p>Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на українських землях. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині та Буковині. Українські січові стрільці (УСС).</p> <p>Дати: серпень 1914 р. - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України. 1914 р. - Галицька битва; 1915 р. - утворення Загальної української ради; 1916 р. - Брусиловський прорив.</p> <p>Персоналії: Кость Левицький, Дмитро Донцов.</p> <p>Поняття та терміни: "світова війна", "Галицько-Буковинське генерал-губернаторство"</p>	<p>на території України в 1914 - 1917 рр., бойовий шлях Українських січових стрільців (УСС), Галицько-Буковинське генерал-губернаторство.</p> <p>Характеризувати територіально-політичні плани ворогуючих держав щодо українських земель, позиції українських політичних сил щодо війни, політичне життя та соціально-економічне становище населення в роки війни.</p> <p>Визначати політичні та соціально-економічні наслідки війни для українського суспільства</p>
---	---

21. Українська революція

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Революційні події в Україні в 1917 - на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення українців. Універсали Української Центральної Ради (УЦР). Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Проголошення радянської влади. Перша війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР.</p> <p>Дати: березень 1917 р. - утворення Української Центральної Ради; квітень 1917 р. - Всеукраїнський Національний конгрес; червень 1917 р. - I Універсал УЦР; липень 1917 р. - II Універсал УЦР; листопад 1917 р. - III Універсал УЦР; 22 (9) січня 1918 р. - IV Універсал УЦР, проголошення незалежності УНР; січень 1918 р. - бій під Кругами.</p> <p>Персоналії:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територію Української Народної Республіки, згідно з III Універсалом УЦР; напрямки наступу більшовиків під час першої війни УНР з радянською Росією.</p> <p>Характеризувати діяльність Української Центральної Рада українських партій, політичних діячів; основні положення Універсалів УНР; взаємовідносини УЦР з Тимчасовим урядом; боротьбу за владу в Києві в жовтні - листопаді 1917 р. Ультиматум Раднаркому.</p> <p>Визначати причини Української революції, її характер; роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР; здобутки і прорахунки УЦР в державотворчому процесі;</p> <p>Пояснювати історичне значення Універсалів УЦР.</p>

Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов.

Поняття та терміни:

"автономізація", "самостійники", "Універсали УЦР", "Генеральний Секретаріат", "Вільне козацтво", "Народний секретаріат".

22. Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918 - 1921 рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу. Конституція УНР. Гетьманський переворот. Українська держава. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Українсько-польська війна 1918 - 1919 рр. Акт Злуки УНР та ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Друга радянсько-українська війна. Окупація військами Антанти півдня України. Повстання М. Григор'єва. Денікінський режим в Україні. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Перший "Зимовий похід" Армії УНР. Варшавська угода між УКР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий "Зимовий похід" Армії УНР. Холодноярська республіка (1919 - 1922 рр.).</p> <p>Дати: січень (лютий) 1918 р. - Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу; 29 квітня 1918 р. - державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського; 1 листопада 1918 р. - "Листопадовий зрив" у Львові; 13 листопада 1918 р. - проголошення Західноукраїнської Народної Республіки; листопад 1918 р. - Заснування Української академії наук; 14 листопада 1918 р. - утворення Директорії; 22 січня 1919 р. - проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР; грудень 1919 - травень 1920 рр. - Перший</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територію УНР за Брестським мирним договором; територію Української Держави П. Скоропадського; хід воєнних дій на території України в 1918 - 1921 рр.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана П. Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР, УСРР, зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918 - 1920 рр.</p> <p>Визначати причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського; особливості внутрішньої та зовнішнього становища УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько-польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавської угоди; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні).</p> <p>Пояснювати історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт Злуки УНР та ЗУНР).</p>

"Зимовий похід" Армії УНР;
квітень 1920 р. - Варшавська угода;
березень 1921 р. - Ризький мирний договір;
листопад 1921 р. - Другий "Зимовий похід"
 Армії УНР.
Персоналії:
 Павло Скоропадський, Євген Петрушевич,
 Дмитро Вітовський, Симон Петлюра, Нестор
 Махно, Християн Раковський.
Поняття та терміни:
 "Директорія", "соборність", "отаманщина",
 "воєнний комунізм", "Чортківська
 офензива", "Київська катастрофа".

23. Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921 - 1928 рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Голод у південних губерніях УСРР. Антицерковна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Політика "коренізації" в УСРР ("українізація"). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 1920-х рр. Дати: 1921 - 1923 рр. - голод в Україні; 1921 р. - утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ); 1922 р. - входження УСРР до складу СРСР; 1923 р. - початок політики "коренізації" в УСРР; 1925 р. - проголошення курсу на індустріалізацію. Персоналії: Олександр Шумський, Микола Скрипник, Михайло Волобуєв, Микола Хвильовий, Лесь Курбас, Михайло Бойчук, Олександр Довженко, Василь Липківський. Поняття та терміни: "неп", "трест", "індустріалізація", "коренізація", "автокефальна церква".</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої УСРР у 1921 - 1928 рр. Характеризувати складові непу, процес стабілізації економічного й соціального життя в Україні; національну, релігійну та церковну політику в Україні, "коренізації" та її наслідки, особливості розвитку української культури. Визначати причини та наслідки вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні; "коренізації", її вплив на суспільство та українську культуру</p>

24. Утвердження тоталітарного режиму в 1929 - 1939 рр.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
------------------------------------	--

Факти:

Форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного і культурного життя України. Культ особи. Масові репресії. Голодомор 1932 - 1933 рр. в Україні - геноцид Українського народу. Згортання українізації. Антицерковна кампанія.

Дати:

1928/1929 - 1932 рр. - перша п'ятирічка;

1928 р. - судовий процес у "Шахтинській справі";

1929 р. - початок насильницької колективізації;

1930 р. - судовий процес у справі "Спілки визволення України" (СВУ);

1932 - 1933 рр. - Голодомор в Україні;

1934 р. - перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва;

1937 р. - ухвалення Конституції УРСР;

1937 - 1938 рр. - "Великий терор".

Персоналії:

Станіслав Косіор, Лазар Каганович, Максим Рильський, Павло Вірський, Григорій Верьовка.

Поняття та терміни:

"тоталітарний режим", "п'ятирічка",

"форсована індустріалізація", "стаханівський рух", "колективізація", "розкуркулення",

"закон про п'ять колосків", "Голодомор",

"чорна дошка", "розстріляне відродження",

"ГУЛАГ", "паспортна система",

"соціалістичний реалізм (соцреалізм)".

Розпізнавати на картосхемі основні

індустріальні об'єкти, побудовані роки перших п'ятирічок, райони, що найбільш постраждали від Голодомору.

Характеризувати сутність політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; взаємозв'язок між складовими політики сталінського тоталітарного режиму (індустріалізація, колективізація, "культурна революція", масові репресії); зміни в соціальній структурі населення, особливості культурного життя періоду.

Визначати причини, джерела фінансування та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, масових репресій; причини та наслідки Голодомору 1932 - 1933 рр.

Пояснювати взаємозв'язок між економічними перетвореннями та структурними змінами в суспільстві, масовими репресіями.

25. Західна Україна в 1921 - 1939 рр.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Карпатська Україна.</p> <p>Дати: 1920 р. - підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; 1923 р. - визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини, територіальні межі Карпатської України.</p> <p>Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920 - 1930-х рр. на політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х рр.</p> <p>Визначати причини поділу українських земель між різними державами у 1920 - 1930-ті</p>

<p>Польщі; саморозпуск уряду ЗУНР; 1925 р. - утворення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО); 1929 р. - утворення Організації українських націоналістів (ОУН); 1930 р. - проведення польською владою акції "пацифікації"; 1938 р. - надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехословаччини; 15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України. Персоналії: Євген Коновалець, Степан Бандера, Андрій Мельник, Августин Волошин. Поняття та терміни: "осадництво", "пацифікація", "русинство", "Тасмний університет", "політична еміграція".</p>	<p>рр. та їх наслідки для суспільства; причини і наслідки діяльності політичних сил</p>
--	---

26. Україна під час Другої світової війни (1939 - 1945 рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України, Південної та Північної Бессарабії та Північної Буковини до УРСР. Напад нацистської Німеччини та її союзників на СРСР. Оборона Києва, Одеси, Севастополя. Поразки Червоної армії. Нацистський окупаційний режим. Голокост. Радянський партизанський рух. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Польсько-український конфлікт. Створення Української головної визвольної ради (УГВР). Вигнання нацистських окупантів з території України. Депортація кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.). Внесок українців у визволення народів Європи від нацизму. Завершення Другої світової війни. Дати: 23 серпня 1939 р. - радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього ("пакт Молотова - Ріббентропа"); 1 вересня 1939 р. - початок Другої світової війни; 17 вересня 1939 р. - вторгнення Червоної армії на територію Західної України;</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі, приєднані до УРСР 1939 - 1940 рр.; основні події, пов'язані з початком та завершенням вигнання з України нацистських загарбників та їх союзників; окупаційні зони, на які була поділена Україна; території активних дій різних течій руху Опору. Характеризувати суть гітлерівських планів "Барбаросса" та "Ост", нацистського "нового порядку", Голокост, діяльність радянського партизанського та українського визвольного рухів. Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянської новопрієднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941 - 1942 рр., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками. Пояснювати наслідки найважливіших воєнних подій 1941 - 1944 рр. на території України, депортацію кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.).</p>

червень 1940 р. - вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини;
22 червня 1941 р. - напад Німеччини на СРСР;
30 червня 1941 р. - проголошення Акта відновлення Української Держави;
14 жовтня 1942 р. - створення Української повстанської армії (УПА);
грудень 1942 р. - початок вигнання нацистських загарбників з України;
6 листопада 1943 р. - визволення Києва від нацистських окупантів;
січень - лютий 1944 р. - Корсунь-Шевченківська наступальна операція;
28 жовтня 1944 р. - завершення вигнання нацистських окупантів зі всієї території України;
9 травня 1945 р. - День Перемоги над нацистською Німеччиною;
2 вересня 1945 р. - завершення Другої світової війни.

Персоналії:

Тарас Бульба (Боровець), Роман Шухевич, Іван Кожедуб, Олексій Берест, Кузьма Дерев'янка, Ярослав Стецько.

Поняття та терміни:

"радянська", "новий порядок", "План "Барбаросса", "мобілізація", "евакуація", "план "Ост", "Голокост", "колабораціонізм", "рух Опору", "Український штаб партизанського руху (УПШР)", "похідні групи", "Поліська Січ", "Східний вал", "випалена земля", "депортація".

27. Україна в перші повоєнні роки (1945 - на початку 1950-х рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Участь УРСР у зовнішній політиці Радянського Союзу. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова. Голод в Україні 1946 - 1947 рр. Радянська західних областей України. Боротьба ОУН і УПА. Придушення визвольного руху. Розгортання ідеологічних кампаній (боротьба з "українським буржуазним націоналізмом", "низькопоклонством перед Заходом", "безродними космополітами" тощо).</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України. Характеризувати політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, хід операції "Вісла". Визначати особливості та наслідки радянської західних областей, причини та наслідки проведення операції "Вісла", розгортання ідеологічних кампаній.</p>

<p>Культура і наука.</p> <p>Дати: 1945 р. - входження Закарпаття до складу УРСР; квітень 1945 р. - Україна - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. - "саморозпуск" Української греко-католицької церкви (УГКЦ); 1946 - 1947 рр. - голод в Україні; квітень-липень 1947 р. - проведення польською владою операції "Вісла".</p> <p>Персоналії: Йосип Сліпий, Володимир Сосюра, Олесь Гончар.</p> <p>Поняття та терміни: "відбудова", "операція "Вісла", "ждановщина", "лисенківщина", "холодна війна".</p>	<p>Пояснювати причини голоду в Україні "саморозпуску" УГКЦ.</p>
---	--

28. Україна в умовах десталінізації (1953 - 1964 рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950 - 1960-х рр.: припинення масових репресій, часткова реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Спроби реформування управління промисловістю та сільського господарства, соціальної сфери. Виникнення руху "шістдесятників", дисидентського руху наприкінці 1950 - на початку 1960-х рр. Культура і наука.</p> <p>Дати: 1953 - 1954 рр. - повстання політичних в'язнів в сталінських концтаборах. Ліквідація ГУЛАГу; лютий 1954 р. - входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. - XX з'їзд КПРС, засудження культу особи; 1957 р. - запуск першого штучного супутника Землі, початок "космічної ери"; 1959 р. - утворення Української робітничо-селянської спілки; 1961 р. - перший політ людини в Космос (Юрій Гагарін).</p> <p>Персоналії:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України.</p> <p>Характеризувати сутність процесу лібералізації, спроби реформ управління економікою в середині 1950 - 1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури; сутність опозиційного руху.</p> <p>Визначати наслідки процесу лібералізації, реформ для українського суспільства, причини виникнення та значення опозиційного руху.</p> <p>Пояснювати причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР.</p>

Левко Лук'яненко, Іван Свігличний, Алла Горська, Іван Дзюба, Ліна Костенко, Євген Сверстюк, Василь Симоненко.

Поняття та терміни:

"десталінізація", "культ особи", "лібералізація", "політична реабілітація", "відлига", "раднаргоспи", "шістдесятники", "дисидентство", "хрущовки".

29. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965 - 1985 рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 - початок 1980-х рр.). Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Здобутки і проблеми соціальної сфери. Культура і наука. Русифікація. Опозиційний рух.</p> <p>Дати: 1965 р. - реформи в сільському господарстві та промисловості ("косигінська реформа"); перша хвиля арештів дисидентів; 1972 р. - зміна політичного керівництва УРСР; масові арешти дисидентів; 1976 р. - утворення Української Гельсінської групи.</p> <p>Персоналії: Валерій Марченко, Петро Григоренко, Микола Руденко, Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Олег Антонов, Сергій Параджанов, Іван Миколайчук, Володимир Івасюк, Леонід Биков.</p> <p>Поняття та терміни: "застій", "дефіцит", "розвинений соціалізм", "номенклатура", "русифікація", "самвидав", "тамвидав", "правозахисник", "Конституція розвинутого соціалізму".</p>	<p>Характеризувати наслідки змін в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр.; стан економіки; основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960 - 1970-х рр., явища у сфері культури, політику русифікації.</p> <p>Визначати причини політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери.</p> <p>Пояснювати значення опозиційного руху.</p>

30. Розпад Радянського Союзу та відродження незалежності України (1985 - 1991 рр.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Початок "перебудови". Загострення соціально-економічної кризи. Рівень життя</p>	<p>Характеризувати зміст та основні напрями політики "перебудови", розгортання соціального і національного рухів, падіння</p>

населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, створення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. Проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України.

Дати:

квітень 1985 р. - початок "перебудови";
26 квітня 1986 р. - вибух на Чорнобильській АЕС;

вересень 1989 р. - створення Народного руху України за перебудову;

березень 1990 р. - проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР;

16 липня 1990 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України;

Жовтень 1990 р. - "Революція на граніті";

24 серпня 1991 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України;

1 грудня 1991 р. - проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України. Обрання Президентом України Л. Кравчука

Поняття та терміни:

"перебудова", "гласність", "плюралізм", "багатопартійність", "суверенітет", "інфляція", "ринкові відносини", "референдум".

авторитету КПУ, процес формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України, особливості соціально-економічної становища УРСР.

Визначати причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення; зв'язок між масовим національно-демократичним і дисидентським рухами, як різними формами українського визвольного руху.

Пояснювати причини розпаду і його наслідки для державотворення в Україні

31. Україна в умовах незалежності

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Основні предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил України. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Затвердження</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальні одиниці України (області, АРК, Київ, Севастополь). Характеризувати державотворчі процеси, зміни в політичному, соціально-економічному,</p>

державної символіки (1992 р.), формування інституту громадянства. Ухвалення [Конституції 1996 р.](#) та змін до неї. Приватизація. Лібералізація цін. Грошова реформа (1996 р.). Майнова диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське і світове співтовариство. "Газові" та "торгівельні війни" з Росією. Збройна агресія Росії проти України. Культура, наука, спорт та релігійне життя в незалежній Україні.

Дати:

6 грудня 1991 р. - заснування Збройних Сил України;

липень 1994 р. - обрання Л. Кучми Президентом України;

1995 р. - обрання України членом Ради Європи (РЄ);

28 червня 1996 р. - ухвалення [Конституції України](#);

вересень 1996 р. - запровадження національної грошової одиниці - гривні;

жовтень - грудень 2004 р. - "Помаранчева революція", обрання Президентом України В. Ющенка;

2008 р. - вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ);

січень 2010 р. - обрання В. Януковича Президентом України;

листопад 2013 - лютий 2014 рр. - "революція Гідності", повалення режиму В. Януковича;

червень 2014 р. - обрання П. Порошенка Президентом України;

2014 р. - підписання Україною [Угоди про асоціацію з Європейським Союзом \(ЄС\)](#);

вересень 2014 р., лютий 2015 р. - Мінські угоди.

Поняття та терміни: "Корупція", "тіньова економіка", "Помаранчева революція", "Євромайдан", "Небесна сотня", "революція Гідності", "сепаратизм", "антитерористична операція", "анексія", "тимчасово окупована територія", "кіборги", "волонтерський рух", "люстрація", "поліконфесійність".

національному, культурному життю, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий простір.

Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності.

Пояснювати причини європейської інтеграції України.

**ПЕРЕЛІК ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА, ОБОВ'ЯЗКОВИХ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ
АБІТУРІЄНТАМИ***

---

* Дати створення пам'яток культури не обов'язкові для запам'ятовування.

Стародавня історія України

1. Браслет із меандровим орнаментом. Мізинська стоянка.
2. Кераміка трипільської культури (орнаментована кераміка).
3. Золота пектораль з кургану Товста могила. IV ст. до н. е.
4. Золотий гребінь з кургану Солоха. Кінець V - початок IV ст. до н. е.
5. Херсонес Таврійський. Сучасний вигляд.
6. Збруцький ідол.

Київська держава (XI - XIII ст.)

Архітектура

5. Софійський собор у Києві. Перша половина XI ст. Сучасний вигляд.
6. Спасо-Преображенський собор в Чернігові. 1036. Сучасний вигляд.
7. Успенський собор Києво-Печерської лаври. 1073 - 1078.
8. Михайлівський Золотоверхий собор Михайлівського монастиря в Києві. 1108 - 1113. Сучасний вигляд.
9. П'ятницька церква в Чернігові. Кінець XII - початок XIII ст.

Образотворче мистецтво

10. Вишгородська ікона Богородиці.
11. Свенська ікона Богородиці з Антонієм і Феодосієм Печерськими.
12. Мозаїки Богоматері Оранти та Христа Вседержителя із Софійського собору в Києві. Перша половина XI ст.
13. Євангеліст Лука. Мініатюра з Остромирового Євангелія. 1056 - 1057.
14. Родина князя Святослава Ярославича. Мініатюра з "Ізборника". 1073.

Галицько-Волинська держава (XII - перша половина XIV ст.)

Архітектура

15. Успенський собор у Володимирі. 1160. Сучасний вигляд.
16. Церква святого Пантелеймона поблизу Галича. Кінець XII ст.

Образотворче мистецтво

17. Холмська ікона Богородиці. XII ст.

18. Дорогобузька ікона Богородиці. Остання третина XIII ст.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV - першій половині XVI ст.)

Архітектура

19. Костел святого Варфоломія в Дрогобичі. 1392 - XV ст.

20. Верхній замок у Луцьку. Друга половина XIV ст. - XV ст.

21. Кам'янець-Подільська фортеця. XIV - XVI ст.

22. Хотинська фортеця. XIII - XVI ст.

23. Покровська церква-фортеця в с Сутківцях. 1476.

24. Замок Паланок (Мукачівський замок). XIV - XVII ст.

25. Генуезька фортеця у Судаку. 1371 - 1469.

26. Вірменський собор у Львові. 1363.

27. Ханський палац у Бахчисараї. 1532 - 1764.

Образотворче мистецтво

28. Ікона святого Юрія Змієборця із с. Станілі поблизу м. Дрогобич.

29. Ікона Богородиці з пророками з церкви у Підгородцях.

Українські землі в XVI ст.

Архітектура

30. Церква Зішестя Святого Духа в Потеличі. 1502.

31. Ансамбль Успенської церкви у Львові: церква Успіння. 1591 - 1629; вежа Корнякта. 1573 - 1578; каплиця Трьох Святителів. 1578.

32. Ансамбль площі Ринок у Львові: Чорна Кам'яниця. Кінець XVI ст.; будинок Корнякта. 1580.

33. Острозький замок. Кругла (Нова) вежа. Кінець XVI ст.

Образотворче мистецтво

34. Ікона "Успіння Богородиці". 1547. О. Горошкович.

35. Мініатюри Пересопницького Євангелія. 1556 - 1561.

36. Євангеліст Лука. Гравюра з львівського "Апостола" 1574.

Українські землі в першій половині XVII ст.

Архітектура

37. Ансамбль Кафедрального костелу у Львові: каплиця Боїмів. 1609 - 1617.
38. Замок у Підгірцях (Львівська обл.). 1635 - 1640.
39. Іллінська церква в Суботіві. 1653.

Образотворче мистецтво

40. Портрет Петра Конашевича-Сагайдачного з книги "Вірші на жалісний погреб шляхетного рицаря Петра Конашевича-Сагай дачного". 1622.
41. Портрет князя Криштофа Збарзького. Після 1622.

Українські землі в 1660-х - 1680-х роках

Архітектура

42. Троїцький собор Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові. 1679 - 1689.
43. Покровський собор у Харкові. 1689.

Образотворче мистецтво

44. Портрет Богдана Хмельницького В. Гондіуса. Середина XVII ст.
45. Ікона "Покров Богородиці" (з портретом гетьмана Богдана Хмельницького). Перша половина XVIII ст.

Українські землі наприкінці XVII - у першій половині XVIII ст.

Архітектура

46. Оборонна синагога в Жовкві. 1692 - 1698.
47. Георгіївська церква Видубицького монастиря в Києві. 1696 - 1701.
48. Преображенська церква у Великих Сорочинцях. 1732.

Образотворче мистецтво

49. Ікона "Вознесіння Христове" з іконостасу церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський. Й. Кондзелевич.
50. Гравюра "Іван Мазепа серед своїх добрих справ". 1706. І. Мигура.

Українські землі в другій половині XVIII ст.

Архітектура

51. Собор святого Юра у Львові. 1746 - 1762.

52. Андріївська церква у Києві. 1747 - 1757.
53. Ратуша в Бучачі. 1751.
54. Покровська церква в Києві. 1766.
55. Троїцький собор у Новомосковську. 1773 - 1778. Майстер Я. Погребняк.
55. Успенський собор Почаївської лаври. 1771 - 1783.
56. Палац Кирила Розумовського в Батурині. 1799 - 1803. Сучасний вигляд.

Образотворче мистецтво

57. Скульптурна група святого Юрія змієборця на фасаді собору святого Юра у Львові. Скульптор Й. Пінзель.

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

Архітектура

58. Будівля Київського університету. 1837 - 1843.

Образотворче мистецтво

59. Скульптурна група святого Юрія змієборця на фасаді собору святого Юра у Львові. Скульптор Й. Пінзель.

60. Картина "Дівчина з Поділля". В. Тропінін.

61. Картини "Автопортрет" (1840), "Катерина" 1842, офорти з серії "Живописна Україна" Т. Шевченко.

62. Пам'ятник князю Володимирі в Києві. 1850 - 1853.

63. Пам'ятник градоначальнику та генерал-губернатору А. де Рішельє в Одесі. Скульптор І. Мартос. 1828.

64. Картина "Садиба Г. Тарновського в Качанівці" В. Штернберг. 1837.

Українські землі у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст. - початку XX ст.

Архітектура

65. Резиденція православних митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях. 1864 - 1873.

66. Володимирський собор у Києві. 1862 - 1896.

67. Будівля оперного театру в Одесі. 1883 - 1887.

68. Будинок з химерами в Києві. 1901 - 1903.

69. Будинок Полтавського губернського земства. 1903 - 1908.

70. Будинок страхового товариства "Дністер" у Львові. 1905 - 1906.

Образотворче мистецтво

71. Пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві. 1888. Скульптор М. Микешин.

72. Картина "Запорожці пишуть листа турецькому султанові". 1880 - 1891. І. Рєпін.

73. Картина "Козаки в степу". 1890. С. Васильківський.

74. Картина "Святочне Ворожіння". 1888. М. Пимоненко.

75. Картина "Дівчина в червоному капелюсі". 1902 - 1903. О. Мурашко.

76. Картина "Портрет Лесі Українки". 1900. І. Труш.

Українське мистецтво ХХ ст.

Архітектура

77. Будівля Держпрому в Харкові. 1925 - 1928.

78. Будівля Верховної Ради УРСР в Києві. 1936 - 1939.

Образотворче мистецтво

79. "Еней та його військо". 1919. Г. Нарбут.

80. Літографія "Гуцул з квіткою", естамп "Карпатська мати". 1923. В. Касян.

81. Картина "Життя". Триптих (Любов. Сім'я. Повернення). 1925 - 1927. Ф. Кричевський.

82. Пам'ятник Тарасові Шевченку в Ромнах. 1918. Скульптор І. Кавалерідзе.

83. Картина "Бій Богуна з Чарнецьким під Монастирищем в 1653 р." (1931). М. Самокиш.

84. Картина "Хата в Богданівці" (1955). К. Білокур.

85. Картина "Хліб" (1949). Т. Яблонська.

86. Картина "Гороховий звір" (1971), М. Приймаченко.

87. Пам'ятник засновникам Києва (Кий, Щек, Хорив і сестра їх Либідь). Скульптор В. Бородай.

Список персоналій для візуального розпізнавання

1. Василь-Костянтин Острозький
2. Петро Конашевич-Сагайдачний
3. Петро Могила
4. Богдан Хмельницький

5. Петро Дорошенко
6. Іван Мазепа
7. Кирило Розумовський
8. Григорій Сковорода
9. Іван Котляревський
10. Микола Костомаров
11. Пантелеймон Куліш
12. Тарас Шевченко
13. Маркіян Шашкевич
14. Володимир Антонович
15. Михайло Драгоманов
16. Павло Чубинський
17. Микола Лисенко
18. Іван Франко
19. Агатангел Кримський
20. Леся Українка
21. Соломія Крушельницька
22. Микола Міхновський
23. Андрей Шептицький
24. Михайло Грушевський
25. Володимир Винниченко
26. Павло Скоропадський
27. Євген Петрушевич
28. Симон Петлюра
29. Нестор Махно
30. Олександр Довженко
31. Євген Коновалець

32. Степан Бандера
33. Андрій Мельник
34. Сидір Ковпак
35. Роман Шухевич
36. Йосип Сліпий
37. Микита Хрущов
38. Олесь Гончар
39. Василь Стус
40. В'ячеслав Чорновіл
41. Сергій Параджанов

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

ПРОГРАМА
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти

ВСТУП

Сучасна парадигма шкільної освіти розглядає іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Такий підхід зорієнтовує процес навчання на формування у випускників загальноосвітніх навчальних закладів здатності до соціального контакту з представниками іншої лінгвокультури в найтиповіших ситуаціях мовленнєвої взаємодії. Досягнення цього рівня сформованості вмінь забезпечується взаємопов'язаним компетентнісним, комунікативним, когнітивним і соціокультурним розвитком учня.

Пропонована програма зовнішнього незалежного оцінювання створена з урахуванням основних положень [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#),

Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (рівень B1) та рівнів навчальних досягнень випускників середніх шкіл, викладених у змісті чинної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України (2 - 11 класи), та також містить опис завдань, орієнтовані на школи з поглибленим вивченням іноземних мов, рівень складності яких відповідає рівню B2 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. У програмі також відображено міжнародний досвід визначення рівнів володіння мовою.

Зміст завдань для здійснення контролю якості сформованості іншомовної комунікативної компетентності уніфікується за видами і формами виконання та враховує особливості англійської мови.

Об'єктами контролю є **розуміння мови на слух (аудіювання), читання і письмо** як комунікативні уміння, а також **лексичний і граматичний аспекти** іншомовної комунікації через **використання мови**. Дискретні лексичні одиниці та граматичні структури не є об'єктом контролю.

Зміст тестових завдань подається на автентичних зразках літературного мовлення, прийнятого у Великій Британії, та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

УЧАСНИКИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

У зовнішньому незалежному оцінюванні з іноземної мови беруть участь випускники загальноосвітніх навчальних закладів усіх форм власності (далі - кандидати), які бажають навчатись у вищих навчальних закладах України, де іноземна мова включена до переліку предметів, необхідних для вступу на відповідний факультет.

МЕТА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Визначити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності у кандидатів відповідно до **Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти**, чинних навчальних програм та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ТЕСТУ

РОЗДІЛ I. ЧИТАННЯ

Мета - виявити рівень сформованості умінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти у визначений проміжок часу, а також через використання мови з'ясувати рівень володіння лексичним і граматичним матеріалом, який дає їм можливість вільно спілкуватись у типових ситуаціях іншомовної комунікативної взаємодії.

Завдання для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності в читанні орієнтуються на різні стратегії: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання), повної інформації (вивчальне читання) та пошук окремих фактів (вибіркове читання).

Джерелами для добору текстів слугують автентичні інформаційно-довідкові, рекламні та газетно-журнальні матеріали. Зміст текстів узгоджується з навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (рівень B1) та для шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (рівень B2).

Тексти можуть містити візуальну інформацію до змісту, що допоможе кандидату визначити мету повідомлення. У більших за обсягом автентичних текстах, які можуть бути

представлені у вигляді фрагментів із брошур, журнальних оголошень або інформації з веб-сторінок, запитання, спрямовані на пошук окремих фактів, повинні стосуватися інформації, з якою кандидати можуть зустрітись у реальних ситуаціях спілкування. Послідовність сформульованих запитань відповідає логіці появи цієї інформації в тексті.

Тексти для ознайомлювального читання можуть містити до 5 % незнайомих слів, а для вивчального та вибіркового читання - до 3 %, про значення яких можна здогадатись із контексту, за словотворчими елементами, за співзвучністю з рідною мовою (слова-інтернаціоналізми).

Загальний обсяг текстів складає 1600 (рівень B1) та 2100 слів (рівень B2).

Вимоги до практичного володіння умінням читати для базового рівня (B1)

У тестах оцінюється рівень розуміння тексту, уміння кандидата виокремлювати ключову інформацію, узагальнювати зміст прочитаного, робити висновки, висловлювати власне ставлення до отриманої інформації.

Кандидат уміє

- читати (з повним розумінням) тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі;
- виокремлювати загальну інформацію та детальну інформацію із текстів, що використовуються в повсякденному спілкуванні;
- виділяти детальну інформацію про осіб, факти, події та інше;
- диференціювати основні факти і другорядну інформацію;
- розрізняти фактографічну інформацію та враження;
- сприймати точки зору авторів на конкретні та абстрактні теми;
- працювати з різножанровими текстами;
- переглядати текст або серію текстів з метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання;
- визначати структуру тексту і розпізнавати логічні зв'язки між його частинами.
- встановлювати значення незнайомих слів на основі здогадки, малюнка, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі.

Вимоги до практичного володіння умінням читати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

- розуміти деталі, думку та ставлення автора у тексті, визначати мету, ідею висловлювання;
- вміти відтворювати зв'язність та послідовність логічних зв'язків у тексті.

Типи текстів

- статті із періодичних видань;

- особисті листи;
- листівки;
- оголошення, реклама;
- розклади (уроків, руху поїздів тощо);
- меню, кулінарні рецепти;
- програми (телевізійні, радіо тощо);
- інформаційно-вказівні знаки;
- вивіски;
- інструкції на товарах широкого вжитку;
- інформація на упаковках з продуктами харчування;
- інформаційні як друковані, так і електронні повідомлення.

Форми завдань

- Завдання множинного вибору до кожного тексту (вибір однієї правильної відповіді із трьох).
- Завдання альтернативного вибору (правильно/неправильно).
- Завдання множинного вибору до тексту (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох).
- Завдання множинного вибору на заповнення пропусків у тексті (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих).

Частина II. ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

Мета - визначити сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу, що надасть можливість учням вільно спілкуватися.

Вимоги щодо практичного володіння лексичним та граматичним матеріалом

У тестах оцінюється сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу у випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Випускник володіє необхідним запасом словникового складу та граматичного матеріалу, вміє аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова, розуміє значення слів відповідно до контексту, розуміє логічні зв'язки між частинами тексту.

Типи текстів

Автентичні тексти (відповідно до рівнів B1 та B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти), невеликі за обсягом. Обсяг текстів складає 400 - 500 слів (рівень B1) та 500 - 550 слів (рівень B2).

Завдання завжди пов'язані із ситуаціями спілкування згідно з чинними навчальними програмами. У тестах використовуються зразки писемного мовлення Великої Британії. Тест складається з коротких текстів та завдань до них.

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді
- на заповнення пропусків у тексті.

РОЗДІЛ II. ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ

Мета - визначити рівень сформованості у кандидатів умінь, необхідних для виконання на письмі комунікативних завдань, які пов'язані з повсякденним життям.

Цей розділ тесту передбачає створення власного писемного висловлювання та зорієнтований на виконання комунікативно-творчих завдань: перефразування; написання короткого повідомлення у формі листівки, записки або електронного листа; написання розповіді або неофіційного листа. Зміст завдань пов'язаний з інтересами та комунікативними потребами кандидатів та узгоджується зі шкільною програмою.

Завдання для писемного мовлення формулюються у вигляді мовленнєвих ситуацій, у змісті яких мають бути чітко визначені мета і об'єкт спілкування. Вибір комунікативної ситуації передбачає міжкультурне спілкування, а відтак зміст мовленнєвих ситуацій має включати соціокультурні особливості країни, мова якої вивчається, і України.

Обсяг письмового повідомлення не менше 100 слів (відповідно до рівня B1) та 150 слів (відповідно до рівня B2) Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для базового рівня (B1)

Тест перевіряє уміння здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених комунікативних завдань. Перевіряється також рівень володіння функціональними стилями писемного мовлення у межах, визначених навчальною програмою.

Кандидат уміє

- писати особисті листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається, розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи аналогічну інформацію;
- повідомляти про перебіг подій, описувати людину або предмет;
- писати повідомлення про побачене, прочитане, почуте;
- висловлювати та обґрунтовувати власну точку зору;
- писати поздоровлення, запрошення, оголошення, записки, електронні листи;
- заповнити анкету;

- ідентифікувати та вибирати адекватні формулювання, використовуючи відповідний лексико-граматичний діапазон.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

Кандидат уміє

- надавати роз'яснення до висловленої думки, наводити приклади з власного досвіду;
- описувати, пояснювати, доповідати про перебіг подій, переконувати у власному висловлюванні, порівнювати та протиставляти ідеї.

Частина IV. РОЗУМІННЯ МОВИ НА СЛУХ (АУДІОВАННЯ)

Мета - визначити рівень сформованості у випускників навичок та умінь, необхідних для розуміння інформації опосередковано (у аудіозапису).

Вимоги щодо практичного розуміння мови на слух як видом мовленнєвої діяльності

У тесті перевіряється уміння зрозуміти основний зміст текстів певної тематики спілкування та вибрати необхідну інформацію з прослуханого (рівень B1) та повністю зрозуміти текст на слух, виокремити та зрозуміти специфічну інформацію (імена, дати, топографічні назви, інструкції тощо) на (рівень B2).

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді
- на заповнення пропусків у тексті.

Обсяг звучання запропонованих автентичних фрагментів до 2-х хвилин (рівень B1) та 4 хвилини (рівень B2).

СФЕРИ СПІЛКУВАННЯ І ТЕМАТИКА ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, АУДІОВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

I. Особистісна сфера

Повсякденне життя і його проблеми.

Сім'я. Родинні стосунки.

Характер людини.

Режим дня.

Здоровий спосіб життя.

Дружба, любов.

Стосунки з однолітками, в колективі.

Світ захоплень.

Дозвілля, відпочинок.

Особистісні пріоритети.

Плани на майбутнє, вибір професії.

II. Публічна сфера

Навколишнє середовище.

Життя в країні, мова якої вивчається.

Подорожі, екскурсії.

Культура і мистецтво в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Спорт в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Література в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Засоби масової інформації.

Молодь і сучасний світ.

Людина і довкілля.

Одяг.

Покупки.

Харчування.

Науково-технічний прогрес, видатні діячі науки.

Україна у світовій спільноті.

Свята, знаменні дати, події в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Традиції та звичаї в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Видатні діячі історії та культури України та країни, мова якої вивчається.

Визначні об'єкти історичної та культурної спадщини України та країни, мова якої вивчається.

Музеї, виставки.

Кіно, телебачення.

Обов'язки та права людини.

Міжнародні організації, міжнародний рух.

III. Освітня сфера

Освіта, навчання, виховання.

Шкільне життя.

Улюблені навчальні предмети.

Система освіти в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Іноземні мови у житті людини.

ГРАМАТИЧНИЙ ІНВЕНТАР (не є об'єктом контролю)

Іменник

Однина та множина

Іменні словосполучення

Абстрактні іменники

Складні іменники

Присвійний відмінок

Артикль

Означений та неозначений

Нульовий артикль

Прикметник

Категорії та види прикметників

Ступені порівняння прикметників

Предикатив та атрибутив

Займенник

Види займенників

Дієслово

Правильні та неправильні дієслова

Стверджувальна, питальна та заперечна форми

Наказовий спосіб

Герундій

Дієприкметник 1 та 2

Дієслівні конструкції

Модальні дієслова

Фразові дієслова

Видо-часові форми

Прислівник

Правильні та неправильні прислівники

Категорії та види прислівників

Ступені порівняння

Прислівникові звороти

Числівник

Кількісні та порядкові числівники

Прийменник

Види прийменників

Сполучники

Види сполучників

Речення

Прості речення

Безособові речення

Складні речення

Умовні речення (0, I, II типів)

Пряма й непряма мова

Словотворення

Додаток 2

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ (не є об'єктом контролю)

Лексичний мінімум вступника складає 2500 одиниць, відповідно до тематики ситуативного спілкування, передбаченої Програмою загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов

(рівень стандарту) та складають загальнонавчальні слова, які зазвичай використовують носії мови у повсякденних ситуаціях спілкування. Список слів додається.

A

ability (n)	action (n)	after (prep)
able (adj)	active (adj)	afternoon (n)
about (adv & prep)	activity (n)	afterwards (adv)
• about 500 students	actor (n)	again (adv)
(adv)	actress (n)	against (prep)
• The film is about a small	actual (adj)	age (n)
boy. (prep)	ad (advertisement) (n)	aged (adj)
above (prep)	add (v)	agent (n)
abroad (adv)	addition (n)	agency (n)
absent (adj)	• in addition	ago (adv)
accept (v)	additional (adj)	agree (v)
access (n)	address (n)	ahead (adv)
• disabled access	admire (v)	aim (n & v)
• internet access	admission (n)	air (n)
accident (n)	• charges/cost/price	air-conditioning (n)
accommodation (n)	admit (v)	air force (n)
accompany (v)	adult (adj & n)	airline (n)
according to (prep phr)	advanced (adj)	airmail (n)
account (n)	advantage (n)	airport (n)
accurate (adj)	adventure (n)	alarm (n)
ache (n & v)	advert (n)	alarm clock (n)
achieve (v)	advertise (v)	album (n)
across (prep)	advertisement (n)	alike (adv)
act (n & v)	advice (n)	alive (adj)
• in the second act (of the	advise (v)	all (adj, adv, det & pron)
play) (n)	aeroplane (n)	all right/alright (adv)
• to act in a play (v)	afford (v)	allow (v)
• to act strangely (v)	afraid (adj)	almost (adv)
alone (adv & adj)	anyhow (adv)	ask (v)
along (adv & prep)	anyone (pron)	asleep (adj)
aloud (adv)	anything (pron)	aspirin (n)
alphabet (n)	anyway (adv)	assistant (n)
already (adv)	anywhere (adv)	at (prep)
also (adv)	apart from (prep)	at all (prep phr)
although (conj)	apartment (n)	at first (prep phr)
altogether (adv)	apologise (v)	at last (prep phr)

always (**adv**)
a.m. (**adv**)
amazed (**adj**)
amazing (**adj**)
ambassador (**n**)
ambition (**n**)
ambulance (**n**)
among (amongst) (**prep**)
amount (**n**)
amusing (**adj**)
ancient (**adj**)
and (**conj**)
angry (**adj**)
animal (**n**)
ankle (**n**)
anniversary (**n**)
announce (**v**)
announcement (**n**)
annoy (**v**)

Page 5

annual (**adj**)
another (**det & pron**)
answer (**n & v**)
answerphone (**n**)
antique (**adj & n**)
anxious (**adj**)
any (**det & pron**)
anybody (**pron**)

B

baby (**n**)
back (**adv, adj & n**)
background (**n**)
backpack (**n**)
backwards (**adv**)
bad (**adj**)
bag (**n**)
baggage (**n**)
bake (**v**)
balance (**n & v**)

apology (**n**)
appear (**v**)
appearance (**n**)
apple (**n**)
application (**n**)
apply (**v**)
appointment (**n**)
approach (**v**)
approve (**v**)
architect (**n**)
area (**n**)
argue (**v**)
arm (**n**)
armchair (**n**)
army (**n**)
around (**adv & prep**)
arrange (**v**)
arrest (**v**)
arrival (**n**)
arrive (**v**)
art (**n**)
article (**n**)
artist (**n**)
as (**conj & prep**)
as well (**adv**)
as well as (**prep**)
ashamed (**adj**)

band (**n**)
bandage (**n**)
bank (**n**)
bank balance (**n**)
banknote (**n**)
bar (**n**)
barbecue (**n & v**)
bare (**adj**)
base on (**phr v**)
baseball (**n**)

at least (**prep phr**)
at once (**prep phr**)
at present (**prep phr**)
at the same time (**prep phr**)

athlete (**n**)
athletics (**n**)
atmosphere (**n**)
attach (**v**)
attack (**n & v**)
attempt (**v**)
attend (**v**)
attention (**n**)
attitude (**n**)
attract (**v**)
attraction (**n**)
attractive (**adj**)
audience (**n**)
aunt (**n**)
automatically (**adv**)
available (**adj**)
average (**adj & n**)
avoid (**v**)
awake (**adj**)
away (**adv**)
awful (**adj**)

bat (**n**)
bath (**n & v**)
bathroom (**n**)
battle (**n**)
bay (**n**)
be (**v**)
beach (**n**)
bean (**n**)
bear (**n**)
beard (**n**)

balcony (n)	basement (n)	beat (v)
bald (adj)	basic (adj)	beautiful (adj)
ball (n)	basin (n)	because (conj)
ballet (n)	basket (n)	because of (prep phr)
balloon (n)	basketball (n)	become (v)
banana (n)	Page 6	bed (n)
bedroom (n)	blue (adj)	breathe (v)
bee (n)	board (n & v)	brick (n)
beef (n)	boarding pass (n)	Page 7
before (prep, adv & conj)	boat (n)	bridge (n)
begin (v)	body (n)	brief (adj)
behave (v)	boil (v)	bright (adj)
behind (prep & adv)	bold (adj)	brilliant (adj)
believe (v)	bomb (n & v)	bring (v)
bell (n)	bone (n)	bring up (phrv)
belong (v)	book (n & v)	• She was brought up in
belongings (n)	booking office (n)	London.
below (adv & prep)	bookshelf (n)	broad (adj)
belt (n)	bookshop (n)	brochure (n)
bend (n & v)	boot (n)	brother (n)
beneath (adv & prep)	• leather boots	brown (adj)
benefit (n & v)	• the boot of the car	brush (n & v)
beside (prep)	border (n)	bucket (n)
between (prep & adv)	bored (adj)	buffet (adj & n)
beyond (prep & adv)	boring (adj)	bug (n)
bicycle (n)	born (adj)	build (v)
big (adj)	borrow (v)	building (n)
bike (n)	boss (n)	bulb (n)
bill (n)	both (pron & det)	• light bulb
• electricity bill	bottle (n)	bull (n)
bin (n)	bottom (n)	bullet (n)
biography (n)	bowl (n)	bureau (n)
biology (n)	box (n & v)	burger (n)
bird (n)	boy (n)	burglar (n)
birth (n)	boyfriend (n)	burglary (n)
birthday (n)	brain (n)	burn (n & v)
biscuit (n)	brake (n & v)	bury (v)
bit (n)	branch (n)	bus (n)
	brave (adj)	business (n)

bite (**n & v**)
bitter (**adj**)
black (**adj**)
blackboard (**n**)
blame (**n & v**)
blank (**adj**)
• a blank piece of paper
blanket (**n**)
bleed (**v**)
blind (**adj & n**)
block (**n**)
• block of flats
blond (**e**) (**adj & n**)
blood (**n**)
blouse (**n**)
blow (**n & v**)

C

cab (**n**)
cabbage (**n**)
cabin (**n**)
call (**n & v**)
call for (**phr v**)
• I'll call for you at 7.
call in (**phr v**)
• She called in to see a friend.
calm (**adj**)
camel (**n**)
camera (**n**)
camp (**n & v**)
campsite (**n**)
can (**n**)
canal (**n**)
cancel (**v**)
candidate (**n**)
candle (**n**)
canteen (**n**)
cap (**n**)
capital (**adj**)

bread (**n**)
break (**n & v**)
break down (**phr v**)
• The car has broken down.
break in (**phr v**)
• Someone broke in and stole the computer.
break up (**phrv**)
• When does school break up?
• The pop group has broken up.
breakfast (**n**)
breath (**n**)

cable (**n**)
café/cafe (**n**)
cage (**n**)
cathedral (**n**)
Page 8
cauliflower (**n**)
cause (**n & v**)
cave (**n**)
CD (**n**)
CD-Rom (**n**)
ceiling (**n**)
celebrate (**v**)
celebration (**n**)
celery (**n**)
cellar (**n**)
cent (**n**)
centimetre (**cm**) (**n**)
central (**adj**)
central heating (**n**)
centre (**n**)
century (**n**)
cereal (**n**)

bus station (**n**)
bus stop (**n**)
busy (**adj**)
but (**conj**)
butcher (**n**)
butter (**n**)
button (**n**)
buy (**v**)
by (**prep**)
by accident (**prep phr**)
by all means (**prep phr**)
by hand (**prep phr**)
by mistake (**prep phr**)
by name (**prep phr**)

cake (**n**)
calculator (**n**)
calendar (**n**)
chicken (**n**)
chief (**adj**)
child (**n**)
childhood (**n**)
chimney (**n**)
chin (**n**)
chips (**n**)
chocolate (**n**)
choice (**n**)
choose (**v**)
church (**n**)
cinema (**n**)
circle (**n**)
circus (**n**)
city (**n**)
clap (**v**)
class (**n**)
• language class
• first class, second class

• capital city
• capital letter
captain (n)
car (n)
carry out (phr v)
car park (n)
card (n)
• birthday card
• credit card
• identity (ID) card
• playing card
cardboard (adj & n)
care (n & v)
• take care of someone (n)
• to care (about/for) someone/something (v)
career (n)
carpet (n)
carrot (n)
carry (v)
carry on (phr v)
• He carried on walking despite the rain.
cartoon (n)
case (n)
• suitcase
cash (n & v)
cassette (n)
cassette player/recorder (n)
castle (n)
cat (n)
catch (v)
comb (n & v)
come (v)
come down (phr v)
• The house had come

certain (adj)
certificate (n)
chain (n)
chair (n & v)
chalk (n)
challenge (n & v)
champion (n)
chance (n)
change (n & v)
changing room (n)
channel (n)
chapter (n)
character (n)
charge (n & v)
chat (n)
cheap (adj)
cheat (v)
check (n & v)
check in (phr v)
• They checked in to a hotel.
check out (phr v)
• He checked out of the hotel at the end of his stay.
checkout (n)
cheerful (adj)
cheers! (exclam)
cheese (n)
chef (n)
chemist (n)
chemistry (n)
cheque (n)
chess (n)
chest (n)
consist (v)
consul (n)
consulate (n)
contact (n & v)

classical (adj)
• classical music
classroom (n)
clean (adj & v)
clear (adj & v)
clever (adj)
click (v)
cliff (n)
climate (n)
climb (v)
clinic (n)
cloakroom (n)
clock (n)
close (adj, adv & v)
cloth (n)
clothes (n pl)
cloud (n)
club (n)
• to join a club
coach (n)
coal (n)
coast (n)
coat (n)
cocoa (n)
coconut (n)
coffee (n)
coin (n)
cola (n)
cold (adj & n)
collar (n)
colleague (n)
collect (v)
collection (n)
college (n)
colour (n & v)
creature (n)
credit (n)
• credit card
crew (n)

down in price.

come on (**phr v**)

• Come on or we'll miss
the bus.

comedy (**n**)

Page 9

comedian (**n**)

comfort (**n**)

comfortable (**adj**)

comic (**adj & n**)

command (**v**)

commercial (**adj**)

committee (**n**)

common (**adj**)

• a common surname

• have something in
common

communicate (**v**)

communication (**n**)

compact (**adj**)

company (**n**)

compare (**v**)

comparison (**n**)

compete (**n**)

competition (**n**)

complain (**v**)

complaint (**n**)

complete (**v**)

complicated (**adj**)

composition (**n**)

computer (**n**)

concentrate (**v**)

concert (**n**)

conclusion (**n**)

condition (**n**)

• in good condition

conference (**n**)

confident (**adj**)

confirm (**v**)

contain (**v**)

contents (**n**)

continent (**n**)

continue (**v**)

contract (**n**)

control (**n & v**)

convenient (**adj**)

conversation (**n**)

cook (**n & v**)

cooker (**n**)

cookie (**n**) (Am Eng)

cool (**adj & v**)

copy (**n & v**)

corn (**n**)

corner (**n**)

correct (**adj & v**)

correction (**n**)

corridor (**n**)

cost (**n & v**)

costume (**n**)

cottage (**n**)

cotton (**n**)

cough (**n & v**)

count (**v**)

country (**n**)

countryside (**n**)

couple (**n**)

courage (**n**)

course (**n**)

• English course

• main course

• of course (**exclam**)

court (**n**)

• law court

• tennis court

cousin (**n**)

cover (**n & v**)

cow (**n**)

crash (**n & v**)

crime (**n**)

criminal (**n**)

cross (**n & v**)

crossing (**n**)

• pedestrian crossing

cross out (**phr v**)

• Cross it out and write it
again.

crossroads (**n**)

crowd (**n**)

crowded (**adj**)

crown (**n**)

cruel (**adj**)

cruise (**v**)

cry (**n & v**)

cucumber (**n**)

cultural (**adj**)

culture (**n**)

cup (**n**)

cupboard (**n**)

cure (**n & v**)

curious (**adj**)

curly (**adj**)

currency (**n**)

current (**adj**)

Page 10

curriculum (**n**)

curriculum vitae/CV (**n**)

curry (**n**)

curtain (**n**)

curve (**n & v**)

cushion (**n**)

custom (**n**)

customs (**n pl**)

customs officer (**n**)

customer (**n**)

cut (**n & v**)

cut up (**phr v**)

• She cut up the cake into

congratulations! (**exclam**)
connect (**v**)
connection (**n**)
consider (**v**)

D

dad (**n**)
daddy (**n**)
daily (**adj & adv**)
damage (**n & v**)
damp (**adj**)
deal (with) (**v**)
dear (**adj & exclam**)
• too dear to buy (**adj**)
• Dear Sir (**adj**)
• Oh dear! (**exclam**)
death (**n**)
decide (**v**)
decimal (**adj & n**)
decision (**n**)
declare (**v**)
deck (**n**)
• the deck of a boat
decrease (**n & v**)
deejay / DJ (**n**)
deep (**adj & adv**)
defeat (**n & v**)
defence (**n**)
defend (**v**)
definitely (**adv**)
degree (**n**)
• 90 degrees
• a degree in maths
delay (**n & v**)
delighted (**adj**)
deliver (**v**)
delivery (**n**)
demand (**n & v**)
demonstration (**n**)
dentist (**n**)

crazy (**adj**)
cream (**adj & n**)
create (**v**)
creative (**adj**)

dance (**n & v**)
danger (**n**)
dangerous (**adj**)
dark (**adj & n**)
date (**n & v**)
detective (**n**)
develop (**v**)
diagram (**n**)
dial (**v**)
diary (**n**)
dictionary (**n**)
die (**v**)
diet (**n & v**)
differ (**v**)
difference (**n**)
different (**adj**)
difficult (**adj**)
difficulty (**n**)
dig (**v**)
digital (**adj**)
dining room (**n**)
dinner (**n**)
diploma (**n**)
direct (**adj & v**)
direction (**n**)
director (**n**)
directory (**n**)
• a telephone directory
dirt (**n**)
disabled (**adj**)
disadvantage (**n**)
Page 11
disagree (**v**)
disappear (**v**)

small pieces.
cute (**adj**)
cycle (**n & v**)

• today's date (**n**)
daughter (**n**)
day (**n**)
dead (**adj**)
deaf (**adj**)
dizzy (**adj**)
do (**v**)
doctor/Dr (**n**)
document (**n**)
documentary (**adj & n**)
dog (**n**)
doll (**n**)
dollar (**n**)
dolphin (**n**)
door (**n**)
double (**adj**)
doubt (**n & v**)
down (**adv & prep**)
download (**n & v**)
downstairs (**adv**)
dozen (**n**)
drama (**n**)
draw (**v**)
• to draw a picture of
someone or
something
• to draw the curtains
• to draw near
drawer (**n**)
dream (**n & v**)
dress (**n & v**)
dressing (**n**)
drink (**n & v**)
drive (**n & v**)

depart (v)
department (n)
departure (n)
depend (v)
• It depends on what you want to do.
deposit (n)
• pay a deposit
depressed (adj)
depth (n)
• the depth of the water
describe (v)
description (n)
desert (n)
deserve (v)
design (n & v)
desk (n)
despite (prep)
dessert (n)
destination (n)
destroy (v)
detail (n)

E

each (det & pron)
early (adj)
earn (v)
earring (n)
earth (n)
east (adj, adv & n)
eastern (adj)
easy (adj)
eat (v)
economics (n)
edge (n)
educate (v)
education (n)
effect (n)
efficient (adj)
effort (n)

disappoint (v)
disc/disk (n)
• compact disc/CD
• hard disk
• floppy disk
disco(theque) (n)
discount (n)
discover (v)
discuss (v)
discussion (n)
disease (n)
disgusting (adj)
dish (n)
dishwasher (n)
dislike (n & v)
display (n & v)
distance (n)
distant (adj)
district (n)
disturb (v)
dive (v)
divide (v)

ear (n)
end (n & v)
end up (phr v)
enemy (n)
engaged (adj)
• to be engaged to someone
• The phone was engaged.
engine (n)
engineer (n)
enjoy (v)
enormous (adj)
enough (adv, det & pron)
enquiry (n)

driving licence (n)
drop (n & v)
drugstore (n) (Am Eng)
drum (n)
dry (adj & v)
dry cleaning (n)
duck (n)
due (adj)
• The next bus is due in five minutes.
due to (prep phr)
dull (adj)
during (prep)
dust (n & v)
dustbin (n)
duty (n)
duty-free (adj)
duvet (n)
DVD (n)
DVD player (n)

earache (n)
everybody (pron)
everyone (pron)
everything (pron)
everywhere (adv)
exact (adj)
examine (v)
examination/exam (n)
example (n)
excellent (adj)
except (prep, conj)
excitement (n)
exchange (n)
• an exchange visit
• in exchange for
exchange (v)

egg (n)
either (adv, det, pron & conj)
elderly (n & adj)
elect (v)
election (n)
electric (adj)
electrical (adj)
electricity (n)
electronic (adj)
elementary (adj)
elephant (n)
else (adv)
email (n & v)
embarrassed (adj)
embarrassing (adj)
embassy (n)
emergency (n)
employ (v)
Page 12
employee (n)
employment (n)
empty (adj & v)
encourage (v)

F

face (n)
• a sad look on his face
facility (n)
• The hotel has excellent facilities.
fact (n)
factory (n)
fail (v)
failure (n)
faint (adj & v)
fair (adj & n)
fairly (adv)
faithfully (adv)
feed (v)

enter (v)
entertain (v)
entertaining (adj)
entertainment (n)
entrance (n)
entry (n)
envelope (n)
environment (n)
equal (adj)
equipment (n)
escalator (n)
escape (n & v)
especially (adv)
essay (n)
essential (adj)
euro/Euro (n)
even (adv)
• He couldn't even do that.
evening (n)
event (n)
ever (adv)
every (adj)

fall (n & v)
(n) (Am Eng) (Br Eng: autumn)
false (adj)
familiar (with) (adj)
family (n)
famous (adj)
fan (n)
fantastic (adj)
far (adv)
fare (n)
• The return fare is £26.
farm (n & v)
first (adj, adv & pron)

exchange rate (n)
excited (adj)
exciting (adj)
excuse (n & v)
exercise (n & v)
exhibition (n)
exist (v)
exit (n)
expect (v)
expedition (n)
expensive (adj)
experience (n)
experiment (n & v)
expert (n)
explain (v)
explanation (n)
explode (v)
explore (v)
extra (adj & adv)
extraordinary (adj)
extremely (adv)
eye (n)

fascinate (v)
fashion (n)
fast (adj & adv)
fasten (v)
fat (adj & n)
father (n)
fault (n)
favour (n)
Page 13
favourite (adj & n)
fax (n & v)
fear (n)
fee (n)
forest (n)

feel (v)	• first name (adj)	forever (adv)
feel like (v)	• first of all (adv)	forget (v)
• to feel like doing something	• He was the first. (pron)	forgive (v)
female (adj)	fish (n & v)	fork (n)
fence (n)	fit (adj & v)	form (n)
ferry (n)	• keep fit (adj)	former (adj)
festival (n)	• These shoes don't fit. (v)	fortnight (n)
fetch (v)	fitness (n)	fortunately (adv)
fever (n)	fix (v)	forward (s) (adv)
few (adj)	flag (n)	fountain (n)
fiancé(e) (n)	flat (adj & n)	free (adj)
fiction (n)	flight (n)	freeze (v)
field (n)	flight attendant (n)	freezer (n)
fight (n & v)	float (v)	French fries (n) (Am Eng)
figure (n)	flood (n & v)	frequent (adj)
fill (v)	floor (n)	fresh (adj)
fill in (phr v)	flour (n)	fridge (n)
• You need to fill in a form.	flow (n & v)	friend (n)
fill up (phr v)	flower (n)	frighten (v)
• He filled up the car with petrol.	flu (n)	from (prep)
film (n & v)	flute (n)	front (adj & n)
film maker (n)	fly (n & v)	frontier (n)
film star (n)	fog (n)	frost (n)
final (adj & n)	fold (v)	fruit (n)
financial (adj)	folk (adj & n)	fry (v)
find (v)	follow (v)	frying pan (n)
find out (phr v)	following (adj)	fuel (n)
• I must find out when he's arriving.	fond (adj)	full (adj)
fine (adj, n & v)	• to be fond of something/someone	full time (adv)
finger (n)	food (n)	Page 14
finish (n & v)	fool (n)	full-time (adj)
fire (n)	foot (n)	fun (n)
firefighter (n)	football (n)	funny (adj)
firm (adj & n)	for (prep)	• a funny story (amusing)
• firm ground (adj)	forbid (v)	• a funny thing happened (strange)
	force (n)	furnished (adj)
	forecast (n & v)	furniture (n)

- a good firm to work for
(**n**)

G

gallery (**n**)

- an art gallery

gain (**v**)

- gain experience

game (**n**)

gap (**n**)

garage (**n**)

garden (**n**)

gas (**n**)

- a gas cooker
- Did you get all the notes down?

get in (**phr v**)

- Can you get in through the window?

get off (**phr v**)

- We get off at the next stop.

get on (**phr v**)

- Get your coat on and then we can leave.
- How are you getting on now?
- get on (with) (**phr v**)
- She got on with her work.
- I'm getting on well with French.
- Do you get on well with Sam?

get rid of (**phr v**)

get up (**phr v**)

- What time do you get up in the morning?

foreign (**adj**)

foreigner (**n**)

- to put some gas in the car (**Am Eng**)

(**Br Eng**: petrol)

gate (**n**)

general (**adj**)

generation (**n**)

generous (**adj**)

gentle (**adj**)

gentleman (**n**)

geography (**n**)

give way (**phr v**)

- You must give way to traffic at a roundabout.

glad (**adj**)

glance (**n & v**)

glass (**n**)

glasses (**n pl**)

global warming (**n**)

glove (**n**)

go (**v**)

go for (**phr v**)

- He went for the job.
- The dog went for the man.

go off (**phr v**)

- They went off to Australia.

- Suddenly the lights went off.

go on (**phr v**)

- The meeting went on until six o'clock.

- What's going on?

go out (**phr v**)

- The fire has gone out.

further (**adv & adj**)

future (**adj & n**)

get (**v**)

get along (with) (**phr v**)

- How do you get along with Harry?

get back (**phr v**)

- When did you get back from New York?

get down (**phr v**)

- Get down at once!

grade (**n**)

gram (**me**) (**n**)

grammar (**n**)

grandchild (**n**)

grand(d)ad (**n**)

granddaughter (**n**)

grandfather (**n**)

grandma (**n**)

grandmother (**n**)

grandpa (**n**)

grandparent (**n**)

grandson (**n**)

grant (**n**)

- He was given a grant to study in

Australia. (**n**)

grape (**n**)

grass (**n**)

grateful (**adj**)

great (**adj**)

green (**adj**)

greengrocer (**n**)

grey (**adj**)

grill (**n & v**)

grocer (**n**)

ground (**adj & n**)

gift (n)
giraffe (n)
girl (n)
girlfriend (n)
give (v)
give back (phr v)
• Give me back this book on Tuesday, please.
give in (phr v)
• Have you given in your homework yet?
• Do you give in?
give out (phr v)
• Will you give out these papers for me, please?
give up (phr v)
• Has David given up playing tennis?

H

habit (n)
hair (n)
haircut (n)
hairdresser (n)
hairdryer (n)
hand out (phrv)
• Hand out the books please, Tom.
handbag (n)
handkerchief (n)
handle (n & v)
handsome (adj)
handwriting (n)
hang (v)
• to hang a picture
hang out (phr v)
• to hang out with friends
hang up (phrv)

• Are you going out with Thomas tonight?
go with (phr v)
• Your tie doesn't go with your shirt.
goal (n)
goat (n)
gold (adj & n)
goif (n)
good (adj)
• The film was very good.
• to be good at maths
goodbye (exclam)
good-looking (adj)
goodnight (exclam)
goods (n pl)
govern (v)
Page 15
government (n)

half (adj, adv & n)
hall (n)
hallo/hello (exclam)
hammer (n & v)
hand (n & v)
headline (n)
health (n)
hear (v)
heart (n)
heat (n & v)
hedge (n)
heavy (adj)
height (n)
helicopter (n)
hello/hallo (exclam)
helmet (n)
help (n & v)
her (det & pron)

group (n & v)
grow (v)
grow up (phr v)
• Children grow up fast.
guard (n & v)
guess (n & v)
guest (n)
guest-house (n)
guide (n & v)
guidebook (n)
guilty (adj)
guitar (n)
gum (n)
• chewing gum
• sore gums
gun (n)
guy (n)
gym (nastics) (n)

hand-held (adj)
hand in (phr v)
• Please hand in the answer sheet when you've finished.
hold (v)
hold up (phrv)
• He was held up in the heavy traffic for over two hours.
hole (n)
holiday (n)
home (adv & n)
homepage (n)
homework (n)
honest (adj)
honey (n)
hope (n & v)

• She hung up at the end of the phone call.

happen (v)

happy (adj)

harbour (n)

hard (adj & adv)

hardly (adv)

• hardly any time

• He could hardly wait.

hat (n)

hate (n & v)

have (v)

have got (v)

he (pron)

head (n & v)

• to hit one's head (n)

• the head of the

company (n)

• The child was sent to see the Head

Teacher. (n)

• to head a ball (v)

headache (n)

I

I (pron)

ice (n)

ice cream (n)

ice hockey (n)

idea (n)

identity (n)

• identity (ID) card

if (conj)

ill (adj)

illness (n)

imagination (n)

imagine (v)

immediate (adj)

immediately (adv)

here (adv)

hero (n)

hers (pron)

Page 16

herself (pron)

hide (v)

high (adj & adv)

hill (n)

him (pron)

himself (pron)

hire (v & n)

• to hire a boat (v)

• for hire (n)

his (det & pron)

historic (adj)

historical (adj)

history (n)

hit (n & v)

• The song was a great

hit. (n)

• to hit the ball (v)

hitch-hike (v)

hobby (n)

hockey (n)

import (v)

importance (n)

important (adj)

impossible (adj)

improve (v)

in (adv & prep)

in advance (prep phr)

in any case (prep phr)

in case of (prep phr)

• in case of fire

• in case of delays

in danger (prep phr)

in the end (prep phr)

in fact (prep phr)

horrible (adj)

horse (n)

hospital (n)

hostel (n)

hot (adj)

hotel (n)

hour (n)

house (n)

housewife (n)

housework (n)

hovercraft (n)

how (adv)

how much (adv)

however (adv)

huge (adj)

human (adj & n)

hunger (n)

hungry (adj)

hurry (n & v)

hurt (adj & v)

husband (n)

hut (n)

hydrofoil (n)

in half (prep phr)

in ink (prep phr)

in love (prep phr)

in order (prep phr)

in order to (prep phr)

in pencil (prep phr)

in pieces (prep phr)

in place (prep phr)

in private (prep phr)

in public (prep phr)

in stock (prep phr)

in time (prep phr)

in turn (prep phr)

in two (prep phr)

immigration (n)
income (n)
incorrect (adj)
increase (n & v)
indeed (adv)
independent (adj)
index (n)
• the index of a book
individual (adj & n)
Page 17
indoor (adj)
indoors (adv)
industry (n)
influence (n & v)
inform (v)
information (n)
ingredients (n)
inhabitant (n)
initial (n)
• His initials are J.B.H.
injure (v)
ink (n)
inn (n)
inquiry (n)

J

jacket (n)
jail (n) (Am Eng) (Br. Eng: prison)
jam (n)
• strawberry jam
• traffic jam
jar (n)
jazz (n)
jealous (adj)
jeans (n pl)

K

kangaroo (n)
keen (adj)
• He's keen on cycling.

in front of (prep phr)
insect (n)
inside (adv, prep & n)
insist (v)
instance (n)
instead (adv)
instead of (prep phr)
instruction(s) (n)
instructor (n)
instrument (n)
• musical instrument
insurance (n)
insure (v)
intelligent (adj)
intend (v)
• to intend to do something
interest (n & v)
intermediate (adj)
international (adj)
internet (n)
interpret (v)
interrupt (v)
interval (n)

jet (n)
• to go by jet (plane)
jewellery (n)
job (n)
jog (v)
• to go jogging
join (v)
• The rivers join there.
• to join the army
• to join (in) a game

• key to a lock
• key to success
keyboard (n)

include (v)
• an interval in a play
interview (n & v)
into (prep)
introduce (v)
introduction (n)
invade (v)
invasion (n)
invent (v)
invention (n)
invitation (n)
invite (v)
involve (v)
iron (n & v)
island (n)
issue (n)
IT (Information Technology) (n)
it (pron)
item (n)
its (det)
itself (pron)

joke (n & v)
journalism (n)
journalist (n)
journey (n)
judge (n & v)
jug (n)
juice (n)
jump (n & v)
jury (n)
just (adv)

kitten (n)
knee (n)
kneel (v)

• to be keen to do something
keep (v)
keep in (phr v)
• She kept the children in as it was so cold.
keep on (phr v)
• He kept on talking.
keep up (phr v)
• Keep up the good work!
kettle (n)
key (n)

L

laboratory (lab) (n)
labourer (n)
lack (n & v)
ladder (n)
lady (n)
lake (n)
lamb (n)
lamp (n)
land (n & v)
landlady (n)
landlord (n)
landscape (n)
language (n)
laptop (computer) (n)
large (adj)
laser (n)
last (adj, adv & v)
late (adj & adv)
lately (adv)
later (adj & adv)
latest (adj)
laugh (n & v)
laundry (n)
lavatory (n)
law (n)

• computer keyboard
Page 18
• keyboard music
kick (n & v)
kids (n pl)
kilo (gram[me]) (kg) (n)
kilometre (km) (n)
kill (v)
kind (adj & n)
king (n)
kiosk (n)
kiss (n & v)
kitchen (n)

lend (v)
length (n)
less (det, adj, adv & pron)
lesson (n)
let (v)
• Let her do it.
• Let me think.
• Let's go out tonight.
letter (n)
letter-box (n)
lettuce (n)
level (adj & n)
library (n)
licence (n)
• a driving/marriage/TV licence
lie (n & v)
life (n)
lift (n & v)
• Can you give me a lift, please? (n)
• The lift is going up. (n)
• Please help me to lift this table. (v)

knife (n)
knit (v)
knock (n & v)
knock down (phr v)
• He was knocked down by the car as he stepped into the road.
knock out (phr v)
• The fall knocked him out.
know (v)
knowledge (n)

live (adj)
• live music/sport
lively (adj)
living (adj)
living room (n)
load (n & v)
loaf (n)
loan (n)
local (adj)
location (n)
lock (n & v)
locker (n)
lonely (adj)
long (adj)
look (n & v)
look after (phr v)
• Who's looking after your baby now?
look forward to (phr v)
• I'm looking forward to the party!
look like (v)
• She looks like her sister.
look out (phr v)

lawn (n)
lawyer (n)
lay (v)
lazy (adj)
lead (v)
• to lead someone by the hand
• Where does this road lead?
leaf (n)
learn (v)
least (adj & adv)
• the least amount (adj)
• at least (adv)
leather (n)
leave (v)
leave out (phr v)
• He left out several important facts.
lecture (n & v)
left (n, adj & adv)
leg (n)
leisure (n)
lemon (n)
lemonade (n)

M

machine (n)
mad (adj)
magnificent (adj)
mail (n & v)
main (adj)
majority (n)
make (v)
make-up (n)
make sure (phr v)
male (adj & n)
man (n)
manage (v)
• to manage a business

light (adj, n & v)
lighter (n)
• a cigarette lighter
lightning (n)
like (adv, prep & v)
likely (adj)
limit (n & v)
line (n)
• a line on a page
• a clothes line
• a railway line
link (n)
• a link to a website
lion (n)
lip (n)
Page 19
lipstick (n)
liquid (n)
list (n)
listen (v)
literature (n)
litre (n)
litter (n)
little (adj & pron)
live (v)

Madam (n)
made of (adj)
member (n)
membership (n)
memory (n)
• to have a good/poor memory
• happy memories
• computer memory
mend (v)
mention (v)
menu (n)
merry (adj)

• Look out or you'll have an accident.
look up (phr v)
• Look up the meaning of the word in your dictionary.
loose (adj)
lorry (n)
lose (v)
lost property office (n)
lot (n)
loud (adj)
lounge (n)
love (n & v)
lovely (adj)
low (adj & adv)
lower (v)
luck (n)
luggage (n)
lump (n)
lunch (n)
lunchtime (n)
lung (n)
luxury (n)
magazine (n)
magic (adj & n)
• It's cheap because it's last year's model. (n)
• She's a fashion model. (n)
modern (adj)
moment (n)
money (n)
monkey (n)
month (n)
moon (n)

• to manage to do something (succeed in)
manner (n)
many (adj & pron)
map (n)
mark (n & v)
market (n)
• to buy something from a market
marriage (n)
marry (v)
master (n)
match (n & v)
• a box of matches (n)
• a tennis match (n)
• This tie matches your shirt. (v)
mate (n)
material (n)
mathematics/math (s) (n)
matter (n & v)
• Is anything the matter? (n)
• It doesn't matter. (v)
maximum (adj & n)
maybe (adv)
me (pron)
meal (n)
mean (v)
• What do you mean?
• What does it mean?
means (n)
measure (v)
mechanic (n)
meat (n)
medicine (n)
medium (adj)
meet (v)

message (n)
metal (n)
method (n)
• modern methods of teaching
metre (m) (n)
microwave (n)
midday (n)
middle (adj & n)
midnight (n)
mild (adj)
mile (n)
milk (n)
millimetre (mm) (n)
mind (n & v)
• His mind was on other things. (n)
• Would you mind if I called tomorrow? (v)
• I don't mind/ (v)
• Mind your head! (v)
• Who's minding the baby for you? (v)
mine (pron)
mineral (adj)
mineral water (n)
minimum (adj & n)
minister (n)
• government minister
minute (n)
mirror (n)
miserable (adj)
miss (n & v)
Miss (n)
mist (n)
mistake (n)
mix (v)
mobile (phone) (n)

more (adj, adv & pron)
morning (n)
mosque (n)
most (adj, adv & pron)
mother (n)
motor (n)
motorbike (n)
motorcycle (n)
motor-racing (n)
motorway (n)
mountain (n)
mouse (n)
moustache (n)
mouth (n)
move (v)
movie (n) (Am Eng) (Br Eng: film)
movie theatre (n) (Am Eng) (Br Eng: cinema)
movie star (n) (Am Eng) (Br Eng: film star)
MP3 player (n)
Mr (n)
Mrs (n)
Ms (n)
much (adj, adv & pron)
mug (n)
multiply (v)
mum (n)
mummy (n)
murder (n & v)
museum (n)
mushroom (n)
music (n)
musical (adj & n)
musician (n)
mustard (n)

Page 20

melon (n)

melt (v)

N

nail (n)

• fingernail

• hammer and nails

name (n & v)

narrow (adj)

nasty (adj)

national (adj)

nationality (n)

natural (adj)

nature (n)

Page 21

• nature studies

near (adv, prep & adj)

nearby (adj & adv)

nearly (adv)

neat (adj)

necessary (adj)

neck (n)

need (v)

needle (n)

negative (adj)

neighbour (n)

neighbourhood (n)

neither (pron, adv, conj
& det)

nephew (n)

nervous (adj)

O

object (n)

obvious (adj)

occasion (n)

occasional (adj)

occupation (n)

ocean (n)

o'clock (adv)

model (adj & n)

• a model railway (adj)

• a nervous person

• to feel nervous

net (n)

network (n)

never (adv)

new (adj)

news (n)

newsagent (n)

newspaper (n)

next (adj, adv & pron)

next to (prep)

nice (adj)

niece (n)

night (n)

nightclub (n)

no (adv & det)

nobody (pron)

noise (n)

none (pron)

nonsense (n)

noon (n)

no one (pron)

nor (conj)

normal (adj)

north (adj, adv & n)

northeast (adj & n)

northwest (adj & n)

OK/O.K./okay (adj)

old (adj)

old-fashioned (adj)

omelette (n)

on (adv & prep)

on board (prep phr)

on business (prep phr)

my (det)

myself (pron)

mystery (n)

nose (n)

not (adv)

note (n & v)

• to write a note (n)

• a ten-pound note (n)

• Please note. (v)

notebook (n)

notepaper (n)

nothing (pron)

notice (n & v)

• to read a notice (n)

• until further notice (n)

• Did you notice anything

wrong? (v)

novel (n)

now (adv)

nowadays (adv)

nowhere (adv)

number (n)

• numbers 5 to 7

• a large number of cars

• What's your (phone)

number?

nurse (n & v)

nut (n)

online (adv & adj)

• to book/buy something

online (adv)

• an online facility (adj)

only (adj & adv)

onto (prep)

open (adj & v)

of (**prep**)
of course (**adv**)
off (**adv & prep**)
• It fell off the table.
(**prep**)
• The meeting is off.
(**adv**)
• I've got the afternoon
off. (**adv**)
offer (**n & v**)
office (**n**)
officer (**n**)
often (**adv**)
oh! (**int**)
oh dear! (**int**)
oil (**n**)
• to put something in
order (**n**)
• to order a meal (**v**)
ordinary (**adj**)
organisation (**n**)
organise (**v**)
original (**adj**)
other (**adj, pron & det**)
our (**det**)
ours (**pron**)
ourselves (**pron**)
out (**adv**)
out of (**prep**)
out of date (**prep phr**)

P

pack (**n & v**)
• an information pack (**n**)
• to pack a case (**v**)
packet (**n**)
page (**n**)
pain (**n**)
paint (**n & v**)
pair (**n**)

on fire (**prep phr**)
on foot (**prep phr**)
on holiday (**prep phr**)
on loan (**prep phr**)
on purpose (**prep phr**)
on request (**prep phr**)
on sale (**prep phr**)
on time (**prep phr**)
once (**adv**)
• once a year
• I once saw him dancing.
one (**pron & det**)
oneself (**pron**)
one-way (**adj**)
Page 22
onion (**n**)
out of doors (**prep phr**)
out of order (**prep phr**)
out of stock (**prep phr**)
out of work (**prep phr**)
outdoor (**adj**)
outdoors (**adv**)
outside (**adv, n, prep & adj**)
oven (**n**)
over (**adv & prep**)
• I'm going over the road.
(**prep**)
• over 40 people (more
than) (**adv**)

• Several cars passed.
• to pass the sugar
• to pass an examination
passenger (**n**)
passport (**n**)
password (**n**)
past (**adj, n & prep**)
• the past few weeks.

opening hours (**n pl**)
opera (**n**)
operate (**v**)
operation (**n**)
operator (**n**)
opinion (**n**)
opportunity (**n**)
opposite (**adj, n, prep & adv**)
option (**n**)
or (**conj**)
orange (**adj & n**)
orchestra (**n**)
order (**conj, n & v**)
• in order to (**conj**)
• to be over (finished)
(**adv**)
• Several birds were
flying over the roof
of the school. (**prep**)
overnight (**adj & adv**)
overtake (**v**)
owe (**v**)
own (**adj & v**)
• my own pen (**adj**)
• to own a car (**v**)
owner (**n**)
• to pass the pepper
(spice)
• red peppers (vegetable)
per (**prep**)
per cent (**n**)
perfect (**adj**)
perform (**v**)
performance (**n**)

palace (n)	(adj)	perfume (n)
pale (adj)	• in the past. (n)	perhaps (adv)
pan (n)	• It's half past one. (prep)	period (n)
pants (n) (Am Eng) (Br Eng: trousers)	pasta (n)	permanent (adj)
paper (n)	pastry (n)	permission (n)
• a sheet of paper	path (n)	permitted (adj)
• a (news)paper	patient (adj & n)	person (n)
parcel (n)	• to be patient (adj)	personal (adj)
parcel (n)	• a hospital patient (n)	persuade (v)
pardon (n) (int)	Page 23	pet (n)
• Pardon? I didn't hear	pattern (n)	petrol (n)
what you said.	pause (n & v)	petrol station (n)
parent (n)	pavement (n)	pharmacy (n)
park (n & v)	pay (n & v)	phone (n & v)
• a public park (n)	pea (n)	photo (n)
• to park a car (v)	peace (n)	photocopy (n)
parliament (n)	peanut (n)	photograph (n)
part (n & v)	pear (n)	photography (n)
• a part of something (n)	pedestrian (n)	physician (n)
• to part from someone (v)	peel (n & v)	physics (n)
partly (adv)	pen (n)	piano (n)
particular (adj)	pence (n pl)	pick (v)
partner (n)	pencil (n)	pick up (phr v)
part time (adv)	pencil case (n)	• I picked up a pencil.
part-time (adj)	pen-friend (n)	• I'll pick up my sister
party (n)	penknife (n)	from the station.
• a birthday party	penny (n)	picnic (n & v)
• a political party	pension (n)	picture (n)
pass (v)	people (n pl)	pie (n)
• a piece of cheese	pepper (n)	piece (n)
• to break into small	pleasure (n)	potato (n)
pieces	plenty (pron)	pound (£) (n)
• a piece of	plug (n)	pour (v)
furniture/advice	• a plug for the bath	poverty (n)
pig (n)	• an electrical plug	powder (n)
pile (n)	plug in (phr v)	power (n)
pill (n)	p.m. (adv)	practice (n)
pillow (n)	pocket (n)	practise (v) (n = Am
	pocket money (n)	Eng)

pilot (**n & v**)

pin (**n & v**)

pink (**adj**)

pipe (**n**)

pity (**n**)

pizza (**n**)

place (**n & v**)

• a safe place (**n**)

• I've lost my place in the book/ (**n**)

• third place in a race (**n**)

• to place something on the table (**v**)

• London is a big place. (**n**)

plain (**adj**)

• It's plain to me. (clear)

• a plain T-shirt (no design)

plan (**n & v**)

• a street plan (**n**)

• a plan to do something (**n**)

plane (**n**)

planet (**n**)

plant (**n & v**)

plastic (**adj & n**)

plate (**n**)

platform (**n**)

play (**n & v**)

• a play at the theatre (**n**)

• children playing (**v**)

• to play football (**v**)

• to play the guitar (**v**)

• to play a

record/cassette/CD (**v**)

• to play the part of someone (act) (**v**)

player (**n**)

poem (**n**)

Page 24

poet (**n**)

poetry (**n**)

point (**n & v**)

• to point at something (**v**)

• The pencil has no point to it. (**n**)

police (**n**)

policeman (**n**)

police officer (**n**)

policewoman (**n**)

police station (**n**)

polite (**adj**)

political (**adj**)

politics (**n**)

politician (**n**)

pollution (**n**)

pool (**n**)

• a swimming-pool

poor (**adj**)

• She is very poor. (financial)

• The poor man. (sympathy)

pop (**adj & n**)

• pop

song/music/star/group

popular (**adj**)

population (**n**)

port (**n**)

porter (**n**)

position (**n**)

positive (**adj**)

possibility (**n**)

possible (**adj**)

post (**n & v**)

• to post a letter (**v**)

• to send it by post (**n**)

pray (**v**)

prayer (**n**)

prefer (**v**)

preparation (**n**)

prepare (**v**)

prescription (**n**)

• medicine on a prescription

present (**adj & n**)

• to be present (**adj**)

• at the present time (**adj**)

• That will be all for the present, (**n**)

• I got some lovely

birthday presents, (**n**)

presenter (**n**)

president (**n**)

press (**v**)

• to press a button

• to press a suit

pretty (**adj**)

prevent (**v**)

previous (**adj**)

price (**n**)

priest (**n**)

primary (**adj**)

• primary school

prime minister (**n**)

prince (**n**)

princess (**n**)

principal (**adj**)

print (**n & v**)

• in large print (**n**)

• print a document (**v**)

• to print your name in capitals (**v**)

prison (**n**)

prisoner (**n**)

private (**adj**)

playground (n)
playing cards (n pl)
pleasant (adj)
please (int & v)
• Come in, please. (int)
• to please someone (v)
profession (n)
professional (adj & n)
professor (n)
program (me) (n)
• TV programme
• computer program
progress (n)
project (n)
promise (n & v)
• to promise to do something (v)
• to keep a promise (n)
pronounce (v)
• to pronounce a word correctly
pronunciation (n)
proper (adj)
property (n)
protect (v)
proud (adj)
prove (v)
provide (v)
public (adj & n)
• public opinion (adj)

Page 25

Q

qualification (n)
qualify (v)
quality (n)
quantity (n)
quarter (n)
quay (n)
queen (n)

post office (n)
postage (n)
postcard (n)
poster (n)
postman (n)
pot (n)
• to make something
public (adj)
• to be open to the public (n)
publish (v)
pull (n & v)
pullover (n)
pump (n)
• petrol/bike pump
punctual (adj)
punish (v)
punishment (n)
pupil (n)
pure (adj)
purple (adj)
purpose (n)
• He did it on purpose. (deliberately)
purse (n)
push (n & v)
put (v)
put away (phr v)
• He put the book away.
put down (phr v)

question (n)
• to ask a question
• the question being discussed (subject)
questionnaire (n)
queue (n & v)
quick (adj)

prize (n)
probable (adj)
probably (adv)
problem (n)
produce (v)
product (n)
• She put her name down.
put off (phr v)
• The meeting was put off until the following week.
put on (phr v)
• He put on a suit.
• Can you put on the light?
• He didn't want to put on weight.
put out (phr v)
• The fire was quickly put out.
put through (phr v)
• Can you put me through to the manager, please?
put up (phrv)
• The company was forced to put up its prices.
pyjamas (n pl)

quiet (adj)
quit (v)
quite (adv)
• Are you quite sure?
• quite old
quiz (n)

R

rabbit (n)

race (n & v)

- to win a race (n)
- to race against fast runners (compete)

runners (compete)

(v)

- to race home quickly

(run) (v)

racket (n)

- tennis racket

radio (n)

rail (n)

- to go by rail

railway (n)

rain (n & v)

raincoat (n)

rainforest (n)

raise (v)

- to keep a record (n)

- to break a record (n)

- to record a song (v)

recording (n)

recover (v)

- to recover from an illness

recycle (v)

- I don't recycle as much as I should.

recycled (adj)

recycling (n)

red (adj)

reduce (v)

refreshments (n)

refrigerator (n)

refund (n & v)

refuse (v)

regarding (prep)

- to raise your arm

- to raise prices

range (n)

rank (n)

- a taxi rank

rare (adj)

rarely (adv)

rather (adv & prep)

- rather earlier than usual (adv)

- I'd prefer to drink water rather than fruit

juice. (prep)

raw (adj)

- raw meat

razor (n)

reach (v)

read (v)

- She was a reserve for the team. (n)

- to reserve a seat (v)

respect (n & v)

responsible (adj)

rest (n & v)

- a rest from work (n)

- the rest of them (n)

- The doctor told her to rest. (v)

restaurant (n)

result (n)

retire (v)

return (n & v)

- to return home (v)

- a return (ticket) (n)

review (n & v)

revise (v)

reward (n & v)

ready (adj)

real (adj)

realise (v)

- He realised it was true.

realistic (adj)

really (adv)

reason (n)

reasonable (adj)

receipt (n)

receive (v)

recent (adj)

reception (n)

recipe (n)

Page 26

recognise (v)

recommend (v)

- to recommend someone/something

record (n & v)

road (n)

roast (adj & v)

rob (v)

robbery (n)

rock (n)

- rock (music) (n)

- a hard piece of rock (n)

role (n)

roll (n & v)

- a roll of film (n)

- a bread roll (n)

- to roll into a ball (v)

roof (n)

room (n)

Page 27

- the sitting room

- There's lots of room in here.

rose (n)

region (n)
register (n & v)
• He took the class
register. (n)
• He registered with a
new doctor. (v)
registration (n)
regret (n & v)
regular (adj)
relation (n)
• to visit a relation
relationship (n)
relative (n)
• a relative came to stay
relax (v)
relaxation (n)
reliable (adj)
religion (n)
remain (v)
remember (v)
remind (v)
remove (v)
rent (n & v)
repair (n & v)
repeat (v)
replace (v)
reply (n & v)
report (n & v)
request (n & v)
require (v)
rescue (n & v)
research (n & v)
reservation (n)
reserve (n & v)

S

sad (adj)
safe (adj)
• to be safe from harm
safety (n)

rice (n)
rich (adj & n)
ride (n & v)
right (adj, adv & n)
• the right time (correct)
(adj)
• the right person for the
job (suitable)
(adj)
• my right foot (adj)
• Everything will be all
right. (adj)
• Go right there. (directly)
(adv)
• Fill it right to the top.
(completely)
(adv)
• the right to vote (n)
ring (n & v)
• stand in a ring (n)
• a wedding ring (n)
• Give me a ring
tomorrow. (phone) (n)
• Suddenly the bell rang.
(v)
ring back (phr v)
ring off (phr v)
ring up (phr v)
ripe (adj)
rise (v)
• The sun rises in the
East.
• Prices are rising.
river (n)
• sixty seconds in a
minute (n)
secondary (adj)
• secondary school

rough (adj)
• a rough road
• a rough idea
• rough work
round (adj, adv & prep)
• a round object (adj)
• the wrong way round
(adv)
• to sit round a table
(prep)
roundabout (n)
route (n)
row (n)
• a row of seats
rubber (adj & n)
• rubber tyres (adj)
• a rubber (eraser) (n)
rubbish (n)
rude (adj)
rugby (n)
ruin (n)
rule (n & v)
• the rules of grammar (n)
• to rule a country (v)
ruler (n)
• draw a line using a ruler
run (v)
• to run in a race
• to run a business
run out of (phr v)
• He ran out of time and
didn't finish.
sew (v)
sex (n)
• the male/female sex
sh! (int)

sail (n & v)	secret (adj & n)	shade (n)
salad (n)	secretary (n)	• to sit in the shade
salary (n)	security (n)	shadow (n)
sale (n)	see (v)	shake (n & v)
salesman/saleswoman (n)	• to see something (with the eyes)	shallow (adj)
salt (n)	• to see the joke (understand)	shame (n)
same (adj, pron & adv)	• to see someone about a problem	shampoo (n)
sand (n)	(consult)	shape (n)
sandwich (n)	seem (v)	share (n & v)
satisfactory (adj)	seldom (adv)	shark (n)
satisfied (adj)	select (v)	sharp (adj)
saucer (n)	self-service (adj)	• a sharp knife
sausage (n)	sell (v)	• a sharp corner
save (v)	send (v)	• a sharp picture
• to save someone	sensible (adj)	shave (n & v)
• to save money	sentence (n)	she (pron)
• to save time	• words in a sentence	sheep (n)
say (v)	separate (adj & v)	sheet (n)
• to say something to someone	series (n)	• sheets on a bed
• I really can't say. (give an opinion)	• a TV series	• a sheet of paper
scene (n)	serious (adj)	• information sheet
scenery (n)	• a serious person	shelf (n)
school (n)	• a serious illness	shine (v)
science (n)	servant (n)	ship (n)
science fiction (n)	Page 28	shirt (n)
scientific (adj)	serve (v)	shock (n & v)
scientist (n)	• to serve in a shop	• to suffer from shock (n)
scissors (n)	service (n)	• The film shocked me. (v)
scooter (n)	• a bus service	shoe (n)
score (n & v)	• customer service	shoot (v)
• The score was 3-0. (n)	session (n)	• to shoot at the goal
• to score a goal (v)	• in a school, gym	shop (n & v)
scream (n & v)	set (v)	shop assistant (n)
screen (n)	set free (phr v)	shopkeeper (n)
sculpture (n)	set off (phr v)	shore (n)
sea (n)	• She set off early for	short (adj)
		shorts (n pl)
		• a pair of shorts

search (**n & v**)
seaside (**n**)
season (**n**)
seat (**n**)
seat belt (**n**)
second (**adj & n**)
• to be second in the race
(**adj**)

shower (**n**)
• a shower of rain
• to have a shower
shut (**adj & v**)
shy (**adj**)
sick (**adj**)
side (**n**)
sight (**n**)
• Her sight is better with glasses.
• in sight, out of sight
sightseeing (**n**)
sign (**n & v**)
• a road sign (**n**)
• to sign a document (**v**)
• no sign of life (**n**)
• signs of winter (**n**)
signal (**n & v**)
signature (**n**)
signpost (**n**)
silence (**n**)
silent (**adj**)
silk (**adj & n**)
silly (**adj**)
silver (**adj & n**)
similar (**adj**)
simple (**adj**)
since (**conj & prep**)
sincerely (**adv**)
• Yours sincerely

work.
set out (**phr v**)
• They set out on the long journey.
set up (**phr v**)
• Her mother helped her to set up in business.
several (**adj & det**)
skin (**n**)
skirt (**n**)
sky (**n**)
sleep (**n & v**)
sleeve (**n**)
slice (**n**)
slim (**adj**)
slip (**v**)
• to slip on the ice
slope (**n**)
• mountain/ski slope
slow (**adj**)
small (**adj**)
smart (**adj**)
• a smart idea (**Am Eng**)
• smart clothes
smell (**n & v**)
smile (**n & v**)
smoke (**n & v**)
smooth (**adj**)
• a smooth surface (level)
• a smooth ride in the new car
(comfortable)
snack (**n**)
snake (**n**)
snow (**n & v**)
snowball (**n**)
snowboard (**n & v**)
snowman (**n**)

shoulder (**n**)
shout (**n & v**)
show (**n & v**)
• a film show (**n**)
• Show it to me. (**v**)
• The picture shows a village. (**v**)
• It shows that they care. (**v**)
• I'll come soon.
• as soon as I can
sore (**adj**)
sorry (**adj**)
sort (**n**)
• the same sort
sort out (**phr v**)
• We need to sort out this problem.
sound (**n & v**)
• the sound of music (**n**)
• It sounds like/as if... (**v**)
soup (**n**)
sour (**adj**)
• a sour taste
south (**adj & adv, n**)
southeast (**adj & n**)
southwest (**adj, adv & n**)
souvenir (**n**)
space (**n**)
• a parking space
• write in the spaces
• not enough space
• outer space
spade (**n**)
spare (**adj & v**)
• spare cash, spare time (**adj**)
• to spare the time (**v**)
speak (**v**)

sing (v)
single (n & adj)
• a single (ticket) to
Cambridge (n)
• to be single (unmarried)
(adj)
• a single room (adj)
sink (n & v)
• a kitchen sink (n)
• The ship began to sink.
(v)
Sir (n)
sister (n)
sit (v)
site (n)
sitting room (n)
situated (adj)
situation (n)
Page 29
size (n)
skateboard (n & v)
ski (n & v)
skill (n)
skilled (adj)
Page 30
stairs (n pl)
stall (n)
• market stall
stamp (n)
• a postage stamp
stand (v)
standard (n)
star (n)
• stars in the sky (n)
• a film star (n)
start (n & v)
• a good start (n)
• to start a race (v)
state (adj & n)

snowstorm (n)
so (adv & conj)
so-so (adj)
soap (n)
social (adj)
society (n)
sock (n)
sofa (n)
soft (adj)
• a soft material
• a soft drink
software (n)
soil (n)
soldier (n)
solid (adj)
some (adj, det & pron)
somebody (pron)
someone (pron)
something (pron)
sometimes (adv)
somewhere (adv)
son (n)
song (n)
soon (adv)
• The car stopped. (v)
• It's stopped raining. (v)
• The rain stopped me
from going out.
(v)
store (n & v)
• a department store (n)
• to store things in a
cupboard (v)
storm (n)
story (n)
straight (adj & adv)
• to go straight on (adv)
• a straight road (adj)
strange (adj)

special (adj)
speech (n)
speed (n)
spell (v)
spend (v)
• to spend money/time
spill (v)
spinach (n)
spite (n)
• in spite of (prep phr)
spoil (v)
spoon (n)
sport (n)
spot (n)
spy (n & v)
square (adj & n)
• a square room (adj)
• a market square (n)
squash (n)
stadium (n)
staff (n)
stage (n)
• to perform on a stage
stain (n & v)
such (adj & det)
sudden (adj)
sugar (n)
suggest (v)
suit (n)
• to wear a suit
suitable (adj)
suitcase (n)
sum (n)
sum up (v)
sun (n)
sunbathe (v)
sunlight (n)
sunrise (n)
Page 31

• a state school **(n)**
statement **(n)**
station **(n)**
• a bus/fire/radio station
statue **(n)**
stay **(n & v)**
• to stay to dinner **(v)**
• to stay with friends **(v)**
• to stay looking young **(v)**
• a two-night stay **(n)**
stay behind **(phr v)**
• She stayed behind after the lesson to speak to the teacher.
steak **(n)**
steal **(v)**
steam **(n)**
steel **(n)**
steep **(adj)**
step **(n)**
• two steps forward **(n)**
• to climb the steps **(n)**
stick **(n & v)**
• a walking stick **(n)**
• to stick two things together **(v)**
sticky **(adj)**
stiff **(adj)**
still **(adv)**
• Sit still. **(adv)**
• She's still here. **(adv)**
stir **(v)**
stomach **(n)**
stone **(n)**
• a large stone
• a stone bridge
stop **(n & v)**
• a bus stop **(n)**

stranger **(n)**
strawberry **(n)**
stream **(n)**
street **(n)**
stress **(n & v)**
• to stress the importance of something **(v)**
• He didn't want the stress of a new job. **(n)**
strict **(adj)**
strike **(n & v)**
• to go on strike **(n)**
• to strike something **(v)**
strong **(adj)**
student **(n)**
studio **(n)**
• TV/artists/recording studio
study **(n & v)**
• to study physics **(v)**
• to study the map **(v)**
• Social Studies **(n)**
stupid **(adj)**
style **(n)**
subject **(n)**
• the subject of a discussion
• the subject of a sentence
• a school subject
subtract **(v)**
subway **(n)**
• New York subway **(Am Eng) (Br Eng: underground)**
succeed **(v)**
success **(n)**

sunset **(n)**
sunshine **(n)**
supermarket **(n)**
supply **(v)**
support **(v)**
• to support a weight
• to support a team
suppose **(v)**
• I suppose it's true.
• You aren't supposed to drive fast.
• It's supposed to be a good film.
sure **(adj)**
• I'm sure you're right.
• to make sure
surfing **(n)**
surname **(n)**
surprise **(n & v)**
surround **(v)**
• The cottage is surrounded by beautiful countryside.
sweater **(n)**
sweatshirt **(n)**
sweep **(v)**
• to sweep the floor
sweet **(adj & n)**
• sweet food **(adj)**
• a sweet face **(adj)**
• a sweet smell **(adj)**
• to eat a sweet **(n)**
swim **(n & v)**
swimming costume **(n)**
swing **(n & v)**
• to play on a swing
• to swing backwards and forwards
switch **(n & v)**

• light switch (n)

T

table (n)

table-cloth (n)

table-tennis (n)

tablet (n)

take (v)

• to take someone's hand

• to take someone's

things (steal/

borrow)

• to take a photo

• to take a long time

• to take a holiday

take away (phr v)

• Take 15 away from 78.

take off (phr v)

• Do you want to take off your coat?

• The plane takes off at 6.

take part (in) (phr v)

• Everybody took part in the meeting.

take place (phr v)

• The meeting took place at six.

take up (phr v)

• He decided to take up a new hobby.

talent (n)

talk (n & v)

tall (adj)

tap (n)

• a cold-water tap (n)

tape (adj, n & v)

• a tape recorder (adj)

• a cassette tape (n)

• to tape a conversation (v)

• to switch on a machine (v) system (n)

• to tear a piece of paper

technique (n)

technology (n)

teenage (n)

telegram (n)

telephone (n & v)

television (TV) (n)

tell (v)

• to tell a story

• to tell someone

something

• to tell someone to do

something

• you can't always tell

temperature (n)

• to have a temperature

• air temperature

temporary (adj)

tennis (n)

tent (n)

term (n)

terminal (n)

terrible (adj)

test (n & v)

text (n)

than (conj & prep)

thank (v)

Page 32

thank you (int)

thanks (n)

that (adv, conj, det & pron)

theft (n)

their (det)

theirs (pron)

them (pron)

themselves (pron)

• I think he's left.

• What did you think of the film?

• I think I'll go.

• I'm thinking of going.

thirst (n)

this (det & pron)

those (det & pron)

though (conj & adv)

thought (n)

• to have thoughts about something

• to be deep in thought

thriller (n)

throat (n)

through (prep)

throughout (prep)

throw (v)

throw away (phr v)

• He threw away the old TV.

thumb (n)

thunder (n)

thunderstorm (n)

tick (n & v)

ticket (n)

tidy (adj & v)

tidy up (phr v)

• Please tidy up when you've finished.

tie (n & v)

• a shirt and tie (n)

• to tie with string (v)

tiger (n)

tight (adj)

• tight shoes

tights (n pl)

taste (**n & v**)

- to have good taste (**n**)
- to taste food (**v**)
- It tastes good. (**v**)

tax (**n & v**)

taxi (**n**)

tea (**n**)

teach (**v**)

team (**n**)

tear (**n**)

- Tears ran down her cheeks.

tear (**v**)

tin (**n**)

- a tin of peas
- made of tin

tin-opener (**n**)

tiny (**adj**)

tip (**n**)

- the tip of the pencil
- a tip for the waitress

tired (**adj**)

title (**n**)

to (**prep**)

toast (**n**)

- toast for breakfast

today (**adv & n**)

toe (**n**)

together (**adv**)

toilet (**n**)

tomato (**n**)

tomorrow (**adv & n**)

ton(ne) (**n**)

tongue (**n**)

tonight (**adv & n**)

too (**adv**)

- I've been there, too.
- It's too heavy to lift.

tool (**n**)

then (**adv**)

there (**adv & pron**)

therefore (**adv**)

thermometer (**n**)

these (**det & pron**)

they (**pron**)

thick (**adj**)

thief (**n**)

thin (**adj**)

thing (**n**)

think (**v**)

- to think about something

town (**n**)

toy (**n**)

track (**n**)

- a race track

Page 33

track suit (**n**)

trade (**n**)

traditional (**adj**)

traffic (**n**)

traffic jam (**n**)

traffic light(s) (**n**)

train (**n & v**)

- to travel by train

- to train in a skill

trainers (**n pl**)

- a pair of trainers

tram (**n**)

transfer (**v**)

translate (**v**)

translation (**n**)

transport (**n & v**)

travel (**v**)

travel agent (**n**)

traveller's cheque (**n**)

tree (**n**)

trip (**n**)

- a pair of tights

till (**conj & prep**)

- to wait till the end (**prep**)

- till he comes (**conj**)

time (**n**)

- What time is it?
- It took a long time.

- the last time

- Is it time yet?

- Four times five is twenty.

timetable (**n**)

- to try on shoes

T-shirt (**n**)

tube (**n**)

- a tube of toothpaste

tune (**n**)

tunnel (**n**)

turkey (**n**)

turn (**n & v**)

- to turn your head (**v**)

- to turn the page (**v**)

- It's my turn. (**n**)

- The wheels began to turn. (**v**)

turn down (**phr v**)

- Could you turn down the music?

turn into (**phr v**)

- The water had turned into ice.

turn off (**phr v**)

- She turned off the engine.

turn on (**phr v**)

- Can you turn on the TV?

turn out (**phr v**)

tooth/teeth (n)
toothache (n)
toothbrush (n)
toothpaste (n)
top (n)
• top of the class
• at the top of his voice
topic (n)
total (adj & n)
touch (v)
tour (n & v)
tourism (n)
tourist (n)
toward(s) (prep)
towel (n)
tower (n)

U

ugly (adj)
umbrella (n)
unable (adj)
uncle (n)
under (prep)
• under the bed
• under □10.00
underground (adj & n)
• underground trains (adj)

update (n & v)
upon (prep)
upset (adj)
upstairs (adv)
urgent (adj)
us (pron)
use (n & v)

V

valley (n)
value (n)
van (n)
vanilla (n)

• a weekend trip
trouble (n)
trousers (n pl)
truck (Am Eng) (Br Eng:
lorry)
true (adj)
• Is it true?
• a true friend
trumpet (n)
trust (v)
• to trust someone
truth (n)
try (v)
• to try to do something
• to try (out) something
try on (v)

• to travel by
underground (n)
underpants (n)
understand (v)
uniform (n)
universe (n)
university (n)
unleaded (adj)
unless (conj)
until (prep & conj)
• Can you use a
computer? (v)
• It's for the use of
teachers only. (n)
• Is this any use to you?
(n)

Page 34

vehicle (n)
very (adv)
venue (n)
victim (n)

• He turned out the lights.
turn up (phr v)
• Turn up the radio - I can
hardly hear it.
turning (n)
• the first turning on the
left
twice (adv)
twin (n)
type (n & v)
• a type of person (n)
• to type a letter (v)
typical (adj)
tyre (n)

up (adv & prep)
• to walk up the hill (prep)
• Are you up yet? (awake
and dressed)
(adv)
• Lift your head up. (adv)
• Speak up, please. (adv)
up to (prep phr)
• up to six people
up to date (prefy phr)
used to (v)
• I used to cycle a lot
when I was
younger.
usual (adj)

village (n)
violin (n)
visa (n)
visit (n & v)

variety (n)
various (adj)
vase (n)
veal (n)
vegetable (n & adj)
vegetarian (n & adj)

W

wage(s) (n)
wait (n & v)
waiter (n)
waiting-room (n)
waitress (n)
wake (up) (v)
walk (n & v)
wall (n)
wallet (n)
want (v)
war (n)
ward (n)
warm (adj)
warn (v)
wash (n & v)
wash-basin (n)
wash up (v)
washing machine (n)
washing up (n)
• to do the washing up
waste (adj & v)
wastepaper basket (n)
watch (n & v)
• My watch keeps good time. (n)
• I watched TV last night. (v)
water (n & v)
waterfall (n)
wave (n & v)
• waves at sea
• to wave goodbye

victory (n)
video (n & v)
video recorder (n)
videotape (n)
view (n)
• a beautiful view

• Is this the way?
• the wrong way
• a long way
• to stand in the way
• That's the way to do it.
• way of life
• way in, way out
WC (n)
we (pron)
weak (adj)
• to feel weak
• a weak excuse
wear (v)
• to wear a dress
wear off (phr v)
• Has the pain worn off yet?
wear out (phr v & adj)
• You'll wear out those shoes. (v)
weather (n)
web (n)
website (n)
wedding (n)
week (n)
weekday (n)
weekend (n)
weekly (adj & adv)
• a weekly magazine (adj)
• to phone home twice weekly (adv)

visitor (n)
vocabulary (n)
voice (n)
volleyball (n)
vote (n & v)
voyage (n)

weight (n)
welcome (n & v)
• a warm welcome (n)
• Welcome to London! (v)
welfare (n)
well (adj, adv & int)
• I'm very well, thanks. (adj)
• to behave very well (adv)
• Shake the bottle well. (adv)
Page 35
• Well, here we are. (int)
Well done! (int)
well known (adv)
well-known (adj)
well made (adv)
well-made (adj)
west (adj, adv & n)
wet (adj)
• wet clothes
• wet weather
whale (n)
what (pron)
whatever (pron & det)
wheel (n & v)
wheelchair (n)
when (adv)
whenever (adv & conj)
where (adv)
wherever (adv & conj)

way (n)
which (pron & det)
whichever (pron & det)
while, whilst (conj)
white (adj)
who, whom (pron)
whoever (pron)
whole (adj & n)
whose (pron)
why (adv)
wide (adj & adv)
• a wide road (adj)
• with his mouth wide open (adv)
• to feel wide awake (adv)
width (n)
wife (n)
wild (adj)
wildlife (n)
win (n & v)
wind (n)
• A strong wind was blowing. (n)
wind (v)

Y

year (n)
yearly (adj & adv)
yellow (adj)
yes (int)
yesterday (adv & n)

Z

zebra (n)
zero (n)

weigh (v)
• Wind up the car windows. (v)
window (n)
windscreen (n)
windsurfing (n)
wing (n)
• a bird's wing
• the wing of an aeroplane
wire (n)
• an electrical wire
• a wire fence
wise (adj)
wish (n & v)
with (prep)
within (adv & prep)
without (prep)
witness (n & v)
woman (n)
wonder (v)
• I wonder what he said.
wonderful (adj)
wood (n)
• to be made of wood
• in a large wood

yet (adv)
you (pron)
you know (int)
young (adj & n)
your (det)

zone (n)
zoo (n)

whether (conj)
wooden (adj)
wool (n)
word (n)
• words in a sentence
• He didn't say a word.
work (n & v)
• school work (n)
• to work for a living (v)
• hard work (n)
• to be out of work (n)
working hours (n pl)
world (n)
worry (n & v)
worse (adj & adv)
worst (adj & adv)
worth (adj)
wound (n & v)
wrap (up) (v)
• to wrap (up) a parcel
write (v)
write out (phr v)
• Please write out your name in full.
wrong (adj)

yours (pron)
yourself (pron)
youth (n)

Word sets

In addition to the words in the alphabetical list, PET and PET for Schools candidates are expected to know:

Cardinal numbers

one, two, three, etc.

Ordinal numbers

first, second, third, fourth, etc.

Days of the week

Monday, Tuesday, etc.

Months of the year

January, February, etc.

Seasons of the year

spring, summer, autumn, winter

Countries, languages and nationalities

Names of countries, nationalities and languages, for example, Brazil/Brazilian,

Canada/Canadian,

China/Chinese, France/French, Ireland/Irish, India/Indian, Italy/Italian, Spain/Spanish, etc.

Continents

Africa, Antarctica, Asia, Australia, Europe, North America, South America.

Affixes

The words in the alphabetical list may be extended by the use of one or more of these affixes:

mini- with nouns, sometimes without a hyphen, e.g. *minibus*, *mini-tour*

non - with nouns and adjectives, e.g. *non-essential*

re- with verbs and their related nouns, usually without a hyphen,

e.g. *rename, renaming*

self- with nouns and adjectives, e.g. *self-importance, self-confident*

un- negative prefix, e.g. *unsafe*

-able with verbs, to form adjectives, e.g. *affordable*

-ed (-d) with verbs, to form adjectives, e.g. *limited, used*

-er (-r) with verbs, to form nouns, e.g. *teacher, advertiser, shopper*, also comparative forms, e.g. *brighter*

-ese for nationalities/languages, e.g. *Japanese*

-ess referring to a woman or female animal, e.g. *princess, lioness*

N.B. it is less common to refer to women in this way nowadays,

and usually safer to use the 'standard' form e.g. actor, author

-est superlative forms, e.g. *tallest*

-ful with nouns, for amount contained, e.g. *spoonful*; with nouns to form adjectives denoting characteristics or qualities, e.g. *painful, peaceful*

-ing with verbs, for activity or state, e.g. *reading, frightening*

-ish for nationalities or languages, e.g. *Swedish*; with nouns to form adjectives, e.g. *childish*

-ist with nouns, for occupations, e.g. *novelist, guitarist*

-less with nouns to form adjectives, e.g. *breathless*

-ly with adjectives to form adverbs, e.g. *seriously*; with nouns to form adjectives, e.g. *friendly*

-ment with verbs to form nouns, e.g. *enjoyment*

-or with verbs to form nouns, for people, e.g. *inventor*

-y with nouns to form adjectives, e.g. *hairy, sunny*

Appendix 3

Topic Lists

Clothes and Accessories

backpack	dry cleaning	hat
belt	earring	jacket
blouse	fashion	jeans
boot	fasten	jewellery

button
cap
cloth
(rain) coat
collar
cotton
dress
old-fashioned
(adj)
pants
pattern
perfume
plastic
pocket
pullover
put on
pyjamas
raincoat
shirt
shoe

Colours

(dark/light/pale)
black
blue
brown
gold

Communications and Technology

access
address
airmail
by post
calculator
call (v)
call back
CD (player)
CD-Rom
chat (v)
chat room
click (v)

fit (v)
fold (v)
glasses
glove
go with (**phr v**)
handbag
handkerchief
shorts
silk
size
skirt
sleeve(less)
socks
suit
sweater
sweatshirt
swimming
costume
take off
tie

green
grey
orange
pink
purple

electronic(s)
email
engaged
enter
envelope
equipment
fax
hang up
headline
homepage
internet
invent

knit
laundry
leather
lipstick
make-up
match (v)
material
tights
tracksuit
trainers
trousers
T-shirt
sweatshirt
swimsuit
try on
underpants
umbrella
uniform
wear (out)
wool(len)

red
silver
yellow
white

online
operator
parcel
password
phone
postage
postcard
print
printer
program(me)
reply
ring

computer
connect
connection
delete
dial
dial up
digital
directory
disc/disk
download (**n & v**)
DVD (player)

Education

absent
advanced
arithmetic
art
bell
biology
blackboard
board
economics
educate
elementary
essay
geography
history
handwriting
homework
intermediate
instructor
IT
laboratory (lab)

Entertainment and Media

act (**v**)
action
actor
adventure
admission

invention
IT
keyboard
laptop
(computer)
laser
machine
message
mobile phone
mouse
mouse mat
network

break(time)
break up
certificate
chemistry
class
classroom
college
composition
languages
lesson
mark (**v**)
mathematics
math(s)
music
nature studies
notice board
pencil case
photography
physics
primary school

dance
disc
disco
display
deejay / DJ

ring up
screen
software
switch on
switch off
telephone
text
text message
turn off
turn on

corridor
course
curriculum
degree
desk
dictionary
diploma
drama
qualification
qualify
register
science
secondary
school
state school
study (**v**)
subject
technology

news
newspaper
opera
orchestra
perform

advert	documentary	performance
advertisement	drama	play
article	DVD (player)	poem
audience	entrance	pop music
ballet	exhibition	programme
band	exit	quiz
book	festival	recording
camera	film	review
cartoon	film maker	rock music
cassette (player)	film star	romantic
CD (player)	folk music	row
CD-Rom	headline	scene
channel	hero	screen
cinema	hit song	series
circus	interview(er)	stage
classical music	interval	star
comedy	jazz music	studio
comedian	journalist	television
comic	magazine	thriller
commercial	magic	venue
concert	MP3 player	video
costume	music	

Environment

bottle bank	petrol	recycled
climate change	pollution	recycling
gas (Am Eng)	public transport	rubbish (bin)
litter	recycle	traffic (jam)

Food and Drink

apple	boil (v)	can (of beans)
bake (v)	bowl	candy
banana	bread	canteen
barbecue (n & v)	breakfast	carrot
bean	buffet	cauliflower
biscuit	butter	celery
bitter (adj)	cabbage	cereal
chicken	cake	cheese
chips	honey	pizza
chocolate	hot	plate
	hungry	potato

cocoa	ice cream	recipe
coconut	ingredients	refreshments
coffee	jam	rice
cola	jug	roast (v & adj)
cook (v)	juice	roll
cooker	knife	salad
cookie	lamb	salt
corn	lemon	sandwich
cream	lemonade	saucer
cucumber	lettuce	sausage
cup	loaf	slice (n)
curry	lunch	snack
dessert	meat	soft drink
diet	melon	soup
dinner	menu	sour
dish	microwave (n)	spinach
drink	milk	spoon
duck	mineral water	steak
eat	mushroom	strawberry
egg	mustard	sugar
fish	oil	sweet (adj & n)
flour	omelette	taste
fork	onion	tea
French fries	orange	thirsty
fresh	pan	toast
fruit	pasta	tomato
fruit juice	pastry	turkey
fry	pea	vanilla
frying pan	peanut	vegetable
glass	pear	vegetarian
grape	pepper	
grill (n & v)	pie	

Health, Medicine and Exercise

accident	cold (n)	hurt
ache	cough (n & v)	ill
ambulance	cut	illness
ankle	damage	injure
appointment	dentist	keep fit
aspirin	diet	knee

balance
bandage
bend
bleed (v)
blood (n)
bone
break
breath
breathe
chemist
chin
clean
skin
sore throat
stomach ache
stress
swim

Hobbies and Leisure

barbecue
camera
camp
camping
campsite
chess
club
collect(or)
collection
computer
cruise
dancing
doll
drawing

House and Home

accommodation
address
air-conditioning
alarm (fire/car)
alarm clock
antique

dressing
earache
emergency
faint
feel better/ill/sick
fever
flu
get better/worse
go jogging
gym (nastics)
headache
hospital
tablet
take exercise
temperature
thumb
toes

facilities
fan
fiction
keep fit
gallery
guitar
hang out
hire
jogging
join in
keen on
member(ship)
model
museum

channel (with
TV)
chest of drawers
chimney
cloakroom
clock

medicine
operate
operation
pain
painful
patient (n)
pharmacy
pill
prescription
recover
run
shoulder
toothache
walk
wound (n & v)

music
opening hours
painting
picnic
playground
playing cards
quiz
sculpture
sightseeing
slide
swings
sunbathe
tent

fridge
frying pan
furnished
furniture
garage
garden

apartment	coal	gas
armchair	computer	gate
balcony	cooker	grill
basement	corridor	ground (floor)
basin	cottage	hall
bath	cupboard	handle
bathroom	curtain	heat (v)
bed	cushion	hedge
bedroom	desk	hi-fi
bell	digital (adj)	house
bin	dining room	housewife
blanket	dish	housework
blind	dishwasher	iron
block (of flats)	door	jug
(notice) board	downstairs	kettle
bookshelf	drawer	kitchen
brick	dustbin	ladder
brush	duvet	lamp
bucket	DVD (player)	landlady
bulb	electric(a)	landlord
candle	entrance	laptop
carpet	fan	(computer)
cassette player	fence	laundry
ceiling	flat	lavatory
cellar	flatmate	lawn
central heating	floor	lift
chair	freezer	light
(clothes) line	rent	telephone
living-room	repair	television
lock	roof	toilet
lounge	room	tool
microwave (n)	roommate	towel
mirror	rubbish	tower
mug	seat	toy
neighbour	sheet	TV (screen/set)
oil	shelf	upstairs (adv)
oven	shower	vase
pan	sink	video
path	sitting room	video recorder

pillow	sofa	videotape
pipe	stairs	wall
plant	step	wash-basin
plug	surround	washing
plug in	switch	machine
property	table	wastepaper basket
radio	table-cloth	WC
refrigerator	tap	window

Language

advanced	intermediate	say
answer	interpret	sentence
argue	joke	shout
ask	letter	speak
beginner	mean	talk
chat	meaning	tell
communicate	mention	translate
communication	message	translation
elementary	pronounce	vocabulary
email	pronunciation	word
grammar	question	

Personal Feelings, Opinions and Experiences (Adjectives)

able	cruel	happy
afraid	curious	hard
amazed	delighted	healthy
amazing	depressed	intelligent
amusing	difficult	jealous
angry	disappointed	keen
annoyed	dizzy	lazy
anxious	easy	lucky
ashamed	embarrassed	mad
awful	embarrassing	merry
bored	excited	miserable
boring	exciting	negative
bossy	fantastic	nervous
brave	fit	noisy
brilliant	fond	normal
calm	frightened	old-fashioned
challenging	funny	ordinary
cheerful	generous	original

clever
confident
crazy
positive
punctual
realistic
reasonable
relaxed
reliable
rich
rude
sad
satisfied

gentle
glad
guilty
serious
skilled
slim
smart
special
strange
strong
stupid
sure
surprised

patient
personal
pleasant
terrible
tired
true
typical
unable
unusual
well
wonderful

Places: Buildings

apartment block/
block of flats
bank
bookshop
café
castle
cathedral
church
cinema
clinic
club
college
cottage
department

store
factory
gallery
garage
guest-house
house
hospital
hotel
kiosk
library
mosque
museum
office block
palace

police station
post office
prison
ruin
school
shop
sports centre
stadium
supermarket
swimming pool
theatre
tower
university

Places: Countryside

area
bay
beach
canal
cliff
desert
earth
farm
field
forest

island
lake
land
mountain
ocean
path
port
quay
railway
rainforest

rock
sand
scenery
sea
seaside
sky
soil
stream
valley
village

harbour

hill

Places: Town and City

airport

bridge

bus station

bus stop

car park

city centre

corner

crossing

crossroads

fountain

Services

bank

café

cinema

dentist

museum

post office

restaurant

sports centre

swimming pool

theatre

Shopping

advertise

assistant

bill

book

buy

cash

change

Sport

athlete

athletics

ball

baseball

basketball

bat

region

river

market

motorway

park

pavement

petrol station

playground

road

roundabout

route

shopping centre

doctor

dry cleaner

gallery

garage

cheap

cheque

choose

collect

complain

cost

credit card

customer

dear

deposit

exchange

expensive

hire

inexpensive

high jump

hit (v)

hockey

horse-riding

ice hockey

instructor

waterfall

wood

signpost

square

station

subway

taxi rank

tunnel

turning

underground

zoo

guest-house

hairdresser

hotel

library

luxury

money

order

pay

price

reasonable

receipt

reduce

reduced

rent

reserve

return

save

sell

rugby

running

sail (n & v)

sailing

score

season

boxing	jogging	shoot(ing)
champion	join in	shorts
changing room	kick (v)	skateboard
climbing	locker (room)	skiing
coach	long jump	squash
compete	match	stadium
competition	motorcycling	surfing
court	motor-racing	swimming
cycling	net	table-tennis
dancing	point(s)	take part
diving	practice	team
enter	practise	tennis
fishing	prize	track
fitness	race	track suit
football	race track	trainer(s)
game	racing	train(ing)
goal	racket	volleyball
golf	reserve (n)	water skiing
gym(nastics)	riding	

Travel and Transport

abroad	baggage	by sea
accommodation	board (v)	cab
(aero)plane	boarding pass	cabin
bicycle/bike	boat	canal
airline	border	capital city
airport	brochure	car
ambulance	bus	car alarm
announcement	bus station	car park
arrival	bus stop	case
arrive	by air	catch (v)
at sea	by land	change (v)
backpack	by rail	charter
bag	by road	check in (v)
check out (v)	hitch-hike	ride
check-in (n)	hotel	Page 46
coach	hovercraft	road sign
confirm	hydrofoil	roundabout
consul(ate)	immigration	route
crossing	inn	sail (v)

crossroads	interpret(er)	scooter
currency	jet	seat belt
customs	journey	(bus) service
customs officer	land (v)	ship
cycle (n & v)	lorry	sightseeing
cyclist	lost property	signpost
deck (of ship)	(office)	single room
delay	luggage	speed
deliver	map	subway
depart	motorbike/	suitcase
departure	motorcycle	take off
destination	motorway	taxi
direction	nationality	taxi rank
document(s)	on board	terminal
dollar	on business	tour
double room	on foot	tourist
drive	on holiday	traffic
driving licence	on time	traffic jam
due	on vacation	traffic lights
duty-free	operator	train
embassy	overnight	tram
euro	overtake	translate
exchange rate	parking lot	translation
facilities	parking space	traveller's cheque
fare	passenger	trip
ferry	passport	tunnel
flight	path	tyre/tire
fly	petrol	underground
foreign	petrol station	underground
fuel	petrol pump	train
gate	pilot	unleaded
guide	platform	vehicle
guidebook	railroad	visa
guest	railway	visit(or)
guest-house	reception	voyage
handlebars	reservation	waiting-room
harbour	reserve	windscreen
helicopter	return	

The Natural World

animal	coal	environment
autumn	coast	fall (Am Eng)
beach	continent	farmland
bird	countryside	field
branch	desert	fish
bush	dolphin	flood
cave	duck	flower
cliff	earth	forest
climate	elephant	freeze
giraffe	rabbit	sun
hill	rainforest	sunlight
lake	range	sunrise
land	river	sunset
leaf	rock	sunshine
lion	sand	tiger
monkey	scenery	tree
moon	shark	valley
mountain	sky	waterfall
mouse/mice	soil	waves
nature	spring	wild
planet	star	wildlife
plant	stone	winter
pollution	summer	zebra
Weather		
blow	gale	storm
centigrade	get wet	sun
cloud	heat	sunny
cloudy	hot	sunshine
cold	ice	temperature
cool	icy	thermometer
degrees	lightning	thunder (storm)
dry	mild	wet
forecast	rain	wind
frost	shower	windy
fog	snow	
foggy	snowfall	
Work and Jobs		
(travel) agent	consul/consulate	factory
actor	contract	farm

actress	cook	flight attendant
application	crew	greengrocer
apply	curriculum vitae	grocer
architect	/ CV	guard
army	customs officer	hairdresser
artist	dancer	housewife
assistant	dentist	housework
athlete	department	instructor
banker	designer	interpreter
boss	detective	journalist
businessman	diploma	judge
businesswoman	director	laboratory
butcher	diver	labourer
cameraman	doctor	lawyer
candidate	employ (v)	lecturer
canteen	employee	librarian
captain	employer	manager
career	employment	mechanic
chef	engineer	model
chemist	farmer	musician
colleague	film star	newsagent
comedian	fireman	novelist
company	flight attendant	nurse
conference	full time	occupation
office	presenter (<i>e.g.</i>	salesman
officer (<i>e.g.</i>	<i>TV/radio</i>)	saleswoman
<i>prison/police</i>)	president	scientist
operator	priest	secretary
out of work	profession	security guard
owner	professional	servant
part time	professor	shopkeeper/
pension (er)	(computer)	shop assistant
photographer	programmer	soldier
physician	publisher	staff
pilot	qualification	taxi driver
poet	quit	teacher
policeman	reporter	trade
police officer	retire	unemployed
policewoman	retirement	wage(s)

politician
porter
postman

sailor
salary
sales assistant

waiter/waitress

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти

ВСТУП

Сучасна парадигма шкільної освіти розглядає іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Такий підхід зорієнтовує процес навчання на формування у випускників загальноосвітніх навчальних закладів здатності до соціального контакту з представниками іншої лінгвокультури в найтиповіших ситуаціях мовленнєвої взаємодії. Досягнення цього рівня сформованості вмінь забезпечується взаємопов'язаним компетентнісним, комунікативним, когнітивним і соціокультурним розвитком учня.

Пропонована програма зовнішнього незалежного оцінювання створена з урахуванням основних положень [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#), Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (рівень B1) та рівнів навчальних досягнень випускників середніх шкіл, викладених у змісті чинної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України (2 - 11 класи), та також містить опис завдань, орієнтовані на школи з поглибленим вивченням іноземних мов, рівень складності яких відповідає рівню B2 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. У програмі також відображено міжнародний досвід визначення рівнів володіння мовою.

Зміст завдань для здійснення контролю якості сформованості іншомовної комунікативної компетентності уніфікується за видами і формами виконання та враховує особливості іспанської мови.

Об'єктами контролю є **розуміння мови на слух (аудіювання), читання і письмо** як комунікативні уміння, а також **лексичний і граматичний аспекти** іншомовної комунікації через **використання мови**. Дискретні лексичні одиниці та граматичні структури не є об'єктом контролю.

Зміст тестових завдань подається на автентичних зразках літературного мовлення, прийнятого в Іспанії, та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

УЧАСНИКИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

У зовнішньому незалежному оцінюванні з іноземної мови беруть участь випускники загальноосвітніх навчальних закладів усіх форм власності (далі - кандидати), які бажають навчатись у вищих навчальних закладах України, де іноземна мова включена до переліку предметів, необхідних для вступу на відповідний факультет.

МЕТА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Визначити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності у кандидатів відповідно до [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#), чинних навчальних програм та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ТЕСТУ

РОЗДІЛ І. ЧИТАННЯ

Мета - виявити рівень сформованості умінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти у визначений проміжок часу, а також через використання мови з'ясувати рівень володіння лексичним і граматичним матеріалом, який дає їм можливість вільно спілкуватись у типових ситуаціях іншомовної комунікативної взаємодії.

Завдання для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності в читанні орієнтуються на різні стратегії: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання), повної інформації (вивчальне читання) та пошук окремих фактів (вибіркове читання).

Джерелами для добору текстів слугують автентичні інформаційно-довідкові, рекламні та газетно-журнальні матеріали. Зміст текстів узгоджується з навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (рівень B1) та для шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (рівень B2).

Тексти можуть містити візуальну інформацію до змісту, що допоможе кандидату визначити мету повідомлення. У більших за обсягом автентичних текстах, які можуть бути представлені у вигляді фрагментів із брошур, журнальних оголошень або інформації з веб-сторінок, запитання, спрямовані на пошук окремих фактів, повинні стосуватися інформації, з якою кандидати можуть зустрітись у реальних ситуаціях спілкування. Послідовність сформульованих запитань відповідає логіці появи цієї інформації в тексті.

Тексти для ознайомлювального читання можуть містити до 5 % незнайомих слів, а для вивчального та вибіркового читання - до 3 %, про значення яких можна здогадатись із контексту, за словотворчими елементами, за співзвучністю з рідною мовою (слова-інтернаціоналізми).

Загальний обсяг текстів складає 1600 (рівень B1) та 2100 слів (рівень B2).

Вимоги до практичного володіння умінням читати для базового рівня (B1)

У тестах оцінюється рівень розуміння тексту, уміння кандидата виокремлювати ключову інформацію, узагальнювати зміст прочитаного, робити висновки, висловлювати власне ставлення до отриманої інформації.

Кандидат уміє

- читати (з повним розумінням) тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі;

- виокремлювати загальну інформацію та детальну інформацію із текстів, що використовуються в повсякденному спілкуванні;
- виділяти детальну інформацію про осіб, факти, події та інше;
- диференціювати основні факти і другорядну інформацію;
- розрізняти фактографічну інформацію та враження;
- сприймати точки зору авторів на конкретні та абстрактні теми;
- працювати з різножанровими текстами;
- переглядати текст або серію текстів з метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання;
- визначати структуру тексту і розпізнавати логічні зв'язки між його частинами;
- встановлювати значення незнайомих слів на основі здогадки, малюнка, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі.

Вимоги до практичного володіння умінням читати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

- розуміти деталі, думку та ставлення автора у тексті, визначати мету, ідею висловлювання
- вміти відтворювати зв'язність та послідовність логічних зв'язків у тексті

Типи текстів

- статті із періодичних видань;
- особисті листи;
- листівки;
- оголошення, реклама;
- розклади (уроків, руху поїздів тощо);
- меню, кулінарні рецепти;
- програми (телевізійні, радіо тощо);
- інформаційно-вказівні знаки;
- вивіски;
- інструкції на товарах широкого вжитку;
- інформація на упаковках з продуктами харчування;
- інформаційні як друковані, так і електронні повідомлення.

Форми завдань

- Завдання множинного вибору до кожного тексту (вибір однієї правильної відповіді із трьох).
- Завдання альтернативного вибору (правильно / неправильно).
- Завдання множинного вибору до тексту (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох).
- Завдання множинного вибору на заповнення пропусків у тексті (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих).

Частина II. ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

Мета - визначити сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу, що надасть можливість учням вільно спілкуватися.

Вимоги щодо практичного володіння лексичним та граматичним матеріалом

У тестах оцінюється сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу у випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Випускник володіє необхідним запасом словникового складу та граматичного матеріалу, вміє аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова, розуміє значення слів відповідно до контексту, розуміє логічні зв'язки між частинами тексту.

Типи текстів

Автентичні тексти (відповідно до рівнів B1 та B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти), невеликі за обсягом. Обсяг текстів складає 400 - 450 слів (рівень B1) та 500 - 550 слів (рівень B2).

Завдання завжди пов'язані із ситуаціями спілкування згідно з чинними навчальними програмами. У тестах використовуються зразки писемного мовлення Іспанії. Тест складається з коротких текстів та завдань до них.

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді;
- на заповнення пропусків у тексті.

РОЗДІЛ II. ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ

Мета - визначити рівень сформованості у кандидатів умінь, необхідних для виконання на письмі комунікативних завдань, які пов'язані з повсякденним життям.

Цей розділ тесту передбачає створення власного писемного висловлювання та зорієнтований на виконання комунікативно-творчих завдань: перефразування; написання короткого повідомлення у формі листівки, записки або електронного листа; написання розповіді або неофіційного листа. Зміст завдань пов'язаний з інтересами та комунікативними потребами кандидатів та узгоджується зі шкільною програмою.

Завдання для писемного мовлення формуються у вигляді мовленнєвих ситуацій, у змісті яких мають бути чітко визначені мета і об'єкт спілкування. Вибір комунікативної ситуації

передбачає міжкультурне спілкування, а відтак зміст мовленнєвих ситуацій має включати соціокультурні особливості країни, мова якої вивчається, і України.

Обсяг письмового повідомлення не менше 100 слів (відповідно до рівня B1) та 150 слів (відповідно до рівня B2) Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для базового рівня (B1)

Тест перевіряє уміння здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених комунікативних завдань. Перевіряється також рівень володіння функціональними стилями писемного мовлення у межах, визначених навчальною програмою.

Кандидат уміє

- писати особисті листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається, розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи аналогічну інформацію;
- повідомляти про перебіг подій, описувати людину або предмет;
- писати повідомлення про побачене, прочитане, почуте;
- висловлювати та обґрунтовувати власну точку зору;
- писати поздоровлення, запрошення, оголошення, записки, електронні листи;
- заповнити анкету;
- ідентифікувати та вибирати адекватні формулювання, використовуючи відповідний лексико-граматичний діапазон.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

Кандидат уміє

- надавати роз'яснення до висловленої думки, наводити приклади з власного досвіду;
- описувати, пояснювати, доповідати про перебіг подій, переконувати у власному висловлюванні, порівнювати та протиставляти ідеї.

Частина IV. РОЗУМІННЯ МОВИ НА СЛУХ (АУДІОВАННЯ)

Мета - визначити рівень сформованості у випускників навичок та умінь, необхідних для розуміння інформації опосередковано (у аудіозапису).

Вимоги щодо практичного розуміння мови на слух як видом мовленнєвої діяльності

У тесті перевіряється уміння зрозуміти основний зміст текстів певної тематики спілкування та вибрати необхідну інформацію з прослуханого (рівень B1) та повністю зрозуміти текст на слух, виокремити та зрозуміти специфічну інформацію (імена, дати, топографічні назви, інструкції тощо) на (рівень B2).

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді;
- на заповнення пропусків у тексті.

Обсяг звучання запропонованих автентичних фрагментів до 2-х хвилин (рівень B1) та 4 хвилини (рівень B2).

СФЕРИ СПІЛКУВАННЯ І ТЕМАТИКА ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, АУДІЮВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

I. Особистісна сфера

Повсякденне життя і його проблеми.

Сім'я. Родинні стосунки.

Характер людини.

Режим дня.

Здоровий спосіб життя.

Дружба, любов.

Стосунки з однолітками, в колективі.

Світ захоплень.

Дозвілля, відпочинок.

Особистісні пріоритети.

Плани на майбутнє, вибір професії.

II. Публічна сфера

Навколишнє середовище.

Життя в країні, мова якої вивчається.

Подорожі, екскурсії.

Культура і мистецтво в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Спорт в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Література в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Засоби масової інформації.

Молодь і сучасний світ.

Людина і довкілля.

Одяг.

Покупки.

Харчування.

Науково-технічний прогрес, видатні діячі науки.

Україна у світовій спільноті.

Свята, знаменні дати, події в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Традиції та звичаї в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Видатні діячі історії та культури України та країни, мова якої вивчається.

Визначні об'єкти історичної та культурної спадщини України та країни, мова якої вивчається.

Музеї, виставки.

Кіно, телебачення.

Обов'язки та права людини.

Міжнародні організації, міжнародний рух.

III. Освітня сфера

Освіта, навчання, виховання.

Шкільне життя.

Улюблені навчальні предмети.

Система освіти в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Іноземні мови у житті людини.

ВИМОГИ ЩОДО ВОЛОДІННЯ МОВНОЮ КОМПЕТЕНЦІЄЮ (не є об'єктом контролю)

Граматика

Іменник. Вживання іменників у однині та у множині.

Артикль. Основні випадки вживання означених і неозначених артиклів. Нульовий артикль.

Прикметник. Вживання прикметників, їх узгодженість з іменниками у роді та числі. Ступені порівняння прикметників. Особливі форми прикметників.

Займенник. Види займенників у різних функціях. Вживання займенників, рід і число, їх узгодженість з іменниками.

Дієслово. Дієслівні часи Modo Indicativo (Presente, Pretérito perfecto, Pretérito imperfecto, Pretérito indefinido, Pretérito pluscuamperfecto, Futuro simple), Modo Subjuntivo (Presente, Pretérito perfecto (рецептивний рівень), Pretérito imperfecto, Pretérito pluscuamperfecto (рецептивний рівень). Condicional. Imperativo. Неправильні та зворотні дієслова. Інфінітивні конструкції. Герундій.

Прислівник. Вживання ступенів порівняння прислівників.

Сполучники. Вживання сполучників.

Синтаксис.

- Структура різних типів речень.
- Прості речення.
- Безособові речення.
- Складносурядні речення.
- Складнопірядні речення.
- Узгодження дієслівних часів у складнопірядних реченнях.
- Пряма і непряма мова.

Словотворення. Слова, утворені від відомих коренів за допомогою суфіксів іменників, прикметників і дієслів; префіксів прикметників і дієслів; зменшувальних і збільшувальних суфіксів окремих слів.

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ (не є об'єктом контролю)

Лексичний мінімум вступника складає 2500 одиниць, відповідно до тематики ситуативного спілкування, передбаченої Програмою загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов (рівень стандарту) та складають загальноновживані слова, які зазвичай використовують носії мови у повсякденних ситуаціях спілкування. Список слів додається.

Тематичний словник

General Notions - Spanish 1. Existential (a) Existence, non-existence hay ser (b) Presence, absence afuera aparecer aquí ausente desaparecer	estar (situado) hallarse abajo (de) aislado adentro afuera ahí allí allí alrededor (de) aquí	(c) Motion a a pie andar andando bajar (de) caer(se) cambiar coger con destino a correr
--	--	--

estar
faltar
pertenecer
presente
(c) Availability, nonavailability
alcanzar
hacer falta
hay
necesitar
quedar
tener
(d) Occurrence, nonoccurrence
a lo mejor
ocurrir
pasar = to happen
quizá(s)
tener lugar
(e) Demonstration
aquel
este, ese, aquel(m)
esta, esa, aquella(f)
esto, eso, aquello(n)
2. Space
(a) Location
encontrarse

vuelta, dar una__
(d) Direction
derecha, a la__
derecho, todo__
Este, el
izquierda, a la__
Norte, el
Oeste, el
por aquí/allí
recto, todo__
Sur, el
(e) Origin
de
¿De dónde?
ser de__
(f) Motion with person or thing

arriba (de)
centro, en el__ (de)
contra
debajo (de)
delante (de)
dentro (de)
derecha, a la__ (de)
detrás (de)
donde
en
en/por todas partes
encima (de)
enfrente (de)
entre
exterior, el
extranjero, el
final, al
fondo, el
fuera (de)
izquierda, a la__ (de)
interior, el
lado, al__ (de)
próximo
siguiente
sobre
(b) Distance
cerca (de)
centímetro, el
cercano
estar a (X) metros de
estar a (X) kilómetros de
estar a (X) minutos de
kilómetro, el
lejano
lejos (de)
metro, el
grande
grueso
largo
mediano
medida, la
medir
pequeño
pesar
peso, el
talla, la
tamaño, el
3. Time
(a) Calendar
fecha, la
¿A cuántos estamos?
¿Qué día es hoy?
¿Qué fecha es (hoy)?
Es el (primero) de__

cruzar
de
detener(se)
dirección, la = direction
dirigir (se)
doblar
empujar
en autobús
en autocar
en avión
en coche
en metro
en tren
entrar
hacia
hasta
ir (a/en)
irse
llegar (a/de)
llevar
marcharse
para
parar (se)
pasar (por) = to go past, through
paseo, dar un__
por
procedente de
salir (a/de)
subir (a)
tirar
tomar
torcer
traer
venir
viajar
viaje, el
volver (a/de)
Nochevieja, la
Semana Santa, la
Viernes Santo, el
celebrarse
día festivo, el
fiesta, la = festival
fin de semana, el
(b) Clock
¿A qué hora?
¿Qué hora es?
a la una
a las dos, etc.
a medianoche
a mediodía
. y/menos cinco etc.
. y media

<p>acompañar conducir ir a buscar ir con__ llevar poner (g) Places afueras, las aldea, la alrededores, los barrio, el centro, el ciudad, la lugar, el mundo, el pals, el por aquí por allí pueblo, el región, la sitio, el (h) Dimensions alto altura, la ancho bajo (centí)metro, el corto delgado estatura, la estrecho gordo</p> <p>hoy lunes, los etc. lunes pasado, el etc. mañana noche, la pasado, el pasado mañana por la(s) mañana(s) por la(s) noche (s) por la(s) tarde(s) principio, al semana pasada, la etc. (d) Length of time ¿Cuánto tiempo hace que .? pasar (+ time) quedarse (+ time) dentro de (diez) minutos de desde</p>	<p>Estamos a (dos) de__ día, el domingo, el lunes, el martes, el miércoles, el jueves, el viernes, el sábado, el semana, la año, el estación, la invierno, el otoño, el primavera, la verano, el mes, el enero febrero marzo abril mayo junio julio agosto septiembre octubre noviembre diciembre Año Nuevo, el Carnaval, el Día de Reyes, el Navidad, la Nochebuena, da todo el tiempo todos los días / meses, etc. una vez vez, la (f) Sequence Ordinal numbers primero. décimo antes (de) después (de) entonces final, al finalmente luego por fin siguiente último (g) Imminence a tiempo al/en un momento apenas</p>	<p>. y/menos cuarto a eso de la(s)__ cuarto de hora, un de la mañana de la tarde de la noche en punto es la una son las dos etc. hora, la horario, el minuto, el (c) Point in time a principios (de) a mediados (de) a fines (de) actualidad, la actualmente ahora (mismo) anoche anteayer antes (de) año pasado, el año próximo, el año que viene, el año siguiente, el ayer cuando después (de) día siguiente, al durante época, en la _____ de esta semana este año / mes fin de semana, el futuro, el dejar (de) desde empezar final, el hasta llevar (+ time) + gerund parar ponerse a seguir terminar (k) Change and permanence acabar de cambiar encontrarse hacerse ponerse quedar (se) volverse</p>
--	---	--

<p>desde hace durante durar en (una) hora hace hasta mucho tiempo ocho días quince días rato, un</p> <p>(e) Frequency algunas veces a menudo a veces cada (diez) minutos de nuevo de vez en cuando dos veces, etc. generalmente jamás los lunes, etc. muchas veces normalmente nunca otra vez pocas veces por aquí, _ día, _ noche, etc. por lo general raramente siempre tiempo, el _ time todas las semanas santo, el vida, la viejo</p> <p>(c) Appearance aspecto, el bello bonito castaño feo guapo horrible igual limpio moreno pálido parecer parecerse a parecido roto rubio sucio típico</p>	<p>en seguida pronto tarde temprano ya</p> <p>(h) Rapidity (cien) kilómetros por hora darse prisa deprisa de repente despacio inmediatamente lentamente lento rápidamente rápido tener prisa</p> <p>(i) Contemporaneousness ahora en ese /este momento mientras (que) mientras tanto todavía</p> <p>(j) Begin, continue and end al final a partir de acabar comenzar continuar</p> <p>pedazo, un ración, una solamente solo sólido suficiente tarro, un taza, la trozo, un vaso, el</p> <p>(e) Shape cuadrado (el) redondo</p> <p>(f) Temperature calor, el caliente caluroso fresco frío, el grado, el temperatura, la templado</p>	<p>4. Qualities and Characteristics</p> <p>(a) Size alto bajo grande mediano pequeño profundo</p> <p>(b) Age ¿Cuántos años tiene(s) / cumple(s)? tener __ años adolescente adulto antiguo anciano bebé, el cumpleaños, el cumplir edad, la joven = young joven, el = young person juventud, la ayor menor moderno morir muchacho, el muerto nacer nacimiento, el nuevo</p> <p>ventaja, la</p> <p>(h) Access abierto abrir cerrado cerrar completo entrada, la = entrance entrar libre lleno ocupado paso, el poder prohibido prohibir salida, la = exit salir vacío</p> <p>(i) Value</p>
--	---	---

<p>tranquilo</p> <p>(d) Quantity</p> <p>Cardinal numbers: 0 - 1.000.000</p> <p>bolsa, la</p> <p>bote, un</p> <p>botella, una</p> <p>cada</p> <p>caja, la = box</p> <p>cantidad, la</p> <p>cartón, el</p> <p>cuarto, un = quarter</p> <p>doble</p> <p>docena, una</p> <p>exactamente</p> <p>gramos</p> <p>kilo, el</p> <p>lata, una</p> <p>litro, el</p> <p>loncha, una</p> <p>máximo, el</p> <p>mayoría, la</p> <p>medio</p> <p>mínimo, el</p> <p>mitad, la</p> <p>nada</p> <p>nada más</p> <p>paquete, un</p> <p>par, un</p> <p>parte, da</p> <p>(k) Nationality</p> <p>¿De dónde eres / es?</p> <p>ser + adjective</p> <p>ser de + place</p> <p>vivir</p> <p>alemán</p> <p>Alemania</p> <p>América del Sur</p> <p>Andalucía</p> <p>andaluz</p> <p>Bélgica</p> <p>británico</p> <p>castellano</p> <p>catalán</p> <p>Cataluña</p> <p>Escocia</p> <p>escocés</p> <p>España</p> <p>español</p> <p>Estados Unidos, los/EEUU</p> <p>Europa</p> <p>europeo</p> <p>francés</p> <p>Francia</p>	<p>tener calor</p> <p>tener frío</p> <p>(g) Quality</p> <p>bien</p> <p>bueno</p> <p>desventaja, la</p> <p>especial</p> <p>estupendo</p> <p>excelente</p> <p>extraordinario</p> <p>fantástico</p> <p>fatal</p> <p>genial</p> <p>ideal</p> <p>igual</p> <p>importante</p> <p>inconveniente, el</p> <p>mal</p> <p>malo</p> <p>mejor</p> <p>mejorar</p> <p>necesario</p> <p>peor</p> <p>perfecto</p> <p>pobre</p> <p>regular</p> <p>sobresaliente</p> <p>terrible</p> <p>único</p> <p>éxito, el</p> <p>fácil</p> <p>fracasar</p> <p>imposible</p> <p>inútil</p> <p>posible</p> <p>problema, el</p> <p>suerte, la</p> <p>tener éxito</p> <p>tratar de</p> <p>útil</p> <p>(m) Interest</p> <p>aburrido</p> <p>aburrirse</p> <p>aguantar</p> <p>animado</p> <p>atención, la</p> <p>callado</p> <p>dar igual</p> <p>detestar</p> <p>divertido</p> <p>emocionante</p> <p>encantar</p> <p>favorito</p>	<p>¿Cuánto cuesta(n)?</p> <p>¿Cuánto vale(n)?</p> <p>¿Cuánto es?</p> <p>barato</p> <p>caro</p> <p>cántimo, el</p> <p>costar</p> <p>deber = to owe</p> <p>económico</p> <p>euro, el</p> <p>gratis</p> <p>gratuito</p> <p>libra (esterlina), la</p> <p>peseta, la</p> <p>precio, el</p> <p>rico - wealthy</p> <p>(j) Correctness</p> <p>correcto</p> <p>dar igual</p> <p>deber = must</p> <p>estar bien/mal</p> <p>estar equivocado equivocarse</p> <p>falso</p> <p>mentir</p> <p>mentira, la</p> <p>optar</p> <p>optativo</p> <p>tener razón</p> <p>¡Vale!</p> <p>verdad, la</p> <p>verdadero</p> <p>feliz</p> <p>felicidad, la</p> <p>gritar</p> <p>ilusionado</p> <p>independiente</p> <p>injusto</p> <p>justo</p> <p>llorar</p> <p>negativo</p> <p>nervioso</p> <p>optimista</p> <p>pesimista</p> <p>positivo</p> <p>reírse</p> <p>sentirse</p> <p>sonreírse</p> <p>sorprender</p> <p>sorpresa, la</p> <p>susto, el</p> <p>tener miedo</p> <p>tolerante</p> <p>triste</p>
---	--	--

<p>Gales galés Galicia gallego Gran Bretaña Grecia Inglaterra inglés Irlanda irlandés Italia italiano latinoamericano Londres mexicano (mexicano) México (Méjico) nacionalidad, la norteamericano papas, el Portugal portugués sudamericano or suramericano</p> <p>(I) Facility ayuda, la ayudar desastre, el difícil picante rico = tasty sabor, el salado</p> <p>(r) Colour ¿de qué color? amarillo azul blanco claro color, el gris marrom morado naranja negro oscuro pálido rojo rosa rosado verde violeta vivo</p> <p>(s) Personal characteristics ¿Cómo te (se) llama(s)?</p>	<p>fenomenal gustar interesante interesar (se) odiar pasarlo bien popular preferir raro tener ganas de valer la pena</p> <p>(n) Emotion actitud, la afortunadamente alegre alegrarse de alegría, la cansado celoso contento decepcionado desafortunado enfadado enfadarse estar a favor (de) estar de acuerdo estar en contra (de)</p> <p>famoso femenino formal generoso goloso gracioso honrado impaciente independiente insolente inteligente introvertido llamarse mal educado masculino nervioso normal obediente orgullosa paciente perezoso práctico responsable sencillo sensible serio</p>	<p>(o) Strength débil durable duro energico flojo fuerte suave</p> <p>(p) Materials algodón, el cerámica, la cristal, el cuero, el hierro, el lana, la madera, la oro, el papel, el piel, la plástico, el plata, la plomo, el seda, la tela, la vidrio, el</p> <p>(q) Taste and smell amargo dulce olor, el</p> <p>muy menos mucho poco poco, un suficiente tan tanto ¿Qué + adjective!</p> <p>5. Mental Notions (a) Senses buscar escuchar estar bueno/malo gustar mirar oler oler probar sentir tener hambre tener sed tocar ver</p>
---	--	---

apellido, el
desobediente
dirección, la
estado civil, el
identidad, la
nombre, el
señales, las
sexo, el
activo
agradable
agresivo
alegre
amable
ambicioso
antipático
atrevido
bien educado
callado
capaz
cobarde
contento
cortés
desagradable
elegante
extrovertido

(c) Expression

acordarse
creer
decidir
desear
olvidar
opinar
pensar
querer
quisiera
recordar

6. Relations

(a) Logical

entonces
ni...ni
o...o
o/u
para
pero
por eso
porque
pues
si
sin
sin embargo
sino
también
tampoco

simpático
tímido
tonto
trabajador
travieso
triste
valiente
(t) Audibility

alto
bajo
callar (se)
en voz alta
en voz baja
fuerte
ruido, el
ruidoso
silencio, el
silencioso
sonar
sonido, el

(u) Degree, manner

bastante
bastar
casi
demasiado
más
tomar
trabajar
usar
utilizar

(c) Question words

¿Adónde?
¿Cómo?
¿Cuál (es)?
¿Cuándo?
¿Cuánto (s)?
¿De dónde?
¿De quién?
¿Dónde?
¿Por dónde?
¿Por qué?
¿Qué?
¿Quién?

(d) Indefinites

algo
alguno
cada
cosa, la
cualquier(a)
demasiado
gente, la
mismo
mucho
muy

(b) Communication

artículo, el
carta, la = letter
charlar
contar
contestación, la
contestar
conversación, la
conversar
correspondencia, la
decir
diálogo, el
escribir
hablar
hacer una pregunta
leer
llamar (por teléfono)
mensaje, el
palabra, la
pregunta, la
preguntar
repetir
responder
respuesta, la
sugerir
telefonar

(h) Ownership

tener
pertenecer
ser de (+ person)
Possessive adjectives and
pronouns

(i) Similarity and difference

como
diferente (de)
distinto (de)
igual(a)
parecerse(a)
parecido
Comparatives and
superlatives

7.

Social Activities

(a) Greetings and salutations

abrazo, un
además
atentamente
bienvenido
buenas noches
buenas tardes
buenos días

<p> todaví y/e (b) Actions andar caminar coger comprar conseguir dar dejar esperar gastar hacer invitar necesitar obtener organizar participar poner (se) practicar preparar recoger sacar sentarse perdín perdona / perdone por favor siento, lo__ (mucho) (d) Express good wishes ¡Buen viaje! ¡Buena suerte! ¡Enhorabuena! ¡Felicidades! ¡Feliz cumpleaños! ¡Feliz Navidad! ¡Que aproveche! ¡Que lo pase(s) bien! (e) Express a reaction ¡Basta! ¡O! ¡Qué asco! ¡Qué bien! ¡Qué horror! ¡Qué estima! ¡Qué pena! ¡Qué va! (f) Language problems / Linguistic activities The alphabet acento, el </p>	<p> nadie ninguno otro poco, un tanto todo todo el mundo uno varios (e) Referring to future See 3 (c) ir a + infinitive Present and Future tenses (f) Referring to the present See 3 (c) Present and Present continuous (g) Referring to the past See 3 (c) Past tenses </p> <p> decir deletrear describir descripción, la ejemplo, el entender escribir explicar pronunciar querer decir repetir saber significar (g) Social interactions: (dis)agreement, permission, opinions aceptar aconsejar con permiso consejo, el creer (estar) de acuerdo hay que me parece molestar(se) no pedir pedir permiso </p>	<p> ¿Cómo está(s)? despedirse estar bien/fatal/regular estimado hasta luego hasta mañana hola ¿Qué hay? ¿Qué pasa? ¿Qué tal? querido recuerdos saludos (b) Introductions conocer encantado mucho gusto presentar (c) Please, thank you and apologies de nada disculpa, la disculparse gracias </p> <p> pedir prestado pensar permitir poder prestar queja, la quejarse quisiera recomendar sí tocarle a uno (h) Forms of address señor señora señorita tú usted (es) vosotros caballero(s) Appropriate forms of verbs as required. </p>
--	--	--

Theme 1. My World

<p>1A - Self, family and friends</p> <p>abogado, el abuelo, el albañil, el amigo, el animal, el aprendiz, el azafata, la barba, la bigote, el boda, la bombero, el caballo, el cajero, el calvo camarero, el jardinero, el jubilado lentes de contacto, las liso loco madrasta, la madre, la maná, la marido, el matrimonio, el mecánico, el médico, el militar, el mujer, la nieto, el niño, el novio, el obrero, el ojos, los orejas, las padrastro, el padre, el peljaro, el parado papá, el parado pareja, la parientes, los pecas, las pelirrojo pelo, el peluquero, el periodista, el</p>	<p>cara, la carpintero, el cartero, el casado chico, el cobaya, la coche, el cocinero, el comerciante, el compañero, el conductor, el conejo, el contable, el dentista, el dependiente, el divorciado veterinario, el viudo voz, la</p> <p>1B - Interests and Hobbies</p> <p>actor, el aficionado, el ajedrez, el ambiente, el aprender(a) atletismo, el bailar baloncesto, el batería, la = drums bicicleta / bici, la billar, el bolera, la boxeo, el campeón, el campeonato, el campo, el canción, la cantante, el cantar cartas, las = playing cards ciclismo, el cine, el club, el club de jóvenes, el colección, la concierto, el copa, la = cup, trophy corrida de toros, la deporte, el</p>	<p>electricista, el empleado, el enfermero, el en paro esposo, el familia, la gafas, las gato, el gemelo, el granjero, el hermanastro, el hermano, el hijo (único), el hombre, el hombre de negocios, el ingeniero, ed grupo, el guitarra, la instrumento, el internet, la juego, el Juegos Olímpicos, los jugador, el jugar juguete, el lectura, la lotería, la marcar = to score medalla, la miembro, el monitor, el monopatín, el montar a caballo moto, la nadar natación, la novela, la ordenador, el parque, el parque de atracciones, el parque infantil, el parque temático, el participar partido, el pasatiempo, el pasear patinaje, el patinar patines, los</p>
---	--	--

periquito, el
 perro, el
 pez, el
 película, el
 primo, el
 programador, el
 ratón, el
 recepcionista, el
 rizado
 secretario, el
 sentido del humor, el
 separado
 sobrino, el
 soldado, el
 soltero
 técnico
 técnico, el
 tío, el
 trabajador, el
 tortuga, la
 vecino, ed
 teatro, el
 tebeo, el
 televisión, la
 tenis, el
 tiempo libre, el
 tocar = to play (an instrument)
 torero, el
 torneo, el
 toro, el
 vela, la
 videoclub, el
 videojuego, el
 windsurf, el
 zoo, el or parque zoológico, el
1C - Home and local environment
 aeropuerto, el
 afueras, las
 aire acondicionado, el
 alfombra, la
 alquilado
 amueblado
 aparcar
 aparador, el
 aparato, el
 aparcamiento, el
 árbol, el
 armario, el
 aseo, el
 aspiradora, la
 autobuses, el
 autopista, la
 avión, el

deportista
 disco (compacto), el
 discoteca, la
 entrada la = ticket
 equipo, el = team
 equipo de música, el
 equitación, la
 espectáculo, el
 esquí, el
 esquiar
 estadio, el
 estoreo personal, el
 fiesta, la _ party
 flamenco, el
 flauta, la
 footing, el
 fútbol, el
 ganar = to win
 gimnasia, la
 gol, el

 entro, el
 centro comercial, el
 csped, el
 chalet / chalet, el
 chimenea, la
 clima, el
 cinturón de seguridad, el
 coche, el
 cocina, la = kitchen
 cocina (de gas), la = cooker
 cocina eléctrica, la
 comedor, el
 comisaría, la
 cómoda, la
 cómodo
 compartir
 concurrido
 conductor, el
 congelador, el
 correo, el
 Correos
 cortina, la
 costa, la
 cruce, el
 cuadro, el
 cuarto de baño, el
 desván, el
 dirección, la = address
 discoteca, la
 domicilio, el
 dormitorio, el
 ducha, la
 edificio, el

película, la
 pelota, la
 perder
 pesca, la
 pescar
 piano, el
 ping-pong, el
 piscina, la
 pista de hielo, la
 plaza de toros, la
 polideportivo, el
 practicar
 premio, el
 programa, el
 público (adj.)
 radio, la
 ratos libres, los
 revista, la
 sala de fiestas, la
 serie, la
 socio, el
 hierba, la
 histórico
 hospital, el
 iglesia, la
 industria, la
 industrial
 jardín, el
 lago, el
 máquina, la
 lavabo, el
 lavadora, la
 lavaplatos, el
 librería, la, = bookcase
 manta, la
 máquina, la
 mar, el
 mesa, la
 metro, el
 montaña, la
 monumento, el
 moqueta, la
 moto, la
 mudarse (de casa)
 muebles, los
 museo, el
 nevera, la
 oficina de turismo, la
 paisaje, el
 palacio, el
 papelería, la
 parada, la
 pared, la
 pasillo, el

avenida, la ayuntamiento, el balcón, el barrio, el biblioteca, la = library bloque, el bonobos, el bosque, el butaca, la calefacción, la calle, la cama, la campo, el capital, la carretera, la casa, la casa adosada, la castillo, el catedral, la céntrico sierra, la silla, la sillón, el sofá, el sótano, el suelo, el supermercado, el taxi, el techo, el tejado, el terraza, la tienda, la = shop tocador, el tren, el turístico valle, el ventana, la vídeo, el vista, la = view zona, la 1D - Daily routine acostarse afeitarse almorzar almuerzo, el arreglar arreglarse bañarse bañera, la cena, la cenar comer comida, la	enseñar escalera, la escritorio, el espejo, el esquina, la estación, la estación de autobuses, la estación de servicio, la estanco, el estante, el estantería, la finca, la flor, la fregadero, el frigorífico, el fuente, la galería (de arte), la garaje, el granja, la habitación, la habitante, el apagar aprender aprobar apuntes, los arte dramático, el asignatura, la asistir aptitud, la aula (f.), el biología, la bolígrafo/bolí, el borrador, el = rough copy; board rubber campo de deportes, el cancha /pista de (tenis), la cantina, la carpeta, la cásete, la = cassette cásete, el = cassette player ciencias, las cinta, la clase, la cocina, la = food technology colegio, el comercio, el = business studies corregir cuaderno, el curso, el deberes, los = homework despacho, el dibujar dibujo, el = art diccionario, el	patio, el pintado piso, el = floor; flat planta baja, la playa, la plaza, la poster, el precioso propio puente, el puerta, la puerto, el radiador, el radio, la Renfe/RENFE (or estación de tren, la/estación de ferrocarril, la) residencial río, el sala de estar, la sación, ed goma, la guardar historia, la idioma, el impresora, la informática, la inglés, el insignia, la instalaciones, las instituto, el laboratorio, el Ópicas de colores, los Ópiz, el lección, la lengua, la levantar la mano libro, el literatura, la matemáticas, las mensaje, el mochila, la música, la nota, la orientación profesional, la página, la pantalla, la pasar (la) lista pasillo, el patio, el pizarra, la presentación (oral), la profesor, el prueba, la
---	---	--

<p>desayunar desayuno, el despertador, el despertarse diente, el dormir (se) ducharse lavarse levantarse limpiarse los dientes merendar merienda, la peinarse quitarse vestirse</p> <p>1E - School and Future Plans</p> <p>agenda, la alemán, el alumno, el</p> <p>tutor, el uniforme, el</p>	<p>director, el diseñar educación física, la ejercicio, el encender encuesta, la enseñanza, la entrevista, la escuela, la español, el estuche, el estudiante, el estudiar estudios, los física, la examen, el física, la francés, el geografía, la gimnasia, la gimnasio, el vocabulario, el</p>	<p>química, la recreo, el regla, la = ruler religión, la repasar resumen, el rotulador, el sacapuntas, el sacar buenas/malas notas sanción de actos, el ser bueno en. subrayar suspender taller, el teclado, el tecnología, la texto, el tijeras, las tiza, la trabajo, el trabajos manuales, los</p>
<p>Theme 2. Holiday Time and Travel & Travel</p> <p>2A - Travel, Transport and Finding the Way</p> <p>aeropuerto, el andén, el aparcar autocar, el autobús, el autopista, la AVE, el (tren de alta velocidad español) avión, el barco, el billete, el (billete) sencillo, el (billete) de ida, el (billete) de ida y vuelta, el bonobús, el carretera, la cinturón de seguridad, el coche, el conductor, el = driver; motorist consigna, la despacho de billetes, el destino, el directo expreso, el (no) fumador</p>	<p>taxi, el TER (train) transbordo, el transporte (público), el tranvía, el tren, el vía, la viajero, el vuelo, el + see 1C</p> <p>2B - Tourism</p> <p>acampar acondicionado aduana, la bañarse camping, el caravana, la clima tizado Costa Brava, la Costa del Sol, la Costa Verde, la descansar divertirse DNI (National Identity card) documento, el equipaje, el estar de vacaciones</p>	<p>turístico vacaciones, las visita, la visitar</p> <p>Weather</p> <p>cielo, el estar nublado/despejado haber tormenta/hielo/niebla hacer buen/mal tiempo hacer calor/frío hacer sol/viento llover lluvia, la nevar nieve, la nube, la pronóstico, el tiempo, el = weather</p> <p>2C - Accommodation</p> <p>albergue juvenil, el alojarse aparcar apartamento, el ascensor, el balcón, el baño, el caravana, la</p>

<p>informarse llegada, la mapa, el metro, el moto, la parada, la parking, el pasajero, el paso subterráneo, el plano, el (primera) clase rápido, el retraso, el revisor, el sacar sala de espera, la salida, la = departure semáforo, el suplemento, el taquilla, la = ticket office Talgo (train) pensión, la = boarding house pensión completa persona, la recepción, la reserva, la reservar saco de dormir, el secador de pelo, el sitio, el = place, space, room tienda, la = tent 2D - Holiday Activities copa, la = wine glass cuchara, la cuchillo, el mantel, el platillo, el plato, el = plate servilleta, la taza, la tenedor, el vaso, el + See IB, 3B 2E - Services Post Office buzón, el carta, la = letter cartero, el enviar estanco, el mandar paquete, el postal, la sello, el</p>	<p>excursión, la ferry, el folleto, el foto(grafía), la gafas de sol, las guía (turística), la = guidebook guía, el = guide hotel, el intercambio, el lista, la maleta, la máquina de fotos, la Mediterráneo, el pasaporte, el Pirineos, los sacar fotos sombra, la tomar el sol turismo, el turista, el</p> <p>ambulancia, la aspirina, la avería, la boca, la bomberos, los brazo, el cabeza, la catarro, el comprimido, el consultorio, el consulta, la crema, la cuello, el cuerpo, el ¡Cuidado! Cruz Roja, la dedo, el doler dolor, el enfermedad, la enfermo espalda, la esparadrapo, el estómago, el fiebre, la garganta, la gasolinera, la gripe, la hambre, el herida, la herido incendio, el insolación, la</p>	<p>cepillo (de dientes), el champú, el desayuno, el desodorante, el ficha, la firmar funcionar habitación doble, la habitación individual, la hotel, el jabón, el lavandería, la libre = available llave, la luz, la media pensión parador, el papel higiénico, el pasta de dientes, la peine, el</p> <p>medicina, la muela, la nariz, la oídos, los ojo, el ¡Ojo! pastilla, la picadura, la pie, el pierna, la policía, la primeros auxilios, los quemadura, la resfriado, el romperse rueda, la sed, la socorrista, el ¡Socorro! sueño, tener___ tiritas, la urgencias, las Other alquilar billete, el = bank note cajero automático, el cambio, el cheque de viaje, el descargar equipo, el = equipment introducir moneda, la oficina de cambio, la</p>
---	---	---

<p>Getting help in an emergency accidente, el</p>	<p>inyección, la jarabe, el mano, la mareado mareo, el medicamento, el</p>	
<p>Theme 3. Work and Lifestyle</p> <p>3A - Home Life arreglar bebida, el cocinar compras, las costumbre, la faenas, las fregar lavar lavar los platos limpiar pasar la aspiradora bistec, el or bistec, el bocadillo, el bombón, el café, el = coffee calamares, los caramelo, el carne, la cebolla, la cena, la cenar cereales, los cerveza, la champúes, los chicle, el chocolate, el chorizo, el chuleta, la churros, los coca-cola, la cocinar col, la coliflor, la comida, la = lunch; food ensalada, la filete, el flan, el freír fresa, la fruta, la gambas, las gazpacho, el guisantes, los hamburguesa, la</p>	<p>planchar quehaceres, los quitar el polvo tareas, las tarjeta (de crédito), la toalla, la tradicción, la tradicional +See 1A, 1B, 1D 3B - Healthy Living aceite, el</p> <p>paella, la pan, el pastel, el patata, la patatas fritas, las pera, la perrito caliente, el pescado, el pimienta, la pimiento, el pizza, la plátano, el pollo, el postre, el queso, el rellenar relleno, el = stuffing sal, la salchicha, la salchichón, el salsa, la sangría, la sardina, la servicio, el sopa, la tapas, las tarta, la tí, el tomate, el tortilla, la tostada, la uvas, las vainilla, la vegetariano</p>	<p>aceituna, la agua (f.), el agua mineral (con/sin gas) (f.), el ajo, el arroz, el asado atún, el azúcar (f.), el bacalao, el barra (de pan), la beber bebida, da dinero, el dueño, el ejército, el empleo, el empresa, la encargado encontrar estar comunicando experiencia laboral, la fábrica, la fax, el ganar = to earn gula (telefónica), la hacer prácticas hacer un aprendizaje jefe, el línea, la llamada, la marcar = to dial oficina, la pagar bien / mal prefijo, el recado, el repartir solicitor trabajo sueldo, el teléfono (móvil), el tomar un día libre + See 1A, 1B, 1C, 1D, 1E 3D - Leisure actuar anuncio, el</p>

<p>helado, el hervir huevo, el jamón (de york), el jamón serrano, el judías verdes, las leche, la lechuga, la legumbres, las limón, el limonada, la mantequilla, la manzana, la mariscos, los melocotón, el meñón, el merluza, la mermelada, la naranja, la naranjada, la nata, la documental, el entrada, la = ticket entremeses, los especialidad, la estrella, la función, la hamburguesería, la libre = free menú, el menú del día, el noticias, las ocio, el ¡Oiga! paga, la pagar partido, el plato, el = dish plato combinado, el policlaco postre, el propina, la publicidad, la ración, la restaurante, el romántico ¡Salud! servicios, los sesión, la taquilla, la = box office telenovela, la tipo, el trabajar = to act Trágame.</p>	<p>verduras, las vinagre, el vino (blanco/rosado/tinto), el yogur, el zanahoria, la zumo (de fruta), el + See 1D 3C - Part-time Jobs and Work Experience banco, el cabina de teléfono, la canguro, de clínica, la colgar compañía, la correo electrónico, el cuidar de parte de. ¡Diga! ¡Dígame!</p> <p>cheque, el cinturón, el cliente, el comprar confitería, la corbata, la descuento, el droguería, la estanco, el falda, la farmacia, la frutería, la gastar = to spend grandes almacenes, los guantes, los impermeable, el jersey, el juguete, el librería, la = bookshop medias, las mercado, el monedero, el muñeca, la oferta, la paga, la = pocket money panadería, la pantalón, el pantalón corto, el panty, el paraguas, el pastelería, la peluquería, la pendientes, los periódico, el</p>	<p>apto asiento, el baile, el bar, el café, el = coffee shop cafetería, la cantante, el carta, la - menu cartelera, la ciencia - ficción, la cómico comedia, la concierto, el concurso, el corrida de toros, la cuenta, la de acción de aventura de terror delicioso dibujos animados, los</p> <p>traje de baño, el vaqueros, los vender vestido, el zapatería, la zapatillas de deporte, las zapatos, los + See 1C, 1D, 3B</p>
---	--	--

<p>+ See 1A, 1B 3E - Shopping a mitad de precio abanico, el abrigo, el ahorrar anuncio, el artículo, el bañador, el blusa, la bolso, el botas, las caja, la = till calcetines, los camisa, la camiseta, la carnicería, la castañuelas, las cerillas, las chandal, el</p>	<p>pescadería, la probarse quedar quiosco, el rebajas, las recibo, el recuerdo, el reembolso, el regalo, el reloj, el ropa, la sandalias, las sección, la servir sombrero, el supermercado, el surtido tabacalera, la tarjeta de crédito, la tienda de comestibles, la traje, el</p>	
<p>Theme 4. The Young Person in Society</p> <p>4A - Character and Personal Relationships agresivo ambicioso amistoso antipático atento atrevido avaricioso carácter, el carioso celoso cobarde comportamiento, el comportarse comprensivo conducta, la confianza, la creativo cruel cualidad, la cuidadoso defecto, el desobediente egoísta emprendedor estúpido extrovertido formal</p>	<p>temido torpe travieso valiente + See 1A, 3D 4B - The Environment ahorrar aire, el amenazar arruinar atasco, el basura, la campaña, la causa, la causar circulación, la contaminación, la contaminar controlar desastre, el desastroso destrucción, la destruir ecología, la ecológico estropear evitar gasolina (sin plomo), la hogar, el</p>	<p>castigo, el deberes, los = duties derechos, los desobedecer empleo, el estricto norma, la obedecer obligatorio opción, la práctica(s), la(s) = training regla, la = regulation respetar respeto, el riguroso universidad, la + See 1D, 1E 4D - Careers and Future Plans ambición, la aprendiz, el aprendizaje, el calificación, la calificado capacitar (se) certificado, el formación profesional, la + See 1A, 1E, 2B, 3C, 3D, 4C 4E - Social Issues, Choices</p>

generoso glotón hablador honrado impaciente insolente llevarse bien / mal con mal educado mentiroso mezquino nervioso obediente orgullosa paciente perezoso personalidad, la prudente seguro de sí mismo sensible serio severo sincero mantener (se) parado peligro, el peligroso salud, la	medio ambiente, el peatón, el peatonal planeta, el polución, la preocupar(se) proteger recurso, el salvar selva, la tierra, la tráfico, el urbanización, la vehículo, el vivienda, la + See 1C, 1D, 1E, 2A, 2C 4C - Education Issues academia, la carrera, la castigar saludable sano tabaco, el + See 1A, 1C, 3C, 3D, 3E, 4A, 4B, 4C, 4D	and Responsibilities aceptable alcohol, el alcohólico borracho cigarrillo, el dañar daño, el desempleo, el droga, la drogarse emborracharse en forma en paro fumar horroroso humo, el
---	--	--

LÉXICO Лексика

A a ¿A cuántos estamos? a eso de la(s)___ a fines (de) a la una ...menos cuarto .y/menos cinco, etc .y media a las dos, etc. a lo mejor a mediados (de) a medianoche a mediodía a menudo a mitad de precio a partir de a pie a principios (de)	acordarse acostarse actitud, la actividad, la activo actor, el actualidad, la actuar actualmente adentro adós adolescente ¿Adonde? aduana, la adulto aeropuerto, el afeitarse aficionado, el afirmación, la	alegrarse de alegre alegría, la alén alén, el Alemania alfombra, la algo algodón, el algunas veces alguno alí alí almorzar almuerzo, el alojarse alquilado alquilar alrededor (de)
---	---	--

<p> ¿A qué hora? a tiempo a veces abajo (de) abanico, el abierto abogado, el abrazo, un abrigo, el abril abrir abuelo, el aburrido aburrirse acabar (de) academia, la acampar accidente, el aceite, el aceituna, la acento, el aceptable aceptar acompañar aconsejar año, el Año Nuevo, el año pasado, el año próximo, el año que viene, el año siguiente, el anoche anteayer antes (de) antiguo antipático anuncio, el apagar aparador, el aparato, el aparcamiento, el aparcar aparecer apartamento, el apellido, el apenas aprender (a) aprendiz, el aprendizaje, el aprobar apropiado aptitud, la </p>	<p> afortunadamente afuera afueras, las agenda, la agosto agradable agresivo agua (f.), el agua mineral (con/sin gas) (f.), el aguantar ahí ahora (mismo) ahorrar aire, el aire acondicionado, el aislado ajedrez, el ajo, el al/en un momento al final (de) albáñil, el albergue juvenil, el alcanzar alcohol, el alcohólico aldea, la atento atletismo, el atrevido ático, el aula (f.), el ausente autobuses, el autocar, el autopista, la avaricioso AVE, el tren de alta velocidad (español) avenida, la averla, la avión, el ayer ayuda, la ayudar ayuntamiento, el azafata, la azucar, el azul B bacalao, el bailar baile, el bajar (de) </p>	<p> alrededores, los alto altura, la alumno, el amable amargo amarillo ambición, la ambicioso ambiente, el ambulancia, la amenazar América del Sur amigo, el amistoso amueblado ancho anciano Andalucía andaluz andando andar andén, el animado animal, el añadir bello biblioteca, la = library bicicleta / bici, la bien bien educado bienvenido bigote, el billar, el billete, el = bank note billete, el = ticket .de ida .de ida y vuelta .sencillo biología, la bistec, el or bistec, el blanco bloque, el blusa, la boca, la bocadillo, el boda, la bolera, la bolígrafo/boli, el bolsa, la bolso, el bomberos, los bombón, el </p>
---	--	--

<p>apto apuntos, los aquel aquella aquello aquí árbol, el armario, el arreglar arreglarse arriba (de) arroz, el arruinar arte dramático, el artículo, el asado ascensor, el aseo, el asiento, el asignatura, la asistir aspecto, el aspiradora, la aspirina, la atasco, el atención, la atentamente</p> <p>C caballero(s) caballo, el cabeza, la cabina de teléfono, la cada cada (diez) minutos caer (se) café, el = coffee café, el = coffee shop cafetería, la caja, la = box caja, la = till cajero, el cajero automático, el calamares, los calcetines, los calefacción, la caliente calificación, la calificado callado callar(se) calle, la calor, el caluroso calvo</p>	<p>bajo balcón, el baloncesto, el banco, el bañera, la bañador, el bañarse baño, el bar, el barato barba, la barco, el barra (de pan), la barrio, el ¡Basta! bastante bastar basura, la batería, la = drums bebé, el beber bebida, la bebé, el Belgica</p> <p>carácter, el caramelo, el caravana, la carrioso Carnaval, el carne, la carnicería, la caro carpeta, la carpintero, el carrera, la carretera, la carta, la = letter carta, la = menu cartas, las - playing cards cartelera, la cartero, el cartón, el casa, la casa adosada, la casado casi casilla(s) correcta(s), la/las casete, el = cassette player casete, la = cassette castaño castañuelas, las</p>	<p>bonito bonobos, el borracho borrador, el = board rubber borrador, el = rough copy bosque, el botas, las bote, el botella, la boxeo, el brazo, el breve briánico ¡Buen viaje! ¡Buena suerte! buenas noches buenas tardes bueno buenos días buscar butaca, la buzón, el</p> <p>cerrado cerrar certificado, el cerveza, la cásped, el chalet/chalet, el champiñones, los champiñ, el chandal, el charlar cheque de viaje, el cheque, el chicle, el chico, el chimenea, la chocolate, el chorizo, el chuleta, la churros, los ciclismo, el cielo, el (cien) kilómetros por hora ciencia-ficción, la ciencias, las cierto cigarrillo, el cine, el</p>
--	--	--

<p>cama, la camarero, el cambiar camisa, la cambio, el caminar camiseta, la campaña, la campeón, el campeonato, el camping, el campo de deportes, el campo, el cancha/pista de (tenis), la canción, la canguro, de__ cansado cantante, el cantar cantidad, la cantina, la capacitar(se) capaz capital, la cara, la</p> <p>colegio, el colgar coliflor, la color, el comedia, la comedor, el comenzar comer comerciante, el comercio, el = business studies comida, la = food comida, la = lunch comisaría, la como ¿Cómo? ¿Cómo está(s)? ¿Cómo te (se) llama(s)? cómida, la cómido compañero, el compañía, la comparar compartir completar completo comportamiento, el comportarse</p>	<p>castellano castigar castigo, el castillo, el catañ Cataluña catarro, el catedral, la causa, la causar cebolla, la celebrarse celoso cena, la cenar centímetro, el céntrico, el céntrico centro comercial, el centro, el centro, en el__ (de) cepillo (de dientes), el cerámica, la cerca (de) cercaño cereales, los cerillas, las contestación, la contestar continuar contra controlar conversación, la conversar copa, la = cup, trophy copa, la = wine glass corbata, la correcto corregir correo, el correo electrónico, el Correos correr correspondencia, la corresponder corrida de toros, la cortés cortina, la corto cosa, la costa, la Costa Brava, la Costa del Sol, la Costa Verde, la</p>	<p>cinta, la cinturón, el cinturón de seguridad, el circulación, la ciudad, la claro clase, la cólico cliente, el clima, el climatizado clínica, la club de jóvenes, el club, el cobarde cobaya, la coca-cola, la coche, el cocina (de gas), la = cooker cocina eléctrica, la cocina, la = food technology cocina, la = kitchen cocinar cocinero, el coger col, la colección, la cuarto de hora, un cuarto, un = quarter cuchara, la cuchillo, el cuello, el cuenta, la cuero, el cuerpo, el ¡Cuidado! cuidadoso cuidar cumpleaños, el cumplir curso, el</p> <p>D dañar daño, el dar dar igual darse prisa de de acción de acuerdo de aventura ¿De dónde? ¿De dónde eres/es? de la mañana</p>
--	--	--

<p> comprar compras, las comprensivo comprimido, el con permiso concierto, el concurrido concurso, el conducir conducta, la conductor, el = driver conductor, el = motorist conejo, el confianza, la confitería, la congelador, el conocer conseguir consejo, el consigna, la consulta, la consultorio, el contable, el contaminación, la contaminar contar contento defecto, el dejar dejar de delante (de) deletrear delgado delicioso demasiado dentista, el dentro (de) dentro de (diez) minutos dependiente, el deporte, el deportista deprisa derecha, a la__ derecho, todo__ derechos, los desafortunado desagradable desaparecer desastre, el desastroso desayunar desayuno, el descansar </p>	<p> costar costumbre, la creativo creer crema, la cristal, el cruce, el cruel Cruz Roja, la cruzar cuaderno, el cuadrado, (el) cuadro, el ¿Cuál (es)? cualidad, la cualquier(a) cuando ¿Cuándo? ¿Cuánto(s)? ¿Cuánto cuesta(n)? ¿Cuánto es? ¿Cuánto tiempo hace que.? ¿Cuánto vale(n)? ¿Cuántos años tiene(s)/ cumple(s)? cuarto = fourth cuarto de baño, el Día de Reyes, el día festivo, el día, el día siguiente, al diálogo, el dibujar dibujo, el = art dibujo, el = drawing dibujos animados, los diccionario, el diciembre diente, el diferencia, la diferente (de) difícil ¡Diga! ¡Dígame! dinero, el dirección, la = address dirección, la = direction directo director, el dirigir(se) disco (compacto), el discoteca, la disculpa, la disculpase </p>	<p> de la noche de la tarde de nada de nuevo de parte de. ¿De qué color? ¿De qué? de repente de terror de vez en cuando debajo (de) deber = must deber = to owe deberes, los = dudes deberes, los = homework doble decepcionado decidir dícimo decir dedo, el </p> <p> durable durante durar duro E ecología, la ecológico económico edad, la edificio, el educación física, la egoísta ejemplo, el ejemplo, por ____ ejercicio, el ejército, el electricista, el elegante emborracharse emocionante empezar empleado, el empleo, el empresa, la empujar en en (una) hora </p>
---	--	---

<p> descolgar describir descripci3n, la descuento, el desde desde hace desear desempleo, el desobedecer desobediente desodorante, el despacho de billetes, el despacho, el despacio despedirse despertador, el despertarse despu3s (de) destino, el destrucci3n, la destruir desv3n, el desventaja, la detalle, el detener (se) detestar detr3s (de) enfadarse enfermedad, la enfermero, el enfermo enfrente (de) !Enhorabuena! ensalada, la ense3anza, la ense3ar = to show/teach entender entonces entrada, la = entrance entrada la = ticket entrar entre entremeses, los entrevista, la enviar 3poca, en la de equipaje, el equipo de m3sica, el equipo, el = equipment equipo, el = team equis, la equitaci3n, la equivocarse esa </p>	<p> dise3ar distinto (de) divertido divertirse divorciado DNI (National Identity Card) doblar doble docena, una documental, el documento, el doler dolor, el domicilio, el domingo, el donde 3D3nde? dormir (se) dormitorio, el dos veces, etc. droga, la drogarse droguer3a, la ducha, la ducharse due3o, el dulce estaci3n de autobuses, la estaci3n de ferrocarril, la estaci3n de servicio, la estaci3n de tren, la estaci3n, la estado civil, el estadio, el Estados Unidos, los / EEUU Estamos a (dos) de__ estanco, el estante, el estanter3a, la estar estar (situado) estar a (X) (kil3)metros de estar a (X) minutos de estar a favor (de) estar bien/fatal/regular estar bien/mal estar bueno/malo estar comunicando estar de acuerdo estar de vacaciones estar en contra (de) estar equivocado estar nublado/despejado estatura, la </p>	<p> en autob3s en autocar en av3n en coche en ese momento en forma en metro en paro en punto en seguida en tren en voz alta en voz baja en/por todas partes encantado encantar encargado encender encima (de) encontrar (se) encuesta, la en3rgico enero enfadado 3xito, el experiencia, la explicar expreso, el exterior, el extranjero, el extraordinario extrovertido F f3brica, la f3cil faenas, las falda, la falso faltar familia, la famoso fant3stico farmacia, la fatal favorito fax, el febrero fecha, la felicidad, la !Felicidades! feliz </p>
--	--	---

<p>Es el (primero) de__ es la una escalera, la escocés Escocia escoger escribir escritorio, el escuchar escuela, la ese eso espalda, la España español español, el esparadrapo, el especial especialidad, la espectáculo, el espejo, el esperar esposo, el esqui, el esquiar esquina, la esta fondo, el footing, el formación profesional, la formal formulario, el foto(grafía), la fracasar francés francés, el Francia frase, la fregadero, el fregar frellr fresa, la fresco frigorífico, el fr�lo, el fruta, la frutería, la fuente, la fuera (de) fuerte (no) fumador fumar función, la funcionar</p>	<p>este este año/mes Este, el estéreo personal, el estimado esto estómago, el estrecho estrella, la estricto estropear estuche, el estudiante, el estudiar estudios, los estupendo estúpido �tica, la euro, el Europa europeo evitar exactamente examen, el excelente excursión, la genial gente, la geografía, la gimnasia, la gimnasio, el glotón gol, el goloso goma, la gordo gracias gracioso grado, el gramos Gran Bretaña grande grandes almacenes, los granja, la granjero, el gratis gratuito Grecia gripe, la gris gritar grueso grupo, el</p>	<p>�Feliz cumpleaños! �Feliz Navidad! femenino fenomenal feo ferry, el ficha, la fiebre, la fiesta, la = festival fiesta, la = party filete, el finca, la fin de semana, el final, el finalmente firmar física, la flamenco, el flan, el flauta, la flojo flor, la folleto, el hacer un aprendizaje hacer una pregunta hacerse hacia hallarse hambre, el hamburguesa, la hamburguesería, la hasta hasta luego hasta mañana hay hay que helado, el herida, la herido hermanastro, el hermano, el hervir hierba, la hierro, el hijo (�nico), el historia, la histórico hogar, el hola hombre, el</p>
--	--	---

<p>fútbol, el futuro, el</p> <p>G</p> <p>gafas, las gafas de sol, las galería (de arte), la Gales gastos Galicia gallego gambas, las ganar = to earn ganar = to win garaje, el garganta, la gasolina (sin plomo), la gasolinera, la gastar gastar = to spend gato, el gazpacho, el gemelo, el generalmente generoso incendio, el incluir inconveniente, el independiente indicar industria, la industrial información, la informarse informática, la ingeniero, el Inglaterra ingresos ingresos, el injusto inmediatamente insignia, la insolación, la insolente instalaciones, las instituto, el instrumento, el inteligente intercambio, el interesante interesar(se) interior, el internet, la introducir introvertido</p>	<p>guantes, los guapo guardar gula (telefónica), la gula (turística), la = guidebook gula, el = guide guisantes, los guitarra, la gustar</p> <p>H</p> <p>haber tormenta/hielo/niebla habitación, la habitación doble, la habitación individual, la habitante, el hablador hablar hace = ago hacer hacer buen/mal tiempo hacer calor / frío hacer falta hacer prácticas hacer sol/viento jardín, el jardinero, el jefe, el jersey, el joven = young joven, el = young person jubilado judías verdes, las juego, el Juegos Olímpicos, los jueves, el jugador, el jugar juguete, el julio junio justificar justo juventud, la</p> <p>K</p> <p>kilo, el kilómetro, el</p> <p>L</p> <p>laboral laboratorio, el lado, al__ (de) lago, el lámpara, la lana, la lámpicos de colores, los</p>	<p>hombre de negocios, el honrado hora, la horario, el horrible horroroso hospital, el hotel, el hoy huevo, el humo, el</p> <p>I</p> <p>ideal identidad, la idioma, el iglesia, la igual ilusionado imaginar impaciente impermeable, el importante imposible impresora, da lejos (de) lengua, la lentamente lentes de contacto, las lento letra, la levantar la mano levantarse libra (esterlina), la libre = available libre = free librería, la, = bookcase librería, la = bookshop libro, el limón, el limonada, la limpiar limpiarse los dientes limpio línea, la liso lista, la literatura, la litro, el llamada, la llamar (por teléfono) llamarse llave, la llegada, la llegar (a/de)</p>
--	---	---

inútil
invierno, el
invitar
inyección, la
ir (a/en)
ir a + infinitive
ir a buscar
ir con__
Irlanda
irlandés
irse
Italia
italiano
izquierda, a la__ (de)

J

jabón, el
jamón
jamón (de york), el
jamón serrano, el
jarabe, el

mal educado
maleta, la
malo
mancha, la
mañana = tomorrow
mañana, la = morning
mandar
mano, la
manta, la
mantel, el
mantener(se)
mantequilla, la
manzana, la
mapa, el
máquina, la
máquina de fotos, la
mar, el
marca, la
marcar = to dial
marcar = to score
marcharse
mareado
mareo, el
marido, el
mariscos, los
marrajo
martes, el
marzo
más
masculino
matemáticas, las
matrimonio, el
máximo, el

Opiz, el
largo
lata, una
latinoamericano
lavabo, el
lavadora, la
lavandería, la
lavaplatos, el
lavar
lavar los platos
lavarse
lección, la
leche, la
lechuga, la
lectura, la
leer
legumbres, las
lejano

mejor
mejorar(se)
melocotón, el
menor, el
mencionar
menor
menos
mensaje, el
mentir
mentira, la
mentiroso
menor del día, el
menor, el
mercado, el
merendar
merienda, la
merluza, la
mermelada, la
mes, el
mesa, la
metro, el = metre
metro, el = underground
mexicano
México
mezquino
miembro, el
mientras (que)
mientras tanto
miércoles, el
militar, el
mínimo, el
minuto, el
mirar

lleno
llevar
llevar (+ time) + gerund
llevarse bien/mal con
llorar
llover
lluvia, la
loco
loncha, una
Londres
lotería, la
luego
lugar, el
lunes pasado, el etc.
lunes, el
luz, la

M

madera, la
madrastra, la
madre, la
mal
mucho tiempo
mudarse (de casa)
muebles, los
muela, la
muerto
mujer, la
mundo, el
muñeca, la
museo, el
música, la
muy

N

nacer
nacimiento, el
nacionalidad, la
nada
nada más
nadar
nadie
naranja
naranja, la
naranjada, la
nariz, la
nata, la
natación, la
Navidad, la
necesario
necesitar
negativo
negro
nervioso
nevar
nevera, la

mayo
mayor
mayoría, la
me parece
mecánico, el
medalla, la
media pensión
mediano
medianoche
medias, las
medicamento, el
medicina, la
médico, el
medida, la
medio
medio ambiente, el
mediodía
medir
Mediterráneo, el
mejicano
Méjico
novela, la
noveno
noviembre
novio, el
nube, la
nuevo
número, el
nunca
O
o. o
o/u
obedecer
obediente
obligatorio
obrero, el
obtener
ocho días
ocio, el
octavo
octubre
ocupado
ocurrir
odiar
Oeste, el
oferta, la
oficina, la
oficina de cambio, la
oficina de turismo, la
¡Oiga!
oldos, los
olr
¡Ojo!
ojo, el

mismo
mitad, la
mochila, la
moderno
molestar(se)
moneda, la
monedero, el
monitor, el
monopatín, el
montaña, la
montar a caballo
monumento, el
moqueta, la
morado
moreno
morir
moto, la
muchacho, el
muchas veces
mucho
mucho gusto
otro, el
otra vez
otro
P
paciente
padrastra, el
padre, el
paella, la
paga, la = pocket money
paga, la - wages
pagar
pagar bien/mal
página, la
pails, el
paisaje, el
pañero, el
palabra, la
palacio, el
pálido
pan, el
panadería, la
pantalla, la
pantalón, el
pantalón corto, el
panty, el
papel, el
papel, el
papel higiénico, el
papelera, la
paquete, el
par, el
para
parada, la

ni. ni
niebla, la
nieto, el
nieve, la
ninguno
nido, el
no
noche, la
Nochebuena, la
Nochevieja, la
nombre, el
norma, la
normal
normalmente
Norte, el
norteamericano
nota, la
noticias, las

parte, la
participar
partido, el
pasado mañana
pasado, el
pasajero, el
pasaporte, el
pasar (+ time)
pasar (por) = to go past,
through
pasar = to happen
pasar la aspiradora
pasar (la) lista
pasarlo bien
pasatiempo, el
pasear
paseo, dar un__
pasillo, el
paso subterráneo, el
pasta de dientes, la
pastel, el
pastelería, la
pastilla, la
patata, la
patatas fritas, las
patinaje, el
patinar
patines, los
patio, el
peatón, el
peatonal
pecas, las
pedazo, el

<p>¡Ole!</p> <p>oler</p> <p>olor, el</p> <p>olvidar</p> <p>opción, la</p> <p>opinar</p> <p>opinión, la</p> <p>optar</p> <p>optativo</p> <p>optimista</p> <p>ordenador, el</p> <p>oreja, la</p> <p>organizar</p> <p>orgulloso</p> <p>orientación profesional, la</p> <p>oro, el</p> <p>oscuro</p>	<p>parado</p> <p>parador, el</p> <p>paraguas, el</p> <p>parar</p> <p>parar(se)</p> <p>parecer</p> <p>parecerse(a)</p> <p>parecido</p> <p>pared, la</p> <p>pareja, la</p> <p>parientes, los</p> <p>parking, el</p> <p>parque, el</p> <p>parque de atracciones, el</p> <p>parque infantil, el</p> <p>parque temático, el</p> <p>parque zoológico, el</p>	<p>pedir</p> <p>pedir permiso</p> <p>pedir prestado</p> <p>peinarse</p> <p>peine, el</p> <p>película, la</p> <p>peligro, el</p> <p>peligroso</p> <p>pelirrojo</p> <p>pelo, el</p> <p>pelota, la</p> <p>peluquería, la</p> <p>peluquero, el</p> <p>pendientes, los</p> <p>pensar</p> <p>pensión completa</p> <p>pensión, la = boarding house</p> <p>peor</p> <p>pequeño</p> <p>pera, la</p> <p>perder</p> <p>primavera, la</p> <p>primera (clase)</p> <p>primero</p> <p>primeros auxilios, los</p> <p>primo, el</p> <p>principio, al</p> <p>probar</p> <p>probarse</p> <p>problema, el</p> <p>procedente de</p> <p>profesor, el</p> <p>profundo</p> <p>programa, el</p> <p>programador, el</p> <p>prohibido</p> <p>prohibir</p> <p>pronóstico, el</p> <p>pronto</p> <p>pronunciar</p> <p>propina, la</p> <p>propio</p> <p>proteger</p> <p>próximo</p> <p>prudente</p> <p>prueba, la</p> <p>publicidad, la</p> <p>público (adj.)</p> <p>pueblo, el</p> <p>puente, el</p> <p>puerta, la</p> <p>puerto, el</p> <p>pues</p> <p>Q</p>
<p>perdón</p> <p>perdonar</p> <p>perezoso</p> <p>perfecto</p> <p>periódico, el</p> <p>periodista, el</p> <p>periquito, el</p> <p>permitir</p> <p>pero</p> <p>perrito caliente, el</p> <p>perro, el</p> <p>persona, la</p> <p>personalidad, la</p> <p>pertenecer</p> <p>pesar</p> <p>pesca, la</p> <p>pescadería, la</p> <p>pescado, el</p> <p>pescar</p> <p>peseta, la</p> <p>pesimista</p> <p>peso, el</p> <p>pez, el</p> <p>piano, el</p> <p>picadura, la</p> <p>picante</p> <p>pie, el</p> <p>piel, la</p> <p>pierna, la</p> <p>pimienta, la</p> <p>pimiento, el</p> <p>piña, la</p> <p>ping-pong, el</p> <p>pintado</p>	<p>plomo, el</p> <p>pobre</p> <p>pocas veces</p> <p>poco</p> <p>poco, un</p> <p>poder</p> <p>policía, el</p> <p>policía, la</p> <p>policlaco</p> <p>polideportivo, el</p> <p>pollo, el</p> <p>poner</p> <p>ponerse</p> <p>ponerse a</p> <p>popular</p> <p>por</p> <p>por aquí, _ día, _ noche, etc.</p> <p>por allí</p> <p>por aquí</p> <p>¿Por dónde?</p> <p>por eso</p> <p>por favor</p> <p>por fin</p> <p>por la(s) mañana(s)</p> <p>por la(s) noche(s)</p> <p>por la(s) tarde(s)</p> <p>por lo general</p> <p>por todas partes</p> <p>¿Por qué?</p> <p>porque</p> <p>Portugal</p> <p>portugués</p> <p>posibilidad, la</p> <p>posible</p>	<p>perder</p> <p>primavera, la</p> <p>primera (clase)</p> <p>primero</p> <p>primeros auxilios, los</p> <p>primo, el</p> <p>principio, al</p> <p>probar</p> <p>probarse</p> <p>problema, el</p> <p>procedente de</p> <p>profesor, el</p> <p>profundo</p> <p>programa, el</p> <p>programador, el</p> <p>prohibido</p> <p>prohibir</p> <p>pronóstico, el</p> <p>pronto</p> <p>pronunciar</p> <p>propina, la</p> <p>propio</p> <p>proteger</p> <p>próximo</p> <p>prudente</p> <p>prueba, la</p> <p>publicidad, la</p> <p>público (adj.)</p> <p>pueblo, el</p> <p>puente, el</p> <p>puerta, la</p> <p>puerto, el</p> <p>pues</p> <p>Q</p>

<p>Pirineos, los piscina, la piso, el = flat piso, el = floor pista de hielo, la pizarra, la planchar planeta, el plano, el planta baja, la plástico, el plata, la platano, el platillo, el plato combinado, el plato, el = dish plato, el = plate playa, la plaza, la plaza de toros, la quehaceres, los queja, la quejarse quemadura, la querer querer decir querido queso, el ¿Quién? química, la quince días quinto quiosco, el quisiera quitar el polvo quitarse quizás(s) R ración, la radiador, el radio, la rápidamente rápido rápido, el raramente raro rato, el ratón, el ratos libres, los ración, la reacción, la rebajas, las recado, el recepción, la</p>	<p>positivo postal, la poster, el postre, el práctica(s), la(s) = training practicar práctico precio, el precioso preferir prefijo, el pregunta, (la) preguntar premio, el preocupar(se) preparar presentación(oral), la presentar presente prestar relleno, el = stuffing religión, la reloj, el Renfe/RENFE repartir reparar repetir reserva, la reservar resfriado, el residencial respetar respeto, el responder responsable respuesta, la restaurante, el resumen, el retraso, el revisor, el revista, la rico = tasty rico = wealthy riguroso río, el rizado rojo romántico romperse ropa, la rosa rosado roto rotulador, el</p>	<p>¿Quién? ¿Quién + adjective! ¿Que aproveche! ¿Quién asco! ¿Quién bien! ¿Quién día es hoy? ¿Quién fecha es (hoy)? ¿Quién hay? ¿Quién hora es? ¿Quién horror! ¿Quién estima! ¿Que lo pase(s) bien! ¿Quién pena! ¿Quién pasa? ¿Quién tal? ¿Quién va! quedar quedarse (+ time)</p> <p>salchicha, la salchichón, el salida, la = departure salida, la = exit salir (a/de) sañón, el sañón de actos, el salsa, la ¡Salud! salud, la saludable saludos salvar sandalias, las sangría, la sano santo, el sardina, la se(p)tiembre secador de pelo, el sección, la secretario, el sed, la seda, la seguir segunda (clase) segundo seguro de sí mismo sello, el selva, la semáforo, el semana pasada, la etc. Semana Santa, la</p>
---	---	---

repcionista, el
recibo, el
recoger
recomendar
recordar
recreo, el
recto, todo ____
recuerdo, el
recurso, el
redondo
reembolso, el
regalo, el
región, la
regla, la = regulation
regla, la = ruler
regular
rellr(se)
rellenar

serio
servicio, el
servicios, los
servilleta, la
servir
sesión, la
severo
sexo, el
sexto
si
sí
siempre
siento, lo__ (mucho)
sierra, la
significar
siguiente
silencio, el
silencioso
silla, la
sillón, el
simpático
sin
sin embargo
sincero
sino
sitio, el
sitio, el = place, space, room
sobre
sobresaliente
sobrino, el
socio, el
socorrista, el
¡Socorro!
sofá, el

rubio
rueda, la
ruido, el
ruidoso
S
sábado, el
saber
sabor, el
sacapuntas, el
sacar
sacar buenas/malas notas
sacar fotos
saco de dormir, el
sal, la
sala de espera, la
sala de estar, la
sala de fiestas, la
salado

sudamericano
sueldo, el
suelo, el
sueño, el
suerte, la
suficiente
sugerir
supermercado, el
suplemento, el
Sur, el
suramericano
surtido
suspender
susto, el
T
tabaco, el
tabla, la
Talgo, el (train)
talla, la
taller, el
tamaño, el
también
tampoco
tan
tanto
tapas, las
taquilla, la = box office
taquilla, la = ticket office
tarde = late
tarde, la = afternoon/evening
tareas, las
tarjeta, la
tarjeta de crédito, la
tarro, un

semana, la
señal, la
señas, las
sencillo
señor
señora
señorita
sensible
sentarse
sentido del humor, el
sentir (se)
separado
súptimo
ser
ser (+ adjective)
ser bueno en
ser de (+ person)
ser de (+ place)
ser de (+ material)
ser fuerte en.
serie, la
temperatura, la
templado
temprano
tenedor, el
tener
tener a los
tener calor
tener éxito
tener filo
tener ganas de
tener hambre
tener lugar
tener miedo
tener prisa
tener razón
tener sed
tener sueño
tenis, el
TER, el (train)
tercero
terminar
terrazza, la
terrible
texto, el
tibio
tiempo libre, el
tiempo, el = time
tiempo, el = weather
tienda, la = shop
tienda, la = tent
tienda de comestibles, la
tierra, la
tijeras, las

sol, el	tarta, la	úmido
solamente	taxi, el	úlo, el
soldado, el	taza, la	úpico
solicitar trabajo	t□, el	tipo, el
solo	teatro, el	tirar
s□lo	tebeo, el	tirita, la
soltero	techo, el	tiza, la
sombra, la	teclado, el	toalla, la
sombrero, el	t□cnico	tocador, el
sonar	t□cnico, el	tocar = to play (an instrument)
sonido, el	tecnología, la	tocar = to touch
sonreír (se)	tejado, el	tocarle a uno
sopa, la	tela, la	todas las semanas
sorprender	telefonar	todavía
sorpresa, la	te□fono (m□vil), el	todo
s□tano, el	telenovela, la	todo el mundo
suave	televisión, la	todo el tiempo
subir		todos los días / meses, etc.
subrayar		tolerante
sucio		tomar
tomar un a□o libre	uno	tomar el sol
tomate, el	urbanización, la	videojuego, el
tonto	urgencias, las	vidrio, el
torcer	usar	viejo
torero, el	usted(es)	viento, el
torneo, el	□til	Viernes Santo, el
toro, el	utilizar	viernes, el
torpe	uvas, las	vinagre, el
tortilla, la	V	vino (blanco/rosado/tinto), el
tortuga, la	vacaciones, las	violeta
tostada, la	vacló	visita, la
trabajador	vainilla, la	visitar
trabajador, el	¡Vale!	vista, la = sight
trabajar = to act	valer la pena	vista, la = view
trabajar = to work	valiente	viudo
trabajo, el	valle, el	vivienda, la
trabajos manuales, los	vaqueros, los	vivir
tradición, la	varios	vivo
tradicional	vaso, el	vocabulario, el
traer	vecino, el	volver (a / de)
tráfico, el	vegetariano	volverse
Trígime	vehículo, el	vosotros
traje de baño, el	vela, la	voz, la
traje, el	vender	vuelo, el
tranquilo	venir	vuelta, dar una
transbordo, el	ventaja, la	W
transporte (p□blico), el	ventana, la	windsurf, el
tranvía, el	ver	Y
tratar de	verano, el	y/e
travieso	verdad, la	ya
tren, el	verdadero	yogur, el
triste	verde	Z
trozo, el	verduras, las	zanahoria, la
t□	vestido, el	zapatería, la

turismo, el turista, el turístico tutor, el U último una vez más único uniforme, el universidad, la	vestirse veterinario, el vez, la vía, la viajar viaje, el viajero, el vida, la videó, el videoclub, el	zapatillas de deporte, las zapatos, los zona, la zoo, el zumo (de fruta), el
--	---	--

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

ВСТУП

Сучасна парадигма шкільної освіти розглядає іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Такий підхід зорієнтовує процес навчання на формування у випускників загальноосвітніх навчальних закладів здатності до соціального контакту з представниками іншої лінгвокультури в найтиповіших ситуаціях мовленнєвої взаємодії. Досягнення цього рівня сформованості вмінь забезпечується взаємопов'язаним компетентнісним, комунікативним, когнітивним і соціокультурним розвитком учня.

Пропонована програма зовнішнього незалежного оцінювання створена з урахуванням основних положень [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#), Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (рівень B1) та рівнів навчальних досягнень випускників середніх шкіл, викладених у змісті чинної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України (2 - 11 класи), та також містить опис завдань, орієнтовані на школи з поглибленим вивченням іноземних мов, рівень складності яких відповідає рівню B2 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. У програмі також відображено міжнародний досвід визначення рівнів володіння мовою.

Зміст завдань для здійснення контролю якості сформованості іншомовної комунікативної компетентності уніфікується за видами і формами виконання та враховує особливості німецької мови.

Об'єктами контролю є **розуміння мови на слух (аудіювання), читання і письмо** як комунікативні уміння, а також **лексичний і граматичний аспекти** іншомовної комунікації

через **використання мови**. Дискретні лексичні одиниці та граматичні структури не є об'єктом контролю.

Зміст тестових завдань подається на автентичних зразках літературного мовлення, прийнятого у Німеччині, та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

УЧАСНИКИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

У зовнішньому незалежному оцінюванні з іноземної мови беруть участь випускники загальноосвітніх навчальних закладів усіх форм власності (далі "кандидати"), які бажають навчатись у вищих навчальних закладах України, де іноземна мова включена до переліку предметів, необхідних для вступу на відповідний факультет.

МЕТА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Визначити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності у кандидатів відповідно до [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#), чинних навчальних програм та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ТЕСТУ

РОЗДІЛ I. ЧИТАННЯ

Мета - виявити рівень сформованості умінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти у визначений проміжок часу, а також через використання мови з'ясувати рівень володіння лексичним і граматичним матеріалом, який дає їм можливість вільно спілкуватись у типових ситуаціях іншомовної комунікативної взаємодії.

Завдання для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності в читанні орієнтуються на різні стратегії: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання), повної інформації (вивчальне читання) та пошук окремих фактів (вибіркове читання).

Джерелами для добору текстів слугують автентичні інформаційно-довідкові, рекламні та газетно-журнальні матеріали. Зміст текстів узгоджується з навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (рівень B1) та для шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (рівень B2).

Тексти можуть містити візуальну інформацію до змісту, що допоможе кандидату визначити мету повідомлення. У більших за обсягом автентичних текстах, які можуть бути представлені у вигляді фрагментів із брошур, журнальних оголошень або інформації з веб-сторінок, запитання, спрямовані на пошук окремих фактів, повинні стосуватися інформації, з якою кандидати можуть зустрітись у реальних ситуаціях спілкування. Послідовність сформульованих запитань відповідає логіці появи цієї інформації в тексті.

Тексти для ознайомлювального читання можуть містити до 5 % незнайомих слів, а для вивчального та вибіркового читання - до 3 %, про значення яких можна здогадатись із контексту, за словотворчими елементами, за співзвучністю з рідною мовою (слова-інтернаціоналізми).

Загальний обсяг текстів складає 1600 (рівень B1) та 2100 слів (рівень B2).

Вимоги до практичного володіння умінням читати для базового рівня (B1)

У тестах оцінюється рівень розуміння тексту, уміння кандидата виокремлювати ключову інформацію, узагальнювати зміст прочитаного, робити висновки, висловлювати власне ставлення до отриманої інформації.

Кандидат уміє

- читати (з повним розумінням) тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі;
- виокремлювати загальну інформацію та детальну інформацію із текстів, що використовуються в повсякденному спілкуванні;
- виділяти детальну інформацію про осіб, факти, події та інше;
- диференціювати основні факти і другорядну інформацію;
- розрізняти фактографічну інформацію та враження;
- сприймати точки зору авторів на конкретні та абстрактні теми;
- працювати з різножанровими текстами;
- переглядати текст або серію текстів з метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання;
- визначати структуру тексту і розпізнавати логічні зв'язки між його частинами;
- встановлювати значення незнайомих слів на основі здогадки, малюнка, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі.

Вимоги до практичного володіння умінням читати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

- розуміти деталі, думку та ставлення автора у тексті, визначати мету, ідею висловлювання;
- вміти відтворювати зв'язність та послідовність логічних зв'язків у тексті.

Типи текстів

- статті із періодичних видань;
- особисті листи;
- листівки;
- оголошення, реклама;
- розклади (уроків, руху поїздів тощо);
- меню, кулінарні рецепти;
- програми (телевізійні, радіо тощо);
- інформаційно-вказівні знаки;

- вивіски;
- інструкції на товарах широкого вжитку;
- інформація на упаковках з продуктами харчування;
- інформаційні як друковані, так і електронні повідомлення.

Форми завдань

- Завдання множинного вибору до кожного тексту (вибір однієї правильної відповіді із трьох).
- Завдання альтернативного вибору (правильно / неправильно).
- Завдання множинного вибору до тексту (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох).
- Завдання множинного вибору на заповнення пропусків у тексті (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих).

Частина II. ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

Мета - визначити сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу, що надасть можливість учням вільно спілкуватися.

Вимоги щодо практичного володіння лексичним та граматичним матеріалом

У тестах оцінюється сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу у випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Випускник володіє необхідним запасом словникового складу та граматичного матеріалу, вміє аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова, розуміє значення слів відповідно до контексту, розуміє логічні зв'язки між частинами тексту.

Типи текстів

Автентичні тексти (відповідно до рівнів B1 та B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти), невеликі за обсягом. Обсяг текстів складає 400 - 450 слів (рівень B1) та 500 - 550 слів (рівень B2).

Завдання завжди пов'язані із ситуаціями спілкування згідно з чинними навчальними програмами. У тестах використовуються зразки писемного мовлення Німеччини. Тест складається з коротких текстів та завдань до них.

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді
- на заповнення пропусків у тексті.

РОЗДІЛ II. ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ

Мета - визначити рівень сформованості у кандидатів умінь, необхідних для виконання на письмі комунікативних завдань, які пов'язані з повсякденним життям.

Цей розділ тесту передбачає створення власного писемного висловлювання та зорієнтований на виконання комунікативно-творчих завдань: перефразування; написання короткого повідомлення у формі листівки, записки або електронного листа; написання розповіді або неофіційного листа. Зміст завдань пов'язаний з інтересами та комунікативними потребами кандидатів та узгоджується зі шкільною програмою.

Завдання для писемного мовлення формулюються у вигляді мовленнєвих ситуацій, у змісті яких мають бути чітко визначені мета і об'єкт спілкування. Вибір комунікативної ситуації передбачає міжкультурне спілкування, а відтак зміст мовленнєвих ситуацій має включати соціокультурні особливості країни, мова якої вивчається, і України.

Обсяг письмового повідомлення не менше 100 слів (відповідно до рівня B1) та 150 слів (відповідно до рівня B2) Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для базового рівня (B1)

Тест перевіряє уміння здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених комунікативних завдань. Перевіряється також рівень володіння функціональними стилями писемного мовлення у межах, визначених навчальною програмою.

Кандидат уміє

- писати особисті листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається, розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи аналогічну інформацію;
- повідомляти про перебіг подій, описувати людину або предмет;
- писати повідомлення про побачене, прочитане, почуте;
- висловлювати та обґрунтовувати власну точку зору;
- писати поздоровлення, запрошення, оголошення, записки, електронні листи;
- заповнити анкету;
- ідентифікувати та вибирати адекватні формулювання, використовуючи відповідний лексико-граматичний діапазон.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

Кандидат уміє

- надавати роз'яснення до висловленої думки, наводити приклади з власного досвіду;
- описувати, пояснювати, доповідати про перебіг подій, переконувати у власному висловлюванні, порівнювати та протиставляти ідеї.

Частина IV. РОЗУМІННЯ МОВИ НА СЛУХ (АУДІОВАННЯ)

Мета - визначити рівень сформованості у випускників навичок та умінь, необхідних для розуміння інформації опосередковано (у аудіозапису).

Вимоги щодо практичного розуміння мови на слух як видом мовленнєвої діяльності

У тесті перевіряється уміня зрозуміти основний зміст текстів певної тематики спілкування та вибрати необхідну інформацію з прослуханого (рівень B1) та повністю зрозуміти текст на слух, виокремити та зрозуміти специфічну інформацію (імена, дати, топографічні назви, інструкції тощо) на (рівень B2).

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді;
- на заповнення пропусків у тексті.

Обсяг звучання запропонованих автентичних фрагментів до 2-х хвилин (рівень B1) та 4 хвилини (рівень B2).

СФЕРИ СПІЛКУВАННЯ І ТЕМАТИКА ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, АУДІЮВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

I. Особистісна сфера

Повсякденне життя і його проблеми.

Сім'я. Родинні стосунки.

Характер людини.

Режим дня.

Здоровий спосіб життя.

Дружба, любов.

Стосунки з однолітками, в колективі.

Світ захоплень.

Дозвілля, відпочинок.

Особистісні пріоритети.

Плани на майбутнє, вибір професії.

II. Публічна сфера

Навколишнє середовище.

Життя в країні, мова якої вивчається.

Подорожі, екскурсії.

Культура і мистецтво в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Спорт в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Література в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Засоби масової інформації.

Молодь і сучасний світ.

Людина і довкілля.

Одяг.

Покупки.

Харчування.

Науково-технічний прогрес, видатні діячі науки.

Україна у світовій спільноті.

Свята, знаменні дати, події в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Традиції та звичаї в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Видатні діячі історії та культури України та країни, мова якої вивчається.

Визначні об'єкти історичної та культурної спадщини України та країни, мова якої вивчається.

Музеї, виставки.

Кіно, телебачення.

Обов'язки та права людини.

Міжнародні організації, міжнародний рух.

III. Освітня сфера

Освіта, навчання, виховання.

Шкільне життя.

Улюблені навчальні програми.

Система освіти в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Іноземні мови у житті людини.

ВИМОГИ ЩОДО ВОЛОДІННЯ МОВНОЮ КОМПЕТЕНЦІЄЮ (не є об'єктом контролю)

АРТИКЛЬ: Означений артикль. Неозначений артикль. Нульовий артикль

ІМЕННИК: Рід іменників. Однина і множина іменників. Сильна, слабка, жіноча відміна іменників

ПРИКМЕТНИК: Сильна, слабка, мішана відміна прикметників. Ступені порівняння прикметників

ПРИСЛІВНИК: Прислівники місця, часу, причини й мети, модальні, займенникові прислівники. Ступені порівняння прислівників

ЗАЙМЕННИКИ: Особові, присвійні, вказівні, питальні, відносні, неозначені займенники. Взаємний, безособовий займенник

ЧИСЛІВНИК: Кількісні і порядкові числівники

ПРИЙМЕННИК: Прийменники, що керують родовим відмінком. Прийменники, що керують давальним відмінком. Прийменники, що керують знахідним відмінком.

Прийменники, що керують давальним і знахідним відмінком

ДІЄСЛОВО: Сильні, слабкі, неправильні дієслова. Модальні дієслова. Зворотні дієслова.

Утворення і вживання часових форм дієслів: Пасивний стан дієслова: Наказовий спосіб дієслів.

Неозначена форма з часткою **zu** і без неї. Інфінітивні звороти Дієприкметники

РЕЧЕННЯ: Розповідне, питальне, спонукальне речення. Члени речення. Прямий і зворотний порядок слів. Складносурядне речення зі сполучниками сурядності, які не впливають на порядок слів, та сполучниками і сполучниками-прислівниками, які можуть впливати на порядок слів.

Складнопідрядне речення: Означальні підрядні речення. З'ясувальні підрядні речення: підрядні часу; підрядні причини; підрядні мети; підрядні місця; умовні підрядні речення.

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ (не є об'єктом контролю)

Лексичний мінімум вступника складає 2500 одиниць, відповідно до тематики ситуативного спілкування, передбаченої Програмою загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов (рівень стандарту) та складають загальноновживані слова, які зазвичай використовують носії мови у повсякденних ситуаціях спілкування. Список слів додається.

ЛЕКСИКА

Beantworte die Fragen auf Deutsch!
Beschreib...!
Bringe... (z.B. die Bilder)... in die richtige Reihenfolge!
Ergänze die Sätze!
Frag...!
Fülle die Lücken aus!
Fülle die Tabelle aus!

Schreib den/einen Artikel auf Deutsch!
Schreib den/einen Brief auf Deutsch!
Schreib die/eine E-Mail auf Deutsch!
Schreib die richtigen Buchstaben in die Kästchen!
Schreib die richtige Antwort!
Schreib eine Liste!
Schreib eine Postkarte!

<p>Gib Gründe warum.. Gib zwei Beispiele Hör gut zu! Ist das positiv, negativ oder positiv und negativ? Lies den Brief! Lies die Sätze! Lies den Text! Mach eine Liste! Sag...! Schreib A, B, C oder D! Schreib die richtige Nummer! Schreib den richtigen Buchstaben ins Kästchen! Schreib den richtigen Namen!</p>	<p>Schreib einen Satz! Schreib R (richtig), F (falsch) oder NT (nicht im Text)! Schreib zwei Dinge! Unterstreiche die richtige Antwort! Wähle das passende Bild! Wähle den passenden Satz! Wähle die richtige Antwort! Was ist richtig? Was passt zusammen? Welche Sätze sind richtig? Wer...?</p>
--	--

<p>Allgemeine Begriffe 1. Existenz</p> <p>(a) existieren, nicht existieren</p> <p>geben es gibt (nicht) leben nicht nicht mehr nie nichts niemand sein sterben werden</p> <p>(b) Präsenz, Abwesenheit</p> <p>allein brauchen dort hier ja an auf auf der anderen Seite aus außen außer bei bis da dort</p>	<p>jetzt mit nein nicht da sein noch ohne zusammen</p> <p>(c) brauchbar, nicht brauchbar</p> <p>alles brauchen dürfen erlaubt Gelegenheit die genug haben (nicht) haben möglich sonst unmöglich verboten vielleicht wollen weit von wie weit ist es?</p> <p>(c) Bewegung</p> <p>abfahren ankommen drehen Fahrt die fahren</p>	<p>(d) häufig, nicht häufig</p> <p>bestimmt bitte gar nicht geschehen ja können nein nicht stattfinden vielleicht wahrscheinlich (nicht) wieder zufällig</p> <p>(e) demonstrativ</p> <p>anders dieser jener</p> <p>2. Raum (a) Lage, Position, Standort (g) Ort</p> <p>Berg der Dorf das Gebiet das Gegend die Küste die Land das Landschaft die See der</p>
---	---	--

<p>drüben durch entlang für gegen gegenüber hier hinter in innen liegen mit mitten nach neben Norden der oben ohne Osten der über überall um unten unter seit Süden der von vor Westen der wohnen zu zwischen</p> <p>(b) Entfernung</p> <p>in der Nähe Kilometer der Meter der nächste neben überall unterwegs Tage:</p> <p>Montag Dienstag Mittwoch Donnerstag Freitag Samstag Sonnabend Sonntag</p> <p>Jahreszeiten:</p>	<p>fallen fliegen gehen her hin hinausgehen hineingehen kommen laufen Reise die steigen überqueren verlassen zurück zurückfahren zurückgehen</p> <p>(d) Richtung</p> <p>direkt geradeaus links rechts + 2(a)</p> <p>(e) Beginn</p> <p>von aus welcher Richtung? wovon</p> <p>(f) Bewegung mit Person oder Ding</p> <p>anziehen begleiten einen Ausflug machen fahren folgen mitbringen mitnehmen nehmen + Transport am nächsten / folgenden Tag Anfang der Augenblick der bald damals Datum das Ende das erst früh gestern gleich heute</p>	<p>See die Stadt die Stadtmitte die Vorort der Zentrum das zu Hause</p> <p>(h) Maße</p> <p>breit dick dünn eng flach groß hoch klein kurz lang schmal weit Zentimeter der</p> <p>3. Zeit</p> <p>(a) Kalender</p> <p>Monate:</p> <p>Januar Februar März April Mai Juni Juli August September Oktober November Dezember</p> <p>gewöhnlich immer jeden Tag -mal manchmal montags etc. nächst nie nochmal noch einmal normalerweise nur</p>
---	---	---

Fr�hling der Sommer der Herbst der Winter der Feiertag der Ferien die Jahr das Jahreszeit die Monat der Neujahr das Ostern Tag der um Urlaub der Weihnachten Woche die Wochenende das	heute Morgen heutzutage Moment der morgen morgens Nachmittag der Nacht die neulich sofort übermorgen Uhr die unterwegs vor vorgestern vor kurzem während der Wievielte	oft täglich wie bitte wie oft wieder wiederholen (f) Reihenfolge damals danach dann dritte endlich erste erstens letzte mal Mal das nach nachher seit später und zweite
(b) Uhrzeiten Zahlen 1-60 ab früh halb Minute die Mittag der Mitternacht die nach spät später Stunde die um wie viel Uhr ungefähr Viertel vor	(d) Zeitdauer Abend der dauern bis Jahr das kurz lang wie lange? Morgen der Nachmittag der seit Sekunde die Vormittag der Woche die Wochenende das Zeit die	(g) Unvermeidlichkeit am Montag etc bald bis bald bis morgen noch nicht plötzlich sofort vor kurzer Zeit ziemlich zu spät
(c) Zeitpunkt Abend der (h) Schnelligkeit langsam plötzlich schnell	(e) Häufigkeit ab und zu erst klein messen Meter der schlank wie? wie viel? + 2h	bisschen Dose die ein / eine / ein ein bisschen einige ein paar einzeln etwas fast Flasche die genug Glas das Gramm das jeder Karton der
(i) Gleichzeitigkeit gerade gleich jetzt nun schon sofort während	(b) Alter alt Alter das älter ehemalig Erwachsene der	

zur gleichen Zeit	früher	Kilo das
(j) Beginn, Dauer und Ende	geboren am...	Liter der
Anfang der	Jahr das	mehr
anfangen	jung	mehrere
beenden	Junge der	Menge eine
Beginn der	jünger	mindestens
beginnen	Kind das	nicht mehr
Ende das	lebendig	nichts
endlich	modern	noch
nicht mehr	neu	nur
schließen	(c) äußere	Paket das
sich verabschieden	aussehen	Pfund das
zu Ende	erscheinen	pro
zumachen	fest	Schachtel die
zurück	frisch	Scheibe die
(k) Veränderlichkeit und Unveränderlichkeit	genau	sehr
bleiben	hart	selten
immer noch	hässlich	Stück das
wechseln	habsch	Tote die
werden	leer	viel
4. Eigenschaft und Charakteristik	nett	viele
(a) Ausmaß	ordentlich	voll
dick	sauber	welcher...
dünn	schmutzig	wenig
groß	schön	zu viel
Größe die	schwer	(e) Formen
Kilo das	stark	Kreis der
Kilometer der	streng	Quadrat das
kühl	trocken	(f) Temperatur
Temperatur die	(d) Quantität	heiß
warm	all	Grad der
g) Eigenschaften	alles	kalt
amüsant	beide	Klima das
angenehm	frei	belgisch
ausgezeichnet	geschlossen	Belgier der
ausreichend	offen	britisch
bequem	schließen	Brite der
berühmt	verboten	deutsch
besser	(i) Wert	Deutsche der
am besten	Angebot das	englisch
einfach	arm	Engländer der
fantastisch	ausverkauft	französisch
freundlich	gut / schlecht bezahlen	Franzose der
	billig	griechisch
	Cent der	Griechen der
	Euro der	holländisch
	Geld das	Holländer der
	Lohn der	italienisch
		Italiener der
		österreichisch

<p>frisch froh furchtbar gefährlich gut herrlich hervorragend Klasse klug komisch kompliziert leicht lustig nett nützlich praktisch prima schlecht schlimm schrecklich schwach schwierig Spaß Spitze toll total typisch wichtig witzig wunderbar</p> <p>(h) Zugang</p> <p>aufmachen fertig Rhein der Salzburg Wien</p> <p>(l) Möglichkeiten</p> <p>helfen können leicht natürlich Problem das schwer Schwierigkeit die versuchen</p> <p>(m) Interesse</p> <p>abhängig am liebsten</p>	<p>nichts Pfund das Preis der preiswert reich Stück das Taschengeld das teuer wert (j) Korrektheit</p> <p>falsch Fehler der genau gerecht korrigieren in Ordnung möglich nützig notwendig O.K. perfekt Pflicht die richtig schlecht schlimm unbedingt ungerecht</p> <p>(k) Volk</p> <p>Nationalitäten:</p> <p>amerikanisch Amerikaner der Böse einsam entschuldigen erfolgreich freuen gern haben glücklich Gott! hassen Lust haben Quatsch Schade schaden sich schämen traurig vorziehen zufrieden</p> <p>(o) Kraft</p>	<p>Österreicher der schweizerisch Schweizer der spanisch Land das</p> <p>Länder und Kontinente:</p> <p>Afrika Amerika Ausland das Belgien Deutschland England EU die Europa Frankreich Griechenland Holland Italien Österreich Schweiz die Spanien Türkei die USA die</p> <p>Geographische Objekte:</p> <p>Bonn Kanal der Köln Mittelmeer das München Nordsee die Ostsee die Zucker der</p> <p>(r) Farben</p> <p>blau blond braun bunt dunkel Farbe die gelb grau grün hell lila orange rosa rot schwarz</p>
---	--	--

<p>beschäftigt besonders bitte dumm einverstanden enorm Erfolg haben es geht sich freuen sich fühlen gern gern geschehen gewaltig gute Idee hassen heftig interessant Interesse das sich interessieren für langweilig lebendig lebhaft Leidenschaft die lieber Lieblings... mit Freude mögen stimmt super</p> <p>(n) Emotionen</p> <p>Angst haben streng sympathisch unfreundlich ungeduldig unglücklich unhöflich unsympathisch unzufrieden</p> <p>(t) Hörbarkeit</p> <p>hören Lärm der laut ruhig still Stille die wiederholen zuhören</p> <p>(u) Umgangsformen,</p>	<p>arm sich besser fühlen ganz ordentlich gesund Gesundheit die krank</p> <p>müde nutzlos reich schwach stark</p> <p>(p) Stoff</p> <p>Baumwolle die Glas das Holz das Leder das Papier das Plastik die Wolle die</p> <p>(q) Geschmack und Geruch</p> <p>Geschmack der lecker gut / schlecht riechen Salz das schmecken scharf süß erzählen Frage die fragen heilen lachen sagen schreiben Sprache die sprechen Stimme die verstehen Wort das zeigen</p> <p>(c) Ausdruck</p> <p>danken gefallen hoffen leider wissen</p>	<p>weiß welche Farbe</p> <p>(s) Persönliche Charakteristiken</p> <p>aktiv auf die Nerven gehen böse doof dumm faul fleißig freundlich geduldig gemein glücklich hilfsbereit höflich intelligent klug komisch laut lebendig leise lieb lustig müde nett optimistisch Persönlichkeit die pessimistisch sportlich warum wegen weil wenn wie wo</p> <p>(b) Tätigkeiten</p> <p>arbeiten aufstehen aufwachen bekommen benutzen bereiten besuchen bezahlen einladen essen fahren fehlen</p>
---	---	---

<p>Benehmen</p> <p>am besten besser sicher überhaupt vor allem wichtig wirklich + 4d</p>	<p>wollen sich wünschen</p> <p>(d) Ansichten</p> <p>denken sich entscheiden sich erinnern Erinnerung die finden glauben Idee die meiner Meinung nach meinen Meinung die vergessen Wahl die wählen</p>	<p>finden geben gehen ins Bett gehen gewinnen holen kaufen kriegen lernen lesen machen nehmen passieren rauchen reisen reservieren schicken schlafen schwimmen sitzen spazieren gehen spielen stecken stehen bleiben suchen tanzen tragen treffen trinken tun unterschreiben + Zeitformen der Vergangenheit</p>
<p>5. Intellektuelle Begriffe</p> <p>(a) Empfindungen</p> <p>sich ansehen hören Durst haben Hunger haben noch einmal sehen sehen</p>	<p>6. Beziehungen</p> <p>(a) Logisches</p> <p>aber also auch das heißt einschließlich nicht mehr nie während niemand null oder sehr selbst so sogar Sorte die und ungefähr wirklich ziemlich</p>	<p>+ 3c Allgemeine Begriffe</p> <p>(h) Besitz</p> <p>eigen + Possesivpronomen (i) Ähnlichkeit und Unterschied</p>
<p>(b) Kommunikation</p> <p>anrufen Antwort die antworten Brief der danke sich entschuldigen Entschuldigung die Zeit verbringen vergleichen verkaufen verlieren vorbereiten sich waschen ziehen</p>	<p>(e) Auf die Zukunft verweisend</p> <p>für gehen + Infinitiv hoffen hoffentlich ich möchte + Infinitiv in der Zukunft nächste...</p>	<p>also anders auch dass fast für/gegen sein ganz Gegenteil das mehr als Nachteil der</p>
<p>(c) Fragewörter</p> <p>bitte wann warum was was für... welcher... wer wie wie bitte wie viel wie viele wieso wo</p>		

woher wohin (d) Indefinites aber Art die besonders doch es gibt etwa etwas irgend jemand Leute die man nichts	wollen + 3c Allgemeine Begriffe (f) Auf Präsens verweisend Präsens + 3c Allgemeine Begriffe (g) Auf die Vergangenheit verweisend es gab schon seit in der Vergangenheit es war	Unterschied der Vorteil der wenn nicht 7. Abkürzungen usw. z.B. Zahlen 1-1000 +Million Letters of the aiphabet Pronomen: sieh Grammatik
---	--	--

Lexik nach den Themen

THEMA 1

MEINE WELT

1A Ich, meine Familie und Freunde Alter das Angestellte der Arbeit die arbeiten arbeitslos Briefträger der Brille die Bruder der Büro das Cousin der Dame die danke danken Direktor der Einladung die Einzelkind das Eltern die Erwachsene der Fahrer der Familie die Familienangehörige der Familienname der	Arzt der auf Wiederhören Auf Wiedersehen Auge das aussehen Baby das Bäcker der kennen Kind das Krankenpfleger der Krankenschwester die Kusine die ledig Lehrer der Mädchen das Mann der Maus die Mechaniker der Meerschweinchen das Metzger der Mutter die Mutti Nacht die Name der	Bart der Bauer der Beruf der bestimmt besuchen bleiben Brieffreund der Zahnarzt der Zwilling der 1B Interessen und Hobbys angeln ausgehen Badminton das Basketball der Besuch der besuchen Briefmarke die Buch das CD-Spieler der Computer der Disko die Fan der
--	--	--

Fleisch das	Nase die	fernsehen
Fleischer der	Oma die	Film der
Frau die	Omi die	Fitnesszentrum das
Frütlein das	Onkel der	Foto das
Freund der	Onka der	Fotoapparat der
Freundschaft die	Opa der	fotografieren
Gast der	Opi der	Freibad das
Gastfreundschaft die	Pferd das	Freizeit die
geboren	Polizist der	Freund der
Geburt die	Schnurrbart der	Fußball der
Geburtstag der	Schwager der	gewinnen
geschieden	Schwester die	Gruppe die
Geschwister die	Sekretärin die	Gymnastik die
getrennt	(sich) setzen	Hobby das
Glück das	Sohn der	Hockey das
glücklich	Staatsangehörigkeit die	Instrument das
Großeltern die	Stadt die	Jugendklub der
Großmutter die	Straße die	Karte die
Großvater der	Streit der	Kassette die
Guten Abend	streiten	Kino das
Guten Tag	Tante die	Klavier das
Haar das	Tochter die	Konzert das
Hallo	Tier das	lesen
Hamster der	Tischs	Mannschaft die
Hausfrau die	Vater der	Mitglied das
Hausnummer die	Vati	mitkommen
Haustier das	verheiratet	Musik die
Herr der	Verkäufer der	Park der
Hund der	Vetter der	programmieren
Jahr das	Vogel der	Rad fahren
Junge der	Vorname der	reiten
Kaninchen das	vorstellen	Rollschuh der
Kassierer der	Wellensittich der	sammeln
Katze die	wie geht's	Schlittschuh laufen
Kaufmann der	willkommen	schwimmen
Kellner der	wohnen	Schwimmbad das
segeln	Wohnort der	Möbel das
Ski fahren	Erdgeschoss das	Motorrad das
spazieren gehen	Esszimmer das	Museum das
spielen	Fachhochschule die	Nachbar der
Spiel das	Fahrkarte die	nass
Spielplatz der	Fahrrad das	Nebel der
Sport der	Fahrschein der	neblig
Stadion das	Fahrt die	Park der
Stadt die	Feld das	parken
tanzen	Fenster das	Parkplatz der
Tennis das	Fernseher der	Pflanze die
Theater das	Flur der	Platz der
Tischtennis das	Fluss der	Poster der/das
trainieren	frieren	Postleitzahl die
treffen	Frost der	Rad das
treiben	zu Fuß	Radio das
üben	Fußgängerzone die	Rasen der
Verein der	Garage die	Rathaus das
	Garten der	

Videospiel das Volleyball der Walkman der Wettbewerb der Wochenende das Zeitschrift die	Gebäude das Gegend die Geschäft das Geschirrspülmaschine die geschlossen Gewitter das Grundschule die Hafen der Haltestelle die Handy das Hauptbahnhof der Hauptstraße die Haus das Herd der historisch Industrie die Keller der Kellner der Kindergarten der Kirche die Kleiderschrank der Krankenhaus das Kreuzung die Küche die Kuh die Kühschrank der Küste die Laden der Lampe die Landschaft die Luft die Markt der Marktplatz der Meer das Mikrowelle die Suppe die Tee der Toast der trinken Uniform die verlassen sich waschen Wasser das Wecker der	Regen der regnen Reihenhaus das Reise die S-Bahn die Schaf das Schauer der Schlafzimmer das Schloss das Schnee der schneien Schule die sehenswert Sehenswürdigkeit die Sessel der Sofa das Sonne die sonnig Spiegel der Spülmaschine die Stadtmitte die Stadtplan der Stadttrand der Stereanlage die Strand der Straßenbahn die Stuhl der Sturm der stürmisch Supermarkt der teilen Telefon das Teppich der Tisch der Toilette die lesen Lineal das Mappe die Mathe (matik) die Mittagspause die Note die Orchester das Ordner der Papier das Partner der Pause die Pflichtfach das Physik die Plan der Projekt das Prüfung die (Radier)gummi der Realschule die Religion die
1C Haus und Umgebug		
Adresse die Aussicht die Auto das Autobahn die Bad das Badezimmer das Bahnhof der Balkon der Baum der Berg der Bett das Blitz der blitzen Blume die Brücke die Burg die Bus der Denkmal das Dom der Donner der donnern Dorf das Dusche die Ecke die Einfamilienhaus das Einwohner der Treppe die Tür die U-Bahn die umsteigen Verkehr der Vorhang der Vorort der Wagen der Wand die Waschmaschine die Wecker der Wetter das Wind der windig wohnen Wohnung die Wohnzimmer das wolkig Zimmer das	1E Schule und Zukunftspläne Abitur das aufmachen Aula die Austausch der Band die beschreiben Bibliothek die	

Zoo der Zug der 1D Alltag Abendessen das aufstehen aufwachen Braten der Butterbrot das duschen einkaufen essen Fleisch das Freizeit die Fruchtsaft der Frühst ück das fr hst ücken Hausaufgabe die Kantine die Kleidung die kochen klingen Kuchen der Mahlzeit die Milch die Mittagessen das Mittagszeit die m ssen Obst das Pommes frites die putzen schlafen sollen	Biologie die Bleistift der Buch das Chemie die Chor der Deutsch Disziplin die Drama das Englisch Erdkunde die Fach das Fenster das Ferien die fertig sein eine Frage stellen Franz s isch F oller der Gesamtschule die Geschichte die Gymnasium das Hausaufgabe die Heft das Hof der Informatik die Kassettenrekorder der Klassenfahrt die Klassenzimmer das Klub der kopieren Kugelschreiber der Kuli der Kunst die Labor das lernen	Resultat das schreiben Schularbeiten die Schuldirektor der Schule die Sch ler der Seite die Semester das singen sitzenbleiben Spanisch Sprechstunde die Sport der Sportzentrum das Student der studieren Studium das Stunde die Stundenplan der Tafel die Technologie die Test der Turnen das Turnhalle die Umfrage die Unterricht der vorsichtig sein Werken das W rter buch das zeichnen Zeichnen das zuh ren Zukunft die Zumachen
---	--	--

THEMA 2

FREIZEIT UND REISE

2A Reise, Transport und den Weg finden abfahren Abfahrt die An pel die ankommen Auskunft die aussteigen Autobahn die Bahnsteig der Bushaltestelle die direkt D-Zug der Ecke die Eilzug der einfach Einfahrt die einsteigen	Schaffner der S-Bahn die Seite die Stadtplan der Tankstelle die U-Bahn die umsteigen Zug der zur ck kommen Zuschlag der + 1C 2B Tourismus Alpen die Ausflug der Auskunft die Blitz der	Sehensw rdig keit die Sonne die sonnig Stadtbummel der Stadtrundfahrt die Sturm der st rm isch Tourist der Touristeninformation die trocken Urlaub der Wetter das Wetterbericht der Wettervorhersage die Wien Wind der windig wolkig
--	---	---

<p>Einstieg der entschuldigen Fahrkarte die Fahrkartenschalter der Fahrplan der Fahrschein der Fahrt die Flug der Flughafen der Flugzeug das Gepäck das Gepäckaufbewahrung die Gleis das Haltestelle die Hauptstraße die hin und zurück Imbissstube die Inter-City-Zug der Klasse die Krankenhaus das Kreuzung die Landkarte die Linie die Nahverkehrszug der parken Personenzug der rauchen Reise die Reisebus der Reisende der Reisepass der Reiseziel das Reservierung die Richtung die Zahnpasta die Zelt das Zimmer das</p>	<p>blitzen Boot das Broschüre die Camping das Donner der donnern frieren Fremde der freundlich Frost der Gewitter das Information die Informationsbüro das König Liste die München nass Nebel der neblig Nordsee die Ostsee die Prospekt der Regen der regnen Reisebüro das Rhein der Rundfahrt die Schauer der Schiff das Schnee der schneien See der See die sehenswert Pfeffer der Pommes die Pommes frites die Portion die probieren reichen Reis der Rundfahrt die Saft der Sahne die Salat der Salz das Schokolade die schwimmen Segelboot das segeln Selbstbedienung die Senf der servieren Serviette die</p>	<p>2C Wohnen</p> <p>Anfang der Bad das Badetuch das Balkon der Bauernhaus das Campingplatz der Doppelzimmer das Dusche die Einzelzimmer das Empfang der Fahrstuhl der Flur der frei Gang der Gasthaus das Handtuch das Hotel das Jugendherberge die Lift der Person die Rechnung die reservieren Reservierung die Restaurant das Seife die Speisesaal der übernachten übernachtung die WC das Wohnwagen der Zahnbrüste die auflegen aufpassen Auge das Arm der Bank die Bargeld das Bauch der Bein das Boot das Brief der Briefkasten der Briefmarke die Brieftasche die drucken sich erkälten Fieber das Finger der sich fühlen Fuß der Fundbüro das</p>
<p>2D Freizeitaktivitäten</p> <p>Apfelsaft der Badehose die Ball der Bar die Becher der Bedienung die bestellen bezahlen Bier das Bratwurst die Brot das Brötchen das Butter die Café das</p>		

<p>Cola die/das Currywurst die Durst der durstig Ei das Eis das Erdbeere die Essig der Fisch der Frütlein das Gabel die Getränk das Glas das Hähnchen das Hauptspeise die Herr Ober Hunger der hungrig Imbiss der Jog(h)urt der/das Kaffee der Kartoffel die Kasse die Kirsche die Kuchen der Limonade die Löffel der Menü das Messer das Milch die Mineralwasser das Nachtisch der Orangensaft der Polizei die Post die Postkarte die Postleitzahl die Regenschirm der Rettung die Rücken der Schachtel die schicken Schmerzen die</p>	<p>sich sonnen Ski fahren Sonnenbrille die Sonnencreme die Souvenir das spazieren gehen Speisekarte die Spiegelei das stimmen Suppe die Tagesmenü das Tasse die Tee der Teller der Torte die Tour die Volleyball der Vorspeise die wandern Wein der Wiener Schnitzel das Wintersport der Wurst die Würstchen das zahlen Zucker der + 3B</p> <p>2E Service</p> <p>Achtung anrufen Apotheke die Schnupfen der Sirup der Sparkasse die Tablette die Tasche die telefonieren Telefonkarte die Telefonnummer die Telefonzelle die unterschreiben</p>	<p>Gefahr die gefährlich Geld das Geldwechsel der geöffnet geschlossen gesund Grippe die Hals der Hand die heben helfen Hilfe die Hörer der Knie das Knopf der Kopf der Körper der kostenlos krank Krankenwagen der leihen los Magen der Medikament das müde Mund der Münze die Nase die Notruf der Öffnungszeit die Ohr das Paket das Unterschrift die verbinden verletzt Vorsicht Vorwahlnummer die wählen wechseln Wechselstube die wehtun Zahn der</p>
---	--	--

THEMA 3

ARBEIT UND LEBENSWEISE

<p>3A Familienleben</p> <p>absperren abtrocknen aufpassen aufräumen bügeln decken einkaufen</p>	<p>Bratwurst die Brot das Brötchen das Butter die Cola die/das Currywurst die Duft der Ei das Eis das</p>	<p>Portion die Reis der Rezept das Rindfleisch das Saft der Sahne die Salat der Salz das Schale die</p>
--	---	---

Fasching der
feiern
Fest das
Gartenarbeit die
Geschirr das
Haushalt der
Karneval der
Mülltonne die
Neujahr
Ostern
putzen
Seife die
Staub saugen
Weihnachten
Zahnbürste die
Zahnpasta die
see 1A, 1B, 1D

3B Gesunde Lebensweise

Ananas die
Apfel der
Apfelsaft der
Appetit der
Aprikose die
Banane die
Bier das
Birne die
Blumenkohl der
Bockwurst die
Beruf der
Büro das
Chef der
erlauben
Fabrik die
Firma die
fotokopieren
Handy das
Hallo
Kunde der
Lehrgang der
liefern
Lohn der
Maschine die
Nachricht die
organisieren
sparen
Stelle die
Taxi das
teilen
Teilzeitjob der
Telefonnummer die
verdienen
verschieden

Erbse die
Erdbeere die
Essig der
Fett das
fettig
fit
Fisch der
Gemüse das
Getränk das
Hähnchen das
Hamburger der
Hauptspeise die
Jog(h)urt der/das
Kaffee der
Kartoffel die
Käse der
Kirsche die
Kohl der
Lebensmittel die
Limonade die
Mineralwasser das
mischen
Nachtschiff der
Ort das
Omelett das
Orangensaft der
Pfeffer der
Pfirsich der
Pilz der
Pizza die
Lied das
Liste die
Nachrichten die
Pop
Programm das
Prospekt der
Sänger der
Schauspieler der
Sciencefiction die
Sciencefictionfilm der
Segelboot das
Sendung die
Serie die
sicherlich
Sitz der
Sportplatz der
Sportzentrum das
Tanz der
Theaterstück das
Touristeninformation die
überraschen
überraschung die
unglücklich
Versammlung die

Schinken der
schneiden
Schokolade die
Schweinefleisch das
Senf der
Spaghetti die
Spezialität die
Spiegelei das
Steak das
Stärke die
Tasse die
Tomate die
ungesund
Vanille die
Vegetarier der
Vitamin das
Wein der
Weintraube die
Wurst die
Würstchen das
Zitrone die
Zucker der
+ 1D

3C Kurztage-Job und Arbeitserfahrung

Antwort die
Apparat der
Arbeit die
Brötchen das
Buchhandlung die
Butter die
Chips die
CD die
Dose die
Einkaufszentrum das
Erdgeschoss das
Etage die
Flasche die
Fotoapparat der
Geldbeutel der
Gemüse das
geöffnet
Geschäft das
Geschenk das
geschlossen
gratis
Größe die
Handschuh der
Hemd das
Hilfe die
Hose die
Hut der

wissen
Zeitung die
zurückrufen
1A, 1B, 1C, 1D, 1E

3D Freizeit

Abenteuerfilm der
annehmen
Anzeige die
Ausflug der
ausgehen
ausverkauft
Ausweis der
bestimmt
Dokumentarfilm der
einladen
Einladung die
Eintritt der
Film der
Freizeitpark der
Grund der
Horrorfilm der
Informationsbüro das
Karte die
klassisch
Konzert das
Krimi der
Liebesfilm der
ehemalig
ehrlich
Ei das
eigen
Eilzug der
ein/eine/ein
ein bisschen
ein paar
ein wenig
einfach
Einfamilienhaus das
einige
einkaufen
Einkaufszentrum das
einladen
Einladung die
einsam
einsteigen
Eintritt der
einverstanden
Einwohner der
Einzelkind das
einzeln
Eis das
Eltern die

vorschlagen
Vorstellung die
warten auf
Zettel der
Zirkus der
1A, 1B

3E Einkaufen

Abteilung die
anbieten
Angebot das
anprobieren
Apfel der
Apfelsine die
Apotheke die
ausgeben
Badeanzug der
Badehose die
Banane die
Bank die
Bäckerei die
Baumwolle die
bekommen
Birne die
Bluse die
Bonbon das
Briefmarke die
Brieftasche die
Brot das
erstens
Erwachsene der
erzählen
es geht
es gibt (nicht)
es tut
essen
Essig der
Esszimmer das
Etage die
etwa
etwas
EU die
Euro der
Europa das
extra
F
Fabrik die
Fach das
Fachhochschule die
fahren
Fahrer der
Fahrkarte die
Fahrkartenschalter der
Fahrplan der

Jacke die
Jeans die
Kamera die
Kassette die
Käse der
kaufen
Kaufhaus das
Kaugummi der
Keks der
Heid das
Kleidung die
Konditorei die
Korb der
kostenlos
Krawatte die
Kreditkarte die
Kunde der
Laden der
Lebensmittelgeschäft das
Leder das
Lift der
Mantel der
Markt der
Metzgerei die
Möbel das
Mode die
Nahrung die
Obst das
Offen
Fest das
Fett das
Fettig
Fieber das
Film der
finden
Finger der
Firma die
Fisch der
fit
Fitnesszentrum das
flach
Flasche die
Fleisch das
Fleischer der
fleißig
fliegen
Flug der
Flughafen der
Flugzeug das
Flur der
Fluss der
folgen
folgender
Foto das

Empfang der	Fahrrad das	Fotoapparat der
Ende das	Fahrschein der	fotokopieren
endlich	Fahrstuhl der	fotografieren
Energie die	Fahrt die	Frage die
eng	fallen	eine Frage stellen
England	falsch	fragen
Engländer der	Familie die	Franken der
englisch	Familienangehörige der	Frankreich
English	Familienname der	Franzose der
entlang	Fan der	französisch
sich entscheiden	fantastisch	Französisch
(sich) entschuldigen	Farbe die	Frau die
Entschuldigung die	Fasching der	Fräulein das
Erdbeere die	fast	frei
Erdgeschoss das	Fastenzeit die	Freibad das
Erdkunde die	faul	Freitag
Erfolg der	Februar	freitags
erfolgreich	fehlen	Freizeit die
sich erköhlen	Fehler der	Freizeitpark der
sich erinnern	feiern	Fremde der
Erinnerung die	Feiertag der	sich freuen
erköhlen	Feld das	Freude die
erlauben	Fenster das	Freund der
Erlaubnis die	Ferien die	freundlich
erlaubt	fernsehen	Freundschaft die
erscheinen	Fernseher der	frieren
erst	fertig sein	frisch
erste	fest	froh
Frost der	genug haben	gröhen
Fruchtsaft der	geöffnet	Gruppe die
fröhlich	Gepöck das	gut
Fröhling der	Gepöckaufbewahrung die	Gymnastik die
Fröhstöck das	gerade	Gymnasium das
fröhstöcken	geradeaus	H
sich föhlen	gern	Haar das
Föller der	gern haben	haben
Fundböro das	Gesamtschule die	Hafen der
förr	Geschöft das	Höhnchen das
föchtbar	geschehen	halb
zu Füö	Geschenk das	Hallo
Füö der	Geschichte die	Hals der
Füöball der	geschieden	Haltestelle die
Füögöngerzone die	Geschirr das	halten
G	Geschirrspömaschine die	Hamburger der
Gabel die	geschlossen	Hamster der
ganz	Geschmack der	Hand die
Gang der	Geschwister die	Handel der
gar nicht	gestern	Handschuh der
Garage die	gesund	Handtuch das
Garten der	Gesundheit die	Handy das
Gartenarbeit die	Getrönk das	hart
Gas das	Gewalt die	hassen
Gast der	gewaltig	hösslich
Gastfreundschaft die	gewinnen	Hauptbahnhof der

Gasthaus das
Gebäude das
geben
Gebiet das
geboren
Geburt die
Geburtstag der
geduldig
Gefahr die
gefallen
gefährlich
gegen
Gegend die
Gegenteil das
gegenüber
Gehalt das
gehen
es gehört
Gehsteig der
gelb
Geld das
Geldbeutel der
Geldwechsel der
Gelegenheit die
Gemüse das
genau
genug
hier
Hilfe die
hilfsbereit
hin
hin und zurück
hineingehen
hinter
historisch
Hobby das
hoch
Hochschule die
Hockey das
Hof der
hoffen
hoffentlich
höflich
holen
Holz das
hören
Hörer der
Horrorfilm der
Hose die
Hotel das
höbsch
humorlos
Hund der
Hunger der

Gewitter das
gewöhnlich
es gibt
Glas das
glauben
gleich
Gleis das
Glück das
glücklich
gold
Gott der
Grad der
Graffiti das
Gramm das
grau
Griechen der
Griechenland
griechisch
Grippe die
groß
Großbritannien
Großeltern die
Größe die
Großmutter die
Großvater der
Grund der
Grundschule die
Italien
Italiener der
italienisch
J
ja
Jacke die
Jahr das
Jahreszeit die
Januar
Jeans die
jeder...
jemand
jener...
jetzt
Jog(h)urt der/das
Jugendherberge die
Jugendklub der
Juli
jung
Junge der
Juni
K
Kaffee der
kalt
Kamera die
Kanal der
Kaninchen das

Hauptspeise die
Hauptstraße die
Haus das
Hausaufgabe die
Hausfrau die
Haushalt der
Hausnummer die
Haustier das
heben
Heft das
heftig
heiß
heizen
helfen
hell
Hemd das
her
Herbst der
Herd der
hereinkommen
Herr der
Herr Ober
herrlich
hervorragend
herzlich
heute
heute Morgen
Kirsche die
Klasse
Klasse die
Klassenfahrt die
Klassenzimmer das
klassisch
Klavier das
Kleid das
Kleiderschrank der
Kleidung die
klein
Klima das
klingen
Klub der
klug
Knie das
Knopf der
kochen
Kohl der
Köln
komisch
kommen
kompliziert
Konditorei die
können
Konzert das
Kopf der

<p> hungrig Hut der I Idee die im Freien Imbiss der Imbissstube die immer immer noch in in Ordnung Industrie die Informatik die Information die Informationsbüro das Ingenieur der innen insbesondere Instrument das intelligent Internat das Inter-City-Zug der interessant Interesse das sich interessieren für irgend Kunde der Kunst die kurz Kusine die kühl Küste die L Labor das lachen Laden der Lampe die Land das Landkarte die Landschaft die lang lange langsam langweilig Lärm der lassen Lastwagen der laufen laut leben lebendig Lebensmittel die Lebensmittelgeschäft das Lebensraum der </p>	<p> Kantine die Karte die Kartoffel die Karton der Karneval der Kasse der Kasse die Kassette die Kassettenrekorder der Kassierer der Katze die kaufen Kaufhaus das Kaufmann der Kaugummi der kein... Keks der Keller der Kellner der kennen Kilo das Kilometer der Kind das Kindergarten der Kino das Kirche die liegen Lift der lila Limonade die Lineal das Linie die links Liste die Liter der/das Löffel der Lohn der los Luft die Lust haben lustig M machen Mädchen das Magen der Mahlzeit die Mai Make-up das mal Mal das manchmal man Mann der Mannschaft die </p>	<p> kopieren Korb der Körper der korrigieren krank Krankenhaus das Krankheit die Krankenpfleger der Krankenschwester die Krankenwagen der Krawatte die Krebs der Kreditkarte die Kreis der kreuzen Kreuzung die kriegen Krimi der kritisieren Kuchen der Küche die Kugelschreiber der Kuh die kühl Kühlschrank der Kuli der Mikrowelle die Milch die mindestens Mineralwasser das Minute die mischen mit mitbringen mitgehen Mitglied das mitkommen mitnehmen Mittag der Mittagessen das Mittagspause die Mittagszeit die Mittelmeer das mitten Mitternacht die Mittwoch mittwochs Möbel das Mode die modern Mofa das mögen möglich Moment der </p>
--	--	--

lebhaft	Mantel der	Monat der
lecker	Mappe die	Montag
Leder das	Markt der	montags
ledig	Marktplatz der	morgen
leer	Marz	Morgen der
Lehre die	Maschine die	morgens
Lehrer der	Mathe (matik) die	Motorrad das
Lehrgang der	Maus die	m□de
Lehrling der	Mechaniker der	M□lltonne die
leicht	Medikament das	Mund der
Leid tun	Meer das	M□nchen
leider	Meerschweinchen das	M□nze die
leihen	mehr	Museum das
leise	mehrere	Musik die
lernen	meinen	m□ssen
lesen	Meinung die	Mutter die
letzte	Menge die	Mutti
Leute die	(eine) Menge	N
lieb	Mensch der	nach
Liebe die	Men□ das	Nachbar der
Liebesfilm der	messen	nachher
lieber	Messer das	Nachmittag der
Liebblings...	Meter der	Nachrichten die
Lied das	Metzger der	n□chst
liefern	Metzgerei die	n□chste
Nacht die	Ohr das	Plan der
Nachteil der	Oktober	Plastik die
Nachtisch der	□l das	Platz der
N□he die	Oma die	p□tzlich
Nahrung die	Omelett das	Polizei die
Name der	Omi	Polizist der
Nase die	Onkel der	Pommes die
nass	Opa der	Pommes frites die
nat□rlich	Opi	Pop
Nebel der	optimistisch	Portion die
neben	orange	Post die
neblig	Orange die	Poster der/das
nehmen	Orangensaft der	Postkarte die
nein	Orchester das	Postleitzahl die
Nerven die	ordentlich	praktisch
nett	Ordner der	Praline die
neu	organisieren	Preis der
Neujahr	Osten der	preiswert
neulich	□sterreich	prima
nicht	□sterreich der	pro
nicht mehr	□sterreichisch	probieren
nichts	Ostern	Problem das
nie	Ostsee die	Programm das
niemand	P	programmieren
noch	Paar das	Projekt das
noch einmal	P□ckchen das	Prospekt der
noch nicht	Packung die	Pr□fung die
nochmal	Paket das	Pulli der
Norden der	Papier das	Pullover der

<p>Nordsee die normalerweise Note die notwendig November null nun nur nützlich O O.K. ob obdachlos oben Oberstufe die Obst das oder offen öffentlich öffentlicher Personenverkehr öffnen öffnungszeit die oft ohne Reise die Reisebüro das Reisebus der Reisende der Reisepass der reisen Reiseziel das reiten Religion die reservieren Reservierung die Restaurant das Resultat das Rettung die Rezept das Rhein der richtig Richtung die riechen Rindfleisch das Ring der Rock der Rollschuh der rosa rot Rücken der Rückfahrkarte die ruhig Rundfahrt die S</p>	<p>Parfüm das Park der parken Parkplatz der Partner der passieren Pause die perfekt Person die Personenzug der Persönlichkeit die pessimistisch Pfeffer der Pfennig der Pferd das Pflirsich der Pflanze die Pflicht die Pflichtfach das Pfund das Physik die Picknick das Pilz der Pizza die Schauspieler der Scheck der Scheibe die Schein der schick schicken Schiff das Schinken der schlafen Schlafanzug der Schlafsack der Schlafzimmer das schlank schlecht schließen schlimm Schlips der Schlittschuh laufen Schloss das schmal schmecken Schmerzen die Schmuck der schmutzig Schnee der schneiden schneien schnell Schnupfen der Schnurrbart der</p>	<p>putzen Pyjama der Q Quadrat das R Rad das Rad fahren Radier(gummi) der Radio das Rasen der Rathaus das rauchen Realschule die Rechnung die rechts Recycling das Regel die Regen der Regenschirm der regnen reich reichen Reis der Schwimmbad das schwimmen Sciencefiction die Sciencefictionfilm der See der See die Segelboot das segeln sehen sehenswert Sehenswürdigkeit die sehr Seife die sein seit seitdem Seite die Sekretärin die Sekunde die selbst Selbstbedienung die selten Sendung die Senf der September Serie die servieren Serviette die Sessel der sich setzen</p>
--	--	---

Saft der
sagen
Sahne die
Salat der
Salz das
Salzburg
sammeln
Samstag
samstags
Sandale die
Sänger der
satt
sauber
S-Bahn die
Schachtel die
Schade
schaden
Schaffner der
Schal der
Schale die
scharf
Schaf das
Schauer der
sich sonnen
Sonnenbrand der
Sonnenbrille die
Sonnencreme die
sonnig
Sonntag
sonst
sorgen für
Sorte die
Souvenir das
Spaghetti die
Spanien
Spanier der
spanisch
Spanisch
sparen
Sparkasse die
Spaß
spät
später
spazieren gehen
Speisekarte die
Speisesaal der
Spezialität die
Spiegel der
Spiegelei das
Spiel das
spielen
Spielplatz der
Spitze
Sport der

Schokolade die
schon
schon
Schrank der
schrecklich
schreiben
Schreibwaren die
Schuh der
Schuldirektor der
Schule die
Schüler der
Schutz der
schützen
schwach
schwarz
Schweinefleisch das
Schweiz die
Schweizer der
schweizerisch
schwer
Schwester die
schwierig
Schwierigkeit die
Stelle die
sterben
still
Stille die
Stimme die
stimmen
stimmt
Stock der
Strand der
Straße die
Straßenbahn die
Streit der
streiten
streng
Stück das
Student der
studieren
Studium das
Stuhl der
Stunde die
Stundenplan der
Sturm der
stürmisch
suchen
Süden der
super
Supermarkt der
Suppe die
süß
Süßigkeit die
Süßwarengeschäft das

Shorts die
sicher
Sicherheit die
sicherlich
singen
Sirup der
Sitz der
sitzen
sitzenbleiben
Ski fahren
so
so dass
Socke die
Sofa das
sofort
sogar
Sohn der
sollen
Sommer der
Sonderangebot das
Sonnabend
sonnabends
Sonne die
Teller der
Temperatur die
Tennis das
Teppich der
Test der
teuer
Theater das
Theaterstück das
Tier das
Tisch der
Tischtennis das
Toast der
Tochter die
Toilette die
toll
Tomate die
Torte die
total
Tour die
Tourismus der
Tourist der
Touristeninformation die
tragen
trainieren
traurig
treffen
treiben
Treppe die
trinken
trocken
Tschüs

sportlich
Sportplatz der
Sportzentrum das
Sprache die
sprechen
Sprechstunde die
Spulmaschine die
Staatsangehörigkeit die
Stadion das
Stadt die
Stadtbummel der
Stadtmitte die
Stadtplan der
Stadtrand der
Stadtrundfahrt die
stark
Station die
stattfinden
Staub saugen
stecken
stehen
steigen
um
Umfrage die
Umschlag der
umsteigen
Umwelt die
Umweltverschmutzung die
unbedingt
und
unfreundlich
ungeduldig
ungefähr
ungesund
unglücklich
unhöflich
Uniform die
Universität die
unmöglich
unsympathisch
unten
unter
Unterricht der
Unterschied der
unterschreiben
Unterschrift die
unterstützen
unterwegs
unzufrieden
Urlaub der
USA die
usw.
V
Vanille die

sympathisch
T
Tablette die
Tafel die
Tag der
Tagesmenü das
täglich
Tante die
Tanz der
tanzen
Tasche die
Taschengeld das
Tasse die
Taxi das
Technologie die
Tee der
teilen
Telefon das
telefonieren
Telefonkarte die
Telefonnummer die
Telefonzelle die
verpassen
Versammlung die
verschieden
verstehen
versuchen
Verzeihung die
Vetter der
Videospiel das
viel
viele
vielleicht
Viertel
Vitamin das
Vogel der
Volk das
voll
Volleyball der
Vollgas
von
vor
vorbereiten
vorgestern
Vorhang der
vorher
vor kurzem
Vormittag der
Vorname der
Vorort der
vorschlagen
Vorsicht
vorsichtig
Vorspeise die

T-Shirt das
tun
Tur die
Türke der
Türkei die
Turnen das
Turnhalle die
Tüte die
typisch
U
U-Bahn die
üben
über
überall
überhaupt
übermorgen
übernachten
übernachtung die
überraschen
überraschung die
überqueren
Uhr die
sich waschen
Waschmaschine die
Wasser das
WC das
wechseln
Wechselstube die
Wecker der
wegen
wegwerfen
wehtun
Weihnachten
weil
Wein der
Weintraube die
weiß
weit
welcher...
Wellensittich der
Welt die
wenig
wenn
wer
Werbung die
werden
Werken das
wert
Westen der
Wettbewerb der
Wetter das
Wetterbericht der
Wettervorhersage die
wichtig

Vater der	vorstellen	wie
Vati	Vorstellung die	wie bitte
Verantwortung die	Vorteil der	wie geht's
verbinden	Vorwahlnummer die	wie lange
verboten	vorziehen	wie viel
verbringen	W	wie viele
verdienen	Wagen der	Wievielte der
Verein der	Wahl die	wieder
Vergangenheit die	wählen	wiederholen
Vegetarier der	Wahlfach das	wiegen
vergessen	während	Wien
vergleichen	wahrscheinlich	Wiener Schnitzel das
Verhältnis das	Walkman der	wieso
verheiratet	Wand die	willkommen
verkaufen	wandern	Wind der
Verkäufer der	wann	windig
Verkehr der	warm	Winter der
(Verkehrs)stau der	warten auf	Wintersport der
verlassen	warum	wirklich
verletzt	was	wissen
verlieren	was für	witzig
wo	zahlen	zu Ende
Woche die	Zahn der	zu Fu.
Wochenende das	Zahnarzt der	zu Hause
woher	Zahnbürste die	Zucker der
wohin	Zahnpasta die	zufrieden
wohnen	zeichnen	Zug der
Wohnort der	Zeichnen das	zu hören
Wohnung die	zeigen	Zukunft die
Wohnwagen der	Zeit die	zumachen
Wohnzimmer das	Zeitschrift die	zurück
wolkig	Zeitung die	zurückkommen
Wolle die	Zelt das	zusammen
wollen	Zentimeter der	Zuschauer der
Wort das	Zentrum das	Zuschlag der
Wörterbuch das	Zettel der	zweite
wovon	ziehen	Zwilling der
wunderbar	ziemlich	zwischen
wünschen (sich)	Zimmer das	
Wurst die	Zirkus der	
Würstchen das	Zitrone die	
Z	Zoo der	
z.B.	zu	

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

**для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

ВСТУП

Сучасна парадигма шкільної освіти розглядає іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Такий підхід зорієнтовує процес навчання на формування у випускників загальноосвітніх навчальних закладів здатності до соціального контакту з представниками іншої лінгвокультури в найтиповіших ситуаціях мовленнєвої взаємодії. Досягнення цього рівня сформованості вмінь забезпечується взаємопов'язаним компетентнісним, комунікативним, когнітивним і соціокультурним розвитком учня.

Пропонована програма зовнішнього незалежного оцінювання створена з урахуванням основних положень [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#), Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (рівень B1) та рівнів навчальних досягнень випускників середніх шкіл, викладених у змісті чинної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України (2 - 11 класи), та також містить опис завдань, орієнтовані на школи з поглибленим вивченням іноземних мов, рівень складності яких відповідає рівню B2 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. У програмі також відображено міжнародний досвід визначення рівнів володіння мовою.

Зміст завдань для здійснення контролю якості сформованості іншомовної комунікативної компетентності уніфікується за видами і формами виконання та враховує особливості французької мови.

Об'єктами контролю є **розуміння мови на слух (аудіювання), читання і письмо** як комунікативні уміння, а також **лексичний і граматичний аспекти** іншомовної комунікації через **використання мови**. Дискретні лексичні одиниці та граматичні структури не є об'єктом контролю.

Зміст тестових завдань подається на автентичних зразках літературного мовлення, прийнятого у Франції, та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

УЧАСНИКИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

У зовнішньому незалежному оцінюванні з іноземної мови беруть участь випускники загальноосвітніх навчальних закладів усіх форм власності (далі - кандидати), які бажають навчатись у вищих навчальних закладах України, де іноземна мова включена до переліку предметів, необхідних для вступу на відповідний факультет.

МЕТА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Визначити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності у кандидатів відповідно до [Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти](#), чинних навчальних програм та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ТЕСТУ

РОЗДІЛ I. ЧИТАННЯ

Мета - виявити рівень сформованості умінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти у визначений проміжок часу, а також через використання мови з'ясувати рівень володіння лексичним і граматичним матеріалом, який дає їм можливість вільно спілкуватись у типових ситуаціях іншомовної комунікативної взаємодії.

Завдання для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності в читанні орієнтуються на різні стратегії: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання), повної інформації (вивчальне читання) та пошук окремих фактів (вибіркове читання).

Джерелами для добору текстів слугують автентичні інформаційно-довідкові, рекламні та газетно-журнальні матеріали. Зміст текстів узгоджується з навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (рівень B1) та для шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (рівень B2).

Тексти можуть містити візуальну інформацію до змісту, що допоможе кандидату визначити мету повідомлення. У більших за обсягом автентичних текстах, які можуть бути представлені у вигляді фрагментів із брошур, журнальних оголошень або інформації з веб-сторінок, запитання, спрямовані на пошук окремих фактів, повинні стосуватися інформації, з якою кандидати можуть зустрітись у реальних ситуаціях спілкування. Послідовність сформульованих запитань відповідає логіці появи цієї інформації в тексті.

Тексти для ознайомлювального читання можуть містити до 5 % незнайомих слів, а для вивчального та вибіркового читання - до 3 %, про значення яких можна здогадатись із контексту, за словотворчими елементами, за співзвучністю з рідною мовою (слова-інтернаціоналізми). Загальний обсяг текстів складає 1600 (рівень B1) та 2100 слів (рівень B2).

Вимоги до практичного володіння умінням читати для базового рівня (B1)

У тестах оцінюється рівень розуміння тексту, уміння кандидата виокремлювати ключову інформацію, узагальнювати зміст прочитаного, робити висновки, висловлювати власне ставлення до отриманої інформації.

Кандидат уміє

- читати (з повним розумінням) тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі;
- виокремлювати загальну інформацію та детальну інформацію із текстів, що використовуються в повсякденному спілкуванні;
- виділяти детальну інформацію про осіб, факти, події та інше;
- диференціювати основні факти і другорядну інформацію;
- розрізняти фактографічну інформацію та враження;
- сприймати точки зору авторів на конкретні та абстрактні теми;
- працювати з різножанровими текстами;

- переглядати текст або серію текстів з метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання;
- визначати структуру тексту і розпізнавати логічні зв'язки між його частинами.
- встановлювати значення незнайомих слів на основі здогадки, малюнка, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі.

Вимоги до практичного володіння умінням читати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

- розуміти деталі, думку та ставлення автора у тексті, визначати мету, ідею висловлювання
- вміти відтворювати зв'язність та послідовність логічних зв'язків у тексті

Типи текстів

- статті із періодичних видань;
- особисті листи;
- листівки;
- оголошення, реклама;
- розклади (уроків, руху поїздів тощо);
- меню, кулінарні рецепти;
- програми (телевізійні, радіо тощо);
- інформаційно-вказівні знаки;
- вивіски;
- інструкції на товарах широкого вжитку;
- інформація на упаковках з продуктами харчування;
- інформаційні як друковані, так і електронні повідомлення.

Форми завдань

- Завдання множинного вибору до кожного тексту (вибір однієї правильної відповіді із трьох).
- Завдання альтернативного вибору (правильно / не правильно).
- Завдання множинного вибору до тексту (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох).
- Завдання множинного вибору на заповнення пропусків у тексті (вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих).

Частина II. ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

Мета - визначити сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу, що надасть можливість учням вільно спілкуватися.

Вимоги щодо практичного володіння лексичним та граматичним матеріалом

У тестах оцінюється сформованість мовних умінь та навичок, а також якість засвоєння лексичного і граматичного матеріалу у випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Випускник володіє необхідним запасом словникового складу та граматичного матеріалу, вміє аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова, розуміє значення слів відповідно до контексту, розуміє логічні зв'язки між частинами тексту.

Типи текстів

Автентичні тексти (відповідно до рівнів B1 та B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти), невеликі за обсягом. Обсяг текстів складає 400 - 450 слів (рівень B1) та 500 - 550 слів (рівень B2).

Завдання завжди пов'язані із ситуаціями спілкування згідно з чинними навчальними програмами. У тестах використовуються зразки писемного мовлення Франції. Тест складається з коротких текстів та завдань до них.

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді;
- на заповнення пропусків у тексті.

РОЗДІЛ II. ПИСЕМНЕ МОВЛЕННЯ

Мета - визначити рівень сформованості у кандидатів умінь, необхідних для виконання на письмі комунікативних завдань, які пов'язані з повсякденним життям.

Цей розділ тесту передбачає створення власного писемного висловлювання та зорієнтований на виконання комунікативно-творчих завдань: перефразування; написання короткого повідомлення у формі листівки, записки або електронного листа; написання розповіді або неофіційного листа. Зміст завдань пов'язаний з інтересами та комунікативними потребами кандидатів та узгоджується зі шкільною програмою.

Завдання для писемного мовлення формулюються у вигляді мовленнєвих ситуацій, у змісті яких мають бути чітко визначені мета і об'єкт спілкування. Вибір комунікативної ситуації передбачає міжкультурне спілкування, а відтак зміст мовленнєвих ситуацій має включати соціокультурні особливості країни, мова якої вивчається, і України. Обсяг письмового повідомлення не менше 100 слів (відповідно до рівня B1) та 150 слів (відповідно до рівня B2) Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для базового рівня (B1)

Тест перевіряє уміння здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених комунікативних завдань. Перевіряється також рівень володіння функціональними стилями писемного мовлення у межах, визначених навчальною програмою.

Кандидат уміє

- писати особисті листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається, розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи аналогічну інформацію;
- повідомляти про перебіг подій, описувати людину або предмет;
- писати повідомлення про побачене, прочитане, почуте;
- висловлювати та обґрунтовувати власну точку зору;
- писати поздоровлення, запрошення, оголошення, записки, електронні листи;
- заповнити анкету;
- ідентифікувати та вибирати адекватні формулювання, використовуючи відповідний лексико-граматичний діапазон.

Вимоги щодо практичного володіння умінням писати для поглибленого рівня (B2) (додатково до базового рівня)

Кандидат уміє

- надавати роз'яснення до висловленої думки, наводити приклади з власного досвіду;
- описувати, пояснювати, доповідати про перебіг подій, переконувати у власному висловлюванні, порівнювати та протиставляти ідеї.

Частина IV. РОЗУМІННЯ МОВИ НА СЛУХ (АУДІОВАННЯ)

Мета - визначити рівень сформованості у випускників навичок та умінь, необхідних для розуміння інформації опосередковано (у аудіозапису).

Вимоги щодо практичного розуміння мови на слух як видом мовленнєвої діяльності

У тесті перевіряється уміння зрозуміти основний зміст текстів певної тематики спілкування та вибрати необхідну інформацію з прослуханого (рівень B1) та повністю зрозуміти текст на слух, виокремити та зрозуміти специфічну інформацію (імена, дати, топографічні назви, інструкції тощо) на (рівень B2).

Форми завдань

- із вибором однієї правильної відповіді;
- на заповнення пропусків у тексті.

Обсяг звучання запропонованих автентичних фрагментів до 2-х хвилин (рівень B1) та 4 хвилини (рівень B2).

СФЕРИ СПІЛКУВАННЯ І ТЕМАТИКА ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, АУДІОВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МОВИ

I. Особистісна сфера

Повсякденне життя і його проблеми.

Сім'я. Родинні стосунки.

Характер людини.

Режим дня.

Здоровий спосіб життя.

Дружба, любов.

Стосунки з однолітками, в колективі.

Світ захоплень.

Дозвілля, відпочинок.

Особистісні пріоритети.

Плани на майбутнє, вибір професії.

II. Публічна сфера

Навколишнє середовище.

Життя в країні, мова якої вивчається.

Подорожі, екскурсії.

Культура і мистецтво в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Спорт в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Література в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Засоби масової інформації.

Молодь і сучасний світ.

Людина і довкілля.

Одяг.

Покупки.

Харчування.

Науково-технічний прогрес, видатні діячі науки.

Україна у світовій спільноті.

Свята, знаменні дати, події в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Традиції та звичаї в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Видатні діячі історії та культури України та країни, мова якої вивчається.

Визначні об'єкти історичної та культурної спадщини України та країни, мова якої вивчається.

Музеї, виставки.

Кіно, телебачення.

Обов'язки та права людини.

Міжнародні організації, міжнародний рух.

III. Освітня сфера

Освіта, навчання, виховання.

Шкільне життя.

Улюблені навчальні предмети.

Система освіти в Україні та в країні, мова якої вивчається.

Іноземні мови у житті людини.

ВИМОГИ ЩОДО ВОЛОДІННЯ МОВНОЮ КОМПЕТЕНЦІЄЮ ГРАМАТИЧНИЙ ІНВЕНТАР (не є об'єктом контролю)

Іменник

Рід (чоловічий, жіночий)

Однина

Множина

Артикль

Означений

Неозначений

Частковий

Відсутність артикля

Прикметник

Місце прикметника у реченні

Ступені порівняння прикметників

Вказівний

Присвійний

Неозначений

Питальний

Узгодження прикметників

Займенник

Види займенників

Особові

Відносні

Вказівні

Присвійні

Неозначені

Питальні

Дієслово

Правильні та неправильні дієслова

Стверджувальна, питальна та заперечна форми

Наказовий спосіб

Герундій

Дієприкметник

Дієслівні конструкції

Категорії та види прислівників

Ступені порівняння

Числівник

Кількісні та порядкові числівники

Прийменник

Види прийменників

Сполучники

Види сполучників

Речення

Прості речення

Безособові речення

Складні речення

Умовні речення

Пряма й непряма мова

Словотворення

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ (не є об'єктом контролю)

Лексичний мінімум вступника складає 2500 одиниць, відповідно до тематики ситуативного спілкування, передбаченої Програмою загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов (рівень стандарту), та складають загальноповсякденні слова, які зазвичай використовують носії мови у повсякденних ситуаціях спілкування. Список слів додається.

Vocabulaire

Les instructions pour faire les devoirs

- Choisissez la bonne réponse dans la liste.
- Cochez la bonne phrase / la case.
- Complétez... en français.
- Décrivez...
- Écoutez / lisez l'exemple.
- Écrivez environ... mots.
- Écrivez... une phrase / les détails / la bonne lettre / une lettre (A, B, C ou D)... dans le bon ordre.
- Expliquez...
- Faites correspondre...
- Faites une liste... en français.
- Identifiez les phrases correctes. Écrivez P (positive), N (négative) ou P+N (positive et négative);
- Indiquez si les phrases sont vraies (V) ou fausses (F) ou si on ne sait pas.
- Lisez... le texte / la lettre / les phrases suivantes.
- Mettez...(e.g. les illustrations) dans le bon ordre.

- Mentionnez...
- Notez...
- Regardez cette publicité / ces illustrations.
- Remplissez la grille en français.
- Répondez aux questions en français.
- Soulignez...
- Trouvez la bonne reponse.
- Utilisez les mots dans la liste ci-dessous.

1. Train de vie

A. Existence, non-existence

l'étranger	il y a	ne...personne
�tre	la forêt	ne...plus
�tre situé	ne...jamais	ne...rien
il n'y a pas	ne...pas	se trouver

(b) Presence, absence

absent	ici	oui
avec	à	présent
encore	non	sans

C. Availability, nonavailability

avoir	il me reste	peut-être
avoir besoin de	impossible	possible
il me faut	ne pas avoir	

D. Occurrence, nonoccurrence

avoir lieu	pas encore
par chance	se passer

E. Démonstration

�a	cela	voilà
ce / cette / ces	voici	

2. Espace

A. Location

�	de l'autre cote	entre
a côté de	dedans	jusqu'à
au bord de	dehors	à-bas
au bout de	derr�re	partout
au fond de	devant	sous
au milieu de	en	sur

autour de	en bas	vers
contre	en haut	y
dans	en face de	

B. Distance

□...m□tres d'ici etc.	par ici / par □	pr□s de
□quelle distance?	partout	proche
loin de	pr□s, tout...	

C. Mouvement

aller	partir	sortir
arriver	quitter	tomber
descendre	rentrer	tourner
entrer	retourner	traverser
monter	revenir	venir

D. Direction

nord, sud, est, ouest	tout droit	de
□droite	toutes directions	d'o□
□gauche	E. Origine	de quelle direction?

F. Mouvement avec une personne ou un objet.

accompagner	apporter	conduire
emmener	prendre + transport	suivre
mettre	rouler	

G. Places

banlieue	c□te	quartier
campagne	en ville	r□gion
centre	mer	village
centre-ville	montagne	ville
chez	pays	

H. Dimensions

bas	gros	mince
court	haut	moyen
□troit	large	petit
grand	long	

3. Temps

A. Calendrier

c'est le premier/le	c'est quel jour?
deux...	quelle est la date?

Jour:

lundi, mardi, mercredi, jeudi, vendredi, samedi, dimanche

Mois:

janvier, février, mars, avril, mai, juin, juillet, août, septembre, octobre, novembre, décembre

Saisons:

printemps, été, automne, hiver

An:

année	mois	rentrée (scolaire)
congé	Noël	saison
fête	Nouvel An	semaine
jour	Pluies	vacances
jour férié	quinze jours	week-end

B. Heure

Nombre: 1-60	après-demain	moment, en ce
(?) quelle	après-midi	moment
heure...?	aujourd'hui	nuit
? 9 heures etc.	avant	pendant
demie	avant-hier	ricement
environ	bientôt	ricent
heure	ce matin	soir
il est...heure(s)	de bonne heure	soirée
midi	demain	tard
minuit	en train de	tôt
minute	hier	combien de
moins	instant, dans un	temps?
quart	instant	durer
quelle heure est-il?	lendemain	jusqu'
vers	maintenant	longtemps]
	matin	temps

E. Frequence

d'habitude	parfois
de temps en	quelquefois
temps	seul
encore une fois	seulement
fois	souvent
en général	toujours
généralement	tous les jours
le lundi etc.	toutes les...
normalement	minutes

G. Imminence

? bientôt	? l'heure
? demain	? lundi etc.

F. Sequence

alors
après
d'abord
enfin
ensuite
et
plus tard
puis

en retard
sur le point de

□ l'avance □ tout □ l'heure tout de suite

H. Rapidity

□ toute vitesse lent rapidement
cent kilomètres □ lentement soudain
l'heure etc. rapide vite

I. Contemporaneousness

en même temps pendant que

(j) Begin, continue and end

(s)'arrêter continuer finir

□ partir de d'abord terminer

commencer fin

(k) Change and permanence

changer devenir rester

4. Qualities and Characteristics

(a) Size

centimètre mesurer pointure

combien? (...mètres) taille

comment? mètre

kilomètre peser (...kilos)

(b) Age

adolescent vieux vide

adulte C. Apparence D. Quantité

âge avoir l'air assez

jeune beau beaucoup

ancien dur boîte

avoir...ans joli bouteille

bon laid chaque

cadet plein douzaine

jeune propre encore du / de la

moderne sale etc.

n° le... sec gramme

neuf (nouveau) sembler kilo

nouveau s'ouvrir litre

paquet strict morceau

pas mal de rien rond

peu tout F. Température

plein de tranche climat

plus tris degré

faire, avoir, être +

plusieurs	un peu	chaud, froid
pot	un / une / des	m□t□o
presque	unique	temp□rature

quelques

rare

(e) Shape

cart□

G. Qualit□

abominable

affreux

agr□able

aimable

amusant

bavard

bien

bon

c□□bre

chouette

comique

compliqu□

confortable

dangereux

dr□le

excellent

faible

fantastique

fort

frais / fra□che

g□nial

gentil

important

inutile

joyeux

mauvais

meille ur

mieux

nul

pauvre

pire

p□nible

pratique

riche

simple

typique

utile

(h) Access

complet

ferm□

fermer

interdit

libre

occup□

ouvert

ouvrir

(i) Value

argent,... de

poche

bien / mal pay□

billet, billet

de... euros

bon march□

centime

cher

co□ter

euro

franc

gratuit

monnaie

p□ce (coin) e.g.

p□ce

de... euros

prix, ...fixe,

...reduit

r□duction

salaire

soldes

(j) Correctness

avoir raison

avoir tort

correct

corriger

devoir

erreur

exact

exactement

faute

faux

il faut

juste

r□cessaire

obligatoire

parfait

vrai

(k) Nationality

Nationalités :	Américain	Autriche
Allemand	Anglais	autrichien
belge	finlandais	irlandais
britannique	français	italien
canadien	gallois	Norvège
Danemark	grec	portugais
écossais	Grec	Suède
espagnol	hollandais	suisse

Pays et continents

Afrique	Europe	Royaume-Uni
Allemagne	Finlande	Suisse
Amérique	France	Ukraine
Angleterre	Grande-Bretagne	+ la location
Autriche	Grec	géographique
Belgique	Hollande	Douvres
Canada	Irlande	Edimbourg
Ecosse	Italie	Londres
Espagne	Pays de Galles	Manche
Etats-Unis	Portugal	Méditerranée

(l) Facility

aider	essayer (de)	problème
difficile	facile	
difficulté	pouvoir	

(m) Interest

animé	d'accord	je veux bien
avec plaisir	enchanté	magnifique
barbant	ennuyeux	moche
bof!	entendu	passion
bonne idée	extra	passionnant
bravo	favori	plaire
ça dépend	formidable	s'il vous plaît
ça me fait rire	intéressant	super
ça ne va pas	intéresser, s'...	
ça va	j'en ai marre	

N. Emotion

adorer	détester	prétendre
aimer	dommage	s'excuser
avoir de la chance	énervé	triste

avoir peur	mon Dieu	zut
content	passionner	
d'so	plaire	

(o) Strength

aller bien / mieux	fatigu	pauvre
comme ci comme ça	fort	riche
être en forme	malade	sain
faible	nul	sant

P. Matériels

bois	plastique
papier	verre

Q. Goût et odeur

délicieux	odeur	sucré
goût	parfum	
goûter	sentir, ...bon / mauvais	

R. Couleur

de quelle couleur?	foncé	rose
blanc	gris	rouge
bleu	jaune	roux
blond	marron	vert
brun	noir	violet
clair	orange	

S. Les caractéristiques personnels

casse-pieds	impoli	personnalité
goïste	intelligent	pessimiste
équilibré	malheureux	plein de vie
fatigant	(mal)honnête	poll
généreux	méchant	sportif
heureux	optimiste	sympa
idiot	paresseux	timide
impatient	patient	travailleur

(t) Audibility

bruit	entendre	silence
calme	fort	
écouter	rapporter	

(u) Degree, manner

surtout	vraiment
---------	----------

5. Mental Notions

(a) Senses

avoir faim

avoir soif

regarder

B. Communication

(s')appeler

bavarder

comprendre

demander

discuter

(c) Expression

avoir envie

désirer

(d) Reflection

à mon avis

choisir

choix

croire

6. Relations

(a) Logical

aussi

c'est-à-dire

car

cependant

comme

(b) Actions

acheter

s'amuser

apprendre

s'asseoir

boire

chercher

comparer

se coucher

danser

dormir

envoyer

étudier

faire

fumer

revoir

toucher

voir

écrire

langue

lettre

mot

parler

espérer

savoir

décider

opinion

oublier

penser

done

mais

ni

non plus

ou

inviter

jouer

(se) laver

(se) lever

lire

louer

manger

marcher

nager

passer le temps □

payer

perdre

porter

pousser

vue

raconter

répondre

sourire

répondre

voix

vouloir

rappel

souvenir

parce que

pourquoi

si

prêter

se promener

recevoir

refuser

rencontrer

réserver

se réveiller

signer

tirer

travailler

trouver

utiliser

vendre

visiter

gagner

préparer

voyager

(c) Question words

combien

pourquoi

que

comment

qu'est-ce que

quel/quelle

est-ce que

qu'est-ce que e'est

qui

où

quand

quoi

(d) Indefinites

aucun

on

quelqu'un

chose

pas grand-chose

quelque chose

gens

personne

sorte

(e) Referring to the Future

à l'avenir

prochain e.g. bientôt

pour

prochain, la semaine

prochaine

+ Future tense

aller + infinitif

je voudrais + infinitif

Present tense + future time

reference

+ see 3 c General Notions

(f) Referring to the Present

Present tense

+ see 3 c General Notions

(g) Referring to the Past

c'était

Il a fait 2 ans que j'habite ici etc.

dans le passé

déjà

depuis

dernier e.g. samedi

l'année dernière etc.

il y avait

dernier,

il y a + temps (...déjà)

+ Past tenses

H. Ownership

(c'est) moi etc.

Avoir + les adjectifs et les pronoms possessifs

(i) Similarity and difference

à part

différent

sauf

autre

contre pour / contre

aussi...que

avantage

inconvenient

moins...que

contraire

même

plus...que

différence

par contre

+ regular comparatives

Nombres

1-1000 +million

cinquième etc.

Les lettres de l'alphabet

Pronoms

Thème 1 Mon monde

Moi, ma famille, mes

amis

agent de police

ami

amitiés

animal

anniversaire

au revoir

avenue

barbe

beau-frère

beau-père

belle-mère

belle-soeur

bien sûr

bienvenue

bon anniversaire

bon voyage

bon week-end

bonjour

bonne année

bonne chance

bonne fête

bonne nuit

bonsoir

boucher

boulangier

boulevard

bureau

Ça va?

caissier

parents

père

pleurer

poisson

cafélibataire

chat

chatain

chauffeur

cheval

cheveux

chien

chmage

chmeur

cochon d'Inde

coiffeur

copain / copine

correspondant

cousin

demi-frère

demi-soeur

dentiste

directeur

divorcé

emploi

employé (de banque

etc.)

enfant

épouse

épiciier

facteur

famille

femme

fermier

filie

fil

frère

gant

course

cyclisme

disco (thèque)

disque; disque compact

garçon

garçon de café

grand-mère

grands-parents

grand-père

habiter

hamster

homme

hospitalité

hôtesse de l'air

infirmier / infirmière

informaticien

ingénieur

invitation

lapin

lunettes

madame

mademoiselle

maman

mari

maré

médecin

membre(s) de la famille

merci

mère

métier

monsieur

mort

naissance

nom

oiseau

oncle

papa

ping-pong

piscine

planche à roulettes

portable

prénom	chècs	prêt
présenter	empêcher	promenade
professeur	entraînement	radio
profession	équipe	randonné
propriétaire	quitation	rendez-vous
remercier	film	roman
rire	foot	rugby
rue	football	sauter
sac à main	frapper	se baigner
salut	golf	s'entraîner
sans travail	groupe	se reposer
secrétaire	guitare	si on allait...?
séjour	gymnastique	skate
séparé	handball	ski
serveur	hockey	ski nautique
sœur	jeu	sport
souris	jeu-vidéo	stade
tante	judo	télévision
travailler comme / chez	lecture	tennis
/dans	loisir	terrain
vendeur	match	théâtre; faire du théâtre
visage	membre	vélo
visite	montrer	voile
voisin	musique (pop /	volley
yeux	classique / rock)	1 Habitation et
Intérêts et hobbies	natation	location
alpinisme	occasion	Environnement
athlétisme	on se retrouve quelle	à pied
baladeur	heure?	adresse
bande dessinée	orchestre	appartement
basket	ordinateur	arbre
boules	pare	armoire
boum	partie	arrêt d'autobus
camping : faire du	passe-temps	auto
camping	patin à glace	autobus
cartes	patin à roulettes	balcon
cassette	patin à voile	bâtiment
CD	patiner	bord
cinéma	patinoire	bruit

club	pêche (pecher a la	bureau des objets
concert	ligne)	trouvés
concours	photo	bus
courir	piano	canapé
car (coach)	magasin	voiture
cathédrale	mairie	vue
cave	maison	WC
chaîne-stéréo	métro	1D. La vie quotidienne
chaise	meuble	affaires
chambre	miroir	aller au lit
champ	monument	(s')approcher
château	moquette	argent
chauffage central	mouton	argent de poche
code postal	mur	bain
coll�ge/C.E.S	musée	biscuit
congestionnement	(en) panne	café
cuisine	partager	café-c�me
cuisinière électrique / à	pelouse	cantine
gaz	p�ce	céréales
déménager	placard	chips
distractions	place	cours; avoir cours à
domicile	plage	croissant
douche	plante	déjeuner
�cole, �cole primaire	pollué	(se) dépêcher
�glise	pont	dessert
endroit	port	devoirs
escalier	porte	dîner
espaces	poster	eau
�tage	recycler	frites
fauteuil	réveil	fruit
fenêtre	rez-de-chaussee	gâteau
ferme	rideau	goûter
fleur	rivière	heure du déjeuner
four (� micro-ondes)	route	jus de fruit, d'orange
frigo	salle �manger	etc.
garage	salle de bains	lait
gare	salle de séjour	pain (... grillé)
gare routière	salon	petit déjeuner
gazon	SNCF	potage

habitant	station	récréation
hi-fi	stationnement	repas
historique	stationner	r�ti
hôtel de ville	table	sandwich
immeuble	tapis	se baigner
industriel	t�ophone	se brosser (les dents /les cheveux)
jardin	toilettes	se doucher
lampe	train	(s')habiller
lavabo	trajet	se peigner
lave-vaisselle	vache	soupe
lit	verts	thé
machine �laver	vivre	note
toast	dialogue	option
uniforme	discipline	page, c'estquelle...?
vaisselle	échange	partenaire
vêtements	éducation physique /	travailler avec un / une
viande	EPS	partenaire
1E. �cole et les projets	Ève	passer un examen
d'avenir	emploi du temps	pause-déjeuner
allemand	enseignement	petit emploi
ambiance	en sixième etc.	physique
anglais	épeler	poser des questions
appel	épreuve	privé
apprenti(e)	espagnol	projet
apprentissage	étude	que veut dire... en anglais?
art dramatique	étudier	recreation / récré
atelier	examen	r�gle
avenir	faire attention	règlement
bac(calaur�at)	français	religion
bibliothèque	géo	résultat
bic	géographie	retenue
biologie	gomme	salle de classe
�a s'écrit comment?	histoire	sciences
cahier	histoire géo	sciences naturelles
centre sportif	informatique	scolaire; journée
chimie	instruction civique	scolaire
classe (= année)	je n'ai pas de...	sondage
coll�ge	je ne sais pas	
comment dit-on...en	je peux avoir...?	

français?	laboratoire	stylo
copiere	leçon	tableau
cour	livre	technologie
cours	lycée	travail
crayon	maths	travaux manuels / EMT
de rien	matière	trimestre
décrire	métier	tu es en quelle classe?
demi-pensionnaire	mi-temps	tu peux me prêter...?
dessin	mi-trimestre	tu veux m'aider?
dessiner	mixte	

Thème 2 Vacances. Loisirs. Voyage.

aéroport	carnet	défense de
aller-retour	carrefour	départ
aller simple	carte	département
arrivé	circulation	destination
automobiliste	classe	direct
autoroute, la A6 etc.	coin	direction
bagages	composter	embouteillage
billet	conducteur	entré
buffet	consigne (automatique)	essence
excusez-moi	Route Nationale, la N7	ensoleillé
feux, feu rouge	etc.	faire du brouillard
frein	salle d'attente	faire du soleil
fumeur, non-fumeur	sortie	faire du vent
gendarme	sortie de secours	faire mauvais
guichet	station-service	geler
hôpital	ticket	gîte
horaire	transports en commun.	hôtel
ligne	valable	lie
moteur	vérifier	lac
pardon	voie	neige
permis (de conduire)	voyageur	neiger
piéton	2B Tourisme	nuage
plan (de la ville)	l'étranger	page
police-secours	agence de voyages	pleuvoir
portière	avion	pluie
public	bateau	pluvieux
quai	camping, faire du	prévisions
renseignements	camping	restaurant

réservation
retour
rond-point
roue

2C Accommodation

amicalement
ascenseur
auberge de jeunesse
(en) avance
balcon
bar
brosse  dents
chambre de libre
chambre, ...double, ...
de
famille, ...pour une
personne
c  / clef
confirmer
dentifrice
eau potable / non
potable
emplacement
garer
loger
par, ... personne, ...nuit
parking
passeport
limonade
mademoiselle!
menu à...euros, ...à
prix fixe
omelette
p t 
pâtes
pâtisserie
pêche
petits pois
pizza

caravane
dortoir
douane
drapeau

pension comp te;
demi-pension
place
pour ...nuit, ...personne
recommander
savon
servir
serviette
tente
2D Week-end. Activités
addition
assiette
baguette
balle
ballon
beurre
b re
boeuf
boisson
bol
boules
c'est quoi?
carte (menu)
plat principal
pore
poulet
pour commencer
queue
riz
salade
sauce
saucisse
saucisson
se baigner

sable
valise
vol

chocolat chaud
cidre
ciel
coca
colline
commander
couloir
couteau
c pe
croque-monsieur
crudivit s
cuiller / ère
eau minérale
fourchette
fromage
fruits de mer
garçon!
glace
hamburger
haricot vert
hors-d'oeuvre
jambon
 gume
spaghettis
spécialité
sports d'hiver
steak
sucre
tasse
tomate
vanille
veau
végétarien
vin

planche □voile	service	voile
plat	service (non) compris	volley
plat du jour	ski	yaourt
2E Services		
alimentation	couper	mettre □la poste
ambulance	d□crochez	nez
attendez la tonalit□	dent	nombre
au secours	d□pliant	objets (trouv□s)
avoir mal + partie du	docteur	office de tourisme
corps	doigt	oeil / yeux
banque	dos	oreille
bles□	enrhum□	paquet (parcel)
bo□te aux lettres	entr□e	pastilles
bouche	□picerie	p□tisserie
boucherie	estomac	pharmacie
boulangerie	excursion	pharmacien
boutique	fi□vre	police
bras	genou	poste
brochure	gorge	pourboire
bureau de change	grand magasin	raccrochez
bureau de	grave	retirez (la t□□carte)
renseignements	grippe	rhume
cabine t□□phonique	heurter	sac de couchage
caisse	hypermarch□	sapeurs-pompiers
carte postale	incendie	sirop
casser	introduisez (la t□□carte	supermarch□
ceinture de s□curit□	/une	syndicat d'initiative
centre commercial	p□ce de ...euros(s)	tabac, bureau de...
charcuterie	jambe	t□□carte
ch□que de voyage	lettre	t□te
cirque	librairie	timbre (□ ...euros)
composez le num□ro	location	trousse de premiers
comprim□s	main	secours
confiserie	mal au cceur	ventre
corps	march□	vomir
cou	m□dicament	VTT
Theme 3 Le travail et le style de vie		
chanter	cidre	p□che
courses	citron	petits pois

débarrasser
jardinage
ménage
nettoyer
passer l'aspirateur
poubelle
ranger
religieux
spécial
vaisselle
3B La santé
abricot
ananas
baguette
banane
beurre
bière
bifteck
boeuf
boisson
bon appétit
bonbon
carotte
cerise
champignon
chocolat
chocolat chaud
chou
chou-fleur

3C Le travail

l'appareil
ail
baby-sitting
client
connaître
de la part de qui
distribuer
économies
emploi

coca (cola)
confiture
crème
crêpe
eau minérale
farine
feu
(en) forme
fraise
framboise
fromage
fruits de mer
glace
gras
hamburger
haricot vert
huile
jambon
gomme
limonade
montre
moutarde
nourriture
oeuf
oignon
omelette
parfum
pât
pâtes

message
mètre
numéro de téléphone
organiser
patron
photocopie
rappeler
répondeur
salaire

pizza
plat
plat principal
poire
poivre
pomme
pomme de terre
porc
poulet
raisin
riz
salade
sauce
saucisse
saucisson
sel
spaghetti
spécialité
steak
sucre
tomate
vanille
veau
végétarien
vin
vinaigre
vitamine
yaourt

varié

3D Loisirs

part
accepter
acteur / actrice
attendre
bal
balcon
brochure

job	stage	bureau de
journal	taxi	renseignements
laisser	téléphone portable	certainement
livrer	tout le monde	chanson
machine	usine	chanteur / euse
cirque	dépouvante	raison
de science-fiction	d'horreur	regretter
dépliant	de science-fiction	salle
dessin animé	il s'agit de	séance
le documentaire	informations	série
drôle	liste	sous-titré
émission	malheureusement	spectacle
entrée	office de tourisme	surprise
étudiant	pièce d'identité	syndicat d'initiative
excursion	pièce de théâtre	touriste
feuilleton	place	vedette
film:	policier	version
comique	programme	française/originale
d'amour	proposer	
d'aventures	publicité	
3E Achats		
achat	grand magasin	pyjama
alimentation	hypermarché	rayon
appareil-photo	imper(méable)	robe
ascenseur	jean	sac
banque	jupe	shopping
baskets	laine	short
blouson	librairie	sous-sol
boucherie	magazine	supermarché
boulangerie	maillot ... de bain	sweat-shirt
boutique	manteau	tabac, bureau de ...
cadeau	marchand	trou
caisse	marché	T-shirt
carte de crédit	mode	veste
casquette	montre	Thème 4 Les jeunes et
centre commercial	mouchoir	la société
chapeau	offre	amour
charcuterie	paire	bête
chaussette	pantalon	critiquer

chaussure
chemise
confiserie
coton
cravate
cuir
dépenser
enveloppe
 picerie

4B Environnement

camion
centre de recyclage
circulation
fun le
gaz
heure d'affluence
jeter
local
logement
maison individuelle
monde
par terre
pollué
pollution
recycler
studio
transports en commun
trottoir
zone piétonne

4C  ducation

affaires de sport
  la mode
apprenti(e)

4E Les faits sociaux et les responsabilités

alcool
annonce
cancer
cigarette

parapluie
parfum
parfumerie
pâtisserie
pharmacie
pique-nique
portefeuille
porte-monnaie
pull(over)

cité
danger
déchets
apprentissage
attaquer
bac(calaur at)
bijouterie
causer
chic
démodé
discipline
encourager
formation, ...continue;
...professionnelle
garder
graffiti
lycée technique
maquillage
note
option
privé
protection
prof ger

drogue
drogué
habitude
image

dispute
permission
petit(e) ami(e)
rapports
réaction
s'entendre avec
sage
se disputer
sens de l'humour

embouteillage
environnement
espace
r gle
résultat
retenue
sécurité
vandalisme
violence
+ see 1D, 1E

4D Les projets d'avenir

avenir l' (m)
commerce
en plein air
fac
faire dans la vie
marketing
responsabilité
tourisme
université

maladie
offre d'emploi
s'habituer
tabac

□	□pied	ao□t
□bient□t	□toute □l'heure	appareil-photo l' (m)
□c□t□ (de)	□toute vitesse	appartement l' (m)
□demain	abricot l' (m)	appel l' (m)
□droite	amusant	appeler s'...
□gauche	amuser, s'...	app□tit l'(m)
□l'appareil	an l' (m)	apporter
□l'avance	ananas l'(m)	apprendre
□l'avenir	ancien	apprenti l' (m),
□l'□tranger	anglais	apprentie l' (f)
□l'heure	Angleterre l' (f)	apprentissage l' (m)
□...kilon□tres/ m□tres/minutes	animal l' (m)	apr□s
□la mode	anim□	apr□s-demain
□moi etc.	ann□e l' (f)	avoir; avoir lieu
□part	anniversaire l' (m)	avril
□partir de	annonce l' (f)	
B	anorak l' (m)	
baby-sitting le; faire du baby-sitting	bagages les (m)	bain le
bac(calaur□at) le	baguette la	bal le
balcon le (balcony; circle)	baigner, se...	
balle la	besoin le; avoir besoin de	bonbon le
17.4 Alphabetical Vocabulary List	b□te	bonjour
French A - General Certificate of Secondary Education, 2010	beurre le	bonne ann□e
examination	bibliotheque la	bonne chance
64 hij	bic le	bonne f□te
ballon le	bien	bonne id□e
banane la	bien s□r	bonne nuit
bande dessin□e la	bien pay□	bonsoir
banlieue la	bient□t	bord le; bord de la mer
banque la	bienvenue la	bouche la
bar le	b□re la	boucher le
barbant	bifteck le	boucherie la
barbe la	bijouterie la (jewellery)	boulangier le
	billet le (ticket; banknote)	boulangerie la
	biologie la	boules les (f)
	biscuit le	boulevard le
		bourn la
		bouteille la

bas	blanc	boutique la
basket le (basketball)	bleu	bras le
baskets les (m/f) (trainers)	blond	bravo
bateau le	blouson le	britannique
bâtiment le	boeuf le	brochure la
bavard	bof!	brosse �dents la
bavarder	boire	brouillard le; faire du brouillard
beau;	bois le; en...	bruit le
faire beau	boisson la	brun
beaucoup	boîte la	buffet le
beau-frère le	boîte aux lettres la	bureau le
beau-père le	bol le	bureau de change le
bébé le	bon	bureau de renseignements le
beige	bon anniversaire	bureau des objets trouvés le
Belgique la	bon appétit	bureau de tabac le
belle-mère la	bon marché	bus le
belle-soeur la	bon voyage	
	bon week-end	
C		
C.E.S. le	ça s'écrit comment?	caissier le
c'est-à-dire	ça va	calme
c'est quoi?	cabine téléphonique la	camion le
c'était	cadeau le	campagne la
�a	cadet	camping le; faire du camping
�a dépend	café le (coffee; café)	Canada le
�a me fait rire	café-crème le	canadien
�a ne me dit rien	cahier le	canapé le
�a ne va pas	caisse la	(en) cinqu�me
cancer le	...double,... de famille;	circulation la
cantine la	...pour une personne	cirque le
car (for)	champ le	cité la
car le (coach)	champignon le	citron le
caravane la	chance la; avoir de la chance	clair
carnet le	changer	classe la
carotte la	chanson la	c� la/clef
carré	chanter	client le
carrefour le		climat le
carte la (card; map;		

menu)	chanteur le	club le
carte de crédit la	chanteuse la	coca (cola) le
carte postale la	chapeau le	cocher
case la	chaque	cochon d'Inde le
casquette	charcuterie la	code postal le
casse-pieds	chat le	coeur le
casser	châtain	coiffeur le
cassette la	château le	coin le
cathédrale la	chaud; avoir...; faire...	col�ge le
causer	chauffage central le	colline la
cave la	chauffeur le	combien
CD le	chaussette la	comique; film...
ce/cette/ces	chaussure la	commander
ceinture de sécurité la	chemise la	comme
cela	chèque de voyage le	comme ci comme �a
c��bre	cher	commencer
célibataire	chercher	comment
centime le	cheval le	comment dit-on...en
centimètre le	cheveux les (m)	français?
centre le	chez	commerce le
centre commercial le	chic	commissariat le
centre de recyclage le	chien le	comparer
centre sportif le	chimie la	complet
centre-ville le	chips les (m)	comp�ter
cependant	chocolat le	compliqué
céréales les (f)	chocolat chaud le	composer
cerise la	choisir	composter
certainement	choix le	comprendre
chaîne-stéréo la	chômage le	comprin�s les (m)
chaise la	chose la	compris, non...
chambre la; ...de libre;	chou le	concert le
General Certificate of	chouette	concours le
Secondary Education,	chou-fleur le	conducteur le
2010 examination -	cidre le	conduire
French A	ciel le	confirmer
hij 65	cigarette la	confiserie la
	cinéma le	confiture la
confortable	côte la	cravate la
congé le	coton le	crayon le

connaître	cou le	crème la
consigne (automatique)	coucher, se...	crêpe la
la	couleur la	critiquer
content	couloir le	croire
continuer	couper	croissant le
contre	coura	croque-monsieur le
contraire le	courir	crudités les (f)
copain le	cours le	cuiller/cuillère la
copine la	courses les (f); faire les	cuir le
copier	courses	cuisine la
corps le	court	cuisinière la
correct	cousin le	cyclisme le
correspondant le	couteau le	
corriger	coûter	
D		
d'abord	degré le	dessin le
d'accord	dehors	dessin animé le
d'habitude	déjà	dessiner
d'où	déjeuner (to have lunch)	destination la
danger le	déjeuner le (lunch)	détail le
dangereux	délicieux	détester
dans	demain	deuxième
dans le bon ordre	demande	devant
danser	démangler	devenir
date la	demi	devoir
de	demi-frère le	devoirs les (m)
de bonne heure	demi-pension la	dialogue le
de l'autre côté	demi-pensionnaire le/la	différence la
de la part de qui?	demi-soeur la	différent
de rien	démodé	difficile
de temps en temps	dent la	difficulté la
débarrasser	dentifrice le	dimanche
début le	dentiste le	dîner (to have dinner)
décembre	départ le	dîner le (dinner)
déchets les (m)	département le	dire
décider	(se) dépêcher	direct
décrire	dépenser	directeur le
décrocher	dépliant le	direction la
dedans	depuis	discipline la

défense de
French A - General
Certificate of Secondary
Education, 2010
examination

66 hij

distribuer

divorcé

docteur le

documentaire le

doigt le

domicile le

dommage le

donc

E

eau l' (f)

eau minérale l' (f)

échange l' (m)

échécs les (m)

école l' (f), ... primaire

économies les (f); faire
des

économies

écossais

Ecosse l'(f)

écouter

écrire; s'...

Edinburgh

éducation physique/EPS
l' (f)

église l' (f)

électrique

élève l' (m/f)

embouteillage l' (m)

émission l' (f)

emmener

empêcher

emplacement l' (m)

emploi l' (m)

dernier

derrrière

descendre

désirer

désolé

dessert le

donner

dormir

dortoir le

dos le

douane la

douche la

Douvres

douzaine la

enchante

encore

encore du/de la...

encore une fois

encourager

endroit l' (m)

enfant l' (m/f)

enfin

ennuyeux

enrhume

enseignement l' (m)

enseigne

ensuite

entendre; s'...

entendu

entre

entrée l' (f)(way in;

entrance

charge)

entrer

enveloppe l' (f)

envie l' (f); avoir envie
(de)

environ

disco(thèque) la

discuter

dispute la

disputer, se...

disque le; ...compact

distance la

drapeau

drogue la

drogue

droit

droite la; droite

drôle

dur

durer

espace l' (m)

Espagne l' (f)

espagnol

espérer

General Certificate of
Secondary Education,
2010 examination -
French A

hij 67

essayer (de)

essence l' (f)

est l' (m)

est-ce que?

estomac l' (m)

et

étage l' (m)

Etats-Unis les (m)

été l' (m)

étranger l' (m)

être

étroit

étude l' (f)

étudiant l' (m)

étudier

emploi du temps l' (m)
employé l' (m)
en
en bas
en face de
en général
en haut
en même temps
en plein air
en retard
en sixième (etc.)
en train de
en ville

F

facile la
facile
facteur le
faible
faim la; avoir faim
faire
faire correspondre...
famille la
fantastique
farine la
fatigant
fatigué
faute la
fauteuil le
faux
favori
femme la
fenêtre la
février, jour...
ferme la
fermé
fermer
fermier le

G

gagner

environnement l' (m)
envoyer
épave l' (f)
épeler
épicerie l' (f)
épicier l' (m)
épouvante l' (f)
épreuve l' (f)
équilibre
équipe l' (f)
équitation l' (f)
erreur l' (f)
escalier l' (m)

épave la
feu le
feu rouge le
feuilleton le
feux les (m);
février
fièvre la
fille la
film le
fils le
fin la
finir
Finlande (la)
finlandais
fleur la
fois la
foncé
foot le
football le
formation la,
...continue; ...
professionnelle
forme la; être en forme

genou le

euro l' (m)
Europe l' (f)
exact
exactement
examen l' (m)
excellent
excursion l' (f)
excuser, s'...
exemple l' (m); par...
expliquer
extra

formidable
fort (loud; strong)
four le, ... micro-
ondes
fourchette la
frais/fraîche
fraise la
framboise la
franc le
français
France la
frapper
frein le
frire le
frigo le
frites les (f)
froid; avoir...; faire...
fromage le
fruit le
fruits de mer les (m)
funèbre la
fumer
fumeur, non-fumeur
grand-mère la

gallois	gens les (m)	grands-parents les
gant le	gentil	grand-père le
garage le	géographie la	gras
garçon le	gîte le	gratuit
garçon de café le	glace la	grave
garçon! (waiter!)	golf le	grec
garder	gomme la	Grèce la
gare la	gorge la	grille la
gare routière la	goût le	grippe la
garer	goûter le (tea)	gris
gâteau le	goûter (to taste)	gros
gauche, à gauche	graffiti les (m)	groupe le
gaz le	gramme le	guichet le
geler	grand	guitare la
gendarme le	grand magasin le	gymnastique la
généralement	Grande-Bretagne la	
général	grandes vacances les (f)	
H		
H.L.M. le	habituer, s'...	handball le
habitant l' (m)	hamburger le	haut
habiter	hamster le	heure l' (f)
habitude l' (f)	haricot vert le	
French A - General	hi-fi la	horaire l' (m)
Certificate of Secondary	histoire l' (f)	horreur l' (f); film d'...
Education, 2010	historique	hors-d'oeuvre inv. (m)
examination	hiver l' (m)	hospitalité l' (f)
68 hij	hockey le	hôtel l' (m)
heure d'affluence l' (f)	hollandais	hôtel de ville l' (m)
heure du déjeuner l' (f)	Hollande la	hôtesse de l'air l' (f)
heureux	homme l' (m)	huile l' (f)
hier	hôpital l' (m)	hypermarché l' (m)
I		
ici	immeuble l' (m)	ingénieur l' (m)
idée l' (f)	impatient	instruction civique l' (f)
identifier	imperméable l' (m)	instant l' (m)
idiot	impoli	intelligent
île l' (f)	important	interdit
il faut	impossible	intéressant
il me faut	incendie l' (m)	intéresser, s'... □

il me reste
il n'y a pas
il s'agit de
il y a
il y a + time (...ago)
il y avait
illustration l' (f)
image l' (f)

J

j'en ai marre
jamais
jambe la
jambon le
janvier
jardin le
jardinage le
jaune
je ne sais pas
je veux bien
jean le

K

kilo le

L

□
□-bas
laboratoire le
lac le
laine la
laisser
lait le
lever; se lever
librairie la
libre
ligne la
limonade la
lire
liste la
lit le; faire le lit
litre le

inconvenient l' (m)
indiquer
individuel
industriel
infirmier l' (m)
infirmière l' (f)
informations les (f)
informatique l' (f)

jeter
jeu le
jeudi
jeune
jeu-vidéo le
job le
jogging le
joli
jouer; jouer □/jouer de
jour le
journal le

kilomètre le

lampe la
langue la
lapin le
large
lavabo le
laver; se laver
lave-vaisselle le
lieu le; avoir lieu
livre le
livre sterling la
livrer
local le
location la
logement le
loger
loin de

introduire
inutile
invitation l' (f)
inviter
irlandais
Irlande l' (f)
Italie l' (f)
italien
journal la
joyeux
judo le
juillet
juin
jumeau
jupe la
jus le, ...de fruit,
...d'orange
jusqu'□ (as far as; until)
juste
leçon la
lecture la
□gume le
lendemain le
lent
lentement
lettre la
loisir le
Londres
long
longtemps
louer
lundi
lunettes les (f); ...de
soleil
lycée le, ... technique

M

machine la	mar□	mieux
machine □laver la	marketing le	million le
madame	marron	mince
mademoiselle	mars	minuit
General Certificate of Secondary Education, 2010 examination - French A	match le	minute la
hij 69	maths les ((f)	miroir le
mademoiselle! (waitress!)	mat□re la	mi-trimestre la
magasin le	matin le	mixte
magazine le	mauvais; faire mauvais	moche
magnifique	m□canicien le	mode la
mai	m□chant	moderne
maillot le; ...de bain	m□decin le	moins, au moins
main la	m□dicament le	moins... que
maintenant	M□diterran□e la	mois le
mairie la	meilleur	moment le; en ce
mais	membre le	moment
maison la	m□me	mon Dieu
mal: avoir mal	m□nage le; faire le	monde le
mal pay□	m□nage	monnaie la
malade	menu le; menu □	monsieur
maladie la	...francs, ...□	montagne la
malheureusement	prix fixe	monter
malheureux	mer la	montre la
maman la	merci	montrer
Manche la	mercredi	monument le
manger	m□re la	moquette la
manteau le	message le	morceau le
maquillage le	mesurer	mort
marchand le	m□t□o la	moteur le
march□ le	m□tier le	mot le
marcher (walk; work)	m□tre le	mouchoir le
mardi	m□tro le	moutarde la
mari le	mettre	mouton le
classique/rock	mettre □la poste	moyen
	mettre dans le bon ordre	mur le
	meuble le	mus□e le
	midi	musique la; ...pop/

N

N7 la	négatif/négative	normalement
nager	neige la	note la (mark)
naissance la	neiger	noter
natation la	nettoyer	nourriture la
nationalité la	neuf (new)	nouveau
nautique	nez le	Nouvel An le
ne	ni	novembre
né le.	Noël	nuage le
ne... jamais	noir	nuit la
ne... pas	nom le	nul
ne... personne	nombre le	numéro le
ne... plus	non	numéro de téléphone le
ne... rien	non plus	
nécessaire	nord le	

O

objets (trouvés) les (m)	on	orange (colour orange)
obligatoire	on se retrouve quelle heure?	orange la (m)
occasion l' (f)	oncle l' (m)	orchestre l' (m)
occupé	opinion l' (f)	ordinateur l' (m)
octobre	optimiste	oreille l' (f)
odeur l' (f)	option l' (f)	organiser
oeil l' (m)	French A - General Certificate of Secondary Education, 2010	ou
oeuf l' (m)	examination	oui
office de tourisme l' (m)	70 hij	ouvert
offre l' (f); ... d'emploi	orange l' (f) (fruit orange)	ouvrir
oignon l' (m)		
oiseau l' (m)		
omelette l' (f)		

P

page la	par terre	partenaire le/la
pain le; ... grillé	parapluie le	partie la
paire la	parc le	partir
(en) panne	parce que	partout
pantalon le	pardon	pas
papa le	parents les (m)	pas encore
papier le; en...	paresseux	pas grand-chose
Plages	parfait	pas mal de

paquet le (packet; parcel)	parfois	passé le
par	parfum le (flavour; perfume)	passer le
par chance	parfumerie la	passer; se...
par contre	parking le	passer un examen (to take an exam)
par ici	parler	passer l'aspirateur
par □	partager	porc le
passer le temps □	physique la	port le
passé-temps le	piano le	portable le
passion la	p□ce la (coin; room)	porte la
passionnant	p□ce d'identit□ la	portefeuille le (m)
pastilles les (f)	p□ce de th□tre la	porte-monnaie le (m)
p□t□ le	pied le; □...	porter
p□tes les (f)	p□ton	port□re la
patient	pique-nique le	portugais
patinoire la	piscine la	Portugal le
p□tisserie la (pastry; cake shop)	pizza la	poser des questions
patron le	placard le	positif
pauvre	place la (square; room, space;	possible
payer	seat)	poste la
pays le	plage la	poster le
Pays de Galles le	plaire	General Certificate of Secondary Education, 2010 examination - French A
p□age le	plan le; ...de la ville	hij 71
p□che la (fishing; peach)	planche □voile la	pot le
peinture la	plante la	potable/non potable
pelouse la	plastique le; en...	potage le
pendant	plat le; ...du jour, ...principal	poubelle la
pendant que	plein	poulet le
p□nible	plein de vie	pour
penser	plein de (lots of)	pourboire le
pension comp□te la	pleurer	pour commencer
perdre	pleuvoir	pourquoi
p□re le	pluie la	pousser
permis (de conduire) le	plus	pouvoir
permission la	plus tard	pratique
personnalit□ la	plus... que	
personne la	plusieurs	

peser
pessimiste
petit
petit d[é]jeuner le
petit ami le/petite amie
la
petits pois les (m)
peu
peur la; avoir peur
peut-être
pharmacie la
pharmacien/ne le/la
photo la
photocopie la
phrase la
prix le; ...fixe
probl[è]me le
prochain
proche
professeur le
profession la
programme le

Q

quai le
quand
quart
quartier le
quatr[è]me; en...
qu'est-ce que
qu'est-ce que c'est

R

raccrocher
raconter
radio la
raisin le
raison la; avoir raison
random[é]e la
ranger
rapide

pluvieux
poche la
pointure la
poire la
poisson le
poivre le
poli
police la
police-secours
policier le
pollu[é]
pollution la
pomme la
pomme de terre la
pont le
projet le
promenade la; faire
une...
promener, se...
proposer
propre
propri[é]taire le/la

que
queue la
que veut dire... en
anglais?
quel/quelle
quelqu'un
quelque chose

religieux
religion la
remercier
remplir
rencontrer, se...
rendez-vous le
renseignements les (m)
rentr[é]e la

pr[é]f[é]rer
premier
prendre
pr[é]nom le
pr[é]parer
pr[é]s, tout...
pr[é]s de
pr[é]sent
pr[é]senter
presque
pr[é]t
pr[é]ter
pr[é]visions les (f)
printemps le
priv[é]
protection la
prot[é]ger
public
publicit[é] la
puis
pull(over) le
pyjama le

quelque(s)
quelquefois
question la
qui
quinze jours
quitter
quoi

revenir
revoir
rez-de-chauss[é]e le
rhume le
riche
rideau le
rien
rire

rapidement	rentrer	rivière la
rappel le	repas le	riz le
rappeler	répéter	robe la
rapports les (m)	répondeur le	rock le
rare	répondre	roman le
rayon le	réponse la	rond
réaction la	reposer, se...	rond-point le
récement	réservation la	rose
récent	réserver	réti
recevoir	responsabilité la	rouge
recommander	restaurant le	roue la
récréation la	rester	rouler
recycler	résultat le	route la
réduction la	retard le	Route Nationale la (la RN 7etc.)
réduit	retenue la	roux
refuser	retirer	Royaume-Uni le
regarder	retour le	rue la
région la	retourner	rugby le
régle la (ruler; rule)	réveil le	
regretter	réveiller, se...	
S		
s'il vous plaît	sac le	sac de couchage le
sable le	sac à main le	sage
sain	secours le	soudain
French A - General	sécurité la	soupe la
Certificate of Secondary	séjour le	sourire
Education, 2010	sel le	souris la
examination	semaine la	souligner
72 hij	sembler	sous
saison la	sens de l'humour le	sous-sol le
salade la	sentir, ...bon/mauvais;	sous-titré
salaire le	se	souvenir le
sale	sentir	souvent
salle la	séparer	spaghettis les (m)
salle à manger la	septembre	spécial
salle d'attente la	série la	spécialité la
salle de bains la	serveur le	spectacle le
salle de classe la	service le	sport le; faire du sport
salle de séjour la	serviette la	sportif

salon le	servir	sports d'hiver les (m)
salut	seul (only)	stade le
samedi	seulement	stage le
sandwich le	s'occuper	station la
sans	s'habiller	stationnement le
sans travail	shopping le	stationner
santé la	short le	station-service la
sapeurs-pompiers les (m)	si	steak le
sauce la	signer	strict
saucisse la	silence le	studio le
saucisson le	simple	stylo le
sauf	sirop le	sucré le
sauter	situé	sucré
savoir	sixième; en...	sud le
savon le	ski le; faire du ski	suisse
science-fiction la; film de...	SNCF la	Suisse la
sciences les (f)	soeur la	suivant
scolaire	soif la; avoir soif	suivre
séance la	soir le	super
se baigner	soirée la	supermarché le
se brosser (les dents/les cheveux)	soldes les (m)	sur
sec	soleil le; faire du soleil	sur le point de
seconde la; en...	sondage le	surprise la
secrétaire le/la	sorte la	surtout
T	sortie la	sweat-shirt le
tabac le (tobacconist's; tobacco)	sortie de secours la	sympa
table la	sortir	syndicat d'initiative le
taxi le	tableau le	tapis le
technologie la	taille la	tard
télécarte la	tante la	tasse la
téléphone le; ...portable	toast le	toutes les... minutes
téléphoner	tomate la	train le
télévision la	tomber	trajet le
température la	tonalité la	tranche la
temps le (time; weather)	tort le; avoir tort	transports en commun les (m)
	tôt	travail le
	toucher	travailler
	toujours	

tennis le	tourisme le	travailleur
tente la	touriste le/la	traverser
terminer	General Certificate of	très
terrain le	Secondary Education,	trimestre le
tr�te la	2010 examination -	triste
texte le	French A	troisème
thé le	hij 73	trop
th�tre le; faire du	tourner	trottoir le
th�tre	tous les jours	trou le
ticket le	tout	trousse de premiers
timbre le	tout de suite	secours la
timide	tout droit	trouver; se trouver
tirer	tout le monde	T-shirt le
toilettes les (f)	toutes directions	typique
U		
un peu	unique	utile
un/une/des	université l' (f)	utiliser
uniforme l' (m)	usine l' (f)	
V		
vacances les (f)	verre le; en...	vitamine la
vache la	vers (about; towards)	vite
vaisselle la; faire la	version	vivre
vaisselle	française/originale la	voici
valable	vert	voie la
valise la	veste la	voilà
vandalisme le	vêtements les (m)	voile la
vanille la	viande la	voir, se voir
varié	vide	voisin
vedette la	vie la	voiture la
veau le	vieux	voix la
végétarien	village le	vol le (flight)
vélo le	ville la	volley le
vendeur le	vin le	vomir
vendre	vinaigre le	vouloir; vouloir bien
vendredi	violence la	voyage le
venir	violet	voyager
vent le; faire du vent	visage le	voyageur le
ventre le	visite la	vrai
vérifier	visiter	vraiment

YTT le	vue la (sight; view)	
W		
WC le	week-end le	Y
y		
y	aourt le	yeux les
Z		
z□ro	zone la;... p□tonne	zut
absent	arbre l' (m)	au revoir
accepter	argent, ...de poche l' (m)	au secours aimable
accompagner		aimer
achat l' (m)	armoire l' (f)	a□r□
acheter	arr□t,... d'autobus l' (m)	air l' (m); avoir l'air
acteur l' (m)		alcool l' (m)
actrice l' (f)	arr□ter; s'arr□ter	alimentation l' (f)
addition l' (f)	arrhes les (f)	Allemagne l' (f)
adolescent l' (m)	arriv□e l' (f)	allemand
adorer	arriver	aller
adresse l' (f)	art dramatique l' (m)	aller bien/mieux (to be well/better)
adulte l' (mf)	ascenseur l' (m)	aller retour l' (m)
a□roport l' (m)	asseoir, s'...	aller simple l' (m)
affaires les (f)	assez	al□
affreux	assiette l' (f)	alpinisme l' (m)
Afrique l' (f)	ath□tisme l' (m)	alors
□ge l' (m)	attaquer	ambulance l' (f)
agence de voyages l' (f)	attendre	am□ricain
□g□	attention l' (f); faire	Am□rique l' (f)
agent de police l' (m)	attention	ami l' (m); amie l' (f)
agr□able	au bord de	amicalement
aider	au bout de	amour l' (m); film d'...
apr□s-midi l' (m/f)	au fond de	
(s')approcher	au milieu de	

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України
03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З
РОСІЙСЬКОЇ МОВИ**
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти

Объяснительная записка

Программа внешнего независимого оценивания по русскому языку разработана с учетом действующей программы по русскому языку для 5 - 9 классов (письмо Министерства образования и науки Украины от 23.12.2004 г. N 1/11-6611) и 10 - 11 классов (приказ Министерства образования и науки Украины от 20.10.2010 г. N 1021).

Программа внешнего независимого оценивания содержит три раздела: 1) "Речь. Речевая деятельность" ("Общение и речь", "Текст", "Типы речи", "Стили речи"); 2) "Языковые единицы и нормы их употребления" ("Фонетика. Графика", "Лексика. Фразеология", "Состав слова. Словообразование", "Морфология", "Синтаксис"); 3) "Правописание" ("Орфография", "Пунктуация").

РУССКИЙ ЯЗЫК

Название раздела, темы	Знание языковых понятий, терминов, языковых явлений и закономерностей	Предметные умения и способы учебной деятельности
1. Речь. Речевая деятельность		
ОБЩЕНИЕ И РЕЧЬ	Тема и основная мысль высказывания. Качества хорошей речи (правильность, логичность, точность, последовательность, уместность, богатство, выразительность). Виды речевой деятельности. Ситуация общения; адресат и адресант.	Определять тему и основную мысль высказывания; воспринимать полно и точно фактическое содержание текста, устанавливать его соответствие качествам хорошей речи; отбирать материал для создания речевого произведения, учитывая качества хорошей речи, строить собственное речевое произведение с использованием отобранного материала и с учетом ситуации общения, адресата и адресанта речи; обнаруживать и исправлять недочеты, связанные с нарушением правильности, логичности, точности, последовательности, уместности, богатства и выразительности речи в собственном высказывании.
ТЕКСТ, ЕГО ОСНОВНЫЕ ПРИЗНАКИ	Текст, его основные признаки (информативность, связность, членимость, завершенность, подчиненность всех элементов содержания и языковых средств раскрытию темы и	Определять основные признаки текста; выделять микротемы, тематическое предложение абзаца; находить структурные части текста (зачин, основную часть, концовку); выявлять

	основной мысли). Тема, микротема, основная мысль текста. Деление текста на абзацы, тематическое предложение абзаца. Структура текста (зачин, основная часть, концовка). Средства связи предложений и микротем в тексте. Виды связи предложений в тексте.	средства связи предложений и микротем в тексте (повтор слов, синонимы, антонимы, однокоренные слова, местоимения, видо-временные формы глагола, вводные слова, порядок слов, речевые обороты, вопросительное предложение); различать виды связи предложений в тексте (цепную, параллельную).
ТИПЫ РЕЧИ	Типы речи: описание, повествование, рассуждение. Сочетание в одном тексте разных типов речи.	Распознавать типы речи; определять их структуру; распознавать сочетание различных типов речи в одном тексте; создавать собственные высказывания, используя различные типы речи.
СТИЛИ РЕЧИ. СТИЛИСТИКА	Стили речи: разговорный, научный, публицистический, официально-деловой, художественный (сфера применения, функции, стилевые черты, основные жанры). Стилистическая норма, стилистическая ошибка (речевой недочет). Особенности языковых средств функциональных стилей речи (фонетические, лексические, словообразовательные, морфологические, синтаксические).	Различать стили речи и жанры высказываний, определять их функции, сферу применения, стилевые черты; выявлять особенности и стилистические возможности языковых средств; создавать письменное высказывание, логически излагая содержание, подчиняя его теме и основной мысли, избранному стилю и типу речи, достигая определенную коммуникативную цель; осуществлять стилистическую правку текста.
2. Сведения о языке. Языковые единицы и нормы их употребления		
ФОНЕТИКА. ГРАФИКА. ОРФОЭПИЯ	Звуки речи: гласные и согласные. Согласные твердые и мягкие, звонкие и глухие. Обозначение звуков речи на письме. Алфавит. Слог. Ударение. Гласные ударные и безударные. Основные нормы произношения гласных и согласных звуков и их обозначение на письме.	Различать в словах гласные и согласные; безударные и ударные гласные; звонкие и глухие, твердые и мягкие согласные; делить слова на слоги, выделять ударный слог; определять звуковое значение букв в слове; располагать слова в алфавитном порядке; ставить ударение в соответствии с нормами русского литературного языка; находить и исправлять орфоэпические ошибки и ошибки, связанные с нарушением норм ударения.
ЛЕКСИКОЛОГИЯ. ФРАЗЕОЛОГИЯ	Лексическое значение слова. Однозначные и многозначные	Определять лексическое значение слова, различать

	<p>слова. Прямое и переносное значение слова. Добавочные значения слова: эмоционально-экспрессивное и стилистическое. Приемы толкования лексического значения слова. Синонимы, антонимы, омонимы. Словарное богатство русского языка. Общеупотребительные (нейтральные) и слова, ограниченные в употреблении: диалектные слова, профессиональные слова, жаргонные слова, термины. Исконно русские и заимствованные слова. Устаревшие слова и неологизмы. Тематические группы слов. Фразеологизмы. Пословицы, афоризмы, крылатые выражения.</p>	<p>однозначные многозначные слова, прямое и переносное значение многозначного слова, добавочные значения слова: эмоционально-экспрессивное и стилистическое; объяснять лексическое значение известных слов, используя различные приемы толкования; находить в тексте омонимы, синонимы, антонимы и слова, относящиеся к одной тематической группе; отличать омонимы от многозначных слов; определять в тексте исконно русские и заимствованные слова, устаревшие слова и неологизмы, общеупотребительные и ограниченные в употреблении слова, опознавать термины, фразеологизмы; правильно и уместно использовать слова, фразеологизмы, пословицы, афоризмы в соответствии с их значением, в том числе слова с переносным значением, с эмоционально-экспрессивной и стилистической окраской; подбирать к словам синонимы, антонимы, употреблять их во избежание неоправданного повторения слов и для связи предложений в тексте.</p>
<p>СОСТАВ СЛОВА. СЛОВООБРАЗОВАНИЕ</p>	<p>Корень, суффикс, префикс и окончание - значимые части слова (морфемы). Основа слова. Однокоренные слова и формы слова. Изменение и образование слов. Основные способы словообразования (префиксальный, суффиксальный, префиксально-суффиксальный, бессуффиксный, сложение). Чередование гласных и согласных звуков при изменении и образовании слов. Сложные и сложносокращенные слова.</p>	<p>Отделять окончание слова от основы, членить основу на значимые части (морфемы); подбирать однокоренные слова, слова с одинаковыми префиксами и суффиксами; различать формы одного и того же слова и однокоренные слова; определять способ образования известных слов; опознавать слова с чередованием гласных и согласных звуков; опознавать сложные и сложносокращенные слова; согласовывать сложносокращенные существительные с прилагательными и глаголами.</p>
<p>МОРФОЛОГИЯ. Имя существительное</p>	<p>Имя существительное как самостоятельная часть речи: общее значение,</p>	<p>Распознавать имена существительные, определять их грамматические признаки;</p>

	<p>морфологические признаки, синтаксическая роль.</p> <p>Существительные одушевленные и неодушевленные, собственные и нарицательные. Род, число, типы склонения существительных.</p> <p>Разносклоняемые и несклоняемые существительные; существительные общего рода; существительные, имеющие формы только единственного и только множественного числа.</p>	<p>находить существительные одушевленные и неодушевленные, собственные и нарицательные; определять род, число, типы склонения имен существительных; правильно употреблять в речи имена существительные (в т. ч. и те, род и число которых не совпадает в украинском и русском языках), а также существительные общего рода, существительные, имеющие форму одного числа, падежные формы имен существительных, формы разносклоняемых имен существительных, несклоняемые существительные.</p>
Имя прилагательное	<p>Имя прилагательное как самостоятельная часть речи: общее значение, морфологические признаки, синтаксическая роль.</p> <p>Качественные, относительные и притяжательные имена прилагательные. Степени сравнения качественных прилагательных и их образование. Полные и краткие качественные прилагательные, их роль в предложении.</p>	<p>Распознавать имена прилагательные, различать их грамматические признаки; находить прилагательные качественные, относительные, притяжательные; распознавать формы степеней сравнения качественных прилагательных; различать полные и краткие прилагательные; правильно употреблять в речи имена прилагательные (в т. ч. формы сравнительной и превосходной степени, краткие имена прилагательные).</p>
Имя числительное	<p>Имя числительное как самостоятельная часть речи: общее значение, морфологические признаки, синтаксическая роль.</p> <p>Числительные количественные (обозначающие целые числа, дробные, собирательные) и порядковые. Числительные простые и составные. Склонение количественных и порядковых числительных.</p>	<p>Распознавать имена числительные, определять их грамматические признаки; склонять простые и составные количественные и порядковые числительные; правильно употреблять в речи числительные для обозначения количества предметов и порядка их при счете, а также сочетания существительных с количественными (в т. ч. дробными и собирательными) и порядковыми числительными.</p>
Местоимение	<p>Местоимение как самостоятельная часть речи: общее значение, морфологические признаки,</p>	<p>Распознавать местоимения, соотносить их с существительными, прилагательными,</p>

	<p>синтаксическая роль. Разряды местоимений (личные, возвратное, вопросительные, относительные, неопределенные, отрицательные, притяжательные, указательные, определительные). Склонение местоимений.</p>	<p>числительными, указывать их грамматические признаки; различать разряды местоимений (личные, возвратное, вопросительные, относительные, неопределенные, отрицательные, притяжательные, указательные, определительные); склонять и правильно употреблять в речи местоимения (в т. ч. для связи предложений в тексте); употреблять местоимения для предупреждения неоправданных повторов, для связи предложений в тексте; правильно использовать местоимения <i>сам, свой, его, ее, их</i> для обозначения принадлежности, местоимения <i>Вы, Вам</i> как форму вежливости.</p>
<p>Глагол</p>	<p>Глагол как самостоятельная часть речи: общее значение, морфологические признаки, синтаксическая роль. Неопределенная форма (инфинитив). Переходные и непереходные глаголы. Вид глагола. Наклонение глагола (изъявительное, условное, повелительное), образование глаголов повелительного и условного наклонения. Время глагола. Лицо и число (в настоящем и будущем времени), род и число (в прошедшем времени) глаголов. I и II спряжения глаголов. Разноспрягаемые глаголы. Безличные глаголы. Способы образования глаголов.</p>	<p>Распознавать глаголы, определять их грамматические признаки; определять неопределенную форму глагола, переходные и непереходные глаголы, наклонение глагола (изъявительное, условное, повелительное), время и спряжение глагола, безличные глаголы; правильно спрягать и уместно употреблять в речи глаголы совершенного и несовершенного вида, возвратные глаголы, безличные глаголы, глагольные словосочетания, в которых допускаются ошибки в форме зависимого слова (в т. ч. и словосочетания, различающиеся в русском и украинском языках), личные формы разноспрягаемых глаголов, формы повелительного наклонения от глаголов <i>положить, класть, вынуть, не портить, лечь</i> и др.; уместно использовать формы настоящего и будущего времени в значении прошедшего, одни формы наклонений в значении</p>

		других.
Причастие	Причастие как особая форма глагола: общее значение, морфологические признаки, синтаксическая роль. Действительные и страдательные причастия, их образование. Краткие страдательные причастия, их роль в предложении. Причастный оборот.	Распознавать причастия, определять их грамматические признаки; различать причастия действительные и страдательные, полные и краткие; правильно образовывать и употреблять в речи причастия и причастные обороты; соблюдать нормы употребления кратких причастий.
Деепричастие	Деепричастие как особая форма глагола: общее значение; морфологические признаки, синтаксическая роль. Деепричастия совершенного и несовершенного вида, их образование. Деепричастный оборот.	Распознавать деепричастия, определять их грамматические признаки; различать деепричастия совершенного и несовершенного вида; правильно образовывать и употреблять их в речи, в т. ч. деепричастия с суффиксом <i>-ся (-сь)</i> , деепричастный оборот.
Наречие	Наречие как самостоятельная часть речи: общее значение, морфологические признаки, синтаксическая роль. Разряды наречий по значению (образа действия, времени, места, причины, цели, меры и степени). Степени сравнения наречий. Ударение в наречиях.	Распознавать наречия, определять их грамматические признаки; различать разряды наречий по значению (образа действия, времени, места, причины, цели, меры и степени), наречия в сравнительной и превосходной степени; правильно и уместно употреблять наречия (в т. ч. в форме сравнительной и превосходной степени) в речи; различать в тексте формы сравнительной степени наречия и прилагательного; использовать наречия как средство связи предложений в тексте, а также как способ повышения изобразительности речи.
Предлог	Предлог как служебная часть речи. Предлоги производные и непроизводные. Особенности употребления отдельных предлогов в русском языке (в сопоставлении с украинским). Употребление предлогов <i>в, на, с, из</i> . Употребление существительных с предлогами <i>по, благодаря, согласно, вопреки</i> .	Распознавать предлоги, определять непроизводные и производные предлоги; правильно и уместно употреблять предлоги в речи, в т. ч. и те, употребление которых не совпадает в русском и украинском языках, а также предлоги <i>в, на, с, из</i> ; правильно употреблять предлоги <i>по, благодаря, согласно, вопреки</i> ;

		использовать в речи предлоги-синонимы.
Союз	Союз как служебная часть речи. Союзы сочинительные и подчинительные.	Распознавать союзы; различать сочинительные и подчинительные союзы; правильно использовать союзы для связи слов в предложении и предложений в тексте.
Частица	Частица как служебная часть речи. Формообразующие, отрицательные и модальные частицы.	Распознавать частицы, их разряды по значению; правильно использовать частицы в речи, в том числе как средство повышения выразительности речи.
Междометие	Междометие, его особенности. Звукоподражательные слова, их назначение в речи.	Распознавать междометия; уместно использовать междометия в речи, в т. ч. для повышения выразительности речи.
СИНТАКСИС. Словосочетание. Предложение	Словосочетание. Стрoение словосочетаний, виды словосочетаний по способу выражения главного слова. Словосочетания, в которых допускаются ошибки в форме зависимого слова (в т. ч. словосочетания, различающиеся в русском и украинском языках). Предложение, его роль в языке. Виды предложений по цели высказывания; восклицательные предложения. Риторический вопрос. Предложения двусоставные и односоставные, простые и сложные предложения. Порядок слов в предложении. Логическое ударение.	Различать словосочетание и предложение, главное и зависимое слово в словосочетании, типы словосочетаний по способу выражения главного слова; различать предложения разных видов (по цели высказывания, по наличию или отсутствию эмоциональной окраски, по характеру грамматической основы, по количеству грамматических основ). Правильно строить, распространять и использовать в речи словосочетания, в том числе словосочетания, в которых допускаются ошибки в форме зависимого слова, и словосочетания, различающиеся в русском и украинском языках; употреблять синонимичные словосочетания. Правильно строить предложения изученных видов.
Двусоставное простое предложение. Главные и второстепенные члены предложения	Главные члены предложения: подлежащее и сказуемое. Способы выражения подлежащего. Простое и составное сказуемое (глагольное и именная). Способы выражения	Определять структуру простого двусоставного предложения; распознавать главные (подлежащее и сказуемое) и второстепенные члены (определение, дополнение, обстоятельство), определять

	сказуемого. Второстепенные члены предложения: определение, дополнение и обстоятельство. Приложение как разновидность определения. Виды обстоятельств (по значению).	виды главных и второстепенных членов; правильно строить предложения с разными видами главных и второстепенных членов; находить и исправлять ошибки, вызванные нарушением связи между подлежащим и сказуемым, в том числе между подлежащим выраженным словосочетанием.
Односоставные предложения	Односоставные простые предложения с главным членом в форме сказуемого (определенно-личные, неопределенно-личные, безличные) и подлежащего (назывные), их роль в языке.	Распознавать односоставные предложения и определять их виды (в том числе в составе сложного); правильно и уместно использовать односоставные предложения разных видов.
Неполные предложения	Неполные предложения.	Распознавать неполные предложения; правильно использовать неполные предложения в речи, в том числе в диалоге, а также в составе сложных предложений для предупреждения неоправданных повторов.
Предложения с однородными членами	Однородные члены (с союзной, бессоюзной и смешанной связью). Однородные и неоднородные определения. Обобщающие слова в предложениях с однородными членами.	Находить однородные члены предложения (распространенные и нераспространенные), разные ряды однородных членов в одном предложении, обобщающие слова при однородных членах; распознавать однородные и неоднородные определения; правильно строить и уместно использовать в речи предложения с однородными членами.
Предложения с обращениями, вводными словами, (словосочетаниями, предложениями)	Обращение. Нераспространенное и распространенное обращение. Вводные слова (словосочетания, предложения).	Находить обращения, вводные слова (словосочетания, предложения); распознавать распространенные и нераспространенные обращения, определять значение и цель использования вводных слов (словосочетаний, предложений) в предложении и тексте; правильно и уместно использовать в речи обращения и вводные слова (словосочетания, предложения),

		в том числе для передачи отношения к адресату речи; использовать вводные слова как средство связи предложений в тексте.
Предложения с обособленными членами	Понятие об обособлении. Обособленные второстепенные члены (в т. ч. уточняющие): определения, приложения, обстоятельства.	Находить обособленные и уточняющие члены предложения; распознавать обособленные определения, приложения, обстоятельства; правильно строить и уместно использовать в речи предложения с обособленными и уточняющими членами.
Способы передачи чужой речи. Прямая и косвенная речь	Прямая и косвенная речь как способы передачи чужой речи. Замена прямой речи косвенной. Цитата как способ передачи чужой речи.	Находить слова автора и прямую речь, предложения с косвенной речью; заменять прямую речь косвенной; правильно и уместно использовать в речи цитаты для подкрепления и пояснения излагаемой мысли, используя разные способы их оформления.
Сложное предложение. Сложносочиненное предложение	Сложное предложение и его признаки. Основные виды сложных предложений. Сложносочиненное предложение; его строение и средства связи в нем. Смысловые отношения между частями сложносочиненного предложения.	Различать сложные предложения разных видов, находить сложносочиненные предложения в тексте; определять структуру сложносочиненного предложения и указывать средства связи его частей; правильно и уместно использовать в речи сложносочиненные предложения.
Сложноподчиненное предложение	Сложноподчиненное предложение, его строение и средства связи. Место придаточной части по отношению к главной. Основные виды придаточных: определительные, изъяснительные, обстоятельственные (места, времени, образа действия и степени, сравнительные, причины, следствия, цели, условия, уступки). Сложноподчиненное предложение с несколькими придаточными.	Распознавать сложноподчиненные предложения в тексте; определять структуру сложноподчиненного предложения и указывать средства связи его частей; распознавать сложноподчиненные предложения с разными видами придаточной части; определять место придаточной части по отношению к главной; правильно строить и уместно использовать в речи сложноподчиненные предложения (в т. ч. и с

		несколькими придаточными).
Бессоюзное сложное предложение	Бессоюзное сложное предложение, смысловые отношения между его частями.	Находить сложные бессоюзные предложения и определять смысловые отношения между частями; правильно и уместно использовать бессоюзные предложения в речи.
Сложное предложение с разными видами связи	Сложное предложение с разными видами союзной и бессоюзной связи.	Распознавать сложные предложения с разными видами союзной и бессоюзной связи; устанавливать смысловые отношения между частями сложного предложения с разными видами союзной и бессоюзной связи; использовать сложные предложения с разными видами связи в речи.

3. Правописание

ОРФОГРАФИЯ	<p>Гласные и согласные в префиксах; буквы <i>е, и</i> в префиксах <i>пре-, при-</i>; буквы <i>з, с</i> на конце префиксов.</p> <p>Правописание гласных в корне. Безударные гласные, проверяемые и непроверяемые ударением; буквы <i>е, и</i> в корнях с чередованием; буквы <i>а, о</i> в корнях <i>-кас-/-кос-; -лаг- / -лож-; -раст-, -раш- / -рос-; -зар- хор-; -гар- / -гор-</i>.</p> <p>Правописание согласных в корне. Проверяемые и произносимые согласные.</p> <p>Гласные <i>о, ё</i> после <i>шипящих</i> и <i>ц</i> в корне слова; в суффиксах и окончаниях имен существительных и прилагательных, суффиксах; в окончаниях глаголов и суффиксах причастий и наречий.</p> <p>Буквы <i>и, ы</i> после <i>ц</i> в разных частях слова.</p> <p>Разделительные <i>ъ</i> и <i>ь</i>.</p> <p>Употребление <i>ь</i> для обозначения мягкости согласных. Буква <i>ь</i> после <i>ж, ч, ш, щ</i> в конце имен существительных, в неопределенной форме глагола и формах 2-го лица единственного числа</p>	<p>Распознавать изученные орфограммы и объяснять их с помощью правил; правильно писать слова с изученными орфограммами, находить и исправлять орфографические ошибки на изученные правила.</p>
-------------------	--	--

настоящего времени, на конце наречий; краткие прилагательные с основой на **ж, ч, ш, щ**. Буква **ь** на конце и в середине глаголов в форме повелительного наклонения и числительных. Правописание сложных слов.

Соединительные **о, е** в сложных словах. Слитное и дефисное написание сложных слов. Сложные слова с **пол-, полу-**.

Правописание суффиксов и окончаний имен существительных. Гласные и согласные в суффиксах имен существительных: буквы **е, и** в суффиксах **-ек-, -ик-, -чик-**; буквы **щ, ч** в суффиксе **-щик-, -чик-**.

Гласные **е, и** в окончаниях косвенных падежей имен существительных.

Правописание суффиксов и окончаний имен прилагательных. Согласные **-к-** и **-ск-** в суффиксах имен прилагательных; **-н-** и **-нн-** в суффиксах имен прилагательных, образованных от существительных и от глаголов.

Правописание суффиксов и окончаний глаголов.

Суффиксы **-е-, -и-, -я-** в глаголах прошедшего времени.

Гласные **е, и** в окончаниях глаголов единственного числа настоящего и будущего времени, **-у (-ю), -а (-я)** - множественного.

Написание окончания **-и-** перед **-те** в глаголах повелительного наклонения.

Правописание суффиксов и окончаний причастий. Гласные в суффиксах причастий **-ущ-(-ющ-), -ащ-(-ящ-), -ем-(-ом-), -им-**. Согласные **-н-** и **-нн-** в суффиксах причастий.

Правописание числительных.

Слитное написание сложных числительных, отдельное

написание составных числительных. Сложные порядковые числительные на *-тысячный, -миллионный, -миллиардный*.

Правописание местоимений.

Различение *не-* и *ни-* в местоимениях. Написание через дефис частиц *-то, -либо, -нибудь* в местоимениях.

Дефисное написание частицы *кое-* и слитное *не-, ни-*, кроме случаев, когда они отделены от местоимений предлогами.

Правописание наречий.

Различение *не-* и *ни-* в наречиях. Буквы *о, а* на конце наречий. Одна и две буквы *н* в суффиксах наречий, образованных от прилагательных.

Слитное и раздельное написание наречий.

Написание наречий через дефис.

Правописание предлогов.

Написание сложных предлогов через дефис, слитно и раздельно.

Раздельное написание предлогов со словами.

Правописание союзов. Слитное и раздельное написание омонимичных самостоятельных и служебных слов: союза *чтобы (чтоб)* и частицы *бы (б)* с местоимением *что*, союза *тоже* и местоимения *то* с частицей *же*, союза *также* и наречия *так* с частицей *же*, союза *зато* и предлога *за* с местоимением *то*.

Правописание частиц.

Различение на письме частиц *не* и *ни*.

Слитное и раздельное написание *не* с именами существительными, прилагательными, глаголами, причастиями, деепричастиями, с наречиями на *-о (-е)*.

Написание через дефис частиц *-то, -ка*. Дефисное и

	<p>раздельное написание частицы -таки. Прописная буква и кавычки в именах собственных. Перенос слов.</p>	
ПУНКТУАЦИЯ	<p>Знаки препинания в простых предложениях (в конце простого предложения; тире между подлежащим и сказуемым; написание одиночных приложений через дефис; приложения, выделяемые кавычками; выделение запятыми сравнительного оборота; тире в неполных предложениях; запятая между однородными членами; двоеточие и тире при обобщающих словах в предложениях с однородными членами; знаки препинания при обращении; знаки препинания при вводных словах (словосочетаниях, предложениях); знаки препинания при обособленных членах предложения). Знаки препинания в сложных предложениях (между частями сложносочиненного предложения; между главной и придаточной частью сложноподчиненного предложения; в бессоюзных предложениях; в сложном предложении с разными видами союзной и бессоюзной связи). Знаки препинания при прямой речи, диалоге и цитатах.</p>	<p>Распознавать изученные пунктограммы и объяснять их с помощью правил; правильно ставить знаки препинания на изученные правила; находить и исправлять пунктуационные ошибки.</p>

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Міністерства освіти і науки
 України
 03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З
МАТЕМАТИКИ**
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти

Пояснювальна записка

Мета зовнішнього незалежного оцінювання з математики - оцінити ступінь підготовленості учасників тестування з математики з метою конкурсного відбору для навчання у вищих навчальних закладах.

Завдання зовнішнього незалежного оцінювання з математики полягає у тому, щоб оцінити знання та вміння учасників:

- будувати математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ та досліджувати ці моделі засобами математики;
- виконувати математичні розрахунки (виконувати дії з числами, поданими в різних формах, дії з відсотками, складати та розв'язувати задачі на наближені обчислення, пропорції тощо);
- виконувати перетворення числових та буквених виразів (розуміти змістове значення кожного елемента виразу, спрощувати та обчислювати вирази, знаходити допустимі значення змінних, знаходити числові значення виразів при заданих значеннях змінних);
- будувати й аналізувати графіки функціональних залежностей, рівнянь та нерівностей, досліджувати їхні властивості;
- використовувати властивості похідної та інтеграла до розв'язування задач;
- досліджувати та розв'язувати рівняння, нерівності та їхні системи, текстові задачі;
- знаходити на рисунках геометричні фігури та встановлювати їхні властивості;
- знаходити кількісні характеристики геометричних фігур (довжини, величини кутів, площі, об'єми);
- розв'язувати найпростіші комбінаторні задачі та обчислювати ймовірності випадкових подій;
- аналізувати інформацію, що подана в графічній, табличній, текстовій та інших формах.

Назва розділу, теми	Учень повинен знати	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
	АЛГЕБРА І ПОЧАТКИ АНАЛІЗУ	
	Розділ: ЧИСЛА І ВИРАЗИ	
Дійсні числа (натуральні, цілі, раціональні та ірраціональні), порівняння чисел та дії	- властивості дій з дійсними числами; - правила порівняння дійсних чисел; - ознаки подільності чисел на 2, 3,	- розрізняти види чисел та числових проміжків; - порівнювати дійсні числа; - виконувати дії з дійсними числами;

<p>з ними. Числові множини та співвідношення між ними</p>	<p>5, 9, 10;</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила знаходження найбільшого спільного дільника та найменшого спільного кратного чисел; - правила округлення цілих чисел і десяткових дробів; - означення кореня n-го степеня степеня та арифметичного кореня n-го степеня; - властивості коренів; - означення степеня з натуральним, цілим та раціональним показниками, їхні властивості; - числові проміжки; - модуль дійсного числа та його властивості 	<ul style="list-style-type: none"> - використовувати ознаки подільності; - знаходити найбільший спільний дільник та найменше спільне кратне кількох чисел; - знаходити неповну частку та остачу від ділення одного натурального числа на інше; - перетворювати звичайний дріб у десятковий та нескінченний періодичний десятковий дріб - у звичайний; - округлювати цілі числа і десяткові дробу; - використовувати властивості модуля до розв'язання задач
<p>Відношення та пропорції. Відсотки. Основні задачі на відсотки. Текстові задачі</p>	<ul style="list-style-type: none"> - відношення, пропорції; - основну властивість пропорції; - означення відсотка; - правила виконання відсоткових розрахунків 	<ul style="list-style-type: none"> - знаходити відношення чисел у вигляді відсотка, відсоток від числа, число за значенням його відсотка; - розв'язувати задачі на відсоткові розрахунки та пропорції; - розв'язувати текстові задачі арифметичним способом
<p>Раціональні, ірраціональні, степеневі, показникові, логарифмічні, тригонометричні вирази та їхні перетворення</p>	<ul style="list-style-type: none"> - означення області допустимих значень змінних виразу зі змінними; - означення тотожно рівних виразів, тотожного перетворення виразу, тотожності; - означення одночлена та многочлена; - правила додавання, віднімання і множення одночленів та многочленів; - формули скороченого множення; - розклад многочлена на множники; - означення алгебраїчного дробу; - правила виконання дій з алгебраїчними дробами; - означення та властивості логарифма, десяткового та натурального логарифмів; - основну логарифмічну тотожність; - означення синуса, косинуса, тангенса, котангенса числового аргументу; - основну тригонометричну 	<ul style="list-style-type: none"> - виконувати тотожні перетворення раціональних, ірраціональних, степеневих, показникових, логарифмічних, тригонометричних виразів та знаходити їхнє числове значення при заданих значеннях змінних; - доводити тотожності

	<p>тотожність та наслідки з неї;</p> <ul style="list-style-type: none"> - формули зведення; - формули додавання та наслідки з них 	
	<p>Розділ: РІВНЯННЯ, НЕРІВНОСТІ ТА ЇХНІ СИСТЕМИ</p>	
<p>Лінійні, квадратні, раціональні, ірраціональні, показникові, логарифмічні, тригонометричні рівняння, нерівності та їхні системи. Застосування рівнянь, нерівностей та їхніх систем до розв'язування текстових задач</p>	<ul style="list-style-type: none"> - рівняння з однією змінною, означення кореня (розв'язку) рівняння з однією змінною; - нерівність з однією змінною, означення розв'язку нерівності з однією змінною; - означення розв'язку системи рівнянь, основні методи розв'язування систем; - рівносильні рівняння, нерівності та їхні системи; - методи розв'язування раціональних, ірраціональних, показникових, логарифмічних, тригонометричних рівнянь і нерівностей 	<ul style="list-style-type: none"> - розв'язувати рівняння і нерівності першого та другого степенів, а також рівняння і нерівності, що зводяться до них; - розв'язувати системи рівнянь і нерівностей першого та другого степенів, а також ті, що зводяться до них; - розв'язувати рівняння і нерівності, що містять степеневі, показникові, логарифмічні та тригонометричні вирази; - розв'язувати ірраціональні рівняння і нерівності, а також їхні системи; - застосовувати загальні методи та прийоми (розкладання на множники, заміна змінної, застосування властивостей функцій) у процесі розв'язування рівнянь, нерівностей та їхніх систем; - користуватися графічним методом розв'язування і дослідження рівнянь, нерівностей та систем; - застосовувати рівняння, нерівності та системи до розв'язування текстових задач; - розв'язувати рівняння і нерівності, що містять змінну під знаком модуля; - розв'язувати рівняння, нерівності та системи з параметрами
	<p>Розділ: ФУНКЦІЇ</p>	
<p>Числові послідовності</p>	<ul style="list-style-type: none"> - означення арифметичної та геометричної прогресій; формули n-го члена арифметичної та геометричної прогресій; - формули суми n перших членів арифметичної та геометричної прогресій; 	<ul style="list-style-type: none"> - розв'язувати задачі на арифметичну та геометричну прогресії

	- формулу суми нескінченної геометричної прогресії зі знаменником $ q < 1$	
Функціональна залежність. Лінійні, квадратичні, степеневі, показникові, логарифмічні та тригонометричні функції, їхні основні властивості	- означення функції, області визначення, області значень функції, графік функції; - способи задання функцій, основні властивості та графіки функцій, указаних у назві теми; - означення функції, оберненої до заданої	- знаходити область визначення, область значень функції; - досліджувати на парність (непарність), періодичність функцію; - будувати графіки елементарних функцій; указаних у назві теми, встановлювати властивості числових функцій, заданих формулою або графіком; - використовувати перетворення графіків функцій
Похідна функції, її геометричний та фізичний зміст. Похідні елементарних функцій. Правила диференціювання	- означення похідної функції в точці; - фізичний та геометричний зміст похідної; - рівняння дотичної до графіка функції в точці; - таблицю похідних елементарних функцій; - правила знаходження похідної суми, добутку, частки двох функцій; - правила знаходження похідної складеної функції	- знаходити похідні елементарних функцій; - знаходити числове значення похідної функції в точці для заданого значення аргументу; - знаходити похідну суми, добутку і частки двох функцій; - знаходити похідну складеної функції; - знаходити кутовий коефіцієнт і кут нахилу дотичної до графіка функції в точці; - розв'язувати задачі з використанням геометричного та фізичного змісту похідної
Дослідження функції за допомогою похідної. Побудова графіків функцій	- достатню умову зростання (спадання) функції на проміжку; - екстремуми функції; - означення найбільшого і найменшого значень функції	- знаходити проміжки монотонності функції; - знаходити екстремуми функції за допомогою похідної, найбільше та найменше значення функції; - досліджувати функції за допомогою похідної та будувати їх графіки; - розв'язувати прикладні задачі на знаходження найбільших і найменших значень
Первісна та визначений інтеграл. Застосування визначеного інтеграла до обчислення площ плоских фігур	- означення первісної функції, визначеного інтеграла, криволінійної трапеції; - таблицю первісних функцій; - правила знаходження первісних; - формулу Ньютона - Лейбніца	- знаходити первісну, використовуючи її основні властивості; - застосовувати формулу Ньютона-Лейбніца для обчислення визначеного інтеграла; - обчислювати площу плоских

		фігур за допомогою інтеграла; - розв'язувати нескладні задачі, що зводяться до знаходження інтеграла
	Розділ: ЕЛЕМЕНТИ КОМБІНАТОРИКИ, ПОЧАТКИ ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТЕЙ ТА ЕЛЕМЕНТИ СТАТИСТИКИ	
Перестановки, комбінації, розміщення (без повторень). Комбінаторні правила суми та добутку. Ймовірність випадкової події. Вибіркові характеристики	- означення перестановки, комбінації, розміщень (без повторень); - комбінаторні правила суми та добутку; - класичне означення ймовірності події, найпростіші випадки підрахунку ймовірностей подій; - означення вибірових характеристик рядів даних (розмаху вибірки, моди, медіани, середнього значення); - графічну, табличну, текстову та інші форми подання статистичної інформації	- розв'язувати нескладні задачі комбінаторного характеру; - обчислювати ймовірності випадкових подій; - обчислювати та аналізувати вибіркові характеристики рядів даних (розмах вибірки, моду, медіану, середнє значення)
	ГЕОМЕТРІЯ	
	Розділ: ПЛАНІМЕТРІЯ	
Найпростіші геометричні фігури на площині та їхні властивості	- поняття точки та прямої, променя, відрізка, ламаної, кута; - аксіоми планіметрії; - суміжні та вертикальні кути, бісектрису кута; - властивості суміжних та вертикальних кутів; - властивість бісектриси кута; - паралельні та перпендикулярні прямі; перпендикуляр і похилу, серединний перпендикуляр, відстань від точки до прямої; - ознаки паралельності прямих; - теорему Фалеса, узагальнену теорему Фалеса	- застосовувати означення, ознаки та властивості найпростіших геометричних фігур до розв'язування планіметричних задач та задач практичного змісту
Коло та круг	- коло, круг та їхні елементи; - центральні, вписані кути та їхні властивості; - властивості двох хорд, що перетинаються; - дотичну до кола та її властивості	- застосовувати набуті знання до розв'язування планіметричних задач та задач практичного змісту
Трикутники	- види трикутників та їхні основні властивості; - ознаки рівності трикутників;	- класифікувати трикутники за сторонами та кутами; - розв'язувати трикутники;

	<ul style="list-style-type: none"> - медіану, бісектрису, висоту трикутника та їхні властивості; - теорему про суму кутів трикутника; - нерівність трикутника; - середню лінію трикутника та її властивості; - коло, описане навколо трикутника, і коло, вписане в трикутник; - теорему Піфагора, пропорційні відрізки прямокутного трикутника; - співвідношення між сторонами і кутами прямокутного трикутника; - теорему синусів; - теорему косинусів 	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати означення та властивості різних видів трикутників до розв'язування планіметричних задач та задач практичного змісту; - знаходити радіуси кола, описаного навколо трикутника, і кола вписаного в трикутник
Чотирикутники	<ul style="list-style-type: none"> - чотирикутник та його елементи; - паралелограм та його властивості; - ознаки паралелограма; - прямокутник, ромб, квадрат, трапецію та їхні властивості; - середню лінію трапеції та її властивості; - вписані в коло та описані навколо кола чотирикутники 	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати означення, ознаки та властивості різних видів чотирикутників до розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту
Многокутники	<ul style="list-style-type: none"> - многокутник та його елементи, опуклий многокутник; - периметр многокутника; - суму кутів опуклого многокутника; - правильний многокутник та його властивості; - вписані в коло та описані навколо кола многокутники 	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати означення та властивості многокутників до розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту
Геометричні величини та їх вимірювання	<ul style="list-style-type: none"> - довжину відрізка, кола та його дуги; - величину кута, вимірювання кутів; - формули для обчислення площі трикутника, паралелограма, ромба, квадрата, трапеції, правильного многокутника, круга, кругового сектора, сегмента 	<ul style="list-style-type: none"> - знаходити довжини відрізків, градусні та радіанні міри кутів, площі геометричних фігур; - обчислювати довжину кола та його дуг, площу круга, кругового сектора та сегмента; - використовувати формули площ геометричних фігур до розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту
Координати та вектори на площині	<ul style="list-style-type: none"> - прямокутну систему координат на площині, координати точки; - формулу для обчислення відстані між двома точками та формулу для обчислення 	<ul style="list-style-type: none"> - знаходити координати середини відрізка та відстань між двома точками; - складати рівняння прямої та рівняння кола;

	<p>координат середини відрізка;</p> <ul style="list-style-type: none"> - рівняння прямої та кола; - поняття вектора, довжину вектора, колінарні вектори, рівні вектори, координати вектора; - додавання, віднімання векторів, множення вектора на число; - розклад вектора за двома неколінарними векторами; - скалярний добуток векторів та його властивості; - формулу для знаходження кута між векторами, що задані координатами; - умови колінарності та перпендикулярності векторів, що задані координатами 	<ul style="list-style-type: none"> - виконувати дії з векторами; - знаходити скалярний добуток векторів; - застосовувати координати й вектори до розв'язування планіметричних задач і задач, практичного змісту
Геометричні перетворення	<ul style="list-style-type: none"> - основні види та зміст геометричних перетворень на площині (рух, симетрію відносно точки та відносно прямої, поворот, паралельне перенесення, перетворення подібності, гомотетію); - ознаки подібності трикутників; - відношення площ подібних фігур 	<ul style="list-style-type: none"> - використовувати властивості основних видів геометричних перетворень, ознаки подібності трикутників до розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту
	Розділ: СТЕРЕОМЕТРІЯ	
Прямі та площини у просторі	<ul style="list-style-type: none"> - аксіоми та теореми стереометрії; - взаємне розміщення прямих у просторі, прямої та площини у просторі, площин у просторі; - ознаки паралельності прямих, прямої та площини, площин; - паралельне проектування; ознаки перпендикулярності прямої та площини, двох площин; - проекцію похилої на площину, ортогональну проекцію; - пряму та обернену теореми про три перпендикуляри; - відстань від точки до площини, від точки до прямої, від прямої до паралельної їй площини, між паралельними прямими, між паралельними площинами, між мимобіжними прямими; - ознаку мимобіжності прямих; - кут між прямими, прямою та площиною, площинами 	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати означення, ознаки та властивості паралельних і перпендикулярних прямих і площин до розв'язування стереометричних задач та задач практичного змісту; - знаходити зазначені відстані та величини кутів у просторі
Многогранники, тіла й поверхні обертання	<ul style="list-style-type: none"> - двогранний кут, лінійний кут двогранного кута; 	<ul style="list-style-type: none"> - розв'язувати задачі на обчислення площ поверхонь та

	<ul style="list-style-type: none"> - многогранники та їхні елементи, основні види многогранників: призму, паралелепіпед, піраміду, зрізану піраміду; - тіла й поверхні обертання та їхні елементи, основні види тіл і поверхонь обертання: циліндр, конус, зрізаний конус, кулю, сферу; - перерізи многогранників та тіл обертання площиною; - комбінації геометричних тіл; - формули для обчислення площ поверхонь, об'ємів многогранників і тіл обертання 	<ul style="list-style-type: none"> об'ємів геометричних тіл; - встановлювати за розгорткою поверхні вид геометричного тіла; - застосовувати означення та властивості основних видів многогранників, тіл і поверхонь обертання до розв'язування стереометричних задач і задач практичного змісту
Координати та вектори у просторі	<ul style="list-style-type: none"> - прямокутну систему координат у просторі, координати точки; - формулу для обчислення відстані між двома точками та формулу для обчислення координат середини відрізка; - поняття вектора, довжину вектора, колінеарні вектори, рівні вектори, координати вектора; - додавання, віднімання векторів, множення вектора на число; - скалярний добуток векторів та його властивості; - формулу для знаходження кута між векторами, що задані координатами; - умови колінеарності та перпендикулярності векторів, що задані координатами 	<ul style="list-style-type: none"> - знаходити координати середини відрізка та відстань між двома точками; - виконувати дії з векторами; - знаходити скалярний добуток векторів; - застосовувати координати та вектори до розв'язування стереометричних задач і задач практичного змісту

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

ПРОГРАМА
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З БІОЛОГІЇ
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти

Пояснювальна записка

Програму зовнішнього незалежного оцінювання з біології розроблено на основі чинних програм для загальноосвітніх навчальних закладів: Біологія, 7 - 11 класи (К.: Перун, 2005) та Біологія, 10 - 11 класи (Тернопіль, Мандрівець, 2011). Завданням зовнішнього незалежного оцінювання з біології є:

- перевірити відповідність знань та умінь учнів програмним вимогам;
- виявити рівень навчальних досягнень учнів;
- оцінити ступінь підготовленості випускників загальноосвітніх навчальних закладів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах.

Зміст програми зовнішнього незалежного оцінювання структурований за рівнями організації життя й складається з "Вступу" та розділів: "Молекулярний рівень організації життя", "Клітинний рівень організації життя", "Неклітинні форми життя", "Організмовий рівень організації життя", "Надорганізмові рівні організації життя", "Історичний розвиток органічного світу", які в свою чергу розподілено на теми. В кожній темі визначено обсяг вимог до знань та предметних умінь учасників зовнішнього незалежного оцінювання з біології.

Програма зовнішнього незалежного оцінювання спрямована на виявлення рівня сформованості знань та умінь з шкільного предмета "Біологія", на основі яких учасник зовнішнього незалежного оцінювання зможе:

- характеризувати основні біологічні поняття, закономірності, закони та теорії, біологічні явища і процеси;
- оперувати поняттями, за потреби пояснення процесів та явищ живої природи, підтверджуючи прикладами з життя та діяльності людини, охорони здоров'я, досягнень біологічної науки;
- порівнювати процеси життєдіяльності на різних рівнях організації (молекулярному, клітинному, організмовому, популяційно-видовому, екосистемному, біосферному) та виявляти взаємозв'язки між ними;
- встановлювати причинно-наслідкові, функціональні, структурні зв'язки та закономірності у живій природі, класифікувати об'єкти;
- виявляти наслідки впливу шкідливих звичок на організм;
- застосовувати біологічні знання для аналізу ситуацій, що виникають у різних сферах життя;
- виконувати розрахунки із використанням математичного апарату;
- застосовувати набуті знання при аналізі біологічної інформації, представленій в різних формах (графічній, табличній, текстовій);

- обґрунтовувати висновки.

Назва розділу, теми	Знання	Предметні уміння та способи навчальної діяльності
Вступ	Основні ознаки живого. Рівні організації життя: молекулярний, клітинний, організмовий, популяційно-видовий, екосистемний, біосферний. Методи біологічних досліджень.	Знати основні ознаки живого, рівні організації життя та їх структуру. Оцінювати значення біологічних знань в житті людини і суспільства. Розрізняти рівні організації життя, методи біологічних досліджень.
Молекулярний рівень організації життя		
Елементний склад організмів	Класифікація хімічних елементів за їхнім вмістом в організмах (макроелементи, в тому числі органогенні елементи, мікроелементи). Наслідки недостатнього або надлишкового надходження в організм людини хімічних елементів (I, F, Fe, Ca, K) та способи усунення їх нестачі. Поняття про ендемічні хвороби.	Знати макроелементи, в тому числі органогенні елементи, їхню роль в живих системах. <i>Застосовувати</i> знання про надлишок або нестачу хімічних елементів (I, F, Fe, Ca, K) для попередження захворювань людини.
Неорганічні сполуки в організмах	Роль води, солей та інших неорганічних сполук в організмі. Гідрофільні сполуки. Гідрофобні сполуки.	<i>Характеризувати</i> біологічну роль води, кисню, йонів Na^+ , K^+ , Cl^- , Ca^{2+} , Mg^{2+} . <i>Встановлювати</i> взаємозв'язок між фізико-хімічними властивостями та біологічною роллю води.
Органічні сполуки в організмах	Будова, властивості і функції органічних сполук. Поняття про біополімери та їхні мономерні. Вуглеводи: моносахариди, олігосахариди, полісахариди. Особливості будови, основні властивості та функції в організмах живих істот. Ліпіди. Особливості будови, основні властивості та функції в організмах. Амінокислоти, пептиди та поліпептиди. Білки: особливості будови. Рівні структурної організації білків. Властивості білків. Денатурація, ренатурація, деструкція білків. Функції білків у живих істотах. Ферменти, їх будова, властивості. Нуклеотиди. Нуклеїнові кислоти.	<i>Знати</i> будову та функції органічних сполук (ліпідів, вуглеводів, білків, нуклеїнових кислот, АТФ) та особливості просторової організації білків, нуклеїнових кислот, полісахаридів (крохмаль, целюлоза). <i>Визначати</i> роль хімічних зв'язків в структурній організації макромолекул. Порівнювати ДНК і РНК за складом, будовою, функціями. Пояснювати властивості та роль ферментів в організмах. Розв'язувати елементарні вправи з молекулярної біології: визначати молекулярну масу речовини за масою одного з її компонентів, довжину

	<p>Будова, властивості, функції ДНК. Принцип комплементарності. Будова РНК. Типи РНК (інформаційна або матрична, рибосомна, транспортна), їхні функції. Поняття про ген. АТФ, поняття про макроергетичний зв'язок. Біологічно активні речовини (вітаміни, гормони, нейрогормони, фітогормони, алкалоїди, фітонциди), їх біологічна роль.</p>	<p>молекули нуклеїнової кислоти, її склад; моделювати процеси реплікації. <i>Оцінювати</i> значення біологічно активних речовин у забезпеченні процесів життєдіяльності організмів.</p>
Клітинний рівень організації життя		
Організація клітин	<p>Сучасна клітинна теорія. Мембрани, їхня структура, властивості та основні функції. Плазматична мембрана. Транспорт речовин через мембрани. Надмембранні комплекси (клітинна стінка, глікокалікс). Підмембранні комплекси (мікронитки, мікротрубочки, пелікула). Цитоскелет, його функції. Цитоплазма та її компоненти. Органели. Одномембранні органели, ендоплазматична сітка, апарат Гольджі, лізосоми, вакуолі. Двомембранні органели: мітохондрії, пластиди та їх типи (особливості їхньої будови і функцій). Взаємні перетворення пластид. Автономія мітохондрій та хлоропластів у клітині. Інші органели: рибосоми, полірибосоми, клітинний центр, органели руху. Клітинні включення. Будова та функції ядра. Хромосоми, особливості будови та хімічного складу. Гомологічні хромосоми. Аутосоми та статеві хромосоми (гетерохромосоми). Каріотип людини. Хромосомний набір ядра (гаплоїдний, диплоїдний, поліплоїдний). Типи організації клітин (прокаріотичний та еукаріотичний).</p>	<p><i>Знати</i> основні положення сучасної клітинної теорії. <i>Розпізнавати</i> механізми транспортування речовин через мембрани. <i>Порівнювати</i> будову і функції поверхневого апарату клітин тварин, рослин, грибів, бактерій. <i>Характеризувати</i> будову і функції компонентів клітини, роль мембран в клітинній взаємодії. <i>Встановлювати зв'язок</i> між будовою й функціями компонентів клітини. <i>Розпізнавати</i> клітини та їх компоненти на схематичних малюнках та мікрофотографіях. <i>Пояснювати</i>: роль ядра у збереженні, передачі та реалізації спадкової інформації; значення стабільності каріотипу для існування виду. <i>Знати</i> особливості організації клітин еукаріотів; особливості організації клітин прокаріотів (поверхневий апарат, нуклеоїд, плазмід, рибосоми, джгутики, цилі). <i>Порівнювати</i> прокаріотичні й еукаріотичні клітини. <i>Визначати</i> причини відмінностей у будові клітин прокаріотів та еукаріотів (рослин, тварин, грибів).</p>
Поділ клітин	Клітинний цикл. Інтерфаза.	<i>Пояснювати</i> сутність і

	<p>Мітотичний поділ клітин у еукаріотів, його фази. Мейотичний поділ клітин, його фази. Кон'югація гомологічних хромосом. Кросинговер.</p>	<p>біологічне значення мітозу, мейозу, кросинговеру. <i>Порівнювати</i> мітотичний й мейотичний поділи клітини. <i>Розпізнавати</i> (на схемах або схематичних малюнках) клітину на різних фазах мітотичного поділу. <i>Аналізувати</i> етапи клітинного циклу; фази мітозу й мейозу.</p>
Обмін речовин та перетворення енергії	<p>Обмін речовин (метаболізм). Пластичний (асиміляція) та енергетичний (дисиміляція) обмін. Джерела енергії для організмів. Автотрофні (фотосинтезики, хемосинтезики) і гетеротрофні організми. Етапи перетворення енергії в організмі: підготовчий, анаеробний (безкисневий) та аеробний (кисневий). Аеробне дихання. Бродіння. Біосинтез білків та його етапи. Генетичний код і його властивості. Кодон, антикодон, старт-кодон, стоп-кодони. Транскрипція. Гени (структурні і регуляторні). Екзони, інтрони. Сплайсинг. Реакції матричного синтезу (реплікація, транскрипція, трансляція). Фотосинтез. Основні процеси, що відбуваються у світловій та темповій фазах фотосинтезу. Значення фотосинтезу.</p>	<p><i>Розпізнавати</i> автотрофні (фото- і хемо-) й гетеротрофні організми. <i>Пояснювати</i> сутність і значення: асиміляції і дисиміляції; біосинтезу білків і нуклеїнових кислот; гліколізу; бродіння; аеробного дихання; фотосинтезу; вплив умов довкілля на інтенсивність процесу фотосинтезу; роль АТФ в енергетичному обміні; роль ферментів у забезпеченні процесів обміну речовин. <i>Записувати</i> сумарні рівняння процесів фотосинтезу та дихання. <i>Порівнювати</i> фотосинтез у про- і еукаріотів, дихання і гліколіз, транскрипцію і реплікацію. <i>Аналізувати</i> процес фотосинтезу, етапи енергетичного та пластичного обміну. <i>Моделювати</i> процеси трансляції, транскрипції. <i>Користуватися</i> таблицею "Генетичний код"</p>
Неклітинні форми життя		
Віруси, пріони, віроїди	<p>Віруси, їх хімічний склад, будова та відтворення. Механізм проникнення вірусів в організм та клітини хазяїна. Вплив вірусів на організм хазяїна. Профілактика вірусних захворювань людини. Роль вірусів у природі та житті людини. Пріони. Віроїди.</p>	<p><i>Знати</i> особливості будови вірусів; механізми проникнення вірусів в клітини людини, тварин, рослин, бактерій; захворювання людини, які спричиняють віруси (поліомієліт, грип, СНІД, гепатити, енцефаліт, кір, паротит, ГРВІ) та пріони (губчаста енцефалопатія); шляхи зараження вірусами та</p>

		<p>пріонами.</p> <p><i>Оцінювати</i> вплив вірусів на організм хазяїна; роль вірусів в природі й житті людини; перспективи застосування вірусів у біотехнологіях.</p> <p><i>Розпізнавати</i> на малюнках і схемах віруси (бактеріофаги; віруси тютюнової мозаїки, грипу, імунодефіциту людини).</p> <p><i>Застосовувати</i> знання про особливості вірусів та пріонів для профілактики вірусних та пріонних захворювань.</p> <p><i>Порівнювати</i> властивості вірусів, віроїдів і пріонів.</p>
--	--	---

Організмний рівень організації життя

Бактерії	<p>Загальна характеристика прокаріотів (бактерій, ціанобактерій). Особливості будови та процесів життєдіяльності прокаріотів (живлення, дихання, розмноження, спорутворення, інцистування, кон'югація). Взаємозв'язки прокаріотів з іншими організмами (мутуалізм, коменсалізм, паразитизм). Різноманітність та роль прокаріотів у природі та житті людини. Хвороботворні бактерії та захворювання, що ними викликаються. Профілактика бактеріальних захворювань</p>	<p><i>Знати</i> приклади захворювань людини, які спричиняють бактерії (ангіна, дифтерія, туберкульоз, холера, тиф, скарлатина, ботулізм, сальмонельоз).</p> <p><i>Розпізнавати</i> бактерії, ціанобактерії на схемах, малюнках, мікрофотографіях.</p> <p><i>Виділяти</i> істотні ознаки бактерій, ціанобактерій.</p> <p><i>Порівнювати</i> будову та життєдіяльність бактерій та ціанобактерій.</p> <p><i>Визначати</i> взаємозв'язки прокаріотів з іншими організмами.</p> <p><i>Оцінювати</i> роль прокаріотичних організмів у природі та житті людини; можливості застосування бактерій у біотехнологіях.</p> <p><i>Використовувати</i> знання про особливості бактерій для профілактики бактеріальних захворювань.</p>
Рослини	<p>Загальна характеристика царства Рослини. Класифікація рослин. Життєві форми рослин.</p>	<p><i>Виділяти</i> істотні ознаки царства Рослини;</p> <p><i>Знати</i> основні одиниці класифікації Рослин (відділ, клас, родина, рід, вид).</p> <p><i>Розпізнавати</i> за ознаками зовнішньої будови життєві форми рослин.</p> <p><i>Оцінювати</i> роль рослин у</p>

		природі та значення в житті людини.
Будова рослинного організму	Особливості організації одноклітинних та багатоклітинних рослин. Нижчі та вищі рослини. Тканини багатоклітинних рослин: твірна (меристема), покривна (епідерма (шкірка), перідерма (корок), основна (запасаюча, повітроносна, асиміляційна), механічні, провідні (ксилема, флоема), їхня будова і функції. Судинно-волокнистий пучок.	<i>Розпізнавати:</i> тканини, органи рослин на схемах і малюнках. <i>Порівнювати</i> вищі та нижчі рослини за організацією тіла. <i>Аналізувати</i> особливості будови рослин як результат пристосування їх до життя на суходолі; принципи організації багатоклітинних рослин.
	Вегетативні органи рослин. Корінь та його функції. Види коренів. Коренева система та її типи (стрижнева, мичкувата). Зони кореня та їх функції. Будова кореня на поперечному зрізі. Видозміни кореня (коренеплоди, бульбокорені, дихальні, ходульні, корені-підпорки, чіпкі, повітряні, корені-присоски), їх біологічне значення. Поняття про пікірування.	<i>Розпізнавати на схемах та малюнках:</i> види коренів, типи кореневих систем, видозміни коренів, зони кореня, елементи внутрішньої будови кореня на поперечному зрізі. <i>Порівнювати</i> мичкувату та стрижневу кореневі системи. <i>Визначати</i> взаємозв'язок між будовою та функціями кореня.
	Пагін та його функції. Будова пагона. Галуження пагона: значення та типи (дихотомічне, моноподіальне, симподіальне). Видозміни пагона: (підземні та надземні); видовження та укорочення.	<i>Розпізнавати</i> на схемах та малюнках елементи пагона; типи галуження пагона; видозміни пагона. <i>Визначати</i> біологічне значення видозмін пагона.
	Стебло та його функції. Внутрішня будова дерев'янистого стебла. Листок, його будова та функції. Видозміни листка. Листопад	<i>Розпізнавати</i> на схемах та малюнках особливості внутрішньої будови стебла. <i>Встановлювати</i> взаємозв'язок між внутрішньою будовою та функціями стебла. <i>Розпізнавати</i> на схемах та малюнках елементи зовнішньої та внутрішньої будови листка, типи жилкування та листкорозміщення; прості та складні листки. <i>Встановлювати</i> взаємозв'язок між внутрішньою будовою та функціями листка. <i>Визначати</i> біологічне значення видозмін листка. <i>Встановлювати</i> взаємозв'язок між внутрішньою будовою та функціями листка.

		<i>Визначати</i> біологічне значення листка, листопада.
	Брунька - зачаток пагона. Будова бруньки. Різновид бруньок за розташуванням на пагоні (верхівкова та бічна), за будовою (вегетативні та генеративні).	Розпізнавати на схемах та малюнках елементи будови бруньки; типи бруньок. <i>Порівнювати</i> генеративну і вегетативну бруньки за будовою і функцією. <i>Оцінювати</i> біологічне значення бруньок.
	Генеративні органи покритонасінних рослин: (квітка, насінина, плід). Квітка - орган статевого розмноження рослин. Будова і функції квітки. Формула квітки. Суцвіття, їх біологічне значення. Типи суцвіть (китиця, початок, головка, кошик, щиток, зонтик, простий колос, складний колос, волоть, складний щиток, складний зонтик).	<i>Розпізнавати</i> на схемах та малюнках елементи будови квітки; типи суцвіть. <i>Розрізняти</i> двостатеві, одностатеві й нестатеві квітки; однодомні та дводомні рослини; квітки з простою та подвійною оцвітиною; прості та складні суцвіття. <i>Встановлювати</i> взаємозв'язок між будовою та функціями частин квітки. <i>Визначати</i> спосіб запилення за будовою квітки
	Насінина та плід: будова і функції. Утворення насінини та плоду. Типи плодів (біб, кістянка, коробочка, стручок, стручечок, сім'янка, зернівка, ягода, яблуко, горіх, листянка). Збірні плоди. Супліддя, їх біологічне значення. Період спокою та умови проростання насінини. Поширення плодів.	<i>Знати</i> особливості будови: насінини однодольних та дводольних рослин; різних типів плодів. <i>Розрізняти</i> сухі (розкриті й нерозкриті) та соковиті; однонасінні та багатонасінні плоди. <i>Розпізнавати</i> на схемах та малюнках типи плодів. <i>Визначати</i> спосіб поширення плодів за їх будовою. <i>Оцінювати</i> значення періоду спокою насінини.
Процеси життєдіяльності, розмноження та розвиток рослин	Живлення рослин (мінеральне живлення, повітряне живлення - фотосинтез). Дихання рослин. Транспірація. Транспорт речовин. Висхідна та низхідна течії речовин у рослин. Форми розмноження рослин: статеve і нестатеве. Спори. Запліднення. Запилення та його способи. Ріст і розвиток рослин. Поняття про життєвий цикл вищих рослин (чергування поколінь, спорофіт, гаметофіт). Подразливість та рухи	<i>Знати</i> особливості мінерального живлення рослин; фотосинтезу; дихання; транспірації; запліднення у вищих спорових і покритонасінних рослин; росту; переміщення речовин по рослині. <i>Розрізняти</i> рухи рослин (тропізми, настії, нутації); форми розмноження рослин; способи вегетативного розмноження (живцювання, щеплення, відводками,

	<p>рослин. Регуляція процесів життєдіяльності у покритонасінних рослин. Пристосованість рослин до умов існування.</p>	<p>кореневими паростками, видозміненими пагонами); висхідну та низхідну течію речовин у рослин. <i>Визначати</i> закономірності процесів життєдіяльності рослин; особливості пристосувань рослин до наземного, водного та паразитичного способу життя. <i>Пояснювати</i> значення подвійного запліднення у покритонасінних рослин; біологічне значення вегетативного розмноження, запилення, фотосинтезу, дихання, транспірації. <i>Оцінювати</i> вплив добрив на ріст і розвиток рослин; роль фітогормонів (ауксинів, цитокинінів, гиббереллінів, абсцизової кислоти) у регуляції життєвих функцій багатоклітинних рослин.</p>
<p>Різноманітність рослин</p>	<p>Зелені водорості: одноклітинні (хлорела, хламідомонада) та багатоклітинні (спірогира, ульва, улотрикс). Бурі водорості (ламінарія, фукус). Червоні водорості (філофора, порфіра, кораліна). Діатомові водорості (навікула, пінулярія). Мохоподібні (політрих, маршанція, сфагнум). Плауноподібні (селагінела, баранець звичайний, плаун булавовидний). Хвоцєподібні (хвощ польовий, хвощ лісовий). Папоротєподібні (щитник чоловічий, страусове перо звичайне, сальвінія). Голонасінні (гінкго, тис ягідний, туя, сосна, ялина, модрина, яловець, кедр, вельвічія, саговник) Покритонасінні. Класифікація покритонасінних рослин. Класи: Однодольні й Дводольні. Родина Капустяні (Хрестоцвітї) (представники: грицики, редька дика, капуста, гірчиця, рапс). Родина Розові (представники:</p>	<p><i>Знати</i> істотні ознаки рослин наведених таксонів; органи розмноження вищих спорових рослин (спорангїї, гамєтангїї: антеридїї, архєгонїї). <i>Визначати</i> особливості будови та процесів життєдіяльності водоростей, вищих спорових рослин, голонасінних та покритонасінних рослин; особливості будови рослин класів Однодольні та Дводольні, родин Капустяні (Хрестоцвітї), Розові, Бобові, Пасльонові, Айстрові (Складноцвітї), Лілійні, Цибулеві, Злакові; причини, що зумовлюють панування покритонасінних рослин у сучасній флорі та поширення рослин різних таксонів на земній кулі. <i>Розпізнавати</i> на малюнках та схемах представників різних відділів рослин. <i>Розрізняти</i>: представників різних систематичних груп (відділів, родин, класів покритонасінних з числа</p>

	<p>суниця, шипшина, горобина, яблуня, вишня, смородина). Родина Бобові (представники: горох, квасоля, соя, конюшина, робінія (біла акація), люцерна). Родина Пасльонові (представники: петунія, паслін, тютюн, картопля, томат, перець); Айстрові (Складноцвіті) (представники: соняшник, кульбаба, будяк, ромашка, волошка). Цибулеві (представники цибуля, часник, черемша) Лілійні (представники тюльпан, проліска, гіацинт, лілія) Злакові (представники кукурудза, рис, пшениця, жито, овес, очерет, пирій). Загальна характеристика та особливості поширення рослин різних таксонів.</p>	<p>наведених) рослин за ознаками зовнішньої будови. <i>Пояснювати</i> необхідність створення природоохоронних територій. <i>Порівнювати</i> рослини різних систематичних груп. <i>Оцінювати</i> значення рослин у природі та житті людини.</p>
Гриби. Лишайники	<p>Загальна характеристика царства Гриби. Середовища існування. Особливості будови та процесів життєдіяльності (живлення, розмноження) шапінкових цвілевих грибів, дріжджів, грибів-паразитів. Різноманітність грибів: шапінкові (маслюк, підосичник, білий гриб, опеньки, печериця, глива, мухомор, бліда поганка); цвілеві гриби (мукор, пеніцил, аспергіл); гриби-паразити (сажкові, іржасті, борошнесторосяні та трутовики). Мікориза. Значення грибів у природі та житті людини. Лишайники - симбіотичні організми. Будова та особливості життєдіяльності лишайників. Різноманітність лишайників (графіс, пармелія, ксанторія, уснея, ягель, цетрарія). Значення лишайників у природі та житті людини.</p>	<p><i>Знати</i> особливості будови, живлення, росту та розмноження грибів і лишайників. <i>Розпізнавати</i> на малюнках і схемах основні групи грибів і лишайників. <i>Розрізняти</i> шапкові та пластинчасті гриби; накипні, листоваті та кущисті лишайники. <i>Визначати</i> взаємозв'язки грибів і вищих рослин; причини, що зумовлюють витривалість лишайників. <i>Порівнювати</i> принципи організації, особливості будови та процеси життєдіяльності грибів і рослин.</p>
Тварини	<p>Загальна характеристика царства Тварини. Принципи класифікації тварин.</p>	<p><i>Знати</i> істотні ознаки царства Тварини; основні одиниці класифікації Тварин (тип, клас, ряд, родина, рід, вид). <i>Оцінювати</i> роль тварин у екосистемах. <i>Порівнювати</i> особливості</p>

		будови і процесів життєдіяльності тварин, рослин та грибів.
Будова і життєдіяльність тварин	<p>Особливості організації одноклітинних та багатоклітинних тварин. Тканини тварин. Загальний план будови організму тварин: симетрія тіла (двобічна, радіальна); покриви тіла; опорний апарат (зовнішній скелет, внутрішній скелет, гіроскелет); порожнина тіла (первинна, вторинна, змішана); органи, системи органів та їх функції. Подразливість, рух, живлення, дихання, виділення, транспорт речовин, розмноження, ріст тварин. Типи розвитку тварин: прямий і непрямий (з повним і неповним перетворенням). Регуляція функцій у багатоклітинних тварин. Особливості поведінки тварин. Поняття про рефлекс та інстинктивну поведінку.</p>	<p><i>Знати</i> способи живлення, дихання тварин; види руху тварин; реакцію тварин на подразнення; особливості поведінки (умовні, безумовні рефлекси та інстинкти). <i>Розрізняти</i> типи симетрії тіла тварин; покриви тіла тварин; опорний апарат та види руху тварин; порожнини тіла; системи органів; типи розвитку тварин; форми поведінки (вроджену й набуту). <i>Оцінювати</i> значення прямого та непрямого розвитку тварин. <i>Порівнювати</i> особливості організації одноклітинних та багатоклітинних тварин; тканин тварин і рослин; регуляцію функцій організму рослин і тварин.</p>
Різноманітність тварин	<p>Одноклітинні тварини. Загальна характеристика. Особливості будови та процесів життєдіяльності (живлення, дихання, виділення, осморегуляція, рух, подразливість, розмноження, інцистування). Прісноводні (амеба протей, евглена зелена, інфузорія-туфелька) та морські (форамініфери, радіолярії) одноклітинні, їхня роль у природі та житті людини. Роль морських одноклітинних в утворенні осадових порід та як "керівних копалин". Роль одноклітинних тварин у ґрунтоутворенні. Симбіотичні одноклітинні тварини: мутуалісти, коменсали, паразити (дизентерійна амеба, трипаносоми, малярійний плазмодій). Захворювання людини та свійських тварин, що викликаються паразитичними одноклітинними тваринами. Роль</p>	<p><i>Розпізнавати</i> на малюнках та схемах тварин наведених таксонів. <i>Знати</i> особливості зовнішньої і внутрішньої будови представників наведених таксонів; шляхи зараження людини паразитичними тваринами. <i>Визначати</i> риси пристосування тварин до умов існування; взаємозв'язки тварин між собою та з іншими організмами. <i>Пояснювати</i> закономірності поширення видів тварин у природі; значення поведінкових реакцій тварин. <i>Вирізняти</i> характерні ознаки тварин наведених таксонів <i>Порівнювати</i> особливості будови тварин різних систематичних груп. <i>Визначати</i> за ознаками будови представників наведених таксонів, риси ускладнення в будові тварин різних таксонів; причини поширення тварин</p>

	<p>одноклітинних тварин у природі та житті людини. Багатоклітинні тварини. Характерні риси багатоклітинних тварин, їхня відмінність від одноклітинних. Тип Губки. Загальна характеристика типу. Особливості будови та процесів життєдіяльності. Диференціація клітин, дотканинний тип організації. Різноманітність (бодяга, венерин кошик, грецька губка). Роль у природі та житті людини. Тип Кишковопорожнинні, або Жалкі. Загальна характеристика типу. Особливості будови та процесів життєдіяльності. Гідра. Різноманітність кишковопорожнинних (медузи та поліпи). Роль кишковопорожнинних у природі та житті людини. Коралові поліпи та формування коралових рифів. Тип Плоскі черви. Загальна характеристика типу. Різноманітність плоских червів: класи Війчасті черви (молочно-біла планарія), Сисуни (печінковий та котячий сисуни), Стьошкові черви (бичачий та свинячий цїп'яки, ехінокок, стьожак широкий); особливості поширення, будови та процесів життєдіяльності. цикли розвитку. Пристосованість плоских червів до паразитичного способу життя. Шкода, якої паразитичні плоскі черви завдають організмові хазяїна. Тип Первиннопорожнинні, або Круглі черви (Нематоди). Загальна характеристика типу. Різноманітність круглих червів та середовища існування. Круглі черви, які вільно існують, їхня роль у процесах ґрунтоутворення. Круглі черви - паразити рослин (галова, стеблова, пшенична, бурякова нематоди), тварин та людини (аскарида, гострик, трихінела), захворювання, що ними викликаються. Шкідливий</p>	<p>різних таксонів на земній кулі. <i>Аналізувати</i> зміни в будові, в процесі життєдіяльності тварин, що виникли в результаті пристосування їх до середовищ існування.</p>
--	---	---

вплив гельмінтів на організм хазяїна. Профілактика захворювань, що викликаються гельмінтами.

Тип Кільчасті черви, або Кільчаки. Загальна характеристика типу. Різноманітність кільчастих червів, середовища існування. Клас Багатощетинкові черви (нереїс, піскожил). Клас Малощетинкові черви (дощовий черв'як, трубочник). Середовища існування, спосіб життя. Роль дощових червів у процесах ґрунтоутворення. Клас П'явки (медична п'явка). Роль кільчастих червів у природі та житті людини. Охорона кільчастих червів.

Тип Молюски, або М'якуни. Загальна характеристика типу, різноманітність, середовища існування та спосіб життя Класи Червоногі (ставковик, виноградний слимак), Двостулкові (беззубка, устриці, перлова скойка), Головоногі (кальмари, каракатиці, восьминоги). Характерні риси будови, процесів життєдіяльності, поширення. Роль молюсків у природі та житті людини. Охорона молюсків.

Тип Членистоногі. Загальна характеристика типу. Різноманітність членистоногих, середовища їх існування та спосіб життя.

Ракоподібні. Загальна характеристика, особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності, середовища існування. Різноманітність ракоподібних (річкові раки, краби, креветки, мокриці, дафнії, щитні, циклопи, коропаїд). Їхня роль у природі та житті людини. Охорона ракоподібних.

Павукоподібні. Загальна характеристика, особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності, середовища

існування. Різноманітність павукоподібних (ряди павуки, кліщі). Їхня роль у природі та житті людини.

Комахи. Загальна характеристика, середовища існування.

Особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності. Типи ротових апаратів. Функції жирового тіла. Пристосованість комах до польоту. Особливості поведінки комах. Типи розвитку. Фаза лялечки та її біологічне значення.

Різноманітність комах. Ряди комах з неповним (Прямокрилі, Воші) та повним (Твердокрилі, або Жуки, Лускокрилі, або Метелики, Перетинчастокрилі, Двокрилі, Блохи) перетворенням.

Характеристика рядів, типові представники, роль у природі та житті людини. Свійські комахи.

Застосування комах у біологічному методі боротьби.

Охорона комах.

Тип Хордові. Загальна характеристика, середовища існування. Різноманітність хордових. Підтип Безчерепні.

Загальна характеристика. Клас Головохордові. Особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності ланцетників.

Підтип Хребетні, або Черепні.

Загальна характеристика. Клас Хрящові риби. Особливості будови, процесів життєдіяльності.

Різноманітність хрящових риб (акули і скати). Роль у природі та житті людини.

Клас Кісткові риби. Особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності.

Особливості поведінки риб.

Нерест, турбота про нащадків.

Різноманітність кісткових риб: ряди Осетроподібні, Оселедцеподібні, Лососеподібні, Окунеподібні, Коропоподібні; підкласи Кистепері та Дводишні.

Характеристика та типові представники. Роль у природі та

житті людини. Промисел риб.
Раціональне використання рибних ресурсів. Штучне розведення риб.
Охорона риб.

Клас Земноводні. Загальна характеристика. Особливості будови та процесів життєдіяльності у зв'язку з виходом на суходіл.

Різноманітність земноводних: ряди Безхвості, Безногі та Хвостаті. Особливості організації, представники, роль у природі та житті людини. Охорона земноводних.

Клас Плазуни. Особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності. Сезонні явища в житті плазунів.

Пристаєваність плазунів до життя на суходолі.

Різноманітність плазунів: лускати, черепахи, крокодили; особливості організації, представники, роль у природі та житті людини.

Охорона плазунів.

Клас Птахи. Особливості зовнішньої та внутрішньої будови, процесів життєдіяльності. Птахи - теплокровні тварини.

Пристаєваність птахів до польоту. Сезонні явища у житті птахів. Осілі, кочові та перелітні птахи. Перельоти птахів та способи їхнього дослідження.

Розмноження і розвиток птахів: шлюбна поведінка, облаштування гнізд. Будова яйця птахів та його інкубація. Птахи виводкові та нагніздні. Різноманітність птахів: надряди Безкілеві (страуси, казуари, ківі), Пінгвіни, Кілегруді (ряди Дятли, Куроподібні, Гусеподібні, Соколоподібні, Совоподібні, Лелекоподібні, Журавлеподібні, Горобцеподібні); особливості організації, представники, роль у природі та житті людини. Птахівництво.

Охорона птахів.

Клас Ссавці. Загальна характеристика. Середовища існування. Особливості зовнішньої та внутрішньої будови.

	<p>Особливості розмноження і розвитку ссавців. Поведінка ссавців. Сезонні явища у житті ссавців. Різноманітність ссавців. Першозвірі - яйцекладні ссавці. Сумчасті. Плацентарні ссавці: ряди Комахоїдні, Рукокрилі, Гризуни, Хижі, Китоподібні, Парнокопитні, Непарнокопитні, Примати; особливості організації, представники, роль у природі та житті людини. Охорона ссавців. Спосіб життя, особливості зовнішньої і внутрішньої будови, поширення у природі представників наведених таксонів, їх різноманіття. Значення тварин різних таксонів у природі та житті людини.</p>	
<p>Людина</p>	<p>Положення людини в системі органічного світу. Тканини організму людини (епітеліальна, м'язова, нервова, тканини внутрішнього середовища: сполучні, кров, скелетні), їх будова і функції. Функціональні системи органів. Опорно-рухова система. Кісткові та хрящові тканини. Хімічний склад, будова, ріст і з'єднання кісток. Будова скелета людини. М'язові тканини. Будова та функції скелетних м'язів. Основні групи м'язів. Механізм скорочення м'язів. Робота, тонус, сила та втома м'язів. Гіподинамія. Внутрішнє середовище організму людини. Гомеостаз. Склад і функції крові. Будова та функції еритроцитів, лейкоцитів та тромбоцитів. Групи крові. Переливання крові. Зсідання крові. Імунітет, його види. Фагоцитоз. Імунна система. Алергічні реакції організму. Кровотворення та анемія. Функції та будова кровоносної та лімфатичної систем. Велике і мале кола кровообігу. Будова серця. Властивості серцевого м'яза. Автоматія серця. Серцевий цикл. Робота серця та її регуляція. Частота серцевих скорочень,</p>	<p><i>Знати особливості будови залоз зовнішньої, внутрішньої і змішаної секреції; гормонів ендокринних залоз; травних залоз, травних соків та їх ферментів; вітамінів; безумовних і умовних рефлексів; навичок, звичок, емоцій; біоритмів людини. Розпізнавати на малюнках і схемах тканини, окремі органи і системи органів людини. Характеризувати типи тканин; внутрішнє середовище організму людини; принципи роботи нервової і ендокринної системи; механізми роботи серця, руху крові по судинах; механізми скорочення м'язів, дихальних рухів; захисні реакції організму (іммунні, алергічні, зсідання крові, стрес, підтримання температури тіла тощо); процеси травлення, всмоктування, газообміну в клітинах і тканинах, утворення сечі, терморегуляції; роль вітамінів, бактеріальної флори шлунково-кишкового тракту в життєдіяльності людини; фізіологічну природу сну. Пояснювати роль складових внутрішнього середовища організму людини та</i></p>

систоличний та хвилинний об'єми крові.
Кровоносні судини, їх будова і функції. Коло кровообігу. Рух крові по судинах. Тонус судин. Артеріальний тиск.
Лімфообіг. Лімфа, її склад. Лімфатична система, її будова та функції.
Зовнішнє і клітинне дихання. Функції та будова органів дихання. Газообмін у легенях та тканинах. Дихальні рухи та їх регуляція. Голосовий апарат. Живлення та травлення. Будова та функції органів травлення. Травні залози. Травлення у ротовій порожнині, шлунку, кишечнику. Зуби. Пристінкове травлення. Всмокування. Регуляція травлення. Енергетичні потреби організму. Норми і гігієна харчування. Вітаміни, їхні властивості. Авітамінози, гіпо- та гіпервітамінози.
Системи, що забезпечують виділення продуктів метаболізму (сечовидільна, дихальна, травна, шкіра).
Функції та будова нирок. Будова нефрону. Утворення та виведення сечі.
Будова та функції шкіри.
Терморегуляція. Загартування. Регуляція функцій. Гуморальна регуляція.
Ендокринна система. Гормони. Функції залоз внутрішньої та змішаної секреції. Наслідки порушення функцій ендокринних залоз.
Нервова регуляція. Рефлекс. Рефлекторна дуга. Нервова система: центральна та периферична. Будова та функції спинного мозку та головного мозку. Регуляція рухової активності. Вегетативна нервова система (симпатична та парасимпатична). Вплив вегетативної нервової системи на діяльність організму та її функції. Сенсорні системи їх значення. Функції та будова сенсорних

функціональних систем; сутність і значення нервово-гуморальної регуляції; механізми нервово-гуморальної регуляції процесів травлення, дихання, кровообігу, терморегуляції, виділення, опори і руху, обміну речовин й енергії; значення сигнальних систем у сприйнятті навколишнього середовища; біологічне значення сну.
Порівнювати будову скелету людини і тварин; нервову і гуморальну регуляцію функцій; механізми безумовні і умовні рефлекси; роботу першої та другої сигнальної системи; типи темпераменту.
Визначати фізіологічні причини стомлення м'язів; причини і наслідки гіподинамії; причини гіпертонії й гіпотонії; причини захворювань, що ведуть до порушення функцій і складу крові; захворювань ендокринних залоз, органів кровообігу, дихання, травлення, виділення, опорно-рухового апарату, порушень зору і слуху; чинники, що впливають на формування особистості значення рухової активності; фізіологічні основи раціонального харчування; правила гігієни; шкідливий вплив алкоголю, наркотиків, токсинів та тютюнокуріння на організм людини.
Встановлювати взаємозв'язок між будовою та функціями органів, систем органів; зв'язок між основними властивостями нервової системи і темпераменту.
Оцінювати роль систем органів в обміні речовин, забезпеченні гомеостазу і механізмів його підтримання.

	<p>систем. Загальні властивості сенсорних систем. Органи чуття. Рецептори. Будова та функції органів зору, слуху та рівноваги. Сприйняття зображення предметів, світла, кольору, звуку та рівноваги тіла. Гігієна слуху та зору. Вища нервова діяльність людини. Інстинкти. Безумовні і умовні рефлекси. Утворення умовних рефлексів. Тимчасовий нервовий зв'язок. Гальмування умовних рефлексів. Динамічний стереотип. Фізіологічні основи мовлення. Перша і друга сигнальні системи. Мислення і свідомість. Відчуття, сприйняття, увага, пам'ять та її види, емоції. Особистість. Типи темпераменту. Характер. Обдарованість, здібності. Сон і його значення. Вплив алкоголю, наркотиків, токсинів та тютюнокуріння на організм людини.</p>	
<p>Розмноження організмів</p>	<p>Форми розмноження організмів (нестатеве, статеве). Способи нестатевого розмноження одноклітинних (поділ, шизогонія, брунькування, спороутворення) і багатоклітинних організмів (вегетативне розмноження, спороутворення). Поліембріонія. Партеногенез. Кон'югація. Копуляція. Процес формування статевих клітин (гаметогенез). Запліднення та його форми. Роздільностатеві та гермафродитні організми.</p>	<p><i>Пояснювати</i> сутність і біологічне значення статевого і нестатевого розмноження, партеногенезу, поліембріонії, запліднення.</p> <p><i>Розрізняти</i> способи розмноження; форми запліднення; способи вегетативного розмноження рослин і тварин.</p> <p><i>Порівнювати</i> статеве і нестатеве розмноження; будову чоловічих і жіночих гамет.</p> <p><i>Аналізувати</i> етапи формування статевих клітин.</p> <p><i>Характеризувати</i> відмінності в будові і процесах формування чоловічих і жіночих гамет.</p>
<p>Індивідуальний розвиток організмів.</p>	<p>Онтогенез. Періоди індивідуального розвитку організмів. Зародковий (ембріональний) період розвитку, його етапи у тварин. Стовбурові клітини. Післязародковий (постембріональний) період розвитку, його типи і етапи у тварин і людини. Статеве дозрівання людини. Особливості післязародкового</p>	<p><i>Характеризувати</i> етапи ембріонального розвитку у тварин (дробіння, утворення морули, бластули, гастрული, диференціація клітин, гістогенез, органогенез, явище ембріональної індукції); механізми росту, статевого дозрівання людини.</p> <p><i>Пояснювати</i> сутність і біологічне значення:</p>

	<p>розвитку у рослин. Ріст, його типи та регуляція. Регенерація. Життєвий цикл. Прості та складні життєві цикли. Чергування різних поколінь у життєвому циклі.</p>	<p>чергування поколінь у життєвому циклі організмів; прямого і непрямого розвитку тварин. <i>Класифікувати</i> типи росту організмів різних Царств. <i>Аналізувати</i> періоди онтогенезу у рослин і тварин; основні життєві цикли у рослин і тварин (на прикладі представників наведених вище таксонів); причини сезонних змін у житті рослин і тварин. <i>Порівнювати</i> прямий та непрямий розвиток багатоклітинних тварин; життєві цикли рослин; можливості і механізми регенерації організму у рослин і тварин. <i>Оцінювати</i> результати дії, чинники зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на онтогенез людини; можливості корекції вад розвитку людини.</p>
<p>Спадковість і мінливість</p>	<p>Генетика. Методи генетичних досліджень (у тому числі спадковості людини). Основні поняття генетики: гени (структурні та регуляторні), локус гена, алель, домігантний і рецесивний стани ознак, гомозигота, гетерозигота, генотип, фенотип, генофонд, спадковість, мінливість, чиста лінія.</p>	<p><i>Знати</i> основні методи генетичних досліджень; структуру гена; основні поняття генетики. <i>Розпізнавати</i> алельні і неалельні гени; гомозиготи і гетерозиготи; домігантний і рецесивний стани ознак, типи взаємодії генів.</p>
<p>Закономірності спадковості</p>	<p>Закономірності спадковості, встановлені Г. Менделем, та їх статистичний характер. Закон чистоти гамет. Методи перевірки генотипу гібридних особин. Проміжний характер, теорія спадковості. Генетичні основи визначення статі у різних груп організмів. Співвідношення статей у популяціях. Успадкування, зчеплене зі статтю. Взаємодія генів та її типи. Організація геному у різних груп організмів. Цитоплазматична спадковість.</p>	<p><i>Пояснювати</i> цитологічні основи законів спадковості Г. Менделя; принципи взаємодії алельних і неалельних генів; вплив летальних алелей; механізми визначення успадкування; множинну дію генів; основні закономірності функціонування генів у прокариотів та еукаріотів; біологічне значення цитоплазматичної спадковості. <i>Визначати</i> причини відхилень при розщепленні від типових кількісних співвідношень, встановлених Г. Менделем. <i>Порівнювати</i> гомозиготи і</p>

		<p>гетерозиготи; генотип і фенотип; геноми різних груп організмів (прокаріот, еукаріот, вірусів).</p> <p><i>Аналізувати</i> основні твердження хромосомної теорії; схеми моногібридного і дигібридного схрещування; родоводи; спадкові ознаки родини.</p> <p><i>Складати схеми</i> моногібридного і дигібридного схрещування.</p> <p><i>Розв'язувати генетичні задачі:</i> моногібридне і дигібридне схрещування, взаємодія алельних генів: повне і неповне домінування, кодомінування, зчеплене зі статтю успадкування.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> цілісність генотипу; роль спадковості в еволюції організмів; значення вивчення законів спадковості для практичної діяльності людства.</p>
<p>Закономірності мінливості.</p>	<p>Модифікаційна (неспадкова) мінливість, її властивості і статистичні закономірності. Норма реакції. Варіаційний ряд. Варіаційна крива. Спадкова мінливість та її види: комбінативна і мутаційна. Типи мутацій. Мутагенні фактори. Спонтанні мутації. Закон гомологічних рядів спадкової мінливості.</p>	<p><i>Розпізнавати</i> спадкову і неспадкову мінливість; види спадкової мінливості; типи мутацій.</p> <p><i>Пояснювати</i> роль взаємодії генотипу та умов довкілля у формуванні фенотипу; адаптивний характер модифікаційних змін; значення комбінативної мінливості; роль мутагенних чинників.</p> <p><i>Характеризувати</i> закономірності комбінативної та мутаційної мінливості; властивості мутацій.</p> <p><i>Визначати</i> причини модифікаційної мінливості; джерела комбінативної мінливості; причини виникнення мутацій.</p> <p><i>Порівнювати</i> мутаційну і модифікаційну мінливість.</p> <p><i>Аналізувати</i> варіаційний ряд і варіаційну криву.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> значення мутацій у природі та житті людини; заходи захисту</p>

		організму від впливу мутагенних чинників; роль мутацій в еволюції організмів; значення закону гомологічних рядів спадкової мінливості.
Селекція	<p>Завдання і методи селекції. Сорт, порода, штам. Штучний добір, його форми. Системи схрещувань організмів: внутрішньовидова гібридизація (споріднене - інбридинг, і неспоріднене - аутбридинг схрещування), міжвидова (віддалена) гібридизація. Гетерозис. Особливості селекції рослин, тварин, мікроорганізмів. Поліплоїдія. Центри різноманітності та походження культурних рослин. Райони одомашнення тварин. Біотехнології, генетична та клітинна інженерія. Генетично модифіковані і химерні організми.</p>	<p><i>Розрізняти</i> форми штучного добору; системи схрещувань організмів.</p> <p><i>Характеризувати</i> особливості селекції рослин, тварин, мікроорганізмів; напрямки досліджень та сучасні досягнення біотехнологій; принципи створення та застосування генетично модифікованих і химерних організмів.</p> <p><i>Порівнювати</i> класичні та новітні методи біотехнологій.</p> <p><i>Пояснювати</i> значення законів генетики для селекції, біологічне значення явища гетерозису; значення поліплоїдії в селекції рослин; роль досягнень сучасних біотехнологій у житті та господарській діяльності людини.</p> <p><i>Визначати</i> генетичні наслідки різних систем схрещувань організмів; причини гетерозису; способи подолання стерильності міжвидових гібридів; наслідки застосування сучасних біотехнологій.</p>
Надорганізовмі рівні організації життя		
Екологічні фактори	<p>Екологічні фактори: абіотичні, біотичні, антропогенні. Поняття про обмежуючий (лімітуючий) фактор. Закон оптимуму. Екологічна валентність виду (межі витривалості). Еврибіонтні та стенобіонтні організми. Взаємодія екологічних факторів. Форми біотичних зв'язків (конкуренція, хижацтво, виїдання, мутуалізм, коменсалізм, паразитизм). Адаптація. Адаптивні біологічні ритми організмів. Фотоперіодизм. Сезонні зміни у житті рослин і тварин.</p>	<p><i>Знати</i> екологічні фактори; біологічні ритми.</p> <p><i>Класифікувати</i> екологічні фактори; форми біотичних зв'язків; адаптивні біологічні ритми організмів.</p> <p><i>Пояснювати</i> роль обмежуючого фактора у поширенні організмів; залежність змін інтенсивності дії екологічних факторів від особливостей середовища існування; біологічне значення біологічних ритмів, фотоперіодизму.</p> <p><i>Аналізувати</i> дію екологічних</p>

		<p>факторів на організми, їх вплив на динаміку і коливання чисельності популяції.</p> <p><i>Встановлювати</i> причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами у живій природі; причини та значення біологічних ритмів.</p>
Середовище існування	<p>Основні середовища існування організмів: наземно-повітряне, водне, ґрунтове. Організм живих істот як особливе середовище існування. Життєві форми організмів.</p>	<p><i>Знати</i> пристосованість організмів до умов життя; подібності в пристосуванні різних видів до однакових умов існування; особливості основних середовищ існування.</p> <p><i>Порівнювати</i> умови різних середовищ існування.</p> <p><i>Пояснювати</i> шляхи пристосування організмів до середовищ існування.</p>
Популяційно-видовий рівень організації життя	<p>Вид. Критерії виду. Ареал. Екологічна ніша. Структура виду. Популяція. Характеристика популяції. Структура популяції (вікова, просторова, статеві). Популяційні хвилі. Гомеостаз популяції. Генофонд популяції.</p>	<p><i>Визначати</i> фактори, які впливають на чисельність і густоту популяції.</p> <p><i>Характеризувати</i> критерії виду; показники, що характеризують популяцію (чисельність, густота, біомаса, народжуваність, смертність, приріст); структуру виду і популяції.</p> <p><i>Пояснювати</i> значення популяційних хвиль; потребу охорони генофонду популяції.</p>
Екосистеми	<p>Екосистеми, їх склад та різноманіття. Взаємозв'язки між популяціями в екосистемах (прямі і непрямі; антагоністичні, нейтральні і мутуалістичні; трофічні і топічні). Перетворення енергії в екосистемах. Продуценти. Консументи. Редуценти. Ланцюги живлення. Трофічний рівень. Трофічна сітка. Правило екологічної піраміди. Типи екологічних пірамід. Розвиток екосистем. Сукцесії. Саморегуляція екосистем. Агроценози.</p>	<p><i>Встановлювати</i> взаємозв'язки між популяціями в екосистемах; зміни угруповань в одному місцезнаходженні.</p> <p>Визначати організми, що є продуцентами, консументами, редуцентами.</p> <p><i>Класифікувати</i> різні екосистеми; типи ланцюгів живлення; види екологічних пірамід.</p> <p><i>Пояснювати</i> зв'язки між організмами у екосистемах; вплив екологічних факторів на зміни в екосистемах; механізми саморегуляції популяцій та екосистем; особливості функціонування агроценозів, шляхи підвищення їх продуктивності.</p>

		<p><i>Визначати</i> причини змін екосистем.</p> <p><i>Порівнювати</i> природні і штучні екосистеми.</p> <p>Роль організмів продуцентів, консументів, редуцентів і людини в штучних і природних екосистемах.</p> <p><i>Розв'язувати задачі з екології</i> (структура, продуктивність і стійкість різних екосистем).</p>
Біосфера	<p>Біосфера. Ноосфера. Жива речовина біосфери, її властивості і функції. Кругообіг речовин та потоки енергії в біосфері як необхідні умови її існування.</p> <p>Сучасні екологічні проблеми: ріст населення планети, ерозія та забруднення ґрунтів, ріст великих міст, знищення лісів, нераціональне використання водних та енергетичних ресурсів, можливі зміни клімату, негативний вплив на біологічне різноманіття.</p> <p>Вчення В. І. Вернадського про біосферу та ноосферу, його значення для уникнення глобальної екологічної кризи.</p>	<p><i>Знати</i> структуру надорганізмового рівня життя; ролі живих організмів у перетворенні оболонок Землі (створенні осадових порід, ґрунтоутворенні, підтриманні сталості газового складу атмосфери).</p> <p><i>Визначати</i> межі біосфери.</p> <p><i>Характеризувати</i> властивості і функції живої речовини біосфери; форми забруднення навколишнього середовища.</p> <p><i>Розкривати</i> взаємозв'язки складових надорганізмових рівнів організації життя.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> шляхи подолання екологічної кризи (необхідність раціонального природокористування, розвитку альтернативних джерел енергії; необхідність збереження біорізноманіття).</p>
Охорона видового різноманіття організмів	<p>Природоохоронні території (заповідники біосферні та природні), заказники, національні та ландшафтні парки). Поняття про екологічну мережу.</p> <p>Природоохоронне законодавство України. Основні документи щодо природоохоронної діяльності людини (Червона Книга, Зелена книга, білий та чорний списки).</p> <p>Міжнародне співробітництво у галузі охорони природи.</p> <p>Роль рослин у природі та в житті людини.</p>	<p><i>Знати</i> природоохоронні території; форми міжнародного співробітництва у галузі охорони природи.</p> <p><i>Класифікувати</i> види, занесені до Червоної книги, залежно від стану їх популяцій та ступеня загрози зникнення; природоохоронні території.</p> <p><i>Пояснювати</i> роль природоохоронних територій у збереженні та відтворенні біологічного різноманіття, рівноваги в біосфері.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> заходи охорони популяцій, екосистем на основі знань про особливості їхнього функціонування.</p>

Історичний розвиток органічного світу

<p>Основи еволюційного вчення</p>	<p>Еволюція. Філогенез. Філогенетичний ряд. Основні положення еволюційного вчення Ч. Дарвіна. Дивергенція, конвергенція, паралелізм. Аналогічні та гомологічні органи. Рудименти та атавізми. Мімікрія та її види. Синтетична теорія еволюції. Мікроеволюція. Природний добір. Видоутворення. Макроеволюція. Біологічний прогрес (ароморфози, ідіоадаптація, дегенерація) і регрес (релікти).</p>	<p><i>Знати</i> аналогічні та гомологічні органи; рудименти та атавізми; мімікрію; тварин, які мають захисне, попереджувальне забарвлення; приклади внутрішньовидової та міжвидової боротьби за існування; ароморфозів, ідіоадаптацій, загальної дегенерації. <i>Характеризувати</i> основні положення синтетичної теорії еволюції (елементарна одиниця, елементарні фактори, рушійні сили); шляхи біологічного прогресу (ароморфоз, ідіоадаптація та загальна дегенерація); сучасні уявлення про фактори еволюції (синтез екології і еволюційних поглядів). <i>Розрізняти</i> форми природного добору; способи видоутворення. <i>Визначати</i> причини та наслідки боротьби за існування. <i>Пояснювати</i> еволюційне значення популяційних хвиль, воляції; творчу роль природного добору; утворення нових видів. <i>Порівнювати</i> різні форми боротьби за існування; дарвінізм та синтетичну теорію еволюції; макро- і мікроеволюцію. <i>Аналізувати</i> різноманітність адаптацій організмів як результат еволюційного процесу; форми природного добору. <i>Обґрунтовувати</i> відносність пристосованості організмів до умов життя у певному середовищі.</p>
<p>Історичний розвиток і різноманітність органічного світу</p>	<p>Сучасна система органічного світу. Принципи класифікації організмів. Таксономічні одиниці. Поділ геологічної історії Землі на ери, періоди та епохи. Основні події, що відбувалися у ті чи інші</p>	<p><i>Знати</i> основні еволюційні події в протерозойську (вендський період), палеозойську (кембрійський, ордовіцький, силурійський, девонський, кам'яновугільний, пермський</p>

	геологічні періоди історії Землі	періоди), мезозойську (тріасовий, юрський, крейдяний періоди), та кайнозойську (палеогеновий, неогеновий, антропогеновий періоди) ери. <i>Аналізувати</i> ускладнення тваринного і рослинного світу в процесі еволюції <i>Обґрунтовувати</i> єдність органічного світу.
--	----------------------------------	---

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З
ГЕОГРАФІЇ**
**для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

Програму зовнішнього незалежного оцінювання з географії розроблено на основі чинної програми з географії для 6 - 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (основна школа) та програми з географії рівня стандарту, академічного рівня для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів (старша школа). Обсяг знань географічної номенклатури, термінів і понять визначається в межах діючої програми чинних підручників.

Мета зовнішнього незалежного оцінювання з географії - оцінити ступінь підготовленості учасників зовнішнього незалежного оцінювання до навчання у вищих навчальних закладах.

Завдання зовнішнього незалежного оцінювання з географії:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити сформованість комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю на основі краєзнавчого, регіонального та планетарного підходів;

- перевірити здатність застосовувати географічні знання та набуті уміння для аналізу природних, суспільних і господарських процесів, подій, явищ;
- встановити ступінь сформованості географічних компетенцій, географічної культури.

Програма зовнішнього незалежного оцінювання має у своєму складі всі розділи курсів з географії відповідно до рівня стандарту та академічного рівня. Окремі теми розділу "Загальна географія", а саме "Географічні дослідження", включає розширене питання дослідження території України. Тема "Способи зображення Землі" доповнена картографічним знаннями і уміннями за темами 8 класу. Тема "Атмосфера і клімат" висвітлює питання, що за змістом є логічним продовження вивчення її в географічних курсах "Географії материків і океанів" та "Фізичної географії України". Питання екологічних проблем окремих материків слід розглядати в темі "Глобальні проблеми людства" в складі переліку екологічних проблем. Особливої уваги в програмі заслуговує розділ "Загальні положення економічної та соціальної географії", у який винесено всі програмові терміни, поняття економічної і соціальної географії. В розділах "Економічна і соціальна географія України" та "Соціальна і економічна географія світу" головна увага акцентована на просторовому характері розміщення економічних і соціальних явищ, причинах і наслідках їх формування і розвитку. Стосовно завдань, що пов'язані з програмовими вимогами до знань номенклатури з усіх розділів географії, та у випадках детальнішої конкретизації з окремих питань необхідно звертатись до шкільних програм та підручників.

Бажаємо успіхів!

N	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
I. Загальна географія			
1.1	Вступ		
1.1.1	Географія як наука, розвиток географічних досліджень	Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення	<i>Знати</i> об'єкт та предмет вивчення географії, місце географічних дисциплін у системі наук, видатних дослідників території України. <i>Розрізняти</i> методи географічних досліджень. <i>Порівнювати</i> та виділяти відмінності між джерелами географічних знань. <i>Аналізувати</i> зміни в уявленнях про форму, розміри та рухи Землі, географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. <i>Оцінювати</i> значення географічних відкриттів і досліджень у минулому та на сучасному етапі розвитку
1.2	Способи зображення Землі	Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття	<i>Знати</i> елементи градусної сітки, карти, класифікацію карт, способи орієнтування на місцевості.

		<p>"план місцевості", "географічна карта", "топографічна карта", "азимут". Картографічні проєкції та спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Топографічні карти та їх практичне використання. Визначення напрямків, географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Способи вимірювання відстаней на різних географічних і топографічних картах. Орієнтування на місцевості за місцевими ознаками. Значення карт у житті людини</p>	<p><i>Розрізняти</i> зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку, картографічні проєкції та види спотворень.</p> <p><i>Користуватися</i> легендою карт, різними видами масштабу.</p> <p><i>Визначати</i> на картах напрямки, географічні координати об'єктів, абсолютну та відносну висоту місцевості.</p> <p><i>Вимірювати</i> відстані на картах за допомогою масштабу та градусної сітки.</p> <p><i>Оцінювати</i> значення карт у житті і господарській діяльності людини</p>
1.3	Літосфера та рельєф	<p>Внутрішня будова Землі. Поняття "земна кора", "літосфера", "літосферна плита", "тектонічні структури", будова та типи земної кори, породи та мінерали що її складають. Геологічне літочислення, геологічний вік, геохронологічна таблиця. Внутрішні процеси в літосфері. Рухи літосферних плит. Походження материків і океанів. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Корисні копалини їх класифікація за походженням. Основні форми земної поверхні: гори і рівнини. Рельєф дна Світового океану. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф</p>	<p><i>Знати</i> внутрішню будову Землі, особливості руху літосферних плит, будову материкової та океанічної земної кори, види корисних копалин за походженням розташування основних форм рельєфу.</p> <p><i>Мати</i> просторове уявлення про сейсмічні пояси, різні форми поверхні суходолу та океанічного дна, їх географічне положення та геологічний вік за загальногеографічними та тематичними картами.</p> <p><i>Пояснювати</i> вплив внутрішніх і зовнішніх процесів літосфери на формування рельєфу, закономірності розміщення основних форм рельєфу та родовищ корисних копалин.</p> <p><i>Оцінювати</i> значення надр і рельєфу в житті та господарській діяльності людини, вплив на їхні зміни</p>
1.4	Атмосфера та клімат	<p>Поняття "атмосфера", її склад та будова, значення. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері й на земній</p>	<p><i>Знати</i> будову і склад атмосфери, компоненти погоди, їх характеристики, кліматотвірні чинники,</p>

		<p>поверхні. Теплові пояси та їх межі (тропіки і полярні кола). Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою і розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Атмосферний тиск його вимірювання. Основні пояси атмосферного тиску Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси й атмосферні фронти. Поняття "клімат". Кліматичні пояси та області. Кліматична карта</p> <p>Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність</p>	<p>просторове розташування кліматичних поясів та областей за кліматичною картою.</p> <p><i>Уміти</i> розв'язувати задачі на визначення висоти Сонця над горизонтом, зміни температури та атмосферного тиску з висотою, абсолютної і відносної вологості повітря, читати графічні зображення (моделі) показників погоди.</p> <p><i>Визначати</i> типи клімату за кліматичними діаграмами.</p> <p><i>Пояснювати</i> причини та наслідки змін компонентів погоди та клімату, закономірності розподілу температури, атмосферного тиску й опадів на Землі; особливості атмосферної циркуляції та умови формування циклонів й антициклонів, постійні та сезонні вітри, дію кліматотвірних чинників на формування типів клімату.</p> <p><i>Аналізувати</i> взаємозв'язки між компонентами погоди та клімату та причини їхніх добових і річних змін, наслідки цих змін для природи і людини в різних кліматичних поясах та областях.</p> <p><i>Прогнозувати</i> погоду за описом місцевих ознак та синоптичною картою.</p> <p><i>Оцінювати</i> вплив господарської діяльності людини на атмосферу та наслідки зміни клімату</p>
1.5	Гідросфера	<p>Поняття "гідросфера" та її основні частини. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Суходіл в океані. Властивості вод Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Води суходолу. Річка та її частини.</p>	<p><i>Знати</i> частини Світового океану та вод суходолу, просторове розміщення найважливіших гідрографічних об'єктів за картою, властивості вод.</p> <p><i>Визначати</i> за картою географічне положення водних об'єктів, падіння, похил, витрати води в річці.</p> <p><i>Розрізняти</i> способи</p>

		<p>Елементи річкової долини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Підземні води. Джерела. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу в господарській діяльності людини</p>	<p>зображення вод суходолу на плані місцевості і на карті, водні маси за їхніми характеристиками. <i>Аналізувати</i> схему світового кругообігу води, роль Світового океану в географічній оболонці; причини та наслідки рухів води в океані, річці, залежність напрямку і характеру течії річок від рельєфу, особливості живлення і режиму вод суходолу. <i>Оцінювати</i> роль води в природі та господарській діяльності людини, її вплив на зміни, що відбуваються в гідросфері</p>
1.6	Біосфера	<p>Поняття "біосфера", її складові та межі. Ґрунти, їхні властивості та відмінності. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу. Охорона біосфери</p>	<p><i>Знати</i> поняття "біосфера", "ґрунт", рослинність, тваринний світ, межі та складові біосфери. <i>Порівнювати</i> закономірності поширення ґрунтів і живих організмів на Землі. <i>Оцінювати</i> вплив біосфери на інші оболонки, роль людини в біосфері</p>
1.7	Географічна оболонка. Загальні закономірності природи Землі	<p>Поняття "географічна оболонка". Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини</p>	<p><i>Знати</i> суттєві ознаки понять "географічна оболонка", "природний комплекс", "географічний пояс", "природна зона". <i>Розрізняти</i> характеристики просторової організації географічної оболонки, компонентний склад природного комплексу. <i>Виділяти</i> особливості географічних поясів і природних зон, висотних поясів. <i>Пояснювати</i> загальні закономірності географічної оболонки: зміну часу, поширення стійких і рухомих ділянок земної кори та відповідних їм форм рельєфу, кругообігу речовин і енергії, цілісності, ритмічності. <i>Аналізувати</i> взаємодію</p>

			компонентів природи у природному комплексі на суходолі та океані, наслідки взаємодії оболонок Землі. <i>Оцінювати</i> вплив загальних географічних закономірностей на життєдіяльність людини та людини на географічну оболонку
II. Географія материків і океанів			
2.1	Вступ		
2.1.1	Предмет вивчення географії материків і океанів	Значення та завдання курсу "Географія материків і океанів". Поняття "материк" і "частина світу". Основні географічні закономірності розвитку природи Землі: закономірності формування рельєфу, клімату, географічних поясів та природних зон. Формування зональних та азональних природних комплексів на материках	<i>Знати</i> значення та завдання курсу географії материків і океанів. <i>Визначати</i> за тематичними картами закономірності формування рельєфу, клімату, природних комплексів. <i>Пояснювати</i> зміни природних комплексів на рівнинах та в горах
2.2	Океани		
2.2.1	Океани: Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан, Північний Льодовитий океан	План характеристики природного комплексу океану. Особливості фізико-географічного положення океанів. Історичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Тектонічні структури та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод	<i>Знати</i> послідовність характеристики природного комплексу океану, основні етапи освоєння та дослідження океанів. <i>Визначати</i> особливості фізико-географічного положення океанів, тектонічних структур та рельєфу дна океанів. <i>Пояснювати</i> кліматичні умови, властивості водних мас. <i>Аналізувати</i> рухи води в океані та схему океанічних течій. <i>Порівнювати</i> органічний світ різних частин Світового океану. <i>Оцінювати</i> природні ресурси океанів, види господарської діяльності в океанах та їх наслідки
2.3	Материки		
2.3.1	Африка	План географічної	<i>Знати</i> алгоритм

		<p>характеристики материка. Особливості фізико-географічного положення. Основні елементи берегової лінії. Дослідження та освоєння. Тектонічні структури. Основні форми рельєфу материка. Корисні копалини та закономірності їх розміщення на материку. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод, їх гідрологічні особливості. Природні зони та закономірності їх розміщення. Особливості ґрунтового, рослинного покриву та тваринного світу</p>	<p>характеристики материка за типовим планом, дослідників природи. <i>Визначати</i> особливості фізико-географічного положення. <i>Розрізняти</i> основні елементи берегової лінії материка та форми рельєфу. <i>Аналізувати</i> взаємозв'язок тектонічних структур, форм рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на материку. <i>Пояснювати</i> загальні особливості кліматичних умов та розподілу внутрішніх вод. <i>Порівнювати</i> природні зони материка за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та типових представників тваринного світу</p>
2.3.2	Австралія	<p>Своєрідність географічного положення материка. Історія відкриття і дослідження. Тектонічні структури. Форми рельєфу та корисні копалини Австралії. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу. Природні зони. Своєрідність і унікальність органічного світу материка</p>	<p><i>Знати</i> особливості фізико-географічного положення, історію відкриття та дослідження, тектонічні структури, основні форми рельєфу та корисні копалини материка. <i>Розрізняти</i> кліматичні умови в різних кліматичних поясах. <i>Аналізувати</i> води суходолу та природні зони материка. <i>Пояснювати</i> унікальність видового складу представників органічного світу</p>
2.3.3	Південна Америка	<p>Особливості фізико-географічного положення. Дослідження і освоєння материка. Тектонічні структури. Основні форми рельєфу. Закономірності поширення родовищ корисних копалин. Своєрідність клімату материка. Кліматичні пояси і області. Вплив клімату на формування і розподіл вод суходолу. Найбільші річки та озера. Природні зони. Ґрунти, рослинний покрив та</p>	<p><i>Знати</i> особливості фізико-географічного положення, історію дослідження та освоєння. <i>Розрізняти</i> основні елементи берегової лінії та форми рельєфу материка. <i>Аналізувати</i> взаємозв'язок тектонічних структур, форм рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на материку. <i>Пояснювати</i> особливості кліматичних умов та їх вплив на розподіл внутрішніх вод</p>

		тваринний світ. Висотна поясність в Андах. Зміна природних комплексів людиною	материка. <i>Порівнювати</i> природні зони материка та висотну поясність в Андах за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та представників тваринного світу
2.3.4	Антарктида	Своєрідність географічного положення материка. Відкриття Антарктиди та сучасні наукові дослідження материка. Міжнародне співробітництво у дослідженні природних умов і природних ресурсів. Українська дослідна станція "Академік Вернадський". Тектонічні структури та рельєф поверхні. Кліматичні умови. Рослинний і тваринний світ. Природні ресурси та їх охорона	<i>Знати</i> особливості географічного положення, відкриття та дослідження материка. <i>Пояснювати</i> своєрідність природних умов та природних ресурсів. <i>Визначати</i> роль України у сучасних дослідженнях природи материка. <i>Оцінювати</i> значення міжнародного співробітництва у наукових дослідженнях
2.3.5	Північна Америка	Фізико-географічне положення материка. Історія відкриття та освоєння Північної Америки. Тектонічні структури та основні форми рельєфу материка. Роль давнього зледеніння у формуванні сучасного рельєфу. Корисні копалини, закономірності їх поширення. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Основні річкові системи. Найбільші озера, їх походження. Особливості розміщення природних зон. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ. Висотна поясність Кордильєр. Природоохоронні території	<i>Знати</i> особливості фізико-географічного положення, історію дослідження та освоєння Північної Америки. <i>Розрізняти</i> елементи берегової лінії та основні форми рельєфу материка. <i>Аналізувати</i> взаємозв'язок тектонічних структур, форм рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на території материка. <i>Пояснювати</i> загальні особливості кліматичних умов та їх вплив на розподіл внутрішніх вод материка. <i>Порівнювати</i> природні зони материка та висотну поясність в Кордильєрах за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та представників тваринного світу
2.3.6	Євразія	Фізико-географічне положення материка. Особливості берегової лінії Євразії. Історія відкриття і дослідження окремих територій материка.	<i>Знати</i> особливості фізико-географічного положення, історію дослідження окремих частин. <i>Розрізняти</i> основні елементи берегової лінії та форми

		<p>Тектонічні структури. Давні материкові зледеніння. Сейсмічно активні області. Основні форми рельєфу материка. Найбільші рівнини і гори. Корисні копалини, закономірності їх походження. Особливості формування клімату, кліматичні пояси і типи клімату. Внутрішні води. Найбільші річки та озера. Багаторічна мерзлота. Сучасне зледеніння. Природні зони. Особливості їх розміщення на території материка. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ природних зон. Висотна поясність у горах материка. Зміна природи людиною</p>	<p>рельєфу материка. <i>Аналізувати</i> взаємозв'язок тектонічних структур, форм рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на території материка. <i>Визначати</i> вплив давнього материкового зледеніння на форми рельєфу материка. <i>Пояснювати</i> особливості формування кліматичних умов у різних кліматичних поясах та їх вплив на розподіл внутрішніх вод материка. <i>Порівнювати</i> природні зони материка за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та представників тваринного світу</p>
2.4	Земля - наш спільний дім	<p>Взаємодія людини і природи. Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація. Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під впливом господарської діяльності людини. Порушення рівноваги в природних комплексах материків та океанів. Проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження. Природоохоронні території. Міжнародні організації з охорони природи</p>	<p><i>Знати</i> класифікацію природних ресурсів, сучасні екологічні проблеми взаємодії суспільства й природи, міжнародні організації з охорони природи. <i>Визначати</i> райони порушення рівноваги на материках та в океанах. <i>Розрізняти</i> різні за статусом природоохоронні території. <i>Аналізувати</i> види забруднення навколишнього середовища та основні джерела їх надходження. <i>Оцінювати</i> можливі наслідки екологічних проблем для природи Землі</p>

III. Фізична географія України

3.1	Україна та її географічні дослідження		
3.1.1	<p>Географічне положення, формування території України. Загальні відомості про Україну</p>	<p>Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення, кордони, розташування території України стосовно годинних поясів. Місце України на політичній та економічній карті світу. Господарська оцінка</p>	<p><i>Знати</i> розміри держави, країни, з якими Україна має кордони, як формувалася територія України, причини територіальних змін України в минулому та сучасний адміністративно-територіальний устрій, особливості місцевого поясного та лігнього часу. <i>Аналізувати</i> фізико-</p>

		економіко-географічного положення	географічне та економіко-географічне положення території України, його особливості в Європі та світі. <i>Вміти</i> визначати координати крайніх точок, місцевий та поясний час у різних регіонах України
3.2	Природні умови і ресурси України		
3.2.1	Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси	Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Тектонічні структури, їх будова та рухи. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення несприятливих геологічних і геоморфологічних процесів та шляхи їх попередження та запобігання. Мінерально-сировинні ресурси та їх класифікація. Закономірності поширення, характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин	<i>Знати</i> основні орографічні одиниці України: низовини, височини, гірські системи; найвищі точки рівнинної частини, Українських Карпат і Кримських гір, найбільші гірські перевали, найбільші родовища корисних копалин України та їх розміщення на карті. <i>Визначати</i> поняття "платформа", "щит", "плита", "область складчастості", взаємозв'язки між тектонічною, геологічною будовою та рельєфом, закономірності поширення мінерально-сировинних ресурсів, господарське значення. <i>Аналізувати</i> тектонічну карту, умови утворення й закономірності поширення основних типів та дрібних форм рельєфу, приклади впливу господарської діяльності людини на рельєф. <i>Порівнювати</i> особливості природних умов території України в різні геологічні ери. <i>Оцінювати</i> заходи щодо раціонального використання та охорони надр України
3.2.2	Кліматичні умови та ресурси	Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних	<i>Знати</i> основні кліматотвірні чинники та кліматичні показники. <i>Аналізувати</i> розподіл по території та річний хід кліматичних показників і кліматичних ресурсів України. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на

		метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси. Метеоспостереження, прогнози погоди	території країни, їх поширення. <i>Давати</i> господарську оцінку кліматичним умовам і ресурсам України
3.2.3	Внутрішні води та водні ресурси	Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Болота, їх типи і поширення. Озера і водосховища. Підземні води. Неприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони	<i>Знати</i> основні річкові системи, найбільші озера, канали та водосховища на території України, їх розміщення на карті. <i>Розрізняти за характеристиками</i> гідрологічні особливості річок, озер, боліт, водосховищ і підземних вод України, ресурси та екологічні проблеми поверхневих і підземних вод. <i>Аналізувати</i> закономірності в розподілі поверхневих та підземних вод на території України, показники водних ресурсів на території країни, наслідки дії несприятливих процесів, викликаних водними об'єктами в Україні, та шляхи протистояння їм. <i>Встановлювати зв'язок</i> гідрологічного режиму водних об'єктів з кліматичними умовами, геологічною будовою та рельєфом. <i>Оцінювати</i> проблеми забруднення та раціонального використання водних ресурсів України
3.2.4	Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ	Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорона земельних ресурсів. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена	<i>Знати</i> генетичні типи ґрунтів в межах України, найпоширеніші види рослин та тварин. <i>Розрізняти</i> основні чинники ґрунтоутворення, розподіл земельних ресурсів по території України; основні типи рослинного покриву; видовий склад тварин, флористичні та фауністичні ресурси. <i>Оцінювати</i> земельні, рослинні, тваринні ресурси в Україні їх стан та використання

		книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України	
3.3	Природні комплекси України		
3.3.1	Природно-територіальні комплекси	Умови розвитку й характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення	<i>Знати основні</i> одиниці фізико-географічного районування. <i>Розрізняти</i> природні зони, підзони, краї, особливості взаємодії компонентів природи в ландшафтах та їх класифікацію. <i>Аналізувати</i> процеси зміни ландшафтів, схему фізико-географічного районування. <i>Оцінювати</i> наукове і практичне значення фізико-географічного районування
3.3.2	Природні комплекси рівнин	Мішані та широколистяні ліси. Лісостеп. Степ. Господарська характеристика природних зон, проблеми використання природних ресурсів й охорони природи	<i>Знати</i> географічне положення і межі природних зон України, природоохоронні території в межах зон. <i>Розрізняти</i> особливості зон мішаних і широколистяних лісів, лісостепу та степу. <i>Аналізувати</i> взаємозв'язки між компонентами в межах кожної природної зони, розміщення їх на карті. <i>Порівнювати</i> зональні природні комплекси України за типовим планом. <i>Оцінювати</i> природно-ресурсний потенціал природних зон
3.3.3	Гірські природні комплекси	Українські Карпати. Кримські гори. Природногосподарська характеристика гірських областей, проблеми використання ресурсів й охорони природи	<i>Знати</i> географічне положення Українських Карпат і Кримських гір та їхніх природних областей. <i>Розрізняти</i> особливості гірських природних комплексів України за типовим планом. <i>Аналізувати</i> причини відмінностей природних умов гірських систем, прояви несприятливих процесів і

			явищ; вплив природних умов на господарювання в горах, роль гірських районів України як рекреаційних комплексів
3.3.4	Природні комплекси морів	Чорне та Азовське моря. Природногосподарська характеристика морів, проблеми використання ресурсів та охорони природи	<i>Знати</i> розміри, глибину, берегової лінії морів, що омивають територію України. <i>Розрізняти</i> природні умови Чорного й Азовського морів за типовим планом. <i>Порівнювати</i> природні ресурси морів. <i>Оцінювати</i> стан природних ресурсів Чорного й Азовського морів, проблеми їх використання та збереження морських природних комплексів
3.4	Використання природних умов і ресурсів та їх охорона		
3.4.1	Геоecологічна ситуація	Геоecологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоecологічної ситуації на населення.	<i>Знати</i> поняття "геоecологічна ситуація", законодавчі акти, що відображають екологічну ситуацію. <i>Аналізувати</i> зміни природних компонентів під впливом господарської діяльності людини та вплив геоecологічної ситуації на здоров'я людини
3.4.2	Використання й охорона природних умов і ресурсів	Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища	<i>Знати</i> категорії природно-заповідного фонду. <i>Аналізувати</i> зміст і організацію моніторингу навколишнього середовища. <i>Оцінювати</i> шляхи використання й охорони природних умов і ресурсів, створення національної екомережі
IV. Загальні положення економічної та соціальної географії			
4.1	Вступ		
4.1.1	Економічна та соціальна географія як наука	Предмет економічної та соціальної географії. Економічна та соціальна географія в системі географічних наук. Зв'язок економічної та соціальної географії з іншими науками. Методи економіко-географічних досліджень	<i>Знати</i> предмет вивчення економічної та соціальної географії, її місце у системі географічних наук. <i>Розрізняти</i> методи географічних досліджень. <i>Аналізувати</i> зв'язок економічної та соціальної географії з іншими науками

4.2	Населення		
4.2.1	Кількість, розміщення, статеві і вікова структури населення	Поняття "природний рух населення". Відтворення населення. Демографічні процеси і демографічна політика. Механічний рух (міграції) населення. Поняття "еміграція", "імміграція", "міграція", "сальдо міграції". Внутрішні і зовнішні міграції. Міграційні процеси і міграційна політика держав. Статеві-віковий склад населення, його наслідки	<i>Знати</i> зміст понять: "природний приріст населення", "природний рух", "депопуляція", "еміграція", "імміграція", "сальдо міграції". <i>Характеризувати</i> особливості відтворення населення, демографічні процеси та демографічну політику держав. <i>Аналізувати</i> міграції та їх види; карту густоти населення, діаграми статевої і вікової структури населення
4.2.2	Система розселення населення	Міське і сільське населення. Типи населених пунктів. Урбанізація. Субурбанізація, Міські агломерації. Типи міст за розмірами та за функціями. Типи сільських поселень, особливості їх розміщення	<i>Знати</i> зміст понять "місто", "село", "агломерація", "урбанізація", "субурбанізація", "система розселення". <i>Характеризувати</i> особливості становлення та розвитку агломерацій. <i>Розрізняти</i> системи розселення населення та функції міст. <i>Аналізувати</i> причини змін у системі розселення населення
4.2.3	Трудові ресурси та зайнятість населення	Поняття "трудові ресурси", "економічно активне населення", "зайнятість населення", "безробіття"	<i>Знати</i> зміст понять: "трудові ресурси", "економічно активне населення", "зайнятість населення", "безробіття". <i>Характеризувати</i> причини змін у структурі зайнятості. <i>Пояснювати</i> причини і наслідки безробіття
4.2.4	Взаємодія суспільства і природи	Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Ресурсозабезпеченість. Природокористування: раціональне і нераціональне	<i>Знати</i> зміст понять: "географічне середовище", "ресурсозабезпеченість", "природокористування". <i>Характеризувати</i> взаємозв'язок і взаємовплив суспільства і природи. <i>Оцінювати</i> вплив нераціонального природокористування на розвиток суспільства
4.3	Господарство		
4.3.1	Загальна характеристика	Поняття про господарство і національний господарський	<i>Знати</i> зміст понять: "господарство",

	господарства	<p>комплекс. Міжнародний географічний поділ праці (МГП). Поняття "НТР" та її основні риси. Галузева структура господарства. Поняття "галузь" і "міжгалузевий комплекс".</p> <p>Форми суспільної організації виробництва.</p> <p>Інфраструктура, її види. Поняття про територіальну структуру господарства.</p> <p>Значення зовнішніх економічних зв'язків у господарстві країни</p>	<p>"національний господарський комплекс", "міжнародний географічний поділ праці", "науково-технічна революція", "галузь", "міжгалузевий комплекс", "територіальна структура господарства".</p> <p><i>Розрізняти</i> форми суспільної організації виробництва, значення та види інфраструктури.</p> <p><i>Визначати</i> галузеву і територіальну структуру господарства: промислові райони, промислові вузли, промислові центри, сільськогосподарські зони, транспортні вузли.</p> <p><i>Оцінювати</i> значення зовнішніх економічних зв'язків для розвитку господарства країни</p>
4.3.2	Економічний потенціал	<p>Показники соціально-економічного розвитку.</p> <p>Валовий національний продукт, національний доход.</p> <p>Показники якості життя</p>	<p><i>Знати</i> зміст понять: "валовий національний продукт", "національний доход".</p> <p><i>Аналізувати</i> показники економічного розвитку країни.</p> <p><i>Оцінювати</i> рівень якості життя країн із різними умовами розвитку господарства</p>
4.3.3	Промисловість	<p>Промисловість як сфера матеріального виробництва.</p> <p>Галузева структура паливної промисловості. Сировинна база. Вугільна промисловість.</p> <p>Нафтова промисловість.</p> <p>Нафтопереробна промисловість. Газова промисловість.</p> <p>Електроенергетика як складова ПЕК. Основні типи електростанцій.</p> <p>Енергосистема.</p> <p>Альтернативні способи одержання енергії. Чорна металургія. Сировинна база.</p> <p>Чинники розміщення.</p> <p>Кольорова металургія. Склад і сировинна база. Чинники розміщення підприємств галузі. Роль машинобудування у</p>	<p><i>Знати</i> галузевий склад, структуру галузей, їх типи.</p> <p><i>Визначати</i> сировинну базу, принципи та фактори розміщення галузей.</p> <p><i>Аналізувати</i> особливості розвитку галузей промисловості.</p> <p><i>Оцінювати</i> значення галузей у господарстві, задоволенні матеріальних і духовних потреб населення, наслідки впливу промисловості на довкілля</p>

		<p>господарстві держави. Структура галузі. Міжгалузеві та внутрішньогалузеві зв'язки. Чинники розміщення: наукоємні, трудомісткі і металомісткі галузі. Хімічна промисловість, її галузева структура. Природно-сировинна база хімічної промисловості і використання відходів. Структура та значення лісової та деревообробної промисловості, особливості її розміщення. Целюлозно-паперове і лісохімічне виробництво. Галузева структура промисловості будівельних матеріалів. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Галузева структура легкої промисловості. Чинники її розміщення. Галузевий склад харчової промисловості. Чинники розміщення галузей</p>	
4.3.4	Сільське господарство	<p>Значення сільського господарства в економіці держави. Галузева структура сільського господарства. Зв'язок сільського господарства з іншими галузями. Природно-географічні фактори розвитку сільського господарства. Сільськогосподарські угіддя, їх структура. Меліорація земель. Галузева структура і виробничі особливості рослинництва. Тваринництво, його структура. Кормова база тваринництва</p>	<p><i>Знати</i> галузеву і територіальну структуру сільського господарства. <i>Визначати</i> фактори та особливості розвитку рослинництва і тваринництва. <i>Оцінювати</i> причини і наслідки нестабільного розвитку сільськогосподарського виробництва</p>
4.3.5	Транспорт	<p>Роль транспорту в розвитку господарства країни. Види транспорту. Залізничний транспорт. Автомобільний транспорт. Водний транспорт. Повітряний транспорт. Трубопровідний транспорт.</p>	<p><i>Знати</i> основні види транспорту, зміст понять "транспортний комплекс", "транспортний вузол", "вантажобіг", "пасажиробіг". <i>Аналізувати</i> техніко-економічні особливості різних</p>

			видів транспорту. <i>Визначати</i> роль різних видів транспорту в розвитку господарства країни
4.3.6	Соціальна сфера	Галузі соціальної сфери. Сфера послуг. Галузі виробництво товарів народного споживання, їх значення.	<i>Знати</i> склад соціальної сфери. <i>Аналізувати</i> особливості розвитку окремих галузей соціальної сфери в ринкових умовах. <i>Оцінювати</i> вплив соціальної сфери на ефективність господарства та задоволення духовних і соціальних потреб населення

V. Економічна і соціальна географія України

5.1	Населення України		
5.1.1	Кількість, розміщення, статеві і вікова структури населення	Заселення території України. Кількість, розміщення, статеві і вікова структура населення. Територіальні чинники розміщення та густоти населення. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення. Природний рух населення. Демографічна ситуація. Міграція населення, її види та причини. Українська діаспора та причини її виникнення.	<i>Знати</i> кількість населення в Україні, країни з найбільшою українською діаспорою. <i>Характеризувати</i> процес заселення території України в минулому, територіальні відмінності. <i>Аналізувати</i> причини зміни кількості та нерівномірного розміщення населення в різні історичні періоди. <i>Розраховувати</i> природний приріст, сальдо міграцій
5.1.2	Національний та етнічний склад населення	Національний склад населення. Етнографічні групи. Регіональні відмінності духовної культури населення (мова, релігії, звичаї)	<i>Знати</i> національний склад населення України, етнографічні групи. Основні релігійні громади України <i>Аналізувати</i> особливості національного складу населення в різних регіонах України, секторні та стовпчикові діаграми національного складу населення. <i>Визначати на карті</i> розміщення корінних народів та національних меншин
5.1.3	Система розселення населення	Система розселення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його	<i>Знати</i> міста-мільйонери та інші найбільші міста. <i>Розрізняти</i> типи міст за розмірами та за функціями. <i>Аналізувати</i> особливості розміщення міських

		територіальні відмінності, соціальні проблеми	агломерацій, сільських поселень, їх соціальні проблеми
5.1.4	Трудові ресурси, зайнятість населення	Трудові ресурси. Зайнятість населення у сфері матеріального виробництва та невиробничій сфері. Проблеми зайнятості та її географічні аспекти	<i>Знати</i> географію трудових ресурсів України. <i>Аналізувати</i> забезпеченість трудовими ресурсами різних регіонів України, їхній кількісний та якісний склад, структуру зайнятості. <i>Пояснювати</i> забезпеченість трудовими ресурсами різних областей України, причини неповного використання трудових ресурсів. <i>Оцінювати</i> проблеми зайнятості населення в Україні
5.2	Господарство України		
5.2.1	Загальна характеристика господарства, економічний потенціал	Основні риси структури господарства. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства. Розвиток ринкової інфраструктури в Україні	<i>Знати</i> галузі виробничої й невиробничої сфери. <i>Аналізувати</i> показники економічного розвитку країни. <i>Оцінювати</i> зміни, що відбуваються в галузевій і територіальній структурі господарства України на сучасному етапі
5.2.2	Промисловість	Загальна характеристика розвитку та розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості. <u>Паливна промисловість.</u> Структура, місце і роль у господарстві. Вугільна промисловість. Райони видобутку бурого і кам'яного вугілля. Проблеми і перспективи розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Центри нафтопереробного виробництва. Торф'яна промисловість. <u>Електроенергетика,</u> її структура, розвиток і розміщення основних типів	<i>Знати</i> найбільші підприємства, їх типи і проблеми функціонування. <i>Аналізувати</i> статистичні дані розвитку галузей промисловості. Схеми внутрішньогалузевих і міжгалузевих зв'язків. <i>Оцінювати</i> просторове розміщення основних районів та найбільших центрів галузей промисловості, їх сировинну базу

електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та електроенергетики. Енергозбереження, альтернативні джерела енергії.

Металургійна

промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку та розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металурія. Основні галузі та їх розміщення. Проблеми й перспективи розвитку металургійної промисловості

Машинобудівна та

металообробна

промисловість. Значення, місце і роль у господарстві. Структура галузі і принципи розміщення окремих виробництв: важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного та ін. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку.

Хімічна промисловість.

Значення, місце і роль галузі. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих виробництв хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку.

Лісова промисловість.

Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівля). Основні райони заготівлі лісу, проблеми відтворення і раціонального використання лісових ресурсів.

Деревообробна

промисловість. Целюлозно-паперове та лісохімічне виробництво. Географія виробництв лісової промисловості, проблеми і перспективи розвитку.

		<p><u>Промисловість будівельних матеріалів.</u> Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія цементного виробництва.</p> <p><u>Легка промисловість.</u></p> <p><u>Художні промисли.</u></p> <p>Структура, принципи розміщення. Географія текстильної (бавовняної, вовняної, лляної і шовкової), швейної та трикотажної, шкіряно-взуттєвої промисловості. Основні центри художніх промислів.</p> <p><u>Харчова промисловість.</u></p> <p>Галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи розвитку</p>	
5.2.3	Сільське господарство	<p>Роль, місце і значення сільського господарства. Земельний фонд. Меліорація земель. Рослинництво. Зернові культури. Вирощування технічних культур, картоплі й овочів. Садівництво, ягідництво і виноградарство. Тваринництво. Рибне господарство</p>	<p><i>Знати</i> особливості розвитку рослинництва і тваринництва, проблеми галузі.</p> <p><i>Аналізувати</i> карту сільськогосподарської спеціалізації, статистичні дані щодо динаміки розвитку галузей рослинництва і тваринництва</p>
5.2.4	Соціальна сфера	<p>Галузева структура, значення. Сфера послуг. Структура галузі. Рекреаційно-туристське господарство. Проблеми і перспективи розвитку галузі</p>	<p><i>Знати</i> галузі соціальної сфери.</p> <p><i>Аналізувати</i> рівень розвитку окремих галузей соціальної сфери в різних областях України та їхні проблеми.</p> <p><i>Оцінювати</i>, користуючись статистичними даними, вплив соціальної сфери на ефективність господарства та задоволення духовних і соціальних потреб населення</p>
5.2.5	Транспорт і зовнішньоекономічні зв'язки України	<p>Основні види транспорту, їх характеристика. Особливості розміщення. Географія перевезень. Залізнична мережа України. Автомобільний транспорт, найважливіші автомагістралі.</p>	<p><i>Знати</i> основні види транспорту в Україні, міжнародні транспортні коридори.</p> <p><i>Аналізувати</i>, користуючись статистичними даними, техніко-економічні</p>

		Трубопровідний транспорт, транзитні шляхи транспортування нафти і газу. Водний транспорт, морські і річкові порти. Повітряний транспорт. Зовнішньоекономічні зв'язки України	особливості різних видів транспорту. <i>Визначати</i> за картою розміщення основних транспортних вузлів і найбільших магістралей, трубопровідного транспорту і міжнародних транспортних коридорів. <i>Оцінювати</i> роль української транспортної системи в здійсненні міжнародних перевезень
--	--	--	---

5.3 Економіко-географічні райони України

5.3.1	Характеристика економічних районів	Економіко-географічна характеристика (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності). Географічний поділ праці й економічне районування. Донецький, Придніпровський, Північно-Східний, Столичний, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Карпатський райони (коротка економіко-географічна характеристика)	<i>Знати</i> зміст поняття "економічний район", економічні райони України, територіальне розміщення. <i>Розрізняти</i> економічні райони за критеріями їх виділення та спеціалізацією. <i>Аналізувати</i> причини й наслідки господарських відмінностей різних районів України
-------	------------------------------------	---	--

VI. Економічна та соціальна географія світу

6.1	Загальна економіко-географічна характеристика світу		
6.1.1	Сучасна політична карта світу	Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, що визначають рівень економічного розвитку країн. Форми правління й	<i>Знати</i> зміст понять "країна", "державна", "залежна країна" та їх відмінності, етапи формування політичної карти світу, регіональний поділ країн світу; розміщення на

		<p>адміністративно-територіальний устрій країн. Сучасна полігічна карта Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії й Океанії. Міжнародні організації</p>	<p>карті держав світу та їхніх столиць. <i>Розрізняти</i> основні форми державного устрою та правління країн світу. <i>Аналізувати</i> особливості сучасної соціально-економічної типології країн світу. <i>Оцінювати</i> полігіко-географічне положення країн світу, роль міжнародних організацій для узгодження діяльності громадських і державних структур різних країн</p>
6.1.2	Населення	<p>Кількість населення світу та його динаміка. Етнічний (національний) склад населення. Найчисленніші народи і мовні сім'ї. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Міське населення. Агломерації, мегалополіси. Процеси урбанізації. Сільське населення світу. Міграційні процеси. Трудові ресурси та зайнятість населення в різних сферах господарства країн та регіонів світу</p>	<p><i>Знати</i> кількість населення світу і найбільших країн та його густоту в окремих регіонах, розміщення на карті найбільших мегалополісів світу. <i>Розрізняти</i> сутність понять "плем'я", "етнос", "нація", "народ", "народність". <i>Встановлювати</i> причини нерівномірного розміщення населення, особливості вікового та статевого складу населення, напрями основних міграційних потоків, структуру зайнятості населення та відмінність її за регіонами. <i>Порівнювати</i> структуру зайнятості населення в основних сферах господарства країн та регіонах світу. <i>Аналізувати</i> за діаграмами та картограмами демографічні показники населення світу, проблеми зайнятості</p>
6.1.3	Географія світових природних ресурсів	<p>Природні ресурси світу: мінеральні, водні, земельні, лісові, рекреаційні, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і ресурсозбереження</p>	<p><i>Знати</i> види природних ресурсів та територіальні особливості їх розміщення. <i>Аналізувати</i> співвідношення ресурсозабезпеченості в окремих регіонах та країнах світу. <i>Оцінювати</i> рівень ресурсозабезпеченості та політику ресурсозбереження в різних країнах світу</p>

6.1.4	Світове господарство	<p><i>Географія промисловості світу.</i> Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія світу, основні райони розміщення металургійного виробництва. Машинобудування світу: географія основних галузей. Основні райони розміщення: хімічної, лісової і деревообробної, легкої, харчової промисловості.</p> <p><i>Географія сільського господарства.</i> Особливості розвитку і розміщення галузей рослинництва і тваринництва.</p> <p><i>Географія транспорту.</i> Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, водного, повітряного.</p> <p><i>Міжнародні економічні зв'язки.</i> Основні форми економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди</p>	<p><i>Знати</i> етапи формування світового господарства. <i>Розрізняти</i> основні райони розміщення провідних галузей промисловості; головні сільськогосподарські райони світу, транспортні системи світу. <i>Аналізувати</i> розміщення провідних галузей промисловості світу; наслідки економічних відносин між країнами та групами країн світу. <i>Оцінювати</i> значення галузей промисловості, сільського господарства, транспорту для розвитку світової економіки, сучасні тенденції розвитку світового господарства та взаємовідносини між країнами</p>
6.1.5	Глобальні проблеми людства	<p>Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності: демографічна, екологічна, енергетична, продовольча, бідності, війни і миру, освоєння ресурсів Світового океану та шляхи їх розв'язання.</p>	<p><i>Знати</i> зміст поняття "глобальні проблеми людства". <i>Аналізувати</i> сутність, причини виникнення, особливості кожної з проблем та можливі шляхи їх розв'язання. <i>Оцінювати</i> наслідки прояву глобальних проблем на сучасному етапі розвитку суспільства, сталість розвитку (як стратегії людства XXI століття) в країнах з різним рівнем економіки</p>
6.2. Регіони та країни світу			
6.2.1	Економіко-географічна характеристика	Економіко-географічна характеристика регіонів та	<i>Знати</i> склад регіону, особливості розміщення та

	<p>регіонів та країн світу</p>	<p>окремих держав (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності). <i>Загальна характеристика країн Європи.</i> Німеччина. Велика Британія. Франція. Італія. Польща. Білорусь. Росія. <i>Загальна характеристика країн Азії.</i> Японія. Китай. Індія. <i>Країни Америки.</i> США, Канада. <i>Загальна характеристика країн Латинської Америки.</i> <i>Загальна характеристика країн Африки.</i> <i>Загальна характеристика Австралії та країн Океанії</i></p>	<p>формування населення, господарства. <i>Визначати</i> галузеву структуру господарства країн певного регіону. <i>Розпізнавати</i> країни за характеристикою по типовому алгоритму комплексної економіко-географічної характеристики країн. Робити висновки про причини економічного розвитку або спаду різних регіонів та країн. <i>Оцінювати</i> значення інтеграційних процесів та процесів глобалізації на розвиток країн світу</p>
--	--------------------------------	--	--

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки

України

03 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ФІЗИКИ
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

Пояснювальна записка

Програму зовнішнього незалежного оцінювання з фізики укладено на основі чинних навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів з фізики для 7 - 9 класів (К.;

Ірпінь: Перун, 2005, затвердженої МОН: лист від 23.12.2004 N 1/11-6611) та для 10 - 11 класів (К., 2010, затвердженої МОН: [наказ від 28.10.2010 N 1021](#)).

Матеріал програми зовнішнього незалежного оцінювання з фізики поділено на п'ять тематичних блоків: "Механіка", "Молекулярна фізика та термодинаміка", "Електродинаміка", "Коливання і хвилі. Оптика", "Елементи теорії відносності. Квантова фізика", які, в свою чергу, розподілено за розділами і темами.

Метою зовнішнього незалежного оцінювання з фізики оцінити уміння учасників зовнішнього незалежного оцінювання:

- встановлювати зв'язок між явищами навколишнього світу на основі знання законів фізики та фундаментальних фізичних експериментів;
- застосовувати основні закони, правила, поняття та принципи, що вивчаються в курсі фізики середньої загальноосвітньої школи;
- визначати загальні риси і суттєві відмінності змісту фізичних явищ та процесів, межі застосування фізичних законів;
- використовувати теоретичні знання для розв'язування задач різного типу (якісних, розрахункових, графічних, експериментальних, комбінованих тощо);
- складати план практичних дій щодо виконання експерименту, користуватися вимірювальними приладами, обладнанням, обробляти результати дослідження, робити висновки щодо отриманих результатів;
- пояснювати принцип дії простих пристроїв, механізмів та вимірювальних приладів з фізичної точки зору;
- аналізувати графіки залежностей між фізичними величинами, робити висновки;
- правильно визначати та використовувати одиниці фізичних величин.

Назва розділу, теми	Знання	Предметні уміння та способи навчальної діяльності
МЕХАНІКА		
<p>Основи кінематики. Механічний рух. Система відліку. Відносність руху. Матеріальна точка. Траєкторія. Шлях і переміщення. Швидкість. Додавання швидкостей. Нерівномірний рух. Середня і миттєва швидкості. Рівномірний і рівноприскорений рухи. Прискорення. Графіки залежності кінематичних величин від часу при рівномірному і</p>	<p>Явища і процеси: рух, інерція, вільне падіння тіл, взаємодія тіл, деформація, плавання тіл тощо. Фундаментальні досліді: Архімеда, Торрічеллі, Б. Паскаля, Г. Галілея, Г. Кавендиша. Основні поняття: механічний рух, система відліку, матеріальна точка, траєкторія, координата, переміщення, шлях, швидкість, прискорення, інерція, інертність, маса,</p>	<p>Уміти: • розпізнавати прояви механічних явищ і процесів у природі та їх практичне застосування в техніці, зокрема відносності руху, різних видів руху, взаємодії тіл, інерції, використання машин і механізмів, умов рівноваги, перетворення одного виду механічної енергії в інший тощо; • застосовувати основні поняття та закони, принципи, правила механіки, формули</p>

<p>рівноприскореному рухах. Рівномірний рух по колу. Період і частота. Лінійна і кутова швидкості. Доцентрове прискорення.</p> <p>Основи динаміки. Перший закон Ньютона. Інерціальні системи відліку. Принцип відносності Галілея.</p> <p>Взаємодія тіл. Маса. Сила. Додавання сил. Другий закон Ньютона. Третій закон Ньютона.</p> <p>Гравітаційні сили. Закон всесвітнього тяжіння. Сила тяжіння. Рух тіла під дією сили тяжіння.</p> <p>Вага тіла. Невагомість. Рух штучних супутників. Перша космічна швидкість.</p> <p>Сили пружності. Закон Гука. Сили тертя. Коефіцієнт тертя. Момент сили. Умови рівноваги тіла. Види рівноваги.</p> <p>Закони збереження в механіці.</p> <p>Імпульс тіла. Закон збереження імпульсу.</p> <p>Реактивний рух.</p> <p>Механічна робота. Кінетична та потенціальна енергія. Закон збереження енергії в механічних процесах.</p> <p>Потужність. Коефіцієнт корисної дії. Прості механізми</p> <p>Елементи механіки рідин та газів. Тиск. Закон Паскаля для рідин та газів. Атмосферний тиск. Тиск нерухомої рідини на дно і стінки посудини. Архімедова сила. Умови плавання тіл.</p>	<p>сила, вага, момент сили, тиск, імпульс, механічна робота, потужність, коефіцієнт корисної дії, кінетична та потенціальна енергія, період і частота.</p> <p>Ідеалізовані моделі: матеріальна точка, замкнена система.</p> <p>Закони, принципи: закони кінематики; закони динаміки Ньютона; закони збереження імпульсу й енергії, всесвітнього тяжіння, Гука, Паскаля, Архімеда; умови рівноваги та плавання тіл; принципи: відносності Галілея.</p> <p>Теорії: основи класичної механіки</p> <p>Практичне застосування теорії: розв'язання основної задачі механіки, рух тіл під дією однієї або кількох сил; вільне падіння; рух транспорту, снарядів, планет, штучних супутників; рівноваги тіл, ККД простих механізмів, передача тиску рідинами та газами, плавання тіл, застосування закону збереження енергії для течії рідин і газів; принцип дії вимірювальних приладів та технічних пристроїв: терези, динамометр, стробоскоп, барометр, манометр, кульковий підшипник, насос, важіль, сполучені посудини, блоки, похила площина, водопровід, шлюз, гідравлічний прес, насоси</p>	<p>для визначення фізичних величин та їх одиниць; математичні вирази законів механіки;</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати межі застосування законів механіки; • розрізняти різні види механічного руху за його параметрами; • розв'язувати: <ol style="list-style-type: none"> 1) розрахункові задачі, застосовуючи функціональні залежності між основними фізичними величинами, на: рівномірний та рівноприскорений прямолінійні рухи; відносний рух; рівномірний рух по колу; рух тіл під дією однієї або кількох сил, рух зв'язаних тіл; умови рівноваги та плавання тіл; всесвітнє тяжіння; закони Ньютона, Гука, Паскаля, Архімеда; збереження імпульсу й енергії; 2) задачі на аналіз графіків руху тіл і визначення за ними його параметрів, побудову графіка зміни однієї величини за графіком іншої; 3) задачі, які передбачають обробку та аналіз результатів експерименту, показаних на фото або схематичному рисунку; 4) комбіновані задачі, для розв'язування яких використовуються поняття і закономірності з кількох розділів механіки;
МОЛЕКУЛЯРНА ФІЗИКА І ТЕРМОДИНАМІКА		
<p>Основи молекулярно-кінетичної теорії. Основні положення молекулярно-кінетичної теорії та їх дослідне обґрунтування. Маса і розмір молекул. Стала Авогадро. Середня квадратична швидкість теплового руху молекул.</p>	<p>Явища і процеси: броунівський рух, дифузія, стиснення газів, тиск газів, процеси теплообміну (теплопровідність, конвекція, випромінювання), встановлення теплової рівноваги, необоротність теплових явищ, агрегатні</p>	<p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розпізнавати прояви теплових явищ і процесів у природі та їх практичне застосування в техніці, зокрема дифузії, використання стисненого газу, зміни внутрішньої енергії (агрегатного стану

Ідеальний газ. Основне рівняння молекулярно-кінетичної теорії ідеального газу. Температура та її вимірювання. Шкала абсолютних температур. Рівняння стану ідеального газу. Ізопроекти в газах.

Основи термодинаміки. Тепловий рух. Внутрішня енергія та способи її зміни. Кількість теплоти. Питома теплоємність речовини. Робота в термодинаміці. Закон збереження енергії в теплових процесах (перший закон термодинаміки). Застосування першого закону термодинаміки до ізопроектів. Адіабатний процес. Необоротність теплових процесів. Принцип дії теплових двигунів. Коефіцієнт корисної дії теплового двигуна і його максимальне значення.

Властивості газів, рідин і твердих тіл. Пароутворення (випаровування та кипіння). Конденсація. Питома теплота пароутворення. Насичена та ненасичена пара, їхні властивості. Відносна вологість повітря та її вимірювання. Плавлення і тверднення тіл. Питома теплота плавлення. Теплота згоряння палива. Рівняння теплового балансу для найпростіших теплових процесів. Поверхневий натяг рідин. Сила поверхневого натягу. Змочування. Капілярні явища. Кристалічні та аморфні тіла. Механічні властивості твердих тіл. Види деформацій. Модуль Юнга.

перетворення речовини, деформація твердих тіл, змочування, капілярні явища тощо.

Фундаментальні дослідження: Р. Бойля, Е. Маріотта, Ж. Шарля, Ж. Гей-Люссака.

Основні поняття: кількість речовини, стала Авогадро, молярна маса, середня квадратична швидкість теплового руху молекул, температура, тиск, об'єм, концентрація, густина, теплообмін, робота, внутрішня енергія, кількість теплоти, адіабатний процес, ізопроекти, питома теплоємність речовини, питома теплота плавлення, питома теплота пароутворення, питома теплота згоряння палива, поверхнева енергія, сила поверхневого натягу, поверхневий натяг, насичена та ненасичена пара, відносна вологість повітря, точка роси, кристалічні та аморфні тіла, анізотропія монокристалів, пружна і пластична деформації, видовження, механічна напруга.

Ідеалізовані моделі:

ідеальний газ, ідеальна теплова машина.

Закони, принципи та межі їхнього застосування:

основне рівняння молекулярно-кінетичної теорії, рівняння стану ідеального газу, газові закони, перший закон термодинаміки, рівняння теплового балансу.

Теорії: основи термодинаміки та молекулярно-кінетичної теорії.

Практичне застосування теорії: окремі випадки рівняння стану ідеального газу та їхнє застосування в техніці, використання

речовини), видів теплообміну, явища змочування та капілярності, різних видів деформацій, властивостей кристалів та інших матеріалів у техніці й природі, створення матеріалів із заданими властивостями, застосування теплових двигунів на транспорті, в енергетиці, у сільському господарстві, методи профілактики і боротьби із забрудненням навколишнього природного середовища;

- застосовувати основні поняття та закони, принципи, правила молекулярної фізики та термодинаміки, формули для визначення фізичних величин та їх одиниць; математичні вирази законів молекулярної фізики та термодинаміки;

- визначати межі застосування законів молекулярної фізики та термодинаміки;
- розрізняти: різні агрегатні стани речовини, насичену та ненасичену пару, кристалічні та аморфні тіла;

- розв'язувати:

- 1) розрахункові задачі, застосовуючи функціональні залежності між основними фізичними величинами, на: рівняння молекулярно-кінетичної теорії ідеального газу, зв'язку між масою і кількістю молекул; залежність тиску газу від концентрації молекул і температури; внутрішню енергію одноатомного газу; залежність густини та тиску насиченої пари від температури; рівняння стану ідеального газу, газові закони; роботу термодинамічного процесу, перший закон термодинаміки; рівняння

	<p>стисненого газу та теплових машин, явища дифузії, кипіння під збільшеним тиском, термічна обробка металів, механічні властивості різних матеріалів та використання пружних властивостей тіл у техніці тощо; принцип дії вимірювальних приладів та технічних пристроїв: калориметр, термометр, психрометр, тепла машина (теплові двигуни, парова й газова турбіни).</p>	<p>теплого балансу; на поверхневі та капілярні явища, пружну деформацію тіл, відносну вологість повітря;</p> <p>2) задачі на аналіз графіків ізопроцесів та побудову їх у різних системах координат; обчислення за графіком залежності тиску від об'єму; роботи, виконаної газом; аналіз графіків теплових процесів; аналіз діаграми розтягання металів;</p> <p>3) задачі, які передбачають обробку та аналіз результатів експерименту, що показано на фото або схематичному рисунку;</p> <p>4) комбіновані задачі, для розв'язування яких використовуються поняття і закономірності з кількох розділів молекулярної фізики, термодинаміки та механіки;</p> <ul style="list-style-type: none"> • складати план виконання експериментів, роботи з вимірювальними приладами та пристроями, зокрема калориметром, термометром, психрометром • робити узагальнення щодо властивостей речовин у різних агрегатних станах; розташування, руху та взаємодії молекул залежно від стану речовини.
--	---	--

ЕЛЕКТРОДИНАМІКА

<p>Основи електростатики. Електричний заряд. Закон збереження електричного заряду. Закон Кулона. Електричне поле. Напруженість електричного поля. Принцип суперпозиції полів. Провідники та діелектрики в електростатичному полі. Робота електричного поля при переміщенні заряду. Потенціал і різниця потенціалів. Напряга. Зв'язок</p>	<p>Явища і процеси: електризація, взаємодія заряджених тіл, два види електричних зарядів, вільні носії зарядів у провідниках, поляризація діелектриків, дія електричного струму, електроліз, термоелектронна емісія, іонізація газів, магнітна взаємодія, існування магнітного поля Землі, електромагнітна індукція та самоіндукція тощо.</p> <p>Фундаментальні досліді:</p>	<p>Уміги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розпізнавати прояви електромагнітних явищ і процесів у природі та їх практичне застосування в техніці, зокрема електростатичний захист, використання провідників та ізоляторів, конденсаторів, дії електричного струму, використання магнітних властивостей речовини, електролізу в техніці (добування чистих металів,
---	--	---

між напругою і напруженістю однорідного електричного поля.

Електроємність.

Конденсатори. Електроємність плоского конденсатора.

З'єднання конденсаторів.

Енергія електричного поля.

Закони постійного струму.

Електричний струм. Умови існування електричного струму.

Сила струму. Закон Ома для ділянки кола.

Опір провідників. Послідовне та паралельне з'єднання

провідників. Електрорушійна

сила. Закон Ома для повного

кола. Робота і потужність

електричного струму. Закон

Джоуля-Ленца.

Електричний струм у різних середовищах.

Електричний струм у металах.

Електронна провідність

металів. Залежність опору

металів від температури.

Надпровідність.

Електричний струм у

розчинах і розплавах

електролітів. Закони

електролізу. Застосування

електролізу.

Електричний струм у газах.

Несамостійний і самостійний

розряди. Поняття про плазму.

Електричний струм у вакуумі.

Термоелектронна емісія. Діод.

Електронно-променева трубка.

Електричний струм у

напівпровідниках. Власна та

домішкова електропровідність

напівпровідників. Залежність

опору напівпровідників від

температури. Електронно-

дірковий перехід.

Напівпровідниковий діод.

Магнітне поле,

електромагнітна індукція.

Взаємодія струмів. Магнітне

поле. Магнітна індукція. Закон

Ампера. Сила Лоренца.

Магнітні властивості речовин.

Магнітна проникність.

Феромагнетика.

Ш. Кулона, Г. Ома, Х.

Ерстеда, А.-М. Ампера, М.

Фарадея.

Основні поняття:

електричний заряд,

елементарний заряд,

електростатичне поле,

напруженість, лінії

напруженості (силові лінії),

провідники та діелектрики,

діелектрична проникність

речовини, робота сил

електростатичного поля,

потенціальна енергія заряду в

електричному полі,

потенціал, різниця

потенціалів, напруга,

електроємність, енергія

зарядженого конденсатора,

сила струму, опір,

електрорушійна сила,

надпровідність, вакуум,

термоелектронна емісія,

власна та домішкова

провідність напівпровідників,

електронна провідність

металів, дисоціація, хімічний

еквівалент, іонізація,

рекомбінація, плазма,

несамостійний і самостійний

розряди, магнітна індукція,

сили Ампера і Лоренца,

магнітна проникність,

електромагнітна індукція,

індукційний струм, магнітний

потік, ЕРС індукції,

електромагнітне поле,

самоіндукція, індуктивність,

ЕРС самоіндукції, енергія

магнітного поля.

Ідеалізовані моделі:

точковий заряд, нескінченна

рівномірно заряджена

площина.

Закони, принципи,

правила, гіпотези: закони

збереження електричного

заряду, Кулона, Ома (для

ділянки та повного

електричного кола), Джоуля-

Ленца, Ампера, електролізу,

електромагнітної індукції;

принцип суперпозиції

електричних полів; правила

гальваностегія,

гальванопластика),

електромагнітів,

електродвигунів, котушок

індуктивності, конденсаторів;

• застосовувати основні

поняття та закони, принципи,

правила електродинаміки,

формули для визначення

фізичних величин та їх

одиниць; математичні вирази

законів електродинаміки;

• визначати межі

застосування законів Кулона

та Ома;

• розрізнити: провідники й

діелектрики, полярні й

неполярні діелектрики, види

магнетиків, несамостійний і

самостійний розряди в газах,

власну та домішкову

провідність напівпровідників;

• порівнювати властивості

магнітного поля,

електростатичного та

вихрового електричних полів;

• розв'язувати:

1) розрахункові задачі, що

вимагають застосування

функціональних залежностей

між основними фізичними

величинами, на: взаємодію

точкових зарядів

(застосування закону

Кулона);

напруженість поля точкового

заряду, провідної кулі,

принцип суперпозиції; дію

електричного поля на заряд;

електроємність плоского

конденсатора, з'єднання

конденсаторів, енергію

зарядженого конденсатора;

розрахунок електричних кіл

(у т. ч. змішаних з'єднань

провідників) із

використанням законів Ома;

роботу, потужність та

теплову дію електричного

струму; проходження

електричного струму через

електроліти; визначення

напрямку та модуля вектора

магнітної індукції;

<p>Магнітний потік. Явище електромагнітної індукції. Закон електромагнітної індукції. Правило Ленца. Явище самоіндукції. Індуктивність. Енергія магнітного поля.</p>	<p>свердлика (правого гвинта), лівої руки, Ленца; гіпотеза Ампера. Теорії: основи класичної електронної теорії, теорії електромагнітного поля. Практичне застосування теорії: використання електростатичного захисту, ізоляторів та провідників, конденсаторів, дії електричного струму, законів струму для розрахунку електричних кіл, електролізу, плазми в техніці, видів самостійного розряду, руху електричних зарядів в електричному і магнітному полях, магнітних властивостей речовини тощо; принцип дії вимірювальних приладів та технічних пристроїв: електроскоп, електрометр, конденсатор, джерела струму (акумулятор, гальванічний елемент, генератор), електровимірювальні прилади (амперметр, вольтметр), споживачі струму (двигуни, резистор, електронагрівальні прилади, плавкі запобіжники, реостати), електронно-променева трубка, напівпровідникові прилади, електромагніти, гучномовець, електродинамічний мікрофон.</p>	<p>сили Ампера, сили Лоренца ЕРС індукції в рухомих провідниках, на закон електромагнітної індукції, ЕРС самоіндукції, енергію магнітного поля провідника зі струмом; 2) задачі на аналіз графічного зображення електростатичного та магнітного полів, застосування закону Ома, залежності опору металевого провідника та напівпровідника від температури, вольт-амперну характеристику діода; 3) задачі, які передбачають обробку та аналіз результатів експерименту, показаних на фото або схематичному рисунку; 4) комбіновані задачі, для розв'язування яких використовуються поняття і закономірності з механіки, молекулярної фізики та електродинаміки; • складати план виконання експериментів, роботи з вимірювальними приладами та пристроями, зокрема електроскопом, електрометром, конденсаторами, джерелами струму, перетворювачами струму, приладами для вимірювання характеристик струму, споживачами струму, електромагнітом, соленоїдом; • робити узагальнення щодо носіїв електричного заряду в різних середовищах; магнітних властивостей різних речовин.</p>
--	--	---

КОЛИВАННЯ І ХВИЛІ. ОПТИКА

<p>Механічні коливання і хвилі. Коливальний рух. Вільні механічні коливання. Гармонічні коливання. Зміщення, амплітуда, період, частота і фаза гармонічних</p>	<p>Явища і процеси: коливання тіла на нитці та пружині, резонанс, поширення коливань у просторі, відбивання хвиль, прямолінійне поширення світла в однорідному</p>	<p>Уміти • розпізнавати прояви коливальних і хвильових (зокрема світлових) явищ і процесів у природі та їх практичне застосування в техніці, зокрема поширення</p>
--	---	---

коливань. Коливання вантажу на пружині. Математичний маятник, період коливань математичного маятника. Перетворення енергії при гармонічних коливаннях. Вимушені механічні коливання. Явище резонансу. Поширення коливань у пружних середовищах. Поперечні та поздовжні хвилі. Довжина хвилі. Зв'язок між довжиною хвилі, швидкістю її поширення та періодом (частотою). Звукові хвилі. Швидкість звуку. Гучність звуку та висота тону. Інфра- та ультразвук.

Електромагнітні коливання і хвилі. Вільні електромагнітні коливання в коливальному контурі. Перетворення енергії в коливальному контурі. Власна частота і період електромагнітних коливань. Вимушені електричні коливання. Змінний електричний струм. Генератор змінного струму. Електричний резонанс. Трансформатор. Передача електроенергії на великі відстані. Електромагнітне поле. Електромагнітні хвилі та швидкість їх поширення. Шкала електромагнітних хвиль. Властивості електромагнітного випромінювання різних діапазонів.

Оптика. Прямолінійність поширення світла в однорідному середовищі. Швидкість світла та її вимірювання. Закони відбивання світла. Побудова зображень, які дає плоске дзеркало. Закони заломлення світла. Абсолютний і відносний показники заломлення. Повне

середовищі, утворення тіні та півтіні, місячні та сонячні затемнення, заломлення світла на межі двох середовищ, скінченність швидкості поширення світла і радіохвиль тощо.

Фундаментальні дослід: Г. Герца; О. Попова та Г. Марконі; І. Ньютона, І. Пулюя та В. Рентгена.

Основні поняття: гармонічні коливання, зміщення, амплітуда, період, частота і фаза, резонанс, поперечні та поздовжні хвилі, довжина хвилі, швидкість і гучність звуку, висота тону, інфра- та ультразвук, вільні та вимушені електромагнітні коливання, коливальний контур, змінний струм, резонанс, автоколивання, автоколивальна система, період (частота) вільних електромагнітних коливань в електричному контурі, електричний резонанс, змінний електричний струм, коефіцієнт трансформації, електромагнітні хвилі, оптична сила та фокус лінзи, показник заломлення; повне відбивання, джерела когерентного випромінювання, інтерференція, дифракція, дисперсія, поляризація світла.

Ідеалізовані моделі: математичний маятник, ідеальний коливальний контур.

Закони, принципи: рівняння незатухаючих гармонічних коливань, закон прямолінійного поширення світла в однорідному середовищі, незалежності поширення світлових пучків, закони відбивання та заломлення хвиль, умови виникнення інтерференційного максимуму та мінімуму;

поперечних і поздовжніх хвиль, практичне застосування звукових та ультразвукових хвиль у техніці, використання електромагнітного випромінювання різних діапазонів, застосування явищ інтерференції та поляризації світла, використання лінійчастих спектрів;

- застосовувати основні поняття та закони для коливального руху і хвильових процесів, формули для визначення фізичних величин та їх одиниць; математичні вирази законів;
- визначати межі застосування законів геометричної оптики;
- порівнювати особливості коливань та хвиль різної природи, спектри випромінювання та поглинання;
- розрізняти: поперечні та поздовжні хвилі, випромінювання різних діапазонів;
- розв'язувати:
  - 1) розрахункові задачі, застосовуючи функціональні залежності між основними фізичними величинами, на: залежність періоду власних коливань від параметрів системи; закон збереження енергії в коливальному процесі; гармонічні коливання, довжину хвилі; закони геометричної оптики, формулу тонкої лінзи; інтерференцію та дифракцію світла;
  - 2) задачі на аналіз графіків незатухаючих (гармонічних) та затухаючих коливань, залежності амплітуди вимушених коливань від частоти зовнішньої періодичної сили, зображення ходу світлових

<p>відбивання. Лінза. Оптична сила лінзи. Формула тонкої лінзи. Побудова зображень, які дає тонка лінза. Інтерференція світла та її практичне застосування. Дифракція світла. Дифракційні ґратки та їх використання для визначення довжини світлової хвилі. Дисперсія світла. Неперервний і лінійчатий спектри. Спектральний аналіз. Поляризація світла.</p>	<p>принцип Гюйгенса. Теорії: основи теорії електромагнітного поля. Практичне застосування теорії: передача електричної енергії на відстань, передача інформації за допомогою електромагнітних хвиль, радіолокація, використання електромагнітного випромінювання різних діапазонів, застосування явищ інтерференції та поляризації світла, використання лінійчатих спектрів, спектральний аналіз; принцип дії вимірювальних приладів та технічних пристроїв: генератор на транзисторі, генератор змінного струму, трансформатор, найпростіший радіоприймач, окуляри, фотоапарат, проекційний апарат, лупа, мікроскоп, світловод, спектроскоп.</p>	<p>променів на межі двох прозорих середовищ; зображень, отриманих за допомогою плоского дзеркала та тонкої лінзи; 3) комбіновані задачі, для розв'язування яких використовуються поняття і закономірності різних розділів фізики; 4) задачі, які передбачають обробку та аналіз результатів експерименту, представлених на фото або схематичному рисунку; • складати план виконання дослідів та експериментів, роботи з вимірювальними приладами та пристроями (зокрема, тілом на нитці), генератором на транзисторі, трансформатором, джерелами світла, плоским дзеркалом, лінзою, прозорою плоскопаралельною пластиною, дифракційними ґратками.</p>
--	---	---

КВАНТОВА ФІЗИКА. ЕЛЕМЕНТИ ТЕОРІЇ ВІДНОСНОСТІ

<p>Елементи теорії відносності. Принципи (постулати) теорії відносності Ейнштейна. Релятивістський закон додавання швидкостей. Взаємозв'язок маси та енергії. Світлові кванти. Гіпотеза Планка. Стала Планка. Кванти світла (фотони). Фотоефект та його закони. Рівняння Ейнштейна для фотоефекту. Застосування фотоефекту в техніці. Тиск світла. Дослід Лебедева. Атом та атомне ядро. Дослід Резерфорда. Ядерна модель атома. Квантові постулати Бора. Випромінювання та поглинання світла атомом. Утворення лінійчастого спектра. Лазер.</p>	<p>Явища і процеси: рух елементарних частинок у прискорювачах, відкриття спектральних ліній, радіоактивності, ізотопи, втрата металами негативного заряду при опроміненні світлом, залежність енергії фотоелектронів від частоти світла і незалежність від його інтенсивності, дифракція фотонів та електронів. Фундаментальні досліді: А. Столетова; П. Лебедева; Е. Резерфорда; А. Беккереля. Основні поняття: кванти світла (фотони), фотоефект, червона межа фотоефекту, тиск світла, ізотопи, радіоактивність, альфа- і бета-частинки, гамма-випромінювання, квантовий</p>	<p>Уміти: • розпізнавати прояви квантових явищ процесів у природі та їх практичне застосування в техніці, зокрема фактів, що підтверджують висновки спеціальної теорії відносності; явищ, що підтверджують корпускулярно-хвильовий дуалізм властивостей світла; використання законів фотоефекту в техніці, методів спостереження і реєстрації мікрочастинок; • застосовувати основні поняття та закони спеціальної теорії відносності, теорії фотоефекту, теорії будови атома та ядра, формули для визначення фізичних величин</p>
---	--	--

Склад ядра атома. Ізотопи.
Енергія зв'язку атомних ядер.
Ядерні реакції. Поділ ядер урану. Ядерний реактор.
Термоядерна реакція.
Радіоактивність. Альфа-, бета-, гамма-випромінювання.
Методи реєстрації іонізуючого випромінювання.

характер випромінювання і поглинання світла атомами, індуковане випромінювання, протон, нейтрон, ядерні сили, радіоактивний розпад, період напіврозпаду; енергія зв'язку атомних ядер, дефект мас, енергетичний вихід ядерних реакцій, ланцюгова ядерна реакція, критична маса.

Ідеалізовані моделі:

планетарна модель атома, протонно-нейтронна модель ядра.

Закони, принципи, гіпотези:

постулати теорії відносності, закон зв'язку між масою та енергією, закони фотоефекту, рівняння Ейнштейна для фотоефекту, квантові постулати Бора, закон радіоактивного розпаду, гіпотеза Планка.

Теорії: основи спеціальної теорії відносності, теорії фотоефекту, корпускулярно-хвильовий дуалізм, теорії будови атома та ядра.

Практичне застосування теорії: застосування фотоефекту, будова і властивості атомних ядер, пояснення лінійчастих спектрів випромінювання та поглинання, застосування лазерів, ядерна енергетика, принцип дії вимірювальних приладів та технічних пристроїв: фотоелемент, фотореле, пристроїв для реєстрації заряджених частинок, лазер, ядерний реактор.

та їх одиниць; математичні вирази законів;

- розрізняти: види спектрів, радіоактивності;

- порівнювати особливості треків мікрочастинок у електричному і магнітному полях; утворення різних видів спектрів, загальні особливості процесів, що відбуваються при радіоактивному розпаді ядер, умови виникнення ланцюгової та термоядерних реакцій; природу альфа-, бета-, гамма-випромінювань;

- розв'язувати:

- 1) розрахункові задачі, застосовуючи функціональні залежності між основними фізичними величинами, на: релятивістський закон додавання швидкостей, застосування формул зв'язку між масою, імпульсом та енергією; застосування квантових постулатів Бора до процесів випромінювання та поглинання енергії атомом; застосування рівняння Ейнштейна для фотоефекту, складання рівнянь ядерних реакцій на основі законів збереження; розрахунок дефекту мас, енергії зв'язку атомних ядер, енергетичного виходу ядерних реакцій; застосування законів збереження імпульсу та енергії до опису зіткнень мікрочастинок; застосування закону радіоактивного розпаду, визначення періоду напіврозпаду;

- 2) задачі на аналіз графіків зміни кількості радіоактивних ядер із часом, енергетичних діаграм поглинання та випромінювання світла;

- 3) задачі, які передбачають оброблення та аналіз результатів експерименту, показаних на фото або

		<p>схематичному рисунку, зокрема щодо визначення характеристик елементарних частинок або ядер за фотознімками їх треків (зокрема в магнітному полі);</p> <ul style="list-style-type: none"> • скласти план виконання дослідів та експериментів, роботи з вимірювальними приладами та пристроями, зокрема фотоелемента, фотореле; • робити узагальнення щодо властивостей речовини та поля.
--	--	--

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

3 лютого 2016 року N 77

**ПРОГРАМА ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ХІМІЇ
для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної
середньої освіти**

Пояснювальна записка

Програма призначена для проведення зовнішнього незалежного оцінювання з хімії.

Головною метою проведення зовнішнього незалежного оцінювання є об'єктивне та неупереджене оцінювання рівня навчальних досягнень осіб, які закінчили загальноосвітній навчальний заклад і виявили бажання вступити до вищого навчального закладу України.

Зовнішнє незалежне оцінювання запроваджено з метою забезпечення конституційного права громадян на рівний доступ до вищої освіти.

Зовнішнє незалежне оцінювання з хімії - спосіб перевірки:

- знання учнями найважливіших законів і теорій хімії;

- володіння хімічною мовою, вміння користуватися назвами і символами хімічних елементів, назвами простих і складних речовин;
- вміння складати хімічні формули і рівняння хімічних реакцій, розв'язувати розрахункові та експериментальні задачі;
- розуміння зв'язку між складом, будовою, фізичними і хімічними властивостями речовин, способами їх добування, галузями застосування;
- знань про найважливіші природні та штучні речовини, їх будову, способи добування та галузі застосування;
- розуміння наукових основ певних хімічних виробництв;
- обізнаності з деякими екологічними проблемами, пов'язаними з хімією;
- розуміння ролі хімії у розв'язанні глобальних проблем людства.

Програму для проведення зовнішнього незалежного оцінювання з хімії розроблено на основі чинних навчальних програм з хімії для 7 - 9 класів (К.: Ірпінь: Перун, 2005) та 10 - 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (Тернопіль: Мандрівець, 2011), електронні версії яких розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки (www.mon.gov.ua).

Програма для проведення зовнішнього незалежного оцінювання з хімії орієнтується на досягнення державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. При цьому важливе не лише засвоєння учнями хімічних понять, законів, теорій, а й осмислене використання знань, формулювання оцінних суджень, виявлення власної позиції у різних життєвих ситуаціях.

Матеріал програми для проведення зовнішнього незалежного оцінювання розподілено на чотири тематичні блоки: "Загальна хімія", "Неорганічна хімія", "Органічна хімія", "Обчислення в хімії", які в свою чергу розподілено за розділами і темами. У кожному розділі перелічено знання, якими мають володіти учасники зовнішнього незалежного оцінювання.

У переліку вимог, наведених у колонці "Предметні вміння та способи навчальної діяльності", детально розкрито обсяг вимог до знань та умінь з кожного розділу і теми. У програмі для проведення зовнішнього незалежного оцінювання з хімії використано номенклатуру хімічних елементів і речовин, а також термінологію, які відповідають ДСТУ 2439-94: Елементи хімічні, речовини прості. Терміни та визначення. - К., Держспоживстандарт України - 1994. Цього стандарту буде дотримано і в завданнях тесту з хімії.

Назви органічних сполук відповідають останнім рекомендаціям IUPAC. Із даним матеріалом можна ознайомитися в навчальних посібниках, які мають гриф Міністерства освіти і науки України (див. перелік рекомендованої навчальної літератури).

У програмі для проведення зовнішнього незалежного оцінювання з хімії використано скорочення "н. у." - нормальні умови (температура 0° С, тиск 101,3 кПа або 760 мм рт. ст.).

Відповідно до міжнародних стандартів для позначення кількості речовини можна використовувати літери *n* або *v*. Для позначення теплового ефекту реакції слід використовувати позначення " ΔH ".

Під час підготовки до проведення зовнішнього незалежного оцінювання з хімії рекомендовано використовувати довідникові таблиці, які наведено у додатках "Розчинність

кислот, солей, основ та амфотерних гідроксидів у воді за 20 - 25° С", "Ряд активності металів", "Найпоширеніші назви та склад деяких неорганічних речовин, сумішей та мінералів", "Найпоширеніші назви та склад деяких органічних речовин та сумішей", "Перелік рекомендованої навчальної літератури".

N п/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
1. Загальна хімія			
1.1	Основні хімічні поняття. Речовина	<p>Поняття речовина, фізичне тіло, матеріал, проста речовина (метал, неметал), складна речовина, хімічний елемент; найдрібніші частинки речовини - атом, молекула, йон (катион, аніон). Фізичні та хімічні властивості речовини. Склад речовини (якісний, кількісний). Валентність хімічного елемента. Хімічна (найпростіша, істинна) і графічна (структурна) формули. Фізичне явище та хімічна реакція. Відносні атомна і молекулярна (формульна) маси, молярна маса, кількість речовини. Одиниці вимірювання кількості речовини, молярної маси, молярного об'єму; значення температури й тиску, які відповідають нормальним умовам (н. у.); молярний об'єм газу (за н. у.). Закон Авогадро; число Авогадро; середня відносна молекулярна маса суміші газів, повітря. Масова частка елемента у сполуці.</p>	<p><i>Скласти</i> формули сполук за значеннями валентності елементів. <i>Записувати</i> хімічні та графічні (структурні) формули речовин. <i>Розрізняти</i> фізичні тіла і речовини; прості та складні речовини; елементи і прості речовини; метали і неметали; атоми, молекули та йони (катиони, аніони); фізичні та хімічні властивості речовини; фізичні явища та хімічні реакції; найпростішу та істинну формули сполуки. <i>Визначати</i> валентність елементів у бінарних сполуках. <i>Аналізувати</i> якісний (елементний) і кількісний склад речовини за її хімічною формулою.</p>
1.2	Хімічна реакція	<p>Хімічна реакція, схема реакції, хімічне рівняння. Закони збереження маси речовин під час хімічної реакції, об'ємних співвідношень газів у</p>	<p><i>Записувати</i> схеми реакцій, хімічні рівняння. <i>Розрізняти</i> типи реакції за кількістю реагентів і продуктів (реакції сполучення, розкладу, обміну, заміщення), зміною ступеня окиснення елементів</p>

		<p>хімічній реакції. Зовнішні ефекти, що супроводжують хімічні реакції. Поняття окисник, відновник, окиснення, відновлення. Типи хімічних реакцій. Швидкість хімічної реакції. Каталізатор.</p>	<p>(реакції окисно-відновні та неокисно-відновні), тепловим ефектом (реакції екзотермічні, ендотермічні), напрямом перебігу (реакції оборотні, необоротні). <i>Визначати</i> в окисно-відновній реакції окисник і відновник, процеси окиснення і відновлення. Аналізувати вплив природи реагуючих речовин, їх концентрації, величини поверхні їх контакту, температури, тиску газів, каталізатора й інгібітора на швидкість хімічної реакції. Застосовувати закон збереження маси речовин для перетворення схеми реакції на хімічне рівняння. <i>Використовувати</i> метод електронного балансу для перетворення схеми окисно-відновної реакції на хімічне рівняння.</p>
1.3	<p>Періодичний закон і періодична система хімічних елементів Д. І. Менделєєва</p>	<p>Періодичний закон (сучасне формулювання). Структура короткого і довгого варіантів періодичної системи; періоди, групи, підгрупи (головні (А), побічні (Б)). Порядковий (атомний) номер елемента, розміщення металічних і неметалічних елементів у періодичній системі, періодах і групах; лужні, лужноземельні, інертні елементи, галогени.</p>	<p><i>Розрізняти</i> в періодичній системі періоди, групи, головні (А) та побічні (Б) підгрупи; металічні та неметалічні елементи за їх положенням у періодичній системі; лужні, лужноземельні, інертні елементи, галогени. Використовувати інформацію, закладену в періодичній системі, для визначення типу елемента (металічний або неметалічний елемент), максимального значення його валентності, типу простої речовини (метал або неметал), хімічного характеру оксидів, гідроксидів, сполук елементів із Гідрогеном. Аналізувати зміни властивостей простих речовин та кислотно-основного характеру оксидів і гідроксидів залежно від розміщення елементів у періодах, підгрупах, при переході від одного періоду до іншого.</p>
1.4	<p>Будова атома</p>	<p>Склад атома (ядро, електронна оболонка). Поняття нуклон, нуклід, ізотопи, протонне число, нуклонне число), орбіталь, енергетичні рівень і підрівень,</p>	<p>Записувати та розпізнавати електронні та графічні формули атомів і простих йонів елементів N 1 - 20, N 26, атомів неметалічних елементів 2-го і 3-го періодів у збудженому стані. <i>Визначати</i> склад ядер (кількість</p>

		спарений і неспарений електрони, радіус атома (простого йона); основний і збуджений стани атома. Сутність явища радіоактивності. Форми <i>s</i> - і <i>p</i> -орбіталей, розміщення їх у просторі. Послідовність заповнення електронами енергетичних рівнів і підрівнів в атомах елементів N 1 - 20, N 26, електронні та графічні формули атомів і простих йонів елементів N 1 - 20, N 26	протонів і нейтронів у нукліді) загальну кількість електронів та число електронів на зовнішньому енергетичному рівні атомів елементів N 1 - 20 і N 26. Порівнювати радіуси атомів і простих йонів. Аналізувати зміни радіусів атомів у періодах і підгрупах; зв'язок радіусів атомів і кількості електронів на зовнішньому енергетичному рівні з характером елемента (металічним чи неметалічним), властивостями простих речовин (метал чи неметал) та кислотно-основним характером оксидів і гідроксидів.
1.5	Хімічний зв'язок	Основні типи хімічного зв'язку (йонний, ковалентний полярний і неполярний, водневий, металічний). Характеристики ковалентного зв'язку - кратність, енергія, полярність, довжина. Типи кристалічних ґраток (атомні, молекулярні, йонні, металічні); залежність фізичних властивостей речовини від типу кристалічних ґраток. Електронна формула молекули. Електронегативність елемента. Ступінь окиснення елемента в речовині.	<i>Скласти</i> електронні формули молекул, хімічні формули сполук за ступенями окиснення елементів, зарядами йонів. <i>Розрізнити</i> валентність і ступінь окиснення елемента. <i>Обчислювати</i> ступінь окиснення елемента у сполуці. <i>Визначити</i> кратність, полярність чи неполярність ковалентного зв'язку між атомами. <i>Прогнозувати</i> тип хімічного зв'язку в сполуці, фізичні властивості речовини з урахуванням типу кристалічних ґраток.
1.6	Суміші речовин. Розчини	Суміші однорідні (розчини) та неоднорідні (суспензія, емульсія, піна, аерозоль, гель). Масова і об'ємна (для газу) частки речовини в суміші. Методи розділення сумішей (відстоювання, фільтрування, центрифугування, випарювання, перегонка). Поняття	<i>Скласти</i> схеми електролітичної дисоціації основ, кислот, солей; йонно-молекулярні рівняння за молекулярними рівняннями і молекулярні рівняння за йонно-молекулярними рівняннями. <i>Розрізнити</i> однорідні та неоднорідні суміші різних типів; розбавлені, концентровані, насичені, ненасичені розчини; електроліти й неелектроліти, сильні та слабкі електроліти. <i>Визначити</i> можливість перебігу

		розчин, розчинник, розчинена речовина, кристалогідрат, електролітична дисоціація, електроліт, неелектроліт, ступінь електролітичної дисоціації (без проведення обчислень), йонно-молекулярне рівняння. Масова частка розчиненої речовини у розчині. Будова молекули води; водневий зв'язок у воді. Забарвлення індикаторів (універсального, лакмусу, фенолфталеїну, метилоранжу) в кислому, лужному і нейтральному середовищах. Реакції обміну між електролітами у розчині.	реакції обміну між електролітами в розчині. <i>Аналізувати</i> вплив будови речовин, температури, тиску (для газів) на їх розчинність у воді; механізми утворення йонів при розчиненні у воді електролітів йонної та молекулярної будови. <i>Застосовувати</i> знання для розділення однорідної або неоднорідної суміші речовин.
--	--	---	--

2. Неорганічна хімія

2.1. Основні класи неорганічних сполук

2.1.1.	Оксиди	Визначення, назви, класифікація оксидів, хімічні властивості солетворних оксидів, способи добування оксидів	<p><i>Скласти</i> хімічні формули оксидів; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості солетворних оксидів (взаємодія з водою, оксидами, кислотами, лугами), способи добування оксидів (взаємодія простих і складних речовин із киснем, розкладання нерозчинних основ, деяких кислот і солей під час нагрівання).</p> <p><i>Називати</i> оксиди за їхніми хімічними формулами.</p> <p><i>Визначати</i> формули оксидів серед формул сполук інших вивчених класів.</p> <p><i>Розрізняти</i> несолетворні (CO, N₂O, NO, SiO) й солетворні оксиди (кислотні, основні, амфотерні).</p> <p><i>Порівнювати</i> за хімічними властивостями основні, кислотні та амфотерні (на прикладах оксидів Цинку та Алюмінію) оксиди.</p> <p><i>Встановлювати</i> залежність</p>
--------	--------	---	--

			властивостей оксидів від типу елемента і хімічного зв'язку в сполуці.
2.1.2.	Основи	Визначення (загальне та з погляду електролітичної дисоціації), назви, класифікація, хімічні властивості, способи добування основ	<p><i>Скласти</i> хімічні формули основ; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості лугів (взаємодія з кислотними оксидами, кислотами та солями в розчині) та нерозчинних основ (взаємодія з кислотами, розкладання під час нагрівання), способи добування лугів (взаємодія лужних і лужноземельних (крім магнію) металів із водою, основних оксидів лужних і лужноземельних елементів із водою) й нерозчинних основ (взаємодія солей із лугами в розчині).</p> <p><i>Називати</i> основи за їхніми хімічними формулами.</p> <p><i>Визначати</i> формули основ серед формул сполук інших класів.</p> <p><i>Розрізняти</i> розчинні (луги) та нерозчинні основи.</p> <p><i>Порівнювати</i> хімічні властивості розчинних (лугів) і нерозчинних основ, їх дію на індикатори.</p>
2.1.3.	Кислоти	Визначення (загальне та з погляду електролітичної дисоціації), назви, класифікація, хімічні властивості, способи добування кислот	<p><i>Скласти</i> хімічні формули кислот; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості кислот (дія на індикатори, взаємодія з металами, основними оксидами, основами та солями в розчині) та способи їх добування (взаємодія кислотних оксидів із водою, неметалів із воднем, солей із кислотами).</p> <p><i>Називати</i> кислоти за їхніми хімічними формулами.</p> <p><i>Визначати</i> формули кислот серед формул сполук інших класів, валентність кислотного залишку за формулою кислоти.</p> <p><i>Розрізняти</i> кислоти за складом (оксигеновмісні, безоксигенові), здатністю до електролітичної дисоціації (сильні, слабкі) та основністю (одно- і багатоосновні), за стійкістю (стійкі і нестійкі), леткістю (леткі і нелеткі).</p>

2.1.4.	Солі	Визначення (загальне та з погляду електролітичної дисоціації), назви, класифікація, хімічні властивості, способи добування солей	<i>Складати</i> хімічні формули середніх та кислих солей; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості середніх солей (взаємодія з металами, кислотами - хлоридною, сульфатною, нітратною, лугами, солями в розчині) та способи їх добування (взаємодія кислот із металами, основних оксидів із кислотами, кислотних оксидів з лугами, лугів із кислотами, солей із кислотами, солей із лугами, кислотних оксидів з основними оксидами, солей із солями, солей із металами (реакції здійснюють у розчинах), металів із неметалами). <i>Називати</i> середні та кислі солі за їхніми хімічними формулами. <i>Визначати</i> формули середніх та кислих солей серед формул сполук інших класів. <i>Розрізняти</i> за складом середні та кислі солі.
2.1.5.	Амфотерні сполуки	Явище амфотерності (на прикладах оксидів і гідроксидів); хімічні властивості, способи добування амфотерних гідроксидів	<i>Складати</i> рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості оксидів і гідроксидів Алюмінію та Цинку (взаємодія з кислотами, лугами) та способи добування гідроксидів Алюмінію і Цинку (взаємодія солей цих елементів із лугами в розчині, алюмінатів і цинкатів із кислотами).
2.1.6.	Генетичні зв'язки між класами неорганічних сполук		<i>Складати</i> рівняння реакцій взаємодії між неорганічними сполуками різних класів. Порівнювати хімічні властивості оксидів, основ, кислот, амфотерних гідроксидів, солей. <i>Установлювати</i> зв'язки між складом і хімічними властивостями оксидів, кислот, основ, амфотерних гідроксидів, солей; генетичні зв'язки між простими речовинами, оксидами, основами, кислотами, амфотерними гідроксидами, солями.

2.2. Металічні елементи та їхні сполуки. Метали

2.2.1.	Загальні відомості	Положення металічних	<i>Визначати</i> положення металічних
--------	--------------------	----------------------	---------------------------------------

	<p>про металічні елементи та метали</p>	<p>елементів у періодичній системі; особливості електронної будови атомів металічних елементів; особливості металічного зв'язку; загальні фізичні та хімічні властивості металів, загальні способи їх добування; ряд активності металів; явище корозії, способи захисту металів від корозії; сплави на основі заліза (чавун, сталь).</p>	<p>елементів у періодичній системі. <i>Характеризувати</i> металічний зв'язок, металічні кристалічні ґратки, фізичні властивості металів. <i>Розрізнити</i> металічні та неметалічні елементи за електронною будовою атомів. <i>Складати</i> електронні формули атомів металічних елементів - Літію, Натрію, Магнію, Алюмінію, Калію, Кальцію, Феруму; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості металів (взаємодія з киснем, галогенами, сіркою, водою, розчинами кислот, лугів та солей) і способи їх добування (відновлення оксидів коксом, карбон (II) оксидом, воднем, металотермія (алюмотермія); рівняння реакцій, які відбуваються під час виробництва чавуну і сталі. <i>Пояснювати</i> залежність хімічної активності металів від електронної будови їх атомів; суть корозії металів; хімічні перетворення під час виробництва чавуну і сталі. <i>Прогнозувати</i> можливість перебігу хімічних реакцій металів із водою, розчинами кислот, солей, лугів.</p>
<p>2.2.2.</p>	<p>Лужні та лужноземельні елементи</p>	<p>Хімічні властивості натрію, калію, магнію, кальцію; назви та формули найважливіших сполук лужних і лужноземельних елементів; застосування сполук Натрію, Калію, Магнію. Кальцію; хімічні форм) ли і назви найважливіших калійних добрив; твердість води; якісне виявлення йонів Натрію, Калію, Магнію, Кальцію.</p>	<p><i>Характеризувати</i> положення Натрію, Калію, Магнію, Кальцію в періодичній системі, фізичні властивості натрію і калію, магнію і кальцію, види твердості води - тимчасову, або карбонатну; постійну, загальну; застосування оксидів Магнію і Кальцію, гідроксидів Натрію, Калію, Магнію і Кальцію; якісне виявлення йонів Натрію, Калію, Магнію і Кальцію. Складати електронні формули атомів і йонів Натрію, Калію, Магнію, Кальцію; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості натрію, калію, магнію, кальцію (взаємодія з киснем, галогенами, сіркою,</p>

			водою), оксидів і гідроксидів Натрію, Калію, Магнію, Кальцію; рівняння реакцій, які використовують для зменшення або усунення твердості води (кип'ятінням, додаванням соди або вапна).
2.2.3.	Алюміній	Хімічні властивості, добування та застосування алюмінію; назви та формули найважливіших сполук Алюмінію.	Характеризувати положення Алюмінію в періодичній системі, фізичні властивості алюмінію, оксиду та гідроксиду Алюмінію, застосування алюмінію. Складати електронні формули атома і йона Алюмінію; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості алюмінію (взаємодія з киснем, галогенами, сіркою, розчинами кислот, лугів та солей), амфотерність оксиду та гідроксиду Алюмінію (взаємодія з основними та кислотними оксидами, кислотами та лугами).
2.2.4.	Ферум	Хімічні властивості та добування заліза; назви та формули найважливіших сполук Феруму; застосування заліза та сполук Феруму.	Характеризувати положення Феруму в періодичній системі, фізичні властивості заліза, оксидів і гідроксидів Феруму (II) і (III); застосування заліза та сполук Феруму (II) і (III); фізіологічну роль йонів Феруму (Fe^{2+} і Fe^{3+}). Складати електронну формулу атома Феруму; рівняння реакцій, які характеризують хімічні властивості заліза (взаємодія з киснем, хлором, сіркою, водяною парою, розчинами кислот та солей, ржавіння), оксидів і гідроксидів Феруму(II) і (III) (взаємодія з кислотами), солей Феруму (II) і (III) (взаємодія з розчинами лугів, кислот, солей), взаємоперетворення сполук Феруму (II) і Феруму (III).

2.3. Неметалічні елементи та їхні сполуки. Неметали

2.3.1.	Галогени	Хімічні формули фтору, хлору, броду, йоду; хімічні формули, назви та фізичні властивості найважливіших сполук галогенів (гідроген хлориду, галогенідів металічних елементів); способи добування в	Складати рівняння реакцій, характерних для хлору (взаємодія з металами, неметалами, водою), гідроген хлориду і хлоридної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, амфотерними сполуками, солями); рівняння реакцій добування гідроген хлориду в
--------	----------	---	---

		<p>лабораторії та хімічні властивості хлору, гідроген хлориду і хлоридної кислоти; найважливіші галузі застосування хлору, гідроген хлориду, хлоридної кислоти; якісна реакція для виявлення хлорид-іонів.</p>	<p>лабораторії. <i>Порівнювати</i> хімічну активність галогенів. <i>Характеризувати</i> найважливіші галузі застосування хлору (як окисника, у виробництві органічних і неорганічних речовин), гідроген хлориду, хлоридної кислоти (у виробництві пластмас, для добування хлоридів), хлоридів (натрій хлориду харчової приправи, для добування хлору, натрію, натрій гідроксиду, соди). <i>Застосовувати</i> знання для виявлення хлорид-іонів у розчині.</p>
2.3.2.	Оксиген і Сульфур	<p>Хімічні формули кисню, озону, сірки та найважливіших сполук Оксигену і Сульфуру; фізичні та хімічні властивості кисню, озону, сірки, оксидів Сульфуру, сульфатної кислоти, сульфатів; способи добування кисню в лабораторії; найважливіші галузі застосування кисню, озону, сірки, сульфатної кислоти та сульфатів; якісна реакція для виявлення сульфат-іонів.</p>	<p>Складати рівняння реакцій, характерних для кисню (взаємодія з металами, неметалами, сполуками неметалічних елементів з Гідроеном), сірки (взаємодія з металами, деякими неметалами), оксидів Сульфуру (взаємодія з водою, основними оксидами, основами), сульфатної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, амфотерними сполуками, солями); рівняння реакцій добування кисню в лабораторії, утворення і розкладу озону. Порівнювати склад, хімічну активність кисню й озону. Характеризувати найважливіші галузі застосування кисню (як окисника), озону (зnezараження води), сірки (добування сульфатної кислоти; виробництво гуми, сірників, протизапальних препаратів, косметичних засобів), сульфатної кислоти (виробництво мінеральних добрив, волокон) та сульфатів (гіпс - у будівництві, медицині; мідний купорос - для боротьби зі шкідниками рослин, протравлення деревини). Застосовувати знання для виявлення кисню та сульфат-іонів (у розчині), способів збирання кисню (витісненням повітря або води).</p>
2.3.3.	Нітроген і Фосфор	<p>Хімічні формули азоту, фосфору (білого і</p>	<p>Складати рівняння реакцій, характерних для азоту і фосфору</p>

		<p>червоного), найважливіших сполук Нітрогену і Фосфору; фізичні та хімічні властивості азоту, білого і червоного фосфору, нітроген (II) оксиду, нітроген (IV) оксиду, фосфор (V) оксиду, амоніаку, солей амонію, нітратної кислоти, нітратів, ортофосфатної кислоти, ортофосфатів; способи добування амоніаку, нітратної та ортофосфатної кислот у лабораторії; найважливіші галузі застосування азоту, амоніаку, нітратної кислоти, нітратів, ортофосфатної кислоти, ортофосфатів; якісні реакції для виявлення йонів амонію та ортофосфат-йонів.</p>	<p>(взаємодія з металами, деякими неметалами), амоніаку (взаємодія з киснем, водою, кислотами), солей амонію (взаємодія з лугами, солями), нітратної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, амфотерними сполуками, солями), нітроген (IV) оксиду та фосфор(V) оксиду (взаємодія з водою, основними оксидами, основами), ортофосфатної кислоти (взаємодія з металами, основними оксидами, основами, солями); рівняння реакцій, які характеризують взаємоперетворення середніх і кислих ортофосфатів; рівняння реакцій термічного розкладу солей амонію (хлориду, нітрату, карбонату та гідрогенкарбонату) та нітратів; рівняння реакцій добування амоніаку, нітратної та ортофосфатної кислот у лабораторії. Характеризувати склад і будову простих речовин Фосфору (червоного і білого фосфору), найважливіші галузі застосування азоту (виробництво амоніаку, створення низьких температур), амоніаку (добування нітратної кислоти, виробництво добрив, нашатирного спирту), нітратної кислоти (виробництво добрив, вибухових речовин, нітрогеновмісних органічних сполук), нітратів (виробництво добрив, вибухових речовин), ортофосфатної кислоти та ортофосфатів (виробництво добрив). Порівнювати хімічну активність азоту, червоного і білого фосфору. Застосовувати знання для вибору способу виявлення амоніаку, йонів амонію та ортофосфат-йонів (у розчині).</p>
2.3.4.	Карбон і Силіцій	<p>Прості речовини Карбону; адсорбція, адсорбційні властивості активованого вугілля; хімічні формули</p>	<p><i>Складати</i> рівняння реакцій, характерних для вуглецю і силіцію (взаємодія з активними металами і неметалами, оксидами металічних елементів), карбон (II)</p>

		<p>найважливіших сполук Карбону і Силіцію; фізичні та хімічні властивості вуглецю, силіцію, оксидів Карбону, карбонатів, силіцій (IV) оксиду, силікатної кислоти, силікатів;</p> <p>способи добування оксидів Карбону в лабораторії;</p> <p>найважливіші галузі застосування алмазу, графіту, активованого вугілля, оксидів Карбону, карбонатів, гідрогенкарбонатів, силіцій (IV) оксиду, силікатів; якісні реакції для виявлення карбонат- і силікат-іонів.</p>	<p>оксиду (взаємодія з киснем, оксидами металічних елементів), карбон (IV) оксиду (взаємодія з водою, основними оксидами, лугами, вуглецем), силіцій (IV) оксиду (взаємодія з основними оксидами, лугами); рівняння реакцій взаємоперетворення середніх і кислих карбонатів, термічного розкладу карбонатів і гідрогенкарбонатів, добування оксидів Карбону в лабораторії.</p> <p><i>Характеризувати</i> склад, будову і фізичні властивості простих речовин Карбону (графіт, алмаз, карбін), найважливіші галузі застосування алмазу (у різальних і шліфувальних інструментах), графіту (у виробництві олівців, електродів), активованого вугілля (в медицині, у протигазах, для очищення води), оксидів Карбону (СО як відновник, СО₂ - у виробництві соди, цукру, газованих напоїв, наповнювач вогнегасників), натрій гідрогенкарбонату, карбонатів Кальцію та Натрію, силіцій (IV) оксиду (виробництво скла, будівельних матеріалів), силікатів (складові цементу, кераміки, порцеляни, рідке скло).</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для виявлення карбон (IV) оксиду, карбонат- і силікат-іонів (у розчині).</p>
--	--	--	---

3. Органічна хімія

3.1.	Теоретичні основи органічної хімії	<p>Найважливіші елементи-органогени, органічні сполуки; природні та синтетичні органічні сполуки.</p>	<p><i>Визначати</i> найважливіші елементи-органогени (С, Н, О, N, S, Р).</p> <p><i>Розрізняти</i> за характерними ознаками неорганічні й органічні сполуки, природні та синтетичні органічні сполуки.</p>
		<p>Молекулярна будова органічних сполук. Хімічний зв'язок у молекулах органічних сполук: енергія, довжина, просторова напрямленість, полярність. σ-зв'язок і π-</p>	<p><i>Характеризувати</i> кратність, полярність або неполярність ковалентного зв'язку в молекулах органічних сполук, σ- і π-зв'язок за способом утворення.</p> <p><i>Порівнювати</i> одинарні, подвійні, потрійні та ароматичні зв'язки за енергією і довжиною та</p>

зв'язок. Одинарний, кратні (подвійний, потрійний), ароматичний зв'язки.	просторовою напрямленістю. <i>Аналізувати</i> реакційну здатність органічних сполук із різними типами зв'язків.
Гібридизація електронних орбіталей атома Карбону; sp^3 -, sp^2 -, sp -гібридизації.	<i>Визначати</i> типи гібридизації та просторову орієнтацію гібридних електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах органічних сполук.
Класифікація органічних сполук за будовою карбонового ланцюга і наявністю характеристичних (функціональних) груп.	Класифікувати органічні сполуки за будовою карбонового ланцюга на насичені вуглеводні ациклічної будови - алкани, ненасичені вуглеводні ациклічної будови - алкени, алкіни; циклічні вуглеводні - циклоалкани та ацени; за наявністю характеристичних (функціональних) груп на спирти, фенол, галогеноалкани, альдегіди, карбонові кислоти, естери, аміни, амінокислоти.
Явище гомології; гомологи, гомологічний ряд, гомологічна різниця. Класи органічних сполук. Загальні формули гомологічних рядів і класів органічних сполук.	<i>Визначати</i> гомологи вуглеводнів та їх похідних. <i>Розрізняти</i> гомологічні ряди і класи органічних сполук. <i>Установлювати</i> відповідності між представниками гомологічних рядів та їх загальними формулами, класами органічних сполук та їх характеристичними (функціональними) групами.
Поняття первинний (вторинний, третинний, четвертинний) атом Карбону.	<i>Визначати</i> у молекулах органічних сполук різної будови первинний, вторинний, третинний, четвертинний атоми Карбону.
Номенклатура органічних сполук.	<i>Називати</i> органічні сполуки за структурними формулами, використовуючи номенклатуру IUPAC. <i>Складати</i> структурні формули органічних сполук за назвами згідно з номенклатурою IUPAC.
Явище ізомерії, ізомери, структурна та просторова (геометрична, або <i>цис-транс</i> -) ізомерія.	<i>Визначати</i> ізомери за структурними формулами. <i>Розрізняти</i> структурні та просторові (геометричні, або <i>цис-і транс</i> -) ізомери. <i>Установлювати</i> відмінності між

			ізомерами і гомологами за: якісним і кількісним складом, будовою молекул.
		Взаємний вплив атомів або груп атомів у молекулах органічних сполук.	<i>Установлювати</i> зв'язок між будовою і властивостями органічних сполук з урахуванням перерозподілу електронної густини на прикладах пропену (приєднання галогеноводнів та води згідно із правилом В. Марковникова); спиртів (подібність до кислот); фенолу (кислотні властивості, здатність до реакцій заміщення у бензеновому кільці); насичених одноосновних карбонових кислот (кислотні властивості), амінів (основні властивості, здатність аніліну до реакцій заміщення у бензеновому кільці). <i>Аналізувати</i> хімічну будову органічних сполук, використовуючи основні положення теорії О. Бутлерова. <i>Прогнозувати</i> реакційну здатність органічних сполук, використовуючи поняття про взаємний вплив атомів або груп атомів у молекулах.
		Класифікація хімічних реакцій в органічній хімії (реакції приєднання, заміщення, ізомеризації).	<i>Класифікувати</i> реакції за участю органічних сполук (заміщення, приєднання, відщеплення, ізомеризації). <i>Установлювати</i> зв'язки між будовою молекул органічних сполук та їх здатністю вступати в реакції певного типу.

3.2. Вуглеводні

3.2.1.	Алкани	Загальна формула алканів, їх номенклатура, ізомерія, будова молекул, фізичні та хімічні властивості, способи добування, застосування.	<i>Називати</i> перші 10 представників гомологічного ряду алканів за номенклатурою IUPAC. <i>Складати</i> молекулярні та структурні формули алканів; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості алканів (реакція заміщення на прикладі хлорування метану, повне окиснення алканів або часткове окиснення метану, термічний розклад метану, крекінг, ізомеризація алканів),
--------	--------	---	--

			<p>лабораторний спосіб добування метану (з натрій ацетату, алюміній карбїду).</p> <p><i>Пояснювати</i> явище sp^3-гібридизації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах алканів.</p> <p><i>Порівнювати</i> фізичні властивості алканів на прикладі їх температур кипіння і плавлення.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> залежність між агрегатним станом за нормальних умов, температурами плавлення і кипіння алканів та їх відносною молекулярною масою; здатність алканів до реакцій заміщення за електронною будовою молекул, застосування алканів (паливо, пальне, розчинники, добування сажі, водню, галогеноалканів) їхніми властивостями.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між будовою молекул і властивостями алканів.</p>
3.2.2.	Алкени	<p>Загальна формула алкенів, їх номенклатура. ізомерія, будова молекул, хімічні властивості, способи добування, застосування; якісні реакції на подвійний зв'язок.</p>	<p><i>Визначати</i> структурні ізомери алкенів за будовою карбонового ланцюга, розташуванням подвійного зв'язку; міжгрупові (алкени і циклоалкани) та просторові (геометричні, або <i>цис-транс</i>-) ізомери.</p> <p><i>Називати</i> алкени за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Складати</i> молекулярні, структурні формули алкенів; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості етену та пропену (реакції приєднання водню, галогенів, галогеноводнів. води; полімеризація, часткове окиснення етену та повне окиснення алкенів), промислові та лабораторні способи добування алкенів (термічний крекінг алканів, дегідрування алканів, дегідратація насичених одноатомних спиртів, взаємодія галогеноалканів зі спиртовим розчином лугу, реакції алкінів з воднем), добування етену в лабораторії (дегідратація спиртів, лужний гідроліз галогенопохідних</p>

			<p>алканів).</p> <p>Пояснювати явище sp^2-гібридації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах алкенів.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення етену (взаємодія з бромною водою, водним розчином калій перманганату), алкенів (взаємодія з бромною водою).</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> застосування алкенів (виробництво поліетилену, поліпропілену, етанолу, 1,2-дихлороетану) їхніми властивостями.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між будовою та здатністю алкенів до реакцій приєднання.</p> <p><i>Аналізувати</i> приєднання галогеноводнів та води до пропену згідно з перерозподілом електронної густини в молекулі (правило В. Марковникова).</p>
3.2.3.	Алкіни	<p>Загальна формула алкінів, їх номенклатура, ізомерія, будова молекул; хімічні властивості та способи добування етину, застосування; якісні реакції на потрібний зв'язок.</p>	<p><i>Визначати</i> структурні ізомери алкінів за будовою карбонового ланцюга, розташуванням потрібного зв'язку.</p> <p><i>Називати</i> алкіни за номенклатурою ІUPAC.</p> <p><i>Складати</i> молекулярні та структурні формули алкінів; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості ацетилену (реакції приєднання водню, галогенів, галогеноводнів, води (реакція М. Кучерова); реакції заміщення - взаємодія з натрієм, амоніачним розчином аргентум (I) оксиду; тримеризація ацетилену, повне окиснення алкінів і часткове окиснення ацетилену), промислові та лабораторні способи об'єднання ацетилену (термічний розклад метану, взаємодія кальцій ацетиленіду з водою, реакція 1,2-дихлороетану зі спиртовим розчином лугу).</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> застосування ацетилену (газове різання і зварювання металів; добування вінілхлориду, полівінілхлориду,</p>

			<p>оцтового альдегіду), зумовлене його властивостями.</p> <p><i>Пояснювати</i> явище <i>sp</i>-гібридизації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулах алкінів.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення ацетилену (взаємодія з бромною водою, водним розчином калій перманганату, амоніачним розчином аргентум (I) оксиду), алкінів, що містять у складі молекул $-C\equiv C-$ зв'язки (взаємодія з бромною водою, амоніачним розчином аргентум (I) оксиду).</p> <p>Порівнювати реакційну здатність етену і етину в реакціях приєднання.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язок між будовою та здатністю ацетилену до реакцій приєднання, заміщення.</p>
3.2.4.	Ароматичні вуглеводні. Бензен	Загальна формула аренів гомологічного ряду бензену. Будова, властивості, способи добування бензену; поняття про ароматичні зв'язки, π -електронну систему.	<p><i>Скласти</i> молекулярну та структурну формули бензену; рівняння реакцій, що характеризують хімічні властивості бензену (реакції заміщення за участю галогенів (у присутності різних каталізаторів), реакції приєднання - гідратування та хлорування ($h\nu$), окиснення), добування бензену в промисловості (каталітичне дегідратування гексану, циклогексану, тримеризація ацетилену).</p> <p><i>Розрізняти</i> ненасичені та ароматичні вуглеводні.</p> <p><i>Пояснювати</i> явище <i>sp</i>²-гібридизації електронних орбіталей атомів Карбону в молекулі бензену, стійкість бензену до дії окисників та його здатність до реакцій заміщення.</p> <p><i>Порівнювати</i> зв'язки між атомами Карбону в молекулах бензену, алканів і алкенів, реакційну здатність бензену, алканів і алкенів у реакціях заміщення та окиснення.</p>
3.2.5.	Природні джерела вуглеводнів та їхня	Нафта, природний та супутній нафтовий газ,	<i>Називати</i> продукти переробки нафти та кам'яного вугілля.

	переробка октанових чисел.	вугілля, їх склад; крекінг і ароматизація нафти та нафтопродуктів, детонаційна стійкість бензину, октанове число; переробка вугілля; проблеми добування рідкого пального з вугілля та альтернативних джерел.	<p><i>Наводити приклади</i> використання природної вуглеводневої сировини як джерела органічних сполук.</p> <p><i>Складати</i> рівняння реакцій, що відбуваються під час спалювання природного газу.</p> <p><i>Розрізняти</i> реакції, які відбуваються під час крекінгу та ароматизації вуглеводнів.</p> <p><i>Порівнювати</i> детонаційну стійкість бензинів з урахуванням їх октанових чисел.</p>
--	----------------------------	--	--

3.3. Оксигеновмісні органічні сполуки

3.3.1.	Спирти	<p>Характеристична (функціональна) група спиртів. Класифікація спиртів. Загальна формула одноатомних насичених спиртів. Будова, номенклатура, ізомерія, властивості, способи добування та застосування. Поняття про водневий зв'язок.</p>	<p><i>Визначати</i> структурні ізомери одноатомних насичених спиртів за будовою карбонового ланцюга, розташуванням гідроксильної групи та міжкласові ізомери (етери).</p> <p><i>Називати</i> одноатомні насичені спирти, а також етиленгліколь і гліцерол за номенклатурою ІУРАС.</p> <p><i>Класифікувати</i> спирти за будовою карбонового ланцюга - насичені, ненасичені, за кількістю гідроксильних груп - одно- і багатоатомні, за природою атомів Карбону, з якими сполучена гідроксильна група, - первинні, вторинні, третинні спирти.</p> <p><i>Складати</i> молекулярні, структурні формули спиртів; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості насичених одноатомних спиртів і гліцеролу (реакції заміщення - взаємодія з активними металами, галогеноводнями, естерифікація, міжмолекулярна дегідратація, внутрішньомолекулярна дегідратація, часткове та повне окиснення), промислові способи добування метанолу (із синтез-газу), етанолу (гідратацією етену, ферментативним бродінням глюкози, відновленням етанолу) і лабораторні способи добування спиртів (гідроліз галогеноалканів).</p> <p><i>Характеризувати</i> склад і будову молекул одноатомних насичених</p>
--------	--------	---	---

			<p>спиртів. <i>Обґрунтовувати</i> застосування етанолу (добування оцтової кислоти, діетилового етеру) та метанолу (добування формальдегіду) їхніми властивостями. <i>Порівнювати</i> фізичні властивості (температури кипіння, розчинність у воді) одноатомних насичених спиртів і відповідних алканів, метанолу, етанолу, етиленгліколю та гліцеролу; активність одноатомних насичених спиртів, води і неорганічних кислот у реакціях із лужними металами. <i>Установлювати</i> зв'язки між електронною будовою молекул одноатомних насичених спиртів та їхніми фізичними і хімічними властивостями.</p>
		<p>Етиленгліколь та гліцерол як представники багатоатомних спиртів; якісна реакція на багатоатомні спирти.</p>	<p><i>Скласти</i> рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості етиленгліколю та гліцеролу (взаємодія з натрієм, купрум (II) гідроксидом (без запису рівняння реакції), повне окиснення); гліцеролу (взаємодія з нітратною кислотою, вищими насиченими та ненасиченими карбоновими кислотами); добування гліцеролу (омилення жирів). <i>Установлювати</i> зв'язки між будовою молекул багатоатомних спиртів та їх властивостями. <i>Застосовувати</i> знання для виявлення багатоатомних спиртів (взаємодія з купрум (II) гідроксидом).</p>
3.3.2.	Фенол	<p>Формула фенолу. Будова молекули фенолу, характеристична (функціональна) група в ній; властивості, добування, застосування; якісні реакції на фенол.</p>	<p><i>Скласти</i> молекулярну, структурну формули фенолу; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості фенолу (реакції за участю гідроксильної групи - взаємодія з натрієм, натрій гідроксидом; реакції за участю бензенового кільця - взаємодія з бромною водою, нітратною кислотою), його добування в промисловості (гідроліз хлоробензену). <i>Обґрунтовувати</i> взаємний вплив</p>

			<p>гідроксильної групи і бензенового кільця в молекулі фенолу.</p> <p><i>Порівнювати</i> кислотні властивості спиртів, фенолу і карбонатної кислоти; здатність бензену і фенолу до реакцій заміщення.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між будовою молекули фенолу і його властивостями.</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для виявлення фенолу (взаємодія з ферум (III) хлоридом, бромною водою).</p>
3.3.3.	Альдегіди	<p>Загальна формула альдегідів. Будова молекул альдегідів, характеристична (функціональна) група, номенклатура, ізомерія, властивості, добування, застосування; якісні реакції на альдегідну групу.</p>	<p><i>Визначати</i> структурні ізомери альдегідів за будовою карбонового ланцюга.</p> <p><i>Називати</i> альдегіди за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Наводити приклади</i> застосування етаналю (добування оцтової кислоти, етилового спирту) та метаналю (добування формаліну, уротропіну) їхніми властивостями.</p> <p><i>Складати</i> структурні формули молекул альдегідів та їхніх структурних ізомерів; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості альдегідів (відновлення, часткове окиснення), добування етаналю в промисловості (гідратацією ацетилену за реакцією М. Кучерова) і лабораторії (окисненням етанолу).</p> <p><i>Застосовувати</i> знання для виявлення альдегідів за якісними реакціями - взаємодія з амоніачним розчином аргентум (I) оксиду, купрум (II) гідроксидом.</p>
3.3.4.	Карбонові кислоти	<p>Характеристична (функціональна) група карбонових кислот. Класифікація карбонових кислот. Загальна формула насичених одноосновних карбонових кислот. Будова, номенклатура, ізомерія одноосновних карбонових кислот, властивості, добування,</p>	<p><i>Визначати</i> структурні ізомери насичених одноосновних карбонових кислот за будовою карбонового ланцюга, міжкласові ізомери (естери).</p> <p><i>Називати</i> за номенклатурою IUPAC насичені одноосновні карбонові кислоти, давати тривіальні назви першим трьом одноосновним карбоновим кислотам.</p> <p><i>Класифікувати</i> карбонові кислоти</p>

		застосування.	<p>за будовою карбонового ланцюга (насичені, ненасичені), кількістю карбоксильних груп (одно-, двохосновні) і кількістю атомів Карбону в їх молекулах (нижчі, вищі).</p> <p><i>Скласти</i> формули структурних ізомерів насичених одноосновних карбонових кислот; рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості карбонових кислот (взаємодія з активними металами, основними оксидами, основами, солями карбонатної кислоти, спиртами); рівняння реакцій добування метанової кислоти (окиснення метану, взаємодія карбон (II) оксиду з натрій гідроксидом із подальшою дією хлоридної кислоти) та етанової кислоти (окиснення бутану, етанолу, етанолу).</p> <p><i>Обґрунтувати</i> здатність нижчих карбонових кислот до електролітичної дисоціації, а їх розчинів - змінювати забарвлення індикаторів; особливі хімічні властивості метанової кислоти (здатність до окиснення - взаємодія з амоніачним розчином аргентум (I) оксиду, купрум (II) гідроксидом).</p> <p><i>Порівнювати</i> фізичні властивості (температури кипіння, розчинність у воді) насичених одноосновних карбонових кислот і одноатомних насичених спиртів; кислотні властивості карбонових кислот в межах гомологічного ряду, а також зі спиртами, фенолом і неорганічними кислотами.</p> <p><i>Установлювати</i> зв'язки між електронною будовою молекул і фізичними та хімічними властивостями карбонових кислот.</p>
3.3.5.	Естери. Жири	Загальна формула естерів карбонових кислот. Будова, номенклатура, ізомерія, властивості, добування, застосування.	<p><i>Визначати</i> структурні ізомери естерів карбонових кислот за будовою карбонового ланцюга, міжкласові ізомери (карбонів кислоти); структурні формули жирів - триолеїну, тристеарину;</p>

		<p>Жири естери гліцеролу і вищих карбонових кислот. Класифікація жирів, властивості, добування, застосування. Мила і синтетичні мийні засоби.</p>	<p>формули солей пальмітинової і стеаринової кислот. Називати естери за номенклатурою IUPAC. Класифікувати жири за походженням (тваринні і рослинні), за складом (тверді і рідкі). Складати рівняння реакцій утворення естерів (естерифікація) і їх гідролізу; рівняння реакцій, які відображають властивості жирів (гідролізу, омилення, гідрування). Установлювати зв'язки між складом, будовою молекул, властивостями та застосуванням жирів. <i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення ненасичених рідких жирів (взаємодія з бромною водою).</p>
3.3.6.	Вуглеводи	<p>Класифікація вуглеводів; склад, молекулярні формули глюкози, фруктози, сахарози, крохмалю і целюлози; структурна формула відкритої форми молекули глюкози; властивості глюкози, сахарози, крохмалю і целюлози; добування глюкози, виробництво сахарози і крохмалю; якісні реакції для визначення глюкози і крохмалю; застосування глюкози, крохмалю, целюлози.</p>	<p><i>Розрізнити</i> моно-, ди- та полісахариди. <i>Наводити приклади</i> застосування глюкози, крохмалю (виробництво етанолу) та целюлози (добування штучного ацетатного шовку) за їхніми властивостями. <i>Складати</i> рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості глюкози (повне і часткове окиснення, відновлення, спиртове та молочнокисле бродіння, естерифікація, взаємодія з купрум (II) гідроксидом без нагрівання (без запису рівняння реакції) та з нагріванням), сахарози (повне окиснення, гідроліз, утворення сахаратів), крохмалю (кислотний та ферментативний гідроліз) і целюлози (повне окиснення, гідроліз, естерифікація - утворення триацетату та тринітрату целюлози), фотосинтезу. <i>Установлювати</i> подібність і відмінність крохмалю та целюлози за складом, будовою молекул і властивостями. <i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення глюкози (взаємодія з амоніачним розчином</p>

			аргентум (I) оксиду, реакції з купрум (II) гідроксидом) і крохмалю (взаємодія з йодом).
3.4. Нітрогеновмісні органічні сполуки			
3.4.1.	Аміни	Характеристична (функціональна) група амінів. Класифікація амінів. Номенклатура, ізомерія, будова, властивості, способи добування та застосування.	<p><i>Визначати</i> структурні формули ізомерних амінів за будовою карбонового ланцюга, положенням аміногрупи та міжвидові ізомери (первинні, вторинні, третинні аміни).</p> <p><i>Називати</i> аміни за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Класифікувати</i> аміни як похідні амоніаку (первинні, вторинні і третинні) та за будовою карбонового ланцюга (насичені, ароматичні).</p> <p><i>Складати</i> рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості насичених амінів як органічних основ (взаємодія з водою, неорганічними кислотами; горіння); аніліну (взаємодія з неорганічними кислотами, бромною водою); добування аніліну (відновлення ніпробензену - реакція М. Зініна).</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> основні властивості насичених амінів та аніліну; зменшення основних властивостей і збільшення реакційної здатності аніліну в реакціях заміщення.</p> <p><i>Порівнювати</i> основні властивості амоніаку, первинних, вторинних, третинних насичених амінів та аніліну.</p>
3.4.2.	Амінокислоти	Склад і будова молекул, номенклатура, властивості, добування, застосування амінокислот. Поняття про амфотерність амінокислот, біполярний йон; ди-, три-, поліпептиди, пептидний зв'язок (пептидна група атомів)	<p><i>Називати</i> амінокислоти за номенклатурою IUPAC.</p> <p><i>Складати</i> структурні формули найпростіших амінокислот - гліцину (аміноетанової), аланіну (2-амінопропанової); рівняння реакцій, що відображають хімічні властивості амінокислот на прикладі взаємодії аміноетанової кислоти і 2-амінопропанової кислоти з неорганічними кислотами, основами; утворення ди-, три-, поліпептидів.</p> <p><i>Обґрунтовувати</i> амфотерність</p>

			амінокислот, утворення біполярних йонів. <i>Порівнювати</i> за будовою молекул і хімічними властивостями амінокислоти з карбоновими кислотами та амінами.
3.4.3.	Білки	Будова білків, їх властивості, застосування, кольорові реакції на білки.	<i>Характеризувати</i> процеси гідролізу, денатурації білків. <i>Застосовувати</i> знання для вибору способу виявлення білків (ксантопротеїнова та біуретова реакції).

3.5. Синтетичні високомолекулярні речовини і полімерні матеріали на їх основі

	Синтетичні високомолекулярні речовини і полімерні матеріали на їх основі	Поняття про полімер, мономер, елементарну ланку, ступінь полімеризації. Класифікація високомолекулярних речовин; способи синтезу високомолекулярних речовин; будова і властивості полімерів; термопластичні полімери і пластмаси на їх основі; поняття про натуральні і синтетичні каучуки, синтетичні волокна; значення полімерів у суспільному господарстві та побуті.	<i>Класифікувати</i> полімери за шляхом одержання (природні, штучні, синтетичні); відношенням до нагрівання (термопластичні, термореакційні); будовою (лінійні, розгалужені, сігчасті). <i>Складати</i> рівняння реакцій полімеризації з утворенням найважливіших полімерів (поліетилену, поліпропілену, полістирену, полівінілхлориду, тefлону, фенолформальдегідних смол, поліізопрену, полібутадієну, капрону, лавсану). <i>Розрізняти</i> способи утворення високомолекулярних сполук (реакції полімеризації та поліконденсації). <i>Порівнювати</i> властивості природних (бавовна, льон, шовк, вовна), штучних (штучний ацетатний і віскозний шовк) та синтетичних волокон (капрон, лавсан). <i>Установлювати</i> зв'язки між властивостями та застосуванням полімерів.
--	--	--	---

3.6. Узагальнення знань про органічні сполуки

	Встановлення генетичних зв'язків між різними класами органічних сполук, між органічними та неорганічними сполуками	<i>Порівнювати</i> хімічні властивості органічних сполук різних класів. <i>Установлювати</i> зв'язки між складом і хімічними властивостями органічних сполук різних класів, між органічними та неорганічними сполуками; генетичні зв'язки між органічними та неорганічними сполуками. <i>Складати</i> рівняння реакцій -
--	--	--

			взаємоперетворень органічних сполук різних класів.
4. Обчислення в хімії			
4.1.	Розв'язування задач за хімічними формулами і на виведення формули сполуки	Формули для обчислення кількості речовини, кількості частинок у певній кількості речовини, масової частки елемента в сполуці, відносної густини газу, масової (об'ємної) частки компонента в суміші, виведення формули сполуки за масовими частками елементів	<i>Обчислювати</i> відносну молекулярну та молярну маси речовини; кількість частинок у певній кількості речовини, масі речовини, об'ємі газу; об'єм даної маси або кількості речовини газу за н. у.; відносну густину газу за іншим газом; масові та об'ємні (для газів) частки речовин у суміші; середню молярну масу суміші газів; масову частку елемента у сполуці за її формулою. Установлювати хімічну формулу сполуки за масовими частками елементів, що входять до її складу.
4.2.	Вираження кількісного складу розчину (суміші)	Масова частка розчиненої речовини	<i>Обчислювати</i> масову частку розчиненої речовини в розчині, масу (об'єм) розчину та розчинника, масу розчиненої речовини. <i>Виконувати</i> обчислення для приготування розчинів із кристалогідратів.
4.3.	Розв'язування задач за рівняннями реакцій	Алгоритми розв'язку задач за рівнянням реакції; відносний вихід продукту реакції	<i>Обчислювати</i> за рівнянням хімічної реакції масу, об'єм (для газу) або кількість речовини реагенту або продукту за відомою масою, об'ємом (для газу) або кількістю речовини іншого реагенту або продукту; відносний вихід продукту реакції. <i>Установлювати</i> хімічну формулу речовини за кількісними даними про реагенти і продукти реакції. <i>Виконувати</i> обчислення, якщо речовини містять домішки або наявні в надлишку. <i>Розв'язувати</i> комбіновані задачі (поєднання не більше двох алгоритмів).

Таблиця розчинності основ, кислот, амфотерних гідроксидів і солей у воді за 20 - 25° С

Йони, на які дисоціює сполука*	H ⁺	NH ₄ ⁺	Li ⁺	Na ⁺	K ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Ba ²⁺	Al ³⁺	Cr ³⁺	Zn ²⁺	Mn ²⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Pb ²⁺	Cu ²⁺	Ni ²⁺	Ag ⁺	Hg ²⁺
OH ⁻		р	р	р	р	м	м	р	н	н	н	н	н	н	н	н	н	-	-
F ⁻	р	р	м	р	р	м	м	м	м	р	р	р	м	н	м	р	р	р	#
Cl ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	м	р	р	н	р
Br ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	м	р	р	н	м
I ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	-	м	-	р	н	м
S ²⁻	р	р	р	р	р	#	#	р	#	#	н	н	н	#	н	н	н	н	н
SO ₃ ²⁻	р	р	р	р	р	р	м	м	-	-	р	м	м	-	м	-	м	н	#
SO ₄ ²⁻	р	р	р	р	р	р	м	н	р	р	р	р	р	р	м	р	р	м	р
NO ₃ ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р
PO ₄ ³⁻	р	р	м	р	р	м	н	н	н	н	н	м	н	н	н	#	н	н	#
CO ₃ ²⁻	р	р	р	р	р	м	н	н	-	-	н	н	н	-	н	#	м	м	-
CH ₃ COO ⁻	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	р	-	р	р	р	р	р

Умовні позначення:

"р" - речовина розчинна (розчинність більше 1 г речовини у 100 г води);

"м" - речовина малорозчинна (розчинність - від 1 до 0,001 г у 100 г води);

"н" - речовина практично нерозчинна (розчинність - менше 0,001 г у 100 г води);

"-" - речовина не існує;

"#" - речовина існує, але реагує з водою; її розчинність визначити не можна.

Ряд активності металів

Li, K, Ba, Ca, Na, Mg, Al, Mn, Zn, Fe, Ni, Sn, Pb (H₂)Cu, Ag, Hg, Pt, Au

Найпоширеніші назви та склад деяких неорганічних речовин, сумішей та мінералів

Найпоширеніша назва речовини або суміші	Хімічна формула речовини або	Найпоширеніша назва речовини або суміші	Хімічна формула речовини або
---	------------------------------	---	------------------------------

	компонента (компонентів) суміші		компонента (компонентів) суміші
Кухонна (кам'яна) сіль	NaCl	Мідний купорос	$\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$
Каустична сода, їдкий натр	NaOH	Залізний купорос	$\text{FeSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$
Кальцинована сода	Na_2CO_3	Гірка сіль	$\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$
Кристалічна сода	$\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$	Алюмокалієвий галун	$\text{KAl}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12\text{H}_2\text{O}$
Питна (харчова) сода	NaHCO_3	Перекис водню, пергідроль	H_2O_2 (водний розчин)
Натрійна селітра	NaNO_3	Йодна настоянка	I_2 (спиртовий розчин)
Калійна селітра	KNO_3	Нашатирний спирт, аміачна вода	NH_3 (водний розчин)
Аміачна селітра	NH_4NO_3	Хлорне вапно	$\text{CaCl}(\text{OCl})$, або CaOCl_2
Нашатир	NH_4Cl	Розчинне скло	Na_2SiO_3
Пташ	K_2CO_3	Кремній (напівпровідник)	Si
Крейда, мрамур, вапняк	CaCO_3	Кварц, кварцевий пісок	SiO_2
Негашене вапно	CaO	Глина, глинозем, каолін	$\text{Al}_2\text{O}_3 \cdot 2\text{SiO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$
Гашене вапно	$\text{Ca}(\text{OH})_2$	Скло (віконне)	$\text{Na}_2\text{O} \cdot \text{CaO} \cdot 6\text{SiO}_2$
Вапняна вода	$\text{Ca}(\text{OH})_2$ (водний розчин)	Малахіт	$(\text{CuOH})_2\text{CO}_3$
Борна кислота	H_3BO_3	Хлорна вода	Cl_2 (водний розчин)
Корунд	Al_2O_3	Бромна вода	Br_2 (водний розчин)
Гематит (залізна руда)	Fe_2O_3	Бертолетова сіль	KClO_3
Магнетит (залізна руда)	Fe_3O_4	Азотна кислота	HNO_3
Свинцевий сурик	Pb_3O_4	Соляна кислота	HCl (водний розчин)
Сірчана кислота	H_2SO_4	Плавікова кислота	HF (водний розчин)
Олеум	розчин SO_3 у H_2SO_4	Ляпіс	AgNO_3
Гіпс	$\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$	Марганцівка	KMnO_4
Алебастр	$\text{CaSO}_4 \cdot 1/2 \text{H}_2\text{O}$	Карбід, кальцій карбід	CaC_2
Сухий лід	CO_2 (твердий)	Фосфорний ангідрид	P_2O_5
Сірководень	H_2S	Простий суперфосфат	$\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 \cdot \text{H}_2\text{O} + \text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$

Сірчистий газ	SO ₂	Подвійний суперфосфат	Ca(H ₂ PO ₄) ₂ · H ₂ O
Чадний газ	CO	Преципітат	CaHPO ₄ · 2H ₂ O
Газ, що звеселяє, закис азоту	N ₂ O	Сечовина	CO(NH ₂) ₂
Пірит	FeS ₂	Амофос	NH ₄ H ₂ PO ₄ + (NH ₄) ₂ HPO ₄

Найпоширеніші назви та склад деяких органічних речовин та сумішей

Найпоширеніша назва речовини або суміші	Хімічна формула	Найпоширеніша назва речовини	Хімічна формула
болотний газ, рудниковий газ	CH ₄	карболова кислота, фенол	C ₆ H ₅ OH
ізобутан	(CH ₃) ₂ CHCH ₃	пікринова кислота	2,4,6-тринітрофенол
ізопентан	(CH ₃) ₂ CHCH ₂ CH ₃	мурашина кислота, форміатна кислота	HCOOH
неопентан	(CH ₃) ₄ C	оцтова кислота, ацетатна кислота	CH ₃ COOH
ізооктан	(CH ₃) ₃ CCH ₂ CH(CH ₃) ₂	пропіонова кислота, пропіонатна кислота	CH ₃ CH ₂ COOH
метиленова група	-CH ₂ -	натрій форміат	HCOONa
діаргентум(I) ацетиленід	AgC≡CAg	магній форміат, магній диформіат	(HCOO) ₂ Mg
динатрій ацетиленід	NaC≡CNa	натрій ацетат	CH ₃ COONa
дивініл	CH ₂ =CH-CH=CH ₂	кальцій ацетат, кальцій діацетат	(HCOO) ₂ Ca
ізопрен	CH ₂ =C(CH ₃)CH=CH ₂	молочна кислота, лактатна кислота	CH ₃ CH(OH)COOH
метилхлорид	CH ₃ Cl	щавлева кислота, оксалатна кислота	HOOC-COOH
етилхлорид	C ₂ H ₅ Cl	динатрій оксалат	NaOOC-COONa
пропілхлорид	CH ₃ CH ₂ CH ₂ Cl	метилформіат	HCOOCH ₃
ізопропілхлорид	(CH ₃) ₂ CHCl	етилформіат	HCOOC ₂ H ₅
хлороформ	CHCl ₃	метилацетат	CH ₃ COOCH ₃
йодоформ	CHI ₃	етилацетат	CH ₃ COOC ₂ H ₅
вінілхлорид	CH ₂ =CHCl	натрій метилат	CH ₃ ONa
метиловий спирт, деревний спирт	CH ₃ OH	натрій етилат	C ₂ H ₅ ONa
етиловий спирт, винний спирт	C ₂ H ₅ OH	глюконова кислота	HOCH ₂ (CHOH) ₄ COOH

пропіловий спирт	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$	сорбіт	$\text{HOCH}_2(\text{CHOH})_4\text{CH}_2\text{OH}$
ізопропіловий спирт	$(\text{CH}_3)_2\text{CHOH}$	сахарна кислота	$\text{HOOC}(\text{CHOH})_4\text{COOH}$
диметилловий етер	CH_3OCH_3	кальцій сахарат	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11} \cdot \text{CaO}$
діетилловий етер, діетилловий ефір	$\text{C}_2\text{H}_5\text{OC}_2\text{H}_5$	гліцин, амінооцтова кислота	$\text{NH}_2\text{CH}_2\text{COOH}$
мурашиний альдегід, формальдегід	HCHO	аланін, α -амінопропіонова кислота	$\text{CH}_3\text{CH}(\text{NH}_2)\text{COOH}$
формалін	36 - 37 % розчин HCHO	піроксилін	$(\text{C}_6\text{H}_7\text{O}_2(\text{ONO}_2)_3)_n$
ацетон	CH_3COCH_3	клітковина	$(\text{C}_6\text{H}_{10}\text{O}_5)_n$
нітрогліцерин, тринітрогліцерин	$\text{CH}_2(\text{ONO}_2)\text{CH}(\text{ONO}_2)\text{CH}_2(\text{ONO}_2)$		

Перелік рекомендованої навчальної літератури

1. Підручник "Хімія. 7 клас" /авт. Попель П. П., Крикля Л. С./ К: Академія, 2007.
2. Підручник "Хімія. 7 клас" /авт. Ярошенко О. Г./ К: Станіца, 2008.
3. Підручник "Хімія. 7 клас" /авт. Буринська Н. М./ К: Перун, 2007.
4. Підручник "Хімія. 7 клас" /авт. Лашевська Г. А./ К: Генеза, 2007.
5. Підручник "Хімія. 8 клас" /авт. Попель П. П., Крикля Л. С./ К: Академія, 2008.
6. Підручник "Хімія. 8 клас" /авт. Ярошенко О. Г./ К: Освіта, 2008.
7. Підручник "Хімія. 8 клас" /авт. Буринська Н. М./ К: Перун, 2008.
8. Підручник "Хімія. 9 клас" /авт. Буринська Н. М., Величко Л. П./ К: Перун, 2009.
9. Підручник "Хімія. 9 клас" /авт. Лашевська Г. А./ К: Генеза, 2009.
10. Підручник "Хімія. 9 клас" /авт. Попель П. П., Крикля Л. С./ К: Академія, 2009.
11. Підручник "Хімія. 9 клас" /авт. Ярошенко О. Г./ К: Освіта, 2009.
12. Підручник "Хімія. 10 клас (рівень стандарту, академічний рівень)" /авт. Ярошенко О. Г./ К: Грамота, 2010.
13. Підручник "Хімія. 10 клас (рівень стандарту, академічний рівень)" /авт. Попель П. П., Крикля Л. С./ К: Академія, 2010.
14. Підручник "Хімія. 10 клас (профільний рівень)" /авт. Буринська Н. М. та ін./ К: Педагогічна думка, 2010.

15. Підручник "Хімія. 11 клас (рівень стандарту)" /авт. Лашевська Г. А., Лашевська А. А./ К: Генеза, 2011.
16. Підручник "Хімія. 11 клас (рівень стандарту)" /авт. Ярошенко О. Г./ К: Грамота, 2011.
17. Підручник "Хімія. 11 клас (академічний рівень)" /авт. Попель П. П., Крикля Л. С./ К: Академія, 2011.
18. Підручник "Хімія. 11 клас (академічний рівень)" /авт. Величко Л. П./ К: Освіта, 2011.
19. Сучасна термінологія і номенклатура органічних сполук /авт. Толмачова В. С., Ковтун О. М., Корнілов М. Ю., Гордієнко О. В., Василенко С. В./ Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2008.
20. Номенклатура органічних сполук /авт. Толмачова В. С., Ковтун О. М., Дубовик О. А., Фіцайло С. С./ Тернопіль: Мандрівець, 2011.

А також відповідні підручники в перекладі на російську мову та мови національних меншин.

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко